S - 1A - B

216, 2

2309
15-7

Library of the Museum

OF

COMPARATIVE ZOÖLOGY,

AT HARVARD COLLEGE, CAMBRIDGE, MASS.

Founded by private subscription, in 1861.

Bought.

No. 2272.
Nov. 10. 1879

VERHANDELINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH

GENOOTSCHAP

VAN

Kunsten en Wetenschappen.

18de DEEL.

BATAVIA

Gedrukt bij Ter Landen en Comp.

1842

VOORBERIGT.

De Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen heeft, bij de uitgave van dit *Achttiende* deel van 'sGenootschaps Verhandelingen, betrekkelijk den staat dier inrigting, alleen te berigten, dat de werkzaamheden zich in den laatsten tijd hoofdzakelijk bepaald hebben bij de zorgen voor het *Museum van Natuurlijke Geschiedenis*, en het voor de pers in gereedheid brengen van dit Deel. Verschillende oorzaken hebben daartoe medegewerkt, die echter tegenwoordig grootendeels zijn weggenomen, zoodat er thans alle hoop bestaat, dat, onder de hooge bescherming van den Heer Vice-President der Indische Regering, Wd. Gouverneur Generaal van Nêerlands Indië, Mr. P. Merkus, President des Genootschaps, en bij den vasten wil van Dirigerende Leden, om met vernieuwden ijver en lust, handen aan het werk te slaan, deze geleerde instelling hare werkzaamheden weder verder zal uitbreiden, en meerdere takken van wetenschap beoefenen.

De veranderingen in de Directie, sedert de uitgave van het 17de deel voorgevallen, bepalen zich hoofdzakelijk daarbij, dat in eene vergadering,

dering, gehouden op den 14de Maart l. l., tot Vice-President des Genootschap, in plaats van den Heer Raad van Indië, wijlen J. VAN SCHOOR, is verkozen de Heer J. VAN DER VINNE, Directeur van Financien en Voorzitter der Hoofd-Commissie van onderwijs, die vroeger gedurende eene reeks van jaren, het Secretariaat van het Genootschap heeft vervuld: en tot Secretaris, de Heer Mr. P. MIJER, Lid in het Hoog Geregtshof van Nêerlands Indië, in plaats van den Heer Mr. C. VISSCHER, die, wegens verandering van woonplaats, die betrekking niet langer konde uitoefenen.

Daar de al te uitgebreide werkzaamheden der Lands drukkerij verhinderden, de Verhandelingen des Genootschaps, even als vroeger, aldaar te doen drukken, zoo heeft de Directie zich genoodzaakt gezien, om van de heusche aanbieding des Heeren W. H. MEDHURST erkentelijk gebruik te maken, en door de pers van het Zendeling-Genootschap alhier, dit Deel uittegeven. Het doet haar ondertusschen leed, dat er, bij het ter perse leggen daarvan, geen beter papier te verkrijgen was, zoodat, wat de uitwendige sierlijkheid van het boek betreft, dit Deel verre voor het voorgaande moet onderdoen. In dit bezwaar hoopt men echter dat voor het vervolg zal kunnen worden voorzien, zoodat het *negentiende* Deel, waarvoor de bouwstoffen reeds gedeeltelijk

lijk gereed liggen, ongetwijfeld een beter aanzien zal verkrijgen.

Wat den inhoud van dit werk betreft, hetwelk wij thans het genoegen hebben het publiek aantebieden, zoo mist het die verscheidenheid, welke het voorgaande bezat; maar het behelst toch eenige stukken, die den beoefenaars van Land- en Volkenkunde en Indische taalstudie voorzeker regt welkom zullen wezen.

De Verhandeling over de wapen-fabricatie op Borneo, is van de hand van den Heer Kapitein HENDRIKS, en werd ons door tusschenkomst van, den Generaal Majoor D. F. COCHIUS medegedeeld.

Het *Woordboek der Favorlangsche taal*, is ons aangeboden door den Heer W. R. BARON VAN HOËVELL, Theol. Doct. en Predikant te *Batavia* die zich almede met de uitgave heeft belast. In eene korte Inleiding wordt de geschiedenis van dit werk beschreven, zoodat wij daarover thans niet verder behoeven uitteweiden. Wij mogen echter niet voorbijgaan nog medetedeelen, dat het Manuscript zelf in de Bibliotheek van ons genootschap bewaard wordt, zoodat de geleerden, die de Favorlangsche taal uit dit Woordenboek wenschen te beoefenen, voor conjecturen van verbeterde lezingen, of om andere redenen, het handschrift kunnen laten vergelijken; zullende de Directie altoos bereid zijn, dit door

den

den Heer VAN HOËVELL of door eenige andere bekwame hand, te bewerkstelligen.

Het laatste stuk is eene *Woordenlijst der Formosaansche taal*, onder de Oostersche handschriften in de Bibliotheek der Utrechtsche Academie aanwezig, waarvan door den Heer C. J. VAN DER VLIS Theol. Doct. te *Souracarta*, die zich sinds eenigen tijd met belangrijke letteren oudheidkundige onderzoekingen op *Java* ijverig bezig houdt, eene getrouwe copij is vervaardigd. Het is voorgekomen, dat het voor een wetenschappelijk onderzoek der *Formosaansche* taal van veel belang moest geacht worden, dit handschrift te bezitten en geheel in den oorspronkelijken vorm, dat is, met behoud der oude schrijfwijze van de Hollandsche woorden, door den druk gemeenzaam te maken, nademaal er omtrent den schrijver van deze woordenlijst geene berigten bestaan, en dus alleen de schrijfwijze der Hollandsche woorden eenig licht kan geven aangaande den tijd, waarin deze woordenlijst vervaardigd is. Aldus was deze woordenlijst door den Heer VAN DER VLIS voor den druk gereed gemaakt, met bijvoeging tevens der kleine woordenlijst, door den Heer KLAPROTH vervaardigd, met het voornemen, dat werk in *Nederland* te doen drukken; doch door de Directie van het Bataviaasch Genootschap onderrigt, dat de woordenlijst der *Favorlangsche* taal, door den Heer

Heer Baron VAN HOËVELL in de Kerkeraadkamer te *Batavia* gevonden en bearbeid, in dit Deel zoude uitgegeven worden, heeft de Heer VAN DER VLIS de goedheid gehad, de door hem gereedgemaakte woordenlijst der *Formosaansche* taal der Directie ter plaatsing in de onderwerpelijke verzameling aantebieden, hetgeen door Haar met erkentelijkheid is aangenomen, en waardoor men nu al wat men omtrent de *Formosaansche* taal heeft kunnen te weten komen, bij elkander gevoegd zal vinden.

Al verder zal men vóóraan in dit Deel, een' Chronologische en Alphabetische Index vinden van al de Verhandelingen, die in de achttien Deelen, van af het jaar 1781 tot 1842, door het Bataviaasch Genootschap achtereenvolgend zijn uitgegeven, welke de Directie vermeent, dat een geschikte gids zal wezen in de verzameling van zoo vele en zoo velerlei stukken, die daarin voorkomen, en als zoodanig, door allen, die in 't bezit der vorige deelen zijn, met welgevallen zal worden ontvangen; terwijl zij het almede niet ondoelmatig heeft geoordeeld, daarbij te voegen eene *Naamlijst* van al de Leden van het Bataviaasche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Wij mogen dit Voorberigt niet eindigen, zonder de belangen van ons Genootschap aan allen, die in Indië prijs stellen op wetenschap en studie,

die, dringend aan te bevelen. Om het groote doel dezer instelling te bereiken, is de hartelijke medewerking van velen noodig, en vooral van zulke verdienstelijke mannen, die in staat zijn, door hunne kennis van de taal, zeden en gewoonten der inboorlingen, van de schatten en geheimen der natuur, van de oudheden en geschiedenis, in één woord: van al wat dezen merkwaardigen Archipel betreft, nieuwe bronnen te openen voor de navorschingen der geleerden in *Europa*. Alles dus wat daarop betrekking heeft, zal door de Directie met belangstelling ontvangen worden, en niet ongebruikt blijven liggen.

Batavia, 12*den April*, 1842.

BEKNOPT

CHRONOLOGISCH

EN

ALPHABETISCH REGISTER

OP DE

Achttien Deelen Verhandelingen, uitgegeven door het

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

1781—1842.

CHRONOLOGISCH REGISTER.

VOL. I. 1781.

Voorberigt, pag. 1—48.
Naamlijst der Direct. en Leden, pag. 49—69.
Korte schets van de bezittingen der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij, 1—18.
Beschrijving van het Koningrijk Jaccatra, 19—41.
——————van de stad Batavia, 42—70.
Berigt over den aard der kinderziekte te Batavia, 71—82.
Over de bereiding van katoen uit pisang-boomen, 83—86.
Alphabetische lijst der voorwerpen uit de drie rijken der Natuur, uit het Herbar. Amboin. volgens *Linnæus*. Mal. Holl. en Latijn, 87—109.
Berigt over proefnemingen met den Magneet. 110—123.
Verschil der tijdrekening bij de Asiatische volkeren, 124—133.
Javaansche geschiedenis, 134—172.
Over den landbouw in de Ommelanden van Batavia, in 1781, 173—262.
Over de nuttigheid van het verbeteren der Hollandsche zee-kaarten, 263—272.
Beschrijving van het eiland Timor, 273—306.
——————van eenen witten Neger van Bali, 307—332.

Berigt

Berigt over de inenting der kinderziekte, te Batavia, 333—335.
Orde der palmboomen, 336—357.
Naberigt.

VOL. II. 1784.

Voorberigt, 1—32.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 33—48.
Verhandeling over de historie kennis, 1—61.
Beschrijving van het eiland Timor. Vervolg. en nabij geleg. eilanden, 63—105.
Beschrijving van het eiland Borneo, 107—148.
Chronologische lijst der Keizers van Japan van 1687—1762, 149—150.
De belemmeringen, treurgezang en toezang aan het Bataviaasch Genootschap, 151—160.
Over den landbouw in de Ommelanden van Batavia. Vervolg. 162—212.
Proeve nopens de verschillende gedaante en couleur der menschen, 213—228.
Beschrijving van eene blanke Negerin van de Papoeasche eilanden. 229—244.
Beschrijving van de Orang-outang of Pongo van Borneo, 245—261.
Javaansche geschiedenis. Vervolg. 262—288.
Proeve van hoog- gemeen- en berg Javaansch, 289—297.
Verhaal der Deensch Christelijke Zending op de kust van Coromandel, 298—318.

Over

Over de doodstraffe en het pijnigen, 319—326.
Over het verbeteren der Hollandsche zee-kaarten, 327—331.
Redevoering over de inenting, 332—355.
Berigt over de planting en bewerking van de Gambier op Malacca, 356—382.
Beschrijving van de Wou-wouwen, 383—415.
Berigt over het katoenspinnen en weven bij de Javanen en Chinezen, 416—437.
Historische opheldering en verdediging van 1 Chron. xxii. vs. 14, tegen Voltaire, 438—454.
Bijdragen tot de natuurlijke historie, 455—488.
Bekroond antwoord over de prijsvraag: Welke zijn de oorzaken der meeste epidemische ziektens te Batavia, en welke zijn de geschiktste middelen ter voorkoming en geneezing? 491—512.
Antwoord om het houtgebrek der suikermolens in de bovenlanden te verhelpen, 1—15.
Aanteekeningen over de knokkelkoorts, 17—30.
Over den buikloop, 31—50.
Berigt over de aardbeving van den 22sten Januarij 1780. 51—59.
Doodlijsten van Batavia van 1759—1779. 60—64.
Berigt over den Barometer- en Thermometerstand, de weers- en windsgesteldheid en hoogte van het water te Batavia, de Caap en Nangasacki in 1779, enz. 65—87.

VOL. III. 2de druk. 1824.

Voorberigt, 1—24.
Naamlijst van Directeuren en Leden, 25—48.
Beschrijving van het Eiland Sumatra, 1—89.
————————der vogelnestjes, 91—103.
Berigt over de goud-mijnen op de kust van Celebes, 105—116.
Javaansche geschiedenis. Vervolg 117—133.
Bijdrage tot de beschrijving van Japan, 135—151.
Bereiding van de Sackie, 153—157.
———————— — — Soija, 159—160.
De meest voorkomende Japansche woorden in het Nederduitsch, 161—167.
Berigt over eene doodelijke watervrees, 169—174.
Over granen, boom en aardvruchten, 175—186.
Over de spraak, wetenschappen, en kunsten der Mallabaren, 187—212.
Bijdragen tot de natuurlijke historie, 213—269.
Bijvoegsels tot de beschrijving der Sunda'sche eilanden, met ondersch. woordenlijsten, 271.
Over den landbouw in de Ommelanden van Batavia, vervolg 297—335.

VOL. IV. 2de druk. 1824.

Voorberigt, 1—6.
Programma van het Batav. Genootsch. 7—38.
Naberigt, 39—40.

Antw.

Antw. op eene prijsvraag over de inenting, 1—60.
——————————————61—141.
Korte beschrijving van Celebes, en daarnaast liggende eilanden, 143—188.
Woordenboekje: Nederd. Makas. Bonijs, Balijs, 189—196.
Korte schets van het Hindostansche rijk, en het halfeiland westelijk de Ganges, 197—224.
Korte schets van het halfeiland oostelijk de Ganges, 225—246.
Bedenkingen over China, 247—263.
——————————Tartarijen en Japan, 265-280.
Over munten, maten en gewigten van Indie, 283—359.
Bijdragen tot de natuurlijke historie, 368—398.

VOL. V. 1790.

Voorberigt, 1—36.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 37—64.
De Calappas boomen als natuurlijke afleiders van den bliksem beschouwd, 3—48.
Beschrijving der Altingia excelsa, (Rasamala) 1—20.
Beschrijving van de Ranghas, 1—9.
Relatio plantarum Javanensium, 1—28.
Berigt over op Jaccatra gezaaide en geoogste tarwe, 29—36.
Berigt over eene watervrees, 1—13.

Beschrijving

Beschrijving van de paradijsvogel, 14—16.
Verhandeling over de suikermolens bij Batavia, 1—215.

VOL. VI. 1792.

Voorberigt, 1—23.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 25—50.
Beschrijving van de Tjimbing (doodenfeest) der Chineezen, 1—14.
Relaas van een reisje op den berg Merbaboe, (Salatiga) 1—7.
Relaas van een togt naar een brandenden berg bij Salatiga, 8—17.
Opmerking over de gelegenheid en gezondheid van Salatiga, 18—22.
Beschrijving van de Ommelanden van Batavia, derzelver bebouwing, fabrieken en handel. 1—107.
Redeneringen over nuttige muzikale onderwerpen, 1—286.

VOL. VII. 1814.

Voorberigt, 1—13.
New regulations for the Batavian Society, 14-17.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 1—5.
Discourse delivered at a meeting of the Society. by Sir Th. Stamf. Raffles, 1—34.

Correspondence

Correspondence to his Exc. Lord MINTO, and his Lordship's reply, 1—15.
Antwoord op de prijsvraag: omtrent het beste voedsel voor jonge kinderen, 1—25.
Berigt over de bewoners van den berg Brama, 1—8.
Scheikundige ontleeding van een vulkan- zand- en ijzererts, 1—8.
Over de rivier van Solo, 1—16.
Reis naar de oosterstreeken van Java, 17—31.
Beschrijving van het Crinum Asiaticum, (Bakoeng) 1—6.
Beschrijving van den Gatipboom, 1—13.
Scheikundige ontleeding der vruchten van Sapindus saponaria, (Rarak) 1—14.
Berigt over eene bronwel in het regentschap Parakan-Moentjan, 1—12.
Narrative of a journey to the remains at Brambana, 1—53.
Essay on the Oopas, or poison tree of Java, 1-59.
Sketch of Borneo, 1—64.

VOL. VIII. 2de druk. 1826.

Voorberigt en naamlijst der Directeuren en Leden, 1—7.
Discourse of the President, Sir TH. STAMF. RAFFLES, 1—72.
Aanteekeningen nopens den Javaan, 75—84.

Scheikundige

Scheikundige ontleeding van het warme water te Tjipanas, 87—91.

Account of the medicinal plants of Java, 95—138.

Essay on the Geography, Mineralogy, and Botany of Java, 140—312.

Inscription from the Kawi, 315—325.

Copies of two of the ancient inscriptions on copper-plates, 359—331

Translaat van een Javaasch vorstelijk geslachts-register, 335—339.

Narrative of the effects of the eruption from the Tomboro, mount of Sumbawa, 343.

VOL. IX. 1823.

Voorberigt, 1—6.

Programma en berigt van het Genootschap, 7—24.

Verslag van den staat des Genootschaps, 27—46.

Naamlijst der Directeuren en Leden, 47—54.

Nieuwe wetten voor het Genootschap, 55—74.

Over de hoogte en natuurlijke gesteldheid van eenige bergen in de Preanger-Regentschappen, 1—37.

Beschrijving van de hoofdplaats van Palembang, 41—126.

Beschrijving van eenige gewassen, waargenomen op eenen togt naar den Salak, 129—202.

Bijdrage tot de kennis der Javaansche eiken, 205.

VOL. X. 1825.

Voorberigt, 1—16.
Berigt van het Genootschap, 17—22.
Verslag van den staat des Genootschaps, in 1824. 25—52.
Verslag van den staat des Genootschaps, in 1825. 55—64.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 65—74.
Nieuwe wetten voor het Genootschap, 75—90.
Verhandeling over de Maleische geschiedenis van Isma Jaliem, 1—54.
Over de gesteldheid van het gebergte Gedé, 57—104.
Over Salatiga, Merbaboe en de zeven Tempels, 107—130.
Beschrijving van een misvormd kind, 133—146.
Verhandeling over de Cholera-morbus, 151-190.
Over de Japansche vroedkunde, 193—208.
Schets van Benkoelen, 211—245.
Aanmerkingen op de Javaansche geschiedenis, 249—257.

VOL. XI. 1826.

Voorberigt, 1—7.

Berigt van het Genootschap. 9—16.
Verslag van den staat des Genootschaps, 19-32.
Naamlijst der Directeuren en Leden, 32—44.
Schets van het eiland Lingga, 1—62.
Epitome linguæ Japonici, 65—136.
Monographie der Oost-Indische pepersoorten, 139—245.
Lofrede op JAN PIETERSZOON KOEN, 249--292.
Iets over Boeddhoe en zijne leer, 293—306.

VOL. XII. 1830.

Voorberigt, 1—6.
Synopsis plantarum œconomicarum regni Japonici, 1—74.
Kort verhaal van de Javasche oorlogen, sedert 1741 tot 1751. 76—254.
Korte schets der leverziekten, 257—356.
Journaal eener reis van WELERIE naar het gebergte Praauw, 259—383.

VOL. XIII. 1832.

Voorberigt, 1—8.
Kort verhaal aangaande de Cholera morbus op Java, 1—111.
Waarnemingen omtrent de Cholera Asiatica, 115-181.

Verhandeling over de afkomst der Japanners, 185—275.
Iets over de Daijakkers, (Beajous) 279—292.
Beschrijving der Kokos- of Keelingeilanden, 295—322.
Aanteekeningen over het gebergte Tinger, 325—356.

VOL. XIV. 1833.

Voorberigt, 1—4.
Geschiedkundig overzigt van den handel der Europezen op Japan, 1—377.
Iets over de Acupunctuur in Japan, 381—389.

VOL. XV. 1833.

Javaansche Spraakkunst door Cornets de Groot, uitgegeven door J. F. C. Gericke.

VOL. XVI. 1836.

Voorberigt, 1—7.
Beschrijving der Japansche koper-mijnen en der bereiding van het koper, 1—28.
Over den adelstand der Javanen, 31—62.
Over de Javaansche tijdrekening, 65—80.
Aanteekeningen op eene reis over een gedeelte van Java, 83—156.

Aanteekeningen

Aanteekeningen op eene reis door eenige districten der Padangsche bovenlanden, 159.

VOL. XVII. 1839.

Voorberigt, 1—11.

Geologische Gesteldheid van den vulkaan Gedê, op Java, door Dr. L. HORNER, 1—28.

Verslag van eene Mineralogische reis in de Residentie Bantam, op Java, door denzelfden, 31—59.

Korte beschrijving van het Zuid-Oosterlijk Schiereiland van Celebes, in het bijzonder van de Vosmaers-baai of van Kendari; verrijkt met eenige berigten omtrent den stam der *Orang Badjos* en meer andere aanteekeningen, door J. N. VOSMAER, 61—184.

Over het geslacht Tupeia, door P. W. KORTHALS, 185—196.

Verhandeling over de op Java, Sumatra en Borneo voorkomende Loranthaceae, door denzelfden, 197—288.

Præmissa in Floram Cryptogamicam Javæ Insulae, Auct. FRANCISC. JUNGHUHNIO, 1—86.

Verslag van een Geologisch onderzoek van het zuid-oostelijk gedeelte van Borneo, door L. HORNER, 87—119.

Sketch of the Geology of Jasinga, by JONATHAN RIGG, Esq. 121—135.

Over de ontwikkeling van warmte in planten, door J. K. HASSKARL, 136—158.

Beknopt

Beknopt verslag omtrent de te Amboina, gedurende 1838, heerschende ziekte, door P. F. SCHINDELE, Chirurgijn, der 3de kl. 159—176.

VOL. XVIII. 1842.

Voorberigt, 1—6.

Chronologische en Alphabetische Index op de XVIII. Deelen Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 1781—1842. 10—29.

Naaml. der Leden van het Batav. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 30—46.

Iets over de Wapen-fabricatie op Borneo, ontleend aan een Rapport van den Kapitein der Infanterie, A. HENDRIKS, 1—30.

Woordboek der Favorlangsche Taal: waarin het Favorlangs voor, het Duits achter gestelt is, door GILBERTUS HAPPART, 33—351.

Eenige taalkundige en opheldernde aanmerkingen op het Woord-boek der Favorlangsche taal door W. R. Baron VAN HOËVELL, Predikant te Batavia, 352—

Formosaansche Woordenlijst volgens een *Utrechtsche Handschrift*, voorafgegaan door eenige korte aanmerkingen, door C. J. VAN DER VLIS, Doctor in de Godgeleerdheid.

ALPHABETISCH REGISTER.

A.	Vol.	Pag.
Aap, lang gestaarte, van Muscate	iv.	365
Aardbeeving van 1780.	ii.	51
Acapunctuur.	xiv.	381
Adder, de groote	iii.	249
Adelstand der Javanen, ...	xvi.	31
Altingia excelsa.	v.	1
B.		
Bakoeng, ...	vii.	1
Bantam, Mineralogische reis door	xvii.	31
Barometer-en Thermometerstand,	ii.	65
Batavia, ...	i.	42
——— Ommelanden, ...	vi.	1
Belemmeringen, treurzang	ii.	151
Beajous, ...	xiii.	279
Bergen in de Preang. Regentsch.	ix.	1
Bezittingen der N. O. I. Maatsch.	i.	1
Benkoelen, ...	x.	211
Borneo, ...	ii.	107
———	vii.	1
———	xvii.	87
Boeddhoe en zijne leer, ...	xi.	293
Botok, ...	iv.	377
Botany of Java, ...	viii.	140
Brambana, journey to its remains,	vii.	1
Brama berg en deszelfs bewoners,	vii.	1
Bronwel in 't Regentsc. Parakian,	vii.	1
Buikloop.	ii.	31

C.	Vol.	Pag.
Calappus boom,	v.	3
Celebes,	iv.	143
———	xvii.	60
China,	iv.	247
Cholera morbus,	x.	151
——— ———	xiii.	1
——— ———	xiii.	115
Chron. I xxii. vrs. 14, opgehelderden verdedigd,	ii.	438
Correspondence with Lord MINTO,	vii.	1
Crinum Asiaticum,	vii.	1
D.		
Daijakkers,	xiii.	279
Discourse by Sir TH. STAMFORD RAFFLES,	vii.	1
Discourse by Sir TH. STAMFORD RAFFLES,	viii.	1
Doodlijsten,	ii.	60
Doodenfeest der Chinezen,	vi.	1
Doodstraffe,	ii.	319
Dwergbakje,	iii.	223
Dwergmensch,	iii.	213
E.		
Eiken, Javaansche	ix.	205
Eilanden, naast Celebes	iv.	143
F.		
Flora Cryptogamica Javæ Insulae,	xvii.	1
G.		
Gambir,	ii.	356
Ganges, halfeiland westl. van de	iv.	197
——— ——— oostl. ———	iv.	225
Gatipboom,	vii.	1
Geschiedenis, Javaansche	i.	134
——— ———	ii.	262

	Vol.	Pag.
Geschiedenis, Javaansche.....	iii.	117
——— ———	x.	249
Geschiedenis, Maleische	x.	1
Gedé,.....	x.	57
———	xvii.	1
Geography of Java.	viii.	140
Gewigten van Indië, ...	iv.	283
Geitenmelk, ...	iv.	374
Geslagt-register der Jav. vorsten.	viii.	335
Gewassen bij en op de Salak, ..	ix.	129
Goudmijnen op Celebes, ...	iii.	105
H.		
Handel der Europ. op Japan, ..	xiv.	1
Havik, ...	iii.	231
Hindostansche rijk, ...	iv.	197
Historie,(natuurl.)bijdragen tot de	ii.	455
——— ——— ——— ———	iii.	213
——— ——— ——— ———	iv.	361
Historiekennis, ...	ii.	1
Houtgebrek der suikermolens te verhelpen,.....	ii.	1
IJ.		
Jaccatra, Koningrijk	i.	19
Japan, handel op	xiv.	1
——— beschrijving van	iii.	135
——— chronologische lijst der Keizers van	ii.	149
Japanners, derzelver afkomst ..	xiii.	185
Japan en Tartarijen.....	iv.	265
Jasinga, ...	xvii.	121
Java, hist. geogr. miner. and botan.	viii.	140
—— reize over	xvi.	83
—— oststreeken.....	vii.	17
Javaan, over den	viii.	75

	Vol.	Pag.
Javaansch, hoog-gemeen- en berg-	ii.	289
Inenting, ...	i.	333
———	iv.	1
———	iv.	61
——— redevoering over de..	ii.	332
Inscription from the Kawi,....	viii.	315
——— copies of two.....	viii.	329
Juno vogel, ...	ii.	461
Isma Iatim, Mal. geschiedenis, ..	x.	1
K.		
Katoen bereid uit pisang boomen,	i.	83
———spin- en weverijen bij de Javaanen en Chineezen, ...	ii.	416
Kahau, ...	iii.	217
Kawi, inscription from the	viii.	315
Kendari, ...	xvii.	61
Kennis der historie, ...	ii.	1
Keizers van Japan, lijst der	ii.	149
Kind, misvormd.....	x.	133
Kinderziekte te Batavia, ...,..	i.	71
Kinderen, voedsel voor jonge ..	vii.	1
Kitip, ...	iii.	213
Knokkelkoorts,.....	ii.	17
KOEN, lofrede op JAN P.	xi.	249
Kokos- of Keelingeilanden.	xiii.	295
Kopermijnen te Japan,.....	xvi.	1
Koper, Jap. bereiding van.....	xvi.	1
Kuikendief, ...	ii.	465
L.		
Landbouw in de Omme. van Bata.	xii.	257
———	i.	173
———	ii.	162
Legerziekten, ...	iii.	297
Lingga, ...	xi.	1

	Vol.	Pag.
Linguæ Japonicæ Epitome, ...	xi.	65
Loranthaceae, ...	xvii.	197
M.		
Magneet, Kunstelijke	i.	110
Malabaren, derzelver spraak, wetenschap en kunsten, ...	iii.	187
Maloe, ...	iv.	380
Merbaboe, reisje op de	vi.	1
——— en de zeven Tempels, .	x.	107
Medicinal plants of Java, ...	viii.	95
Mineralogy of Java, ...	viii.	140
Mineralen van v. Wurmb.....	iv.	383
——— Indische	iv.	394
——— Japansche.....	iv.	397
Menschen, verschillende gedaante en couleur der.....	ii.	213
Moespalm, ...	iii.	263
Munten en Maten van Indië.....	iv.	283
Muis, padi.....	iv.	373
Muscate, langgestaarte aap van ..	iv.	365
N.		
Nachtuil, ...	iii.	235
Neger, witte	i.	307
———blanke	ii.	229
O.		
Ommelanden van Batavia, landbouw in de.....	i.	173
Ommelanden van Batavia, landbouw in de.....	ii.	162
Ommelanden van Batavia, landbouw in de	iii.	297
Ommelanden, van Batavia, landbouw in de	vi.	1
Onderwerpen, muzikale.....	vi.	1

	Vol.	Pag.
Oopas, or poison tree, ...	vii.	1
Oorlogen, Javasche; 1741—1757.	xii.	73
Orang-outang, ...	ii.	245
Otter, grijze	ii.	437
P.		
Padangsche bovenlanden, ...	xvi.	159
Padi muis, ...	iv.	373
Palembang, ...	ix.	41
Palmbomen, orde der	i.	336
Paradijs vogel, ...	v.	14
Pepersoorten, monographie der..	xi.	139
Philander, ...	iv.	369
Pisangboom, katoen uit de	i.	83
Plantarum Javanensium relatio,	v.	1
Plants, medical, of Java, ...	viii.	95
Plantarum œconomicarum Japonic. synopsis, ...	xii.	1
Planten, over de warmte in	xvii.	136
Pongo, ...	ii.	245
——— wijfje	iv.	363
Poelpalm, ...	ii.	475
Praauw, gebergte	xii.	359
Pijnigen, over het	ii.	319
R.		
Ranghas, ...	v.	1
Rarak, ...	vii.	1
Rasamala, ...	v.	1
Reiger, ...	iii.	239
Rolpalm, ...	ii.	469
S.		
Sacki, ...	iii.	153
Salatiga, ...	x.	107
——— brandende berg bij	vi.	8
——— gezondh. en gesteldh. van	vi.	18

	Vol.	Pag.
Sapindus saponaria, ...	vii.	1
Solo, rivier van	vii.	1
Soija, ...	iii.	159
Spraakkunst, Javaansche	xv.	—
Steenen, Japansche	iv.	397
Suikermolens, ...	v.	1
Sumatra, ...	iii.	1
Sundasche eilanden, ...	iii.	271
T.		
Tartarijen, ...	iv.	265
Tarwe van Jaccatra, ...	v.	92
Tempels, de zeven	x.	107
Teek, goudachtig gevlakte	iii.	255
Thermometerstand, ...	ii.	65
Timor, ...	i.	273
———	ii.	63
Tinger gebergte, ...	xiii.	325
Tinerts, malaksche	iv.	391
Tjimbing, ...	vi.	1
Tjipanas, water van	viii.	87
Tomboro, eruption from the	viii.	343
Tuinspin, ...	iii.	257
Tupeia, ...	xvii.	185
Tijdrekening, verschil der, bij de Asiatische volken, ...	i.	124
Tijdrekening, Javaansche	xvi.	65
U.		
Uil, hoorn	iv.	376
Uil, nacht	iii.	235
V.		
Voedsel voor jonge kinderen, ...	vii.	1
Vogelnestjes, ...	iii.	91
Voorwerpen uit de 3 rijken der natuur, ...	i.	87

	Vol.	Pag.
Vosmaers-baai, ...	xvii.	61
Vruchten, boom- en aard-	iii.	175
Vroedkunde, Japansche	x.	193
W.		
Wapen-fabricatie op Borneo, . . .	xviii.	1
Water, hoogte van het	ii.	65
Watervrees, ...	iii.	169
———————.	v.	1
Water, warm, van Tjipanas, . . .	viii.	87
Weers- en windsgesteldheid, . . .	ii.	65
Welerie, ...	xii.	359
Wetten voor het Batav. Genootsc.	ix.	55
Woord-boek der Favorlang. taal,	xviii.	31
Woordenboekjes, Macass. Bal. Bonisch, Nederduitsch, ...	iv.	189
Woordenboek, Japansch	iii.	161
———————— Sundaasch	iii.	271
Woordenlijst der Formosaan. taal,	xviii.	
Wou-wouwen, ...	ii.	383
Y.		
Ysvogel, ...	iii.	243
Yzererts, ...	vii.	1
Z.		
Zand, vulcanische	vii.	1
Zeekaarten, verbetering der	i.	263
————————————	ii.	327
Zending-Christel. op Coromandel,	ii.	298
Ziektens, epidemische, te Batav.	ii.	491
Ziekte te Amboina, in 1838.	xvii.	159
Zwaluw, de nestjes-	iii.	247

NAAMLIJST

DER

LEDEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Honorair Beschermheer.

Zijne Excellentie G. A. G. P. Baron VAN DER CAPELLEN, Minister van Staat, Oud-Kommissaris en Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië.

Besturende Leden.

Mr. P. MERKUS, Vice-President van den Raad van Indië, uitoefende de functien van Gouverneur Generaal. Voorzitter.

J. VAN DER VINNE, Directeur van financien, Voorzitter der Hoofd-Kommissie van Onderwijs in Nederlands Indië. Vice-President.

F. D. COCHIUS, Generaal Majoor, Kommandant van het Indische Leger.

Mr.

Mr. C. Visscher, Algemeen Secretaris.
M. H. Hallewijn, Directeur van financiën.
Jkhr. C. van der Wijck, Kolonel, Directeur der Genie en Inspecteur der Sappeurs.
P. J. Godefroy, Chef over de Geneeskundige dienst in Nederlands Indië. Thesaurier.
J. Tromp, Hoofd-Ingenieur van den Water-Staat en 'sLands gebouwen.
W. H. Medhurst, Missionary.
A. J. Bik, Landeigenaar.
Dr. W. R. Baron van Hoëvell, Predikant te Batavia.
Dr. S. A. Buddingh, Predikant te Batavia.
J. C. Meder, Secretaris der Javasche Bank.
N. C. J. Diederichs, Apotheker der 1ste kl.
Mr. P. Mijer, Raad in het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië, Secretaris van het Genootschap.
B. N. Overdijk, Conservateur van het Museum van Natuurlijke Historie.

Honoraire Leden.

Prins Willem Frederik Hendrik der Nederlanden, Kapitein ter zee.
Alderwereld, Mr. R.
Baud, J. C. Minister van Kolonien te 'sHage.
Bosch, J. Graaf van den, Luitenant Generaal, Minister van Staat.
Du Bus de Gisignies, L. Burggraaf, Minister

ter van Staat, Oud-Kommissaris Generaal van Nederlands Indië.

CROMMELIN, J. P. VAN WICKEFORT, President van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te *Haarlem.*

FALCK, Mr. A. R. Ambassadeur der Nederlanden in *Belgie.*

GREGORY, W. Lid der Aziatische Maatschappij te *Bengalen.*

HOOKER, W. JACKSON.

HUMBOLDH, Baron VAN, Minister van Staat in *Pruissen.*

KOCK, H. M. DE, Luitenant Generaal, Minister van Staat, en Kanselier der Koninklijke Nederlandsche Orden.

MARSDEN, W. te *London.*

MILBURN, W.

MIRBEL, C. F. BUSSEAU,

REINWARDT, C. G. C. Hoogleeraar te *Leiden.*

SETON, A.

TIELLANDT, W. H. Baron WESTREENEN VAN, Staats Raad.

TOBIAS, Mr. J. H. Oud-Raad in het Hoog Geregtshof van Nederlands Indië.

D'URVILLE, J. DUMONT, Kapitein ter zee, in dienst van Z. M. den Koning van *Frankrijk.*

Corresponderende Leden.

AA, Mr C. P. C. ROBIDÉ VAN DER, te *Arnhem.*

ACRIENS.

ARRIËNS, P. Schout bij Nacht.

BERNARD, J. C. H. Oud-Inspecteur Generaal over de Geneeskundige dienst in *Nederland.*

BLUM, Hoogleeraar te *Heidelberg.*

BOSSE, T. A. Rector te *Leiden.*

BOTANICUS, W. eigenlijk *Katsira Gawa Hoken,* Geneesheer van den Keizer van *Japan.*

BREDA, S. G. S. VAN, Hoogleeraar te *Leiden.*

BROGNIART, A.

BUDDING, D. te *'s Hage.*

BURKE, Medic. Dr. op *Mauritius.*

CAMPER, T. *te Zutphen.*

CAP MARTIN, Lid van de Academie der Wetenschappen te *Parijs.*

CASTEELE, R. P. VAN, te *'s Hage.*

CHIJS, P. O. VAN DER, Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. Dr. en Hoogleeraar te *Leiden.*

CORNELISSEN, N. Honorair Secretaris der Kon. Academie van Teeken- Schilder- en Bouwkunde te *Gent.*

CRETSCHNAR, P. J. Hoogleeraar te *Frankfort aan den Main.*

DE LESSERT, Baron BENJAM. Hoogleeraar in de Botanie te *Parijs.*

DERMOUT, J. J. Hof-Prediker, te *'s Hage.*

DEWEZ, L. D. J. Lid van het Koninklijke Nederlandsch Instituut, te *Brussel.*

DIRKSEN, Hoogleeraar te *Berlijn.*

DOELINGER, Medic. Dr. en Opper-Medicinaal-

raad

raad van den Koning van *Beijeren.*

Essenbeck, C. G. Nees van, Hoogleeraar en President der Keizerl. Academie van Natuur-Onderzoekers te *Weenen.*

Essenbeck, F. van Nes van, Hoogl. te *Bonn.*

Ferussac, Baron de, te *Parijs.*

Felden, Baron van der, van Hinderstein, te *Utrecht.*

Froberville, Secretaris van de Societé d'Emulation op *Isle de France.*

Fremerij, N. C. de, Hoogleeraar te *Utrecht.*

Gaymard.

Gaudichaud.

Goldfuss, A. Professor der Natuurlijke Historie te *Bonn.*

Griethuijzen, P. van, te *Antwerpen.*

Groot, P. Hofstede de, Hoogleeraar te *Groningen.*

Guillemin, J. A. Botanicus, werkzaam aan het Museum van Nat. Hist. te *Parijs.*

Haan, W. de, Phil. Nat. Dr. en Conservateur van 'sRijks Museum van Nat. Hist. te *Leiden.*

Hall, H. C. van, Hoogleeraar te *Groningen.*

Hus, Mr. J. J. van Berkel.

Hendriks, P. Medic. Dr. Oud-Hoogleeraar in de Geneeskunde te *Groningen.*

Herden, H. Hoogleeraar te *Gent.*

Hoeven, A. des Amorie van der, Lid van het Koninkl. Nederlandsch Institut, Hoogleeraar

aar aan het Seminnarius der Remonstranten te *Amsterdam.*

Hoorn, van

Jacquet, E. Hoogleeraar en Lid der Aziatische Maatschappij te *Parijs.*

Jacquinot, Kapitein ter zee, in dienst van Z. M. den Koning van *Frankrijk.*

Jonge, J. B. de, Hoogleeraar te *Middelburg.*

Jonge, Mr. J. C. de, Rijks Archivarius, te *'sHage.*

Jorritsma, F. A.

Jullien, M. A.

Kirchoff, J. R. L. van, Medic. Dr te *Antwerpen.*

Krechlin, N.

Klaproth, Lid der Koninklijke Academie van Wetenschappen te *Parijs.*

Leemans, C. Eerste Conservator van het Museum te *Leiden.*

Lenting, J. Theol Dr. en Predikant te *Zeijst.*

Lenz, Medic. Dr. en Hoogleeraar te *Jena.*

Leonhard, K. C. von, Geheim Raad en Hoogleeraar in de Mineralogie te *Heidelberg.*

Maanen, F. J. van.

Macedo, J. J. Castro de, Staats Raad, Secretaris van de Koninkl. Academie te *Lissabon.*

Marum, M. van, Lid van het Koninkl. Nederl. Institut en Secretaris der Holl. Maatschappij van Wetenschappen te *Haarlem.*

Meerten,

MEERTEN, H. A. VAN

MERKUS, C. G. Predikant bij de Waalsche gemeente te *Amsterdam.*

MOLEON, DE

MULDER, N. Hoogleeraar in de Kruid- en Scheikunde te *Francker.*

ONTIJD, C. G. Medic. Dr. en practiserend Geneesheer te *'sHage.*

ORDEN, G. VAN, Wethouder der Staat *Zaandam*, Lid der Staten van *Holland.*

PELLECOM, W. G. VAN, VAN KORTEHOEF, te *Schiedam.*

PITOT, Lid van de Societé d'emulation op *Isle de France.*

PRINSEN, P. J. Directeur van het Koninkl. Instituut tot aankweeking van School-Onderwijzers te *Haarlem.*

QUERIN, J. T.

QUOI, DE

RAFN, C. C. Secretaris der Koninklijke Maats. van Oudheidkunde te *Koppenhagen.*

REIFFENBERG, Baron DE, te *Brussel.*

REUSSELAAR, Jkhr. Medic. Dr. en Directeur der Maatschappij van Schoone Kunsten te *New-York.*

RIJK, J. C. Schout bij Nacht, benoemd Directeur Generaal der Marine.

ROENTGEN, M. te *Rotterdam.*

RUPPEL, E.

SILVESTRO

Silvestre de Sacij, Baron, President der Aziatische Soc. te *Parijs.*

Schillet, H. Chirurgijn Majoor bij de Konkl. Nederl. Marine.

Schlager, J. G. F.

Schlegel, H. te *Leijden.*

Sende. G. H. van

Serturner, D.

Siebold, P. F. von, Med. Dr. en Dirigirend Officier van Gezondheid in Nederlands Indië.

Siegel, J. T. Algemeene Secretaris van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering van Nijverh. te *Haarlem.*

Sijpkens, H. H.

Stassart, Baron de, te *Brussel.*

Stratingh, S. Hoogleeraar te *Groningen.*

Susanna, S. A. te *Leiden.*

Swaan, J. S. Rector der Lat. school te *Hoorn.*

Swinderen, T. van, Hoogleeraar te *Groningen.*

Temminck, C. J. Directeur van 'sRijks Museum van Natuurlijke Historie te *Leiden.*

Tex, Mr. C. A. den, Hoogleeraar in het Regtsgeleerdheid te *Amsterdam.*

Tijdeman, Mr. H. W. Hoogleeraar in de Regtsgeleerdheid te *Leiden.*

Tilanus, C. B. Hoogleeraar in de Geneeskunde te *Amsterdam.*

Ufford, Jkhr. Mr. P. N. Quarles van, Voormalig

malig President der Regtbank van eerste aanleg te *Haarlem.*

VERLAQUÉ, Lid van de Academie der Wetenschappen te *Parijs.*

VINCENT, Lid van de Societé d'Emulation op *Isle de France.*

VOS, J. R. Medic. Dr. te *Chinsurah.*

VRIES, J. VAN OUWERKERK DE, te *Amsterdam.*

VRIESE, W. H. DE, Hoogleeraar in de Kruidkunde te *Amsterdam.*

WACHTER, G. H.

WALLICH, Med. Dr. te *Calcutta.*

WIJCK, R. Z. J. VAN, Hoofd-Onderw. te *Kampen.*

ZUIJLEN, P. J. Baron VAN, VAN NIJEVELT, Kolonel in Nederlandsche dienst, te *Utrecht.*

Gewone Leden in Nederlandsch Indië.

ADIPATTI PAKOE NATTA NINGRAT LOGO, Sultan van *Sumanap.*

ANDRIESSE, A. L. Resident van *Riouw.*

ARATHOON, J. Koopman te *Batavia.*

BENTHEIM, E. F. Graaf VAN, TECKLENBURG RHEDA, Luitenant bij de Kavallerie.

BEUSECHEM, J. M. VAN, President van den Raad van Justitie te *Batavia.*

BIK, FRANC. BUTIN, Resident van *Batavia.*

BIK, J. F. Landeigenaar.

BLETTERMAN, J. H. Oud- Nederlandsch Consul in *China.*

BOERS,

Boers, J. W. Resident van *Rembang*.
Bonhote, J. L. Koopman te *Batavia*.
Borel, E. te *Batavia*.
Bosch, Jkhr. Mr. J. H. van den, Oud- Resident van *Buitenzorg*.
Brown, J. Koopman te *Batavia*.
Bruin, P. de, Directeur van s'Lands Drukkerij.
Bus, Mr. L. H. du, Raad in het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië.
Cambier, J. P. C. Resident van *Menado*.
Cannaerts, D. Control. der Land. Inkomsten te *Cheribon*.
Cleerens, J. B. Gener. Majoor titul. Resident der *Preanger Regentschappen*.
Clignett, A. H. Omgd. in de middenafdeeling
Coert, Landeigenaar.
Cramerus, F. W. Koopman te *Batavia*.
Dibbetz, A. H.
Döbel, Stads-geneesheer te *Batavia*.
Doornik, F, H. Resident van *Pekalongan*.
Elout, C. P. J. Generaal Majoor, Lid in den Raad van Nederlandsch Indië.
Francis, E. Resident van *Madion*.
Forsten, E. A. Medic. Dr. en Lid der Natuurk. Commissie in Nederlandsch Indië.
Geer, Mr. W. C. E. Baron de, Griffier van de beide Hooge Geregtshoven van Ned. Indië.
Gelder, D. van,
Gelpke, A. A. Officr. van Gezondh. te *Tagal*.

Gericke,

GERICKE, J. F. C. Afgevaardigde van het Nederlandsch Bijbel Genootschap te *Soeracarta.*

GEVERS, A. Koopman te *Batavia.*

GOBEE, A. Chirurgijn Majoor.

GOLDMAN, Jkhr. J. Resident van *Bantam.*

GRAY, J. B. Koopman te *Batavia.*

GRONOVIUS, D. J. VAN DEN DUNGEN, laatstelijk Resident van *Timor.*

HAASTERT, C. VAN, Dirig. Officier van gezondheid in de eerste groote Milit. afdeeling.

HAGEN, J. Officier van gezondheid.

HAHN, P. Chirurgijn Majoor.

HARDIJ, J. W. T. Pakhuismeester te *Cheribon.*

HARLOFF, C. H. G. Chirurgijn Majoor.

HARTMAN, C. J. Chirurgijn 2de kl.

HARTMAN, C. L. Resident van *Kadoe.*

HASSKARL, J. K. Botanicus bij s'lands plantentuin te *Buitenzorg.*

HEIJMANN, S. L. Dirig. Officier van gezondh. ter *Westkust van Sumatra.*

HELBACH, D. F. Resident van *Ternate.*

HERWERDEN, J. D. VAN, Assistent Resident van *Probolingo.*

HOFFMEIJER, J. D. Lid der Weeskamer en Assessor in den Land Raad te *Batavia.*

HOLLE, C.

HOUTMAN, H. B.

HULTMAN, Mr. CARL. Procureur Generaal bij het

het Hoog-Geregtshof en Advokaat Fiskaal bij de Land- en Zeemagt in Nederl. Indië.

JACOBSON, J. L. Inspecteur der Theecultuur op *Java.*

JUNGHUHN, T. W. Officier van Gezondheid.

KEUCHENIUS, W. A. Assist. Resídt. van *Grissee.*

KIRST, A. F. Chirurgijn Majoor.

KOOPMAN, H. J. HUSKUS, Kommissaris bij den vorst van *Bali-Badong.*

KREBS, J. C. A. Medicinæ Doctor.

KRUSEMAN, J. Inspecteur bij het Departement van Kolonien te *'sHage*, in speciale missie naar Indië, en aldaar belast met de functien van Directeur Generaal van Financien.

KUHNHARDT, O. Chirurgijn Majoor.

LANGE, N. Apotheker te *Batavia.*

LAUNY, L. Resident van *Banjoemaas.*

LE FEBER, J. J. Assit. Resident voor de Comptabiliteit te *Sourabaya.*

LUDERHOFF, J. Chirurgijn Majoor.

LUTJENS, H. J. Lid der Algem. Rekenkamer, en Luitenant Kolonel Kommandant der Bataviaasch Schutterij.

MAIJOR, J. F. T. Resident te *Soeracarta.*

MARTHEZE, N. C. Eerstgezw. Klerk bij den Raad van Justitie te *Batavia.*

MEIJER, A. WESTENBRINK, Predikant te *Sourabaya.*

MENTZ, N. PLUIM, Predikant te *Batavia.*

MOOIJ,

Mooij, C. de, Chirurgijn Majoor te *Amboina.*
Muller, M. J. E. Medic. Dr. en Dirigerend Officier van Gezondh. in de 2de afdeeling.
Nagel, W. A. Assistent Resident te *Bandong.*
Nes, F. W. van, Resident van *Samarang.*
Nijs, J. E. de, Landhuurder in de *Vorstenlanden.*
Overhand, P. J. Inspecteur der Cultures.
Perez, P. J. de, Waarneemd. Gouverneur van *Makasser.*
Pfenninger, J. J. Dirigirend Offic. van Gezondh. in de 3de groote Milit. Afdeeling.
Pietermaat, Mr. D. F. W. Resident van *Sourabaya.*
Piller, D. M. Officier van Gezondheid.
Plate, L. M. F. President van de Factory der Nederl. Handel-Maatsch. te *Batavia.*
Ploegman, W. F. Kommies te *Sambas.*
Pradje, H. G. D. Apotheker te *Batavia.*
Puij, J. du, Waarneemd Lid in den Raad van Indië.
Radin Adipatti Aria Prawira Adiningrat, Regent van *Bezoeki.*
Reed, W. Gordon, Koopman te *Batavia.*
Reinicke, E. F. L. Offic. van Gezondh.
Reitz, Mr. D. G. Lid van de beide Hooge Geregtshoven van Nederlandsch Indië.
Reijnst, Jkhr. J. C. Raad van Indië.

Riemsdijk.

Riemsdijk, H. S. van, Assistent Resident, Secretaris der Residentie *Batavia.*

Riemsdijk, W. H. van, Landeigen te. *Batavia.*

Roijen, P. C. van, Assistent Resident van *Bencoelen.*

Ruitenbach, A. J. Residt. van *Bageleen.*

Schill, J. Directeur der Javasche Bank.

Schill, Mr. P. A. Lid in den Raad van Justitie te *Batavia.*

Schmidt Auf Altenstadt, J. G. O. Assistent Resident van *Ambal.*

Schmidt Muller, K.

Schmits, M. J. C. Offic. van Gezondheid.

Scholten, J. H. Praefect. Apostol. te *Batavia.*

Schrader, J. H. C. laatstel. Komies te *Banka.*

Scott, Robert Inspecteur der Amfioen Pacht.

Selliger, J. Medic. Dr. en eerste Stads-geneesheer te *Batavia.*

Siccama, Jkhr. J. F. Hora, Resident van *Bezoeki.*

Smissaert, J. W. H. Resident van *Cheribon.*

Smulders, C. J. President der Javasche Bank.

Son, H. S. van, Resident van *Japara.*

Steinmetz, C. P. C. Resident der *Padangsche Bovenlanden.*

Teijlingen, D. G. van, laatstelijk Resident van *Kediri.*

Terwogt, C. Officier van Gezondheid.

Thouard, C. Officier van Gezondheid.

Tijthoff,

Tijthoff, H. Officier van gezondheid.
Toewater, W. C. H. Theol. Dr. en Predikant te *Makasser.*
Vakkevisser, D. A. Resident van *Tagal.*
Varkevisser, C. A. Inspect. over de Cultures.
Veer, P. de, Lid der Algemeene Rekenkamer.
Verploegh, Mr. J. A. Lid in de beide Hooge Geregtshoven van Nederlandsch Indië.
Vogel, W. de, Directeur van financien, Resident van *Passaroewang.*
Vriesman, J. A. Resident van *Kediri.*
Wassinck, G.
Wattendorff, J. H. L. Land-huurder.
Weddik, A. L. Resident van *Aijer Bangies*, en Hoofdgecommitteerde over de *Battaklanden.*
Wiggers, G. A. E. Assist. Resdt. van *Ledok.*
Wijck, N. van der, Ingenieur te *Samarang.*
Wijnmalen, C. S. R. Assistent Resident op *Celebes.*
Zimmerman, T. H. Koopman te *Batavia.*

Gewone Leden buiten Nederlandsch Indië.

Aston, W.
Blume, C. L. Med. Dr. en Hoogleeraar Hon. te *Leiden.*
Bosch, W. Oud-Dirigirend Officier van Gezondheid in de 2de afdeeling.
Brink, J. ten, Koopman te *Amsterdam.*

Brugman, C. Chirurgijn Majoor.
Bruin, C. G. de, Chirurgijn Majoor.
Burger D. H. Natuurkundige.
Cezard, N. Koopman te *Nancy*.
Constant de Rebecque, W. Baron, Luitenant ter zee.
Dalgairns, J.
D'Annethan, Jkhr. Auguste, te *Brussel*.
Diemont, J. J. voormalig Apothek. te *Batavia*.
Diggles, R. Koopman te *Manilla*.
Elias, B. J. Directeur voor de Zaken der kolonien te *'sHage*.
Fisscher, J. F. van Overmeer, laatstelijk Post-meester te *Batavia*.
Geen, J. van, Luitenant Generaal.
Groot, H. Cornets de, laatstelijk Resident van *Bezoeki*.
Groot, J. P. Cornets de, laatstelijk Algemeene Secretaris.
Hall, Basil, Kapit. bij de Engelsche Marine.
Horsfield, T. Med. Dr. te *Londen*.
Jacob, G. O.
Jaegher, D. de, Ambassadeur van Belgie, te *Rio-Janeiro*.
Kisschoff, C. J.
Kolff, Jr. D. H. gepensioneerd Majoor der Kol. Marine te *'sHage*.
Lawrence, C.
MacQuoid, te *Londen*

Masch,

Masch, Mr. J. G. Oud- Advokaat en Procureur te *Batavia*.

Muller, S.

Nahuijs van Burgst, Jkhr. Mr. H. G. Generaal Majoor, Oud- Raad van Indië.

Nieman, J. E. Voormalig Opperhoofd in *Japan*.

Nightingale, Sir M. Generaal in Britsche dienst.

Nolthenius, J.

Oudemans, A. C. Onderwijzer.

Pauw, Mr. R. A. Oud- President van den Raad van Justitie te Sourabaya, te *'sHage*.

Paijen, A. A. J. Kuntschilder, te *Brussel*.

Prætorius, C. P. E. laatstelijk Directeur over de Cultures in Nederlandsch Indië.

Rees, P. van, laatstelijk Secretaris, van de Generale Dir. van Financien in Nederl. Indie.

Reijnst, M. Koopman.

Rigg, J.

Roest, W. A. gepens. Kolonel te *'sHage*.

Roorda, van Eisinga, P. P. Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. Dr. en Hoog-leeraar te *Breda*.

Roulet, J. A. voormalig Predikant te *Batavia*.

Santhagens, R. van Eibergen, Koopman te *Amsterdam*.

Sargent, H.

Schuurman, T. voormalig Lid van de Factorij der Nederlandsche Handel-Maatschappij te *Batavia*.

Schneither,

SCHNEITHER, Mr. J. Lid van het Provinciaal Hof van *Gelderland*, te *Arnhem*.

SPENGLER, F. H. te *Amsterdam*.

STUERS, Jkhr. J. J. H. L. DE, Generaal Majoor te *Brussel*.

STUERS, F. V. A. DE, Kolonel, Oud-Gouverneur der *Molukksche Eilanden*.

VEEKENS, L. Z. te *Amsterdam*.

VERKOUTEREN, C. J. Oud-President van de Factorij der Nederlandsch Handel-Maatschappij te *Batavia*.

WAITZ, T. A. C. Med. Dr.

WERDE, J. C. VAN,

WESTERMAN, B. M. te *Amsterdam*.

WILLIAMS, J.

WINTER, A. F. Oud-President van de Algem. Rekenkamer van Nederl. Indië.

IETS

OVER

DE WAPENFABRICATIE

OP

BORNEO.

EENEN blik werpende over de kunstvoortbrengselen der inboorlingen van den *Nederlandsch Indischen Archipel*, in verband met hunne volksverhouding en maatschappelijke instellingen, moet men erkennen, dat, in het algemeen, onder hen een geest van nijverheid bestaat, die zich heerlijk zoude ontwikkelen, zoo slechts alle krachten in beweging konden worden gesteld, welke elders tot dit einde zamenwerken. Ontbreekt hun, onder de gegevene omstandigheden, ondernemingszucht, volharding en het vermogen om zich afgetrokkene en ingewikkelde denkbeelden te vormen, zij geven toch onloochenbare bewijzen eener oorspronkelijke fijnheid van geest, en verdienen hulde wegens het instinktmatig overleg, waardoor zij velerhande zaken, met weinige en zeer onvolkomene middelen, tot eenen verwonderlijken trap van juistheid en volmaaktheid

maaktheid weten daar te stellen. Getuige hiervan: het te *Samarang* en *Soerakarta*, van inlandsch en in de binnenlanden bereid leder, vervaardigde zadeltuig, schoeisel enz.; de te *Samarang*, *Japara*, *Soerakarta* en elders, van sono-, ringas-, Amboneesch- en ander hout, gemaakte meubelen; het te *Grisee* gegoten en daar bearbeid koperwerk; de pijpen, kammen, figuren voor het schaakspel, billartballen en soortgelijke voorwerpen, die te *Sourabaija* van schildpad, hoorn, ivoor en hout gesneden en gedraaid worden; de uit schoon gevlamd hout met smaak gesnedene en fraai gepolijste scheeden en gevesten van de krissen der inlandsche grooten; de waterleidingen tot besproeijing der bouwlanden; de hangbruggen, die zij, trots den besten veldingenieur, over snelstroomende en vrij breede bergrivieren werpen, van bouwstoffen, in den omstreek uit het bosch gehaald, en met geen ander gereedschap, dan de hun eigenaardige handbijlen, *(pesèl)* en kapmessen *(parang)*; het inlandsch buskruid, dat hoewel in menging van bestanddeelen; korreling en duurzaamheid bij het onze te kort schietende, hetzelve nogtans, kort na den aanmaak, in uitwerking genoegzaam evenaart; het draad goudwerk van *Padang*, het weefsel en de teekening van vele soorten van inlandsche lijnwaden en kleedjes—men herinnert zich dat het

Solosche

Solosche *batik* den toets van den fijnen smaak onzer dames doorgestaan en eenigen tijd tot haren opschik heeft mogen dienen;—de Palembangsche en Borneosche rotting-matten; het veelsoortig en soms keurig net gewerkte vlecht- en mandwerk; de verschillende inlandsche wapenen, het schietgeweer van de Padries op *Sumatra*, het ijzeren pantser of strijdhemd der Makassaren en vooral de wapenen, en wel inzonderheid de vuurwapenen, die op *Borneo*, in het rijk van *Banjermassing*, vervaardigd worden. Uit dit oogpunt beschouwd, kan de ondervolgende beschrijving van de vervaardiging der, in *Indië* zekeren roem verworven hebbende, Borneosche wapenen voor de voorstanders van industrie en de beminnaars der wapenkunde niet onbelangrijk worden geacht. Zij is ontleend aan een rapport van den kapitein der Infanterie A. Hendriks, militaire kommandant van *Borneos Zuid en Oostkust*, die vorengezegde fabricatie, op last van den Generaal Majoor Cochius, kommandant van het Indische Leger, plaatselijk in oogenschouw heeft genomen. Ter zake:

De bedoelde wapenen worden vervaardigd in de, den Sultan onderworpene, landen van *Banjermassing*. In verschillende kampongs, wonen daar te zamen genomen, omtrent 200 werklieden, die zich aan de vervaardiging van verschillende wapensoorten, zoo wel van Europische als oorspronkelijk

sprongkelijk inlandsche modellen toewijden. De bekwaamsten vindt men, omtrent 70 in getal, te *Negara*, een kampong van 10,000 inwoners, liggende in eene N. O. strekking van onzen post *Marabahan*, op beide oevers van de rivier, mede *Negara* genaamd. Hier kan men buksen, pistolen, infanterie en jagt-geweren, *à filex* of *à percûsion*; sabels, lansen, *klewangs*, *parangs*, *krissen*, in een woord, allerlei soort van handwapenen bestellen. Zonder onder een gemeenschappelijk bestuur te staan, zijn de werkzaamheden onder de Negarasche wapenmakers in klassen verdeeld: in verschillende werkplaatsen arbeidende, houdt een gedeelte zich bepaaldelijk op, met de vervaardiging van loopen voor de vuurwapenen, een ander met den aanmaak en de zamenvoeging der deelen van het slot, een volgend met de bewerking der ijzeren, koperen of zilveren beslagdeelen, en weder een ander, met het snijden, van pas maken en polijsten der laden voor geweren, buksen en pistolen en van gevesten en handvatten voor zijdgeweren.

Een hunner, met name *Badjé Mahamud Saleh*, is, zonder eenig materieel gezag te bezitten, de algemeene leidsman. Zij hebben de vrije beschikking over hun fabricaat, maar zijn verpligt, om, als de Sultan wapens verlangt, kosteloos voor hem te werken; waartoe hij echter de noodige materialen verstrekt, terwijl zij, die voor

hem

hem werken van de betaling van hoofdgeld vrij zijn. De Sultan heeft van de, uit zijne landen uitgevoerd wordende wapenen een tiende der waarde aan uitgaande regten. Nu en dan komen er wel eens wapensmids van *Negara* in de gouvernements landen, zoo als te *Marabahan* en in de *Kween* bij *Banjermassing*, om in de gewone smederijen sabels, *parangs* enz. te maken.

De manier van werken is over het algemeen zeer eenvoudig. Hunne werkplaatsen zijn opene huisjes of loodsen, met eenen 2 el boven den beganen grond verhevenen vloer van *nibong* of *bamboe*. De haard is gevormd van kleisteenen en niet hooger dan dat de smeden hun werk, zittende op den vloer, kunnen verrigten; hij wordt gestookt met houtskolen en aangeblazen door middel van twee naast elkander en regtstandig geplaatste pompblaasbalgen, die in allen deele overeenkomen met de blaasbalgen der inlandsche smederijen op *Java* en waarbij jongens van 9 tot 12 jaren oud aangesteld worden: het hout voor de kolen kost hun alleen de moeite van het te kappen. Hunne aanbeelden maken zij zelf, van doesson-ijzer en tot verschillende afmetingen, die afhankelijk zijn van de bestemming: zoo is b. v. dat, waarop de loopen gesmeed worden, O, 47 el lang, O, 2 el breed en O, 25 el hoog: ieder aanbeeld is voorzien van eenen speerhaak: het wordt in het boveneinde van eenen dikken boomstam ingelaten, die nabij den haard onbewegelijk in

den

den grond geplant is en zulk eene hoogte heeft, dat de smids zittende kunnen smeden. Tot koelbad dient een uitgehold blok van 1, 5 el lang. De overige en nader te vermeldene gereedschappen zijn doorgaans alle van eigen maaksel.

De materialen, die te *Negara* tot de wapenfabricatie aangewend worden, zijn: doessonsch ijzer, doessonsch staal, zweedsch ijzer, engelsch staal, *pamor*, koper, zilver en hout.

Het doessonsch ijzer is dus genaamd naar de *Doesson* landen, alwaar het in bergkloven, rivieren en zelfs in vlakke gronden voorkomt; onder de plaatsen die ijzererts opleveren komen in aanmerking: *Patáké-goenong*, *Talingie*, *Negarie-Oenor*, *Sanœi*, *Tamarveij*, *Sinaai*, en vooral *Negarie-Mantalad*, welke laatste als de rijkste aan dit artikel bekend staat. Ieder huisgezin in deze oorden draagt bij, om den ijzererts op te sporen, uit te graven en uit te smelten. Onder de doessonners is het ijzer gangbaar als gemunt geld, en te *Banjermassing*, *Marabahan*, *en Negara* maakt het een artikel van den handel uit. De banjarezen onderscheiden twee soorten van ijzererts, als rivier-ijzererts *(batoe bassie-songie)* en berg-ijzererts *(batoe bassie-goenong:)* de laatste is kenbaar door meerdere vastheid en eene glinsterende bruine kleur. In het algemeen bevat de doessonsche ijzererts veel ijzerverzuursel. Hij wordt doorgaans ter diepte van eene el onder den grond

grond gevonden en in het drooge jaargetijde, bij lagen waterstand, ook van den bodem der doessonsche rivier ingezameld. De bergerts bevat ook natuurlijk staal. Tot het uitsmelten van den erts maken de doessonners eenen kleinen oven van leem, die volgens opgave van kapitein HENDRIKS 1, 25 el hoog en 1, 5 el in middellijn is en wanden heeft van 0, 62 el dik, voorts voorzien is van een togtgat en pompblaasbalg en van een gat met ijzerhouten rooster, tot doorlating van het metaalschuim. De erts wordt nu in de nabijheid van den oven, op een vuur van brandhout, dat op den grond aangelegd is, geroost, in stukken gebroken, en vervolgens in den oven geladen, tusschen twee dikke lagen van brandende houtskolen: aan den blaasbalg is dan een volwassen persoon aangesteld, die zacht beginnende, eindelijk uit al zijn vermogen pompt, om den oven tot den hoogstmogelijken graad van hitte te stoken. Als de erts naar hunne meening genoegzaam uitgesmolten is, wordt het op den bodem vergaderde gesmolten ijzer, dat meer in eenen deegachtigen dan vloeibaren staat verkeert, goed omgeroerd en gezuiverd, welk laatste gedeeltelijk geschiedt door de onreinheden bij het roeren door den rooster naar buiten, in eene daarvoor bestemde grep, te drijven, gedeeltelijk door dezelven van de oppervlakte van het gesmolten ijzer af te scheppen

pen. Het verkregen ijzer wordt nu in den oven gelaten, tot het genoegzaam afgekoeld is, om onder den hamer gebragt te kunnen worden; als wanneer het, bij een gewoon smidsvuur, op een gewoon aanbeeld en met smidshamers, tot staafjes van één *kattie* ($1\frac{1}{4}$ pond Amsterdamsch) gesmeed wordt. Ter bekoming van het staal, wordt de erts, die daarvan het meeste schijnt in te houden, uitgezocht en daarmede gehandeld als voren. De prijs van een *kattie* doessonsch ijzer van de 1e soort is *f* 0, 30 tot *f* 0, 35 en van een *kattie* van de 2e soort, *f* 0, 25. Uit het rapport is het blijkbaar dat de kapitein HENDRIKS hier met ijzer van de 1e soort hetzelfde bedoeldt, wat hij elders staal noemt; daar hij onder anderen, op eene andere plaats, verhaalt, dat het doessonsch ijzer onderscheiden wordt in *bassie-hitam* (zwart ijzer) en *bassie-wadja* (staal-ijzer.) Tot wapenen voor eigen gebruik wordt alleen doessonsch ijzer en staal gebezigd; maar om bestelde wapens te maken. bedienen de bekwaamste werklieden zich bij voorkeur van ijzer en staal van Europischen oorsprong, als zijnde van betere hoedanigheid en gemakkelijker met het *pamor* te zamen te werken.

Het *pamor* is een zeer wit en smeedbaar ijzer dat te *Banjermassing* door *Chineesche* en *Boegineesche* handelaars aangebragt wordt, en volgens opgave van het hoofd der Boegineezen te

Banjermassing.

Banjermassing, een product is van het rijk *Boegies*, op het eiland *Celebes*, als ook van het eiland *Timor*. Het land van het *Radja-Paijong*, in *Boegies*, moet vooral veel *pamor* opleveren. Het wordt daar op dezelfde wijze uit den erts gewonnen als hiervoren van het doesson ijzer is omschreven.

Op zich zelve wordt het *pamor* niet verwerkt, maar in verband met gewoon smeedijzer wordt het gebruikt tot het zoogenaamde *damasseren*: eene bewerking waardoor de voorwerpen niet alleen in schoonheid, maar ook in zamenhang en taaiheid winnen. Te *Banjermassing* wordt het *pamor* naar deszelfs deugd in twee klassen verdeeld, die met *f* 1. 00 tot *f* 1. 25, en *f* 0. 50 tot *f* 0. 75 het *kattie* betaald worden. (*)

Het

(*) De doessonners kennen geen hooge ovens, hebben geen begrip van de scheikundige verbinding van vreemde zelfstandigheden met het ijzer in den erts, die gedeeltelijk de uitsmelting belemmeren, gedeeltelijk het product onzuiver en min deugdzaam maken, noch van de smelt en zuiveringsmiddelen, welke dienvolgens aan den erts of wel aan het gesmolteue ijzer moeten toegevoegd worden; zij kennen noch gebruiken den zwaren *affineer*-hamer, en nogtans brengen zij naar de *catalaansche méthode* een vrij goed smeedijzer te voorschijn: men mag hieruit wel tot den rijkdom en de zuiverheid van den doessonschen ijzererts besluiten.

De prijzen van het doessonsche ijzer en staal staan, in evenredigheid tot de prijzen van Europisch gesmeed ijzer en gegoten staal, zoo als De Bruin die in zijn militair zakboekje (blz. 168) opgeeft, bij het ijzer, als 25: 21 en bij het staal

Het koper en zilver wordt te *Banjermassing*, van elders aangevoerd. Te *Negara* wonen vier of vijf werklieden in koper.

Tot het snijden der laden voor geweren, buksen en pistolen, wordt inlandsch hout, en bij voorkeur het *kaijoe-bawang*, gebezigd. De afgewerk-

---

als 35: 200. (Bij deze vergelijking is de Nederlandsche gulden gelijk gesteld aan 120 indische cents.)

Zoude men nu niet mogen veronderstellen, dat het *product* der doessonsche mijnen, bij een deskundig en *œconomisch* toevoorzigt, veel verbeteren en beneden den prijs van het Europisch ijzer dalen kan? De prijsverhouding van het doessonsch tot het Europische staal, die zoo zeer in het voordeel van de eerste schijnt te spreken, bewijst niets; want om tot eene vergelijking te kunnen komen, zoude het doessonsch staal, dat nog verre van deugdzaam is, eerst tot meerder volkomenheid moeten gebragt worden, als wanneer de prijs natuurlijkerwijs ook stijgen zoude.

Op *Java*, en hoofdzakelijk in de *Vorstenlanden*, wordt ook van *pamor* gebruik gemaakt tot het *damasseren* van *krissen*, *klewangs* en pieken.

De kapitein HENDRIKS heeft eenige monsters overgezonden van erts, zoo als deze in den natuurstaat voorkomt, zoowel rivier als bergerts; van ijzer, zoo als het uit den smeltoven gekomen is, en ook gesmeed in staafjes; van het zoogenaamde doessonsche staal, en van de twee soorten van *pamor*; alle welke monsters door den Generaal COCHIUS aan de Directie van het *Bataviasch-Genootschap* zijn afgegeven. Het ware wel te wenschen, dat een en ander door deskundigen chemisch onderzocht wierde; want, zoo als wij in den *aide memoire de l'artillerie de Gassendi*, blz. X. van den *table de matière* lezen, dat de fabrikanten van gegoten staal *Jackson* te *St. Etienne*, het soort van Indisch ijzer gevonden hebben (waarschijnlijk hetzelfde als waarvan *Berzelius*

te laden worden overtrokken met een vernis, dat op *Palembang* gemaakt wordt, en daarvan den naam van *Tjet Palembang* bekomen heeft. (*)

Buiten de gereedschappen die tot den smidswinkel behooren, zoo als aanbeelden, blaasbalgen, smidshamers, enz. wordt een *compleet* stel geweermakers gereedschappen te *Negara* geacht te bestaan, in de na te noemen stukken, die, bij elkander genomen, aldaar te bekomen zijn voor *f* 30, 00.

2 ijzeren brossen *(broches,)* dienende om daarover de plaat, *(platine au lame à conon,)* die den loop moet vormen, tot eene buis te smeden,

3 stalen loopboren van opklimmende grootte, met

---

relius in het *leerboek der scheikunde*, op blz. 222. van het 2e deel, en *Gehler* in zijn *physikalisches wörterbuch*, 3e band blz. 161, onder den naam van *Wootz* gewag maken,) dat de meeste eigenschappen bezit om *gecementeerd* en daarna gegoten te worden, en zij daardoor in staat gesteld zijn staal te leveren, dat door de werklieden voor gereedschappen, die eene groote mate van duurzaamheid vereischen, zelfs boven het Engelsche staal verkozen wordt, en maar een vijfde van deszelfs prijs kost: zoude een naauwkeurig onderzoek van het *product* der doessonsche ijzermijnen en van het *pamor* mischien ook wel een of ander gunstig *resultaat* kunnen opleveren.

(*) Het hout, waarvan de laden der Borneosche vuurwapenen gemaakt zijn, is even fijn van vezel, wel zoo schoon gevlamd en laat zich even zuiver bewerken als het notenhout, het schijnt allezins aan de vereischten van goed ladehout te beantwoorden.

met ijzeren roeden dienende tot uitboring der loopen,

1 trekbank, om de spiraaltrekken in den loop te snijden,

1 polijststang, voor de boring van den loop,

6 gedeeltelijk grove- gedeeltelijk zoete- vijlen, om de ijzeren en stalen deelen op de bepaalde gedaante te brengen en te polijsten,

2 gewone dissels, een groote en een kleine, om in het ruwe de uitwendige gedaante aan de lade te geven,

1 *parang* (apmes)
1 snijmes, ... } ter verdere bewerking der lade,

1 grove ronde rasp, om de loopholte in de lade te maken,

1 handschaafje, om de lade uitwendig effen te schaven,

15 verschillende, platte- holle- steek- en schietbeitels, om het leger voor het slot en de overige uithollingen in de lade te maken, voor zoo verre zulks niet met het mes kan geschieden,

1 veerhaak, van een eigenaardig model, om het slot te kunnen in elkander zetten en uit een nemen,

1 schroefsnij-ijzer met tappen, tot het snijden van de draden aan de schroeven en in de schroefmoeren,

1 handboor, tot het boren der gaten in de lade,

1 drilboor

1 drilboor met klossen en verschillende boorpennen, om de gaten in de ijzeren en stalen deelen te boren. (*)

De loop, het belangrijkste, en ook tevens dat gedeelte van het schietgeweer zijnde, wat de banjarsche geweermakers het beste weten te maken, zal daaraan in deze beschrijving ook de meeste plaats worden ingeruimd.

Tot het smeden van eenen loop voor een infanterie-geweer wordt eene ijzeren plaat genomen, iets langer dan de te maken loop en in breedte en dikte aan denzelven geëvenredigd; deze wordt over de geheele lengte ter degen doorsmeed, daarbij zorgdragende dat zij een regelmatig verloop van breedte en dikte van achteren naar voren bekome, en dat de twee lange zijden, de eene aan den boven- en de andere aan den

(*) Men zal een groot verschil bespeuren bij de vergelijking der in deze beschrijving voorkomende inrigtingen en gereedschappen met die, welke naar de tegenwoordige gevorderdheid van het fabriekwezen, noodig worden geoordeeld tot het smelten van het ijzer uit den erts tot het affineren van hetzelve en om een geweer of eene buks te maken. Voor deze vergelijking kan onder andere werken, *Cottij*, *fabrication*, *des armes portatives*, of zijne *dictionnaire de l'artillerie*-*Gassendi*, *aide memoire de l'artillerie*, en *Hojer*, *artillerie worterbuch* dienen. *Van der Netten*, doet in zijne verhandeling over het zijd en schietgeweer eene volledige opgave van de gereedschappen en *verifikatiemallen*, die de geweermakers der korpsen moeten bezitten, alleen om de voorkomende *reparatien* te kunnen doen en de *remontstukken* van pas te maken.

den onderkant, over de geheele lengte beitelvormig afgeplat worden. Dit geschied zijnde, wordt de plaat gootvormig gebogen en over ijzeren brossen tot eene buis of een roer te zamen gesmeed, komende de afgeplatte lippen over elkander te liggen: deze verrigting vangt aan in het midden en wordt bij beurten naar het eene en het andere einde voortgezet, den loop van tijd tot tijd gloeijende en zorgende dat hij het bepaalde verloop van dikte van het kamer—naar het tromp einde bekome. De zamenwelling der lippen mag geene gebreken hebben en zij moeten op elkander liggende even dik en effen als het overige van den loop zijn. De loop zoo verre gereed zijnde, wordt nu met eenen dunnen en smallen ijzeren band spiraalvorming, als met een lint, van achteren naar voren omwonden: deze band moet zoo te zamen en over den loop gesmeed worden, dat zij daarmede als het ware slechts een stuk uitmaakt en op de oppervlakte noch voegen, noch oneffenheden vertoont, tot welk einde de loop van tijd tot tijd gegloeid, en bij het smeden van de ijzeren brossen gebruikt gemaakt wordt. (*)

De loopen voor gewone pistolen en jagtgeweren worden gelijkerwijze gesmeed, met dit ver-

(*) Zonder deze omwinding zouden de Borneosche loopen waarschijnlijk niet te gebruiken, althans zeer gevaarlijk zijn; want in de Europische fabrieken, waar de *confectie* zoo veel beter is, durft men geen geweerloopen als bruikbaar aannemen

schil alleen, dat de band, waarmede zij omwoeld worden, niet uit enkel ijzer, maar uit in volgender voége door elkander gesmeed ijzer en *pamor* bestaat. Twee staafjes gewoon smeedijzer en twee staafjes *pamor* worden afzonderlijk tot lange, smalle en zeer dunne platen uitgesmeed, en vervolgens, om den anderen een plaatje ijzer en een plaatje *pamor*, op elkander geweld; de aldus verkregene plaat wordt nu als een touw in elkander gedraaid, plat uitgesmeed, nogmaals in elkander gedraaid, weder uitgesmeed, en dit zoo lang herhaald, tot het *pamor* en ijzer naar begeeren in witte en zwarte aders door elkander gewerkt is en de teekening van gemarmerd papier vertoont; als wanneer zij op de voren verklaarde wijze om den loop gewonden en gesmeed wordt.

Het smeden der buksloopen geschiedt almede op dezelfde wijs, maar deze worden omwonden met eenen uit vier plaatjes ijzer en vier plaatjes *pamor* zamengestelden band. Volgens de opgaven van kapitein HENDKIKS, is de plaat, die tot het smeden eener buksloop moet dienen, 0,157 el breed, 0,01 el dik, en iets langer dan de loop worden moet; zijn de brossen voor het smeden van eenen buksloop 0,65 el lang en 0,016 el in middellijn; worden de acht staafjes ijzer

men, alvorens dezelve herhaalde malen een naauwkeurig onderzoek, de kruidproef en de proef in de vochtigheidskamer ondergaan hebben, ten gevolge van welke proeven niet zelden een groot getal loopen afgekeurd wordt.

ijzer in *pamor* eerst ieder afzonderlijk tot platen van 2 el lang en 0,002 el dik uitgesmeed, daarna op elkander geweld en tot eenen band van 4 el lengte uitgesmeed. Loopen, welke omwoeld zijn met eenen band, die zamengesteld is uit vier plaatjes *pamor* van de eerste en evenveel plaatjes *pamor* van de tweede soort, worden door de Banjareezen voor bijzonder deugdzaam gehouden, derzelve vervaardiging vordert veel arbeid, om dat het *pamor* zich gemakkelijker met ijzer dan met *pamor* zelf laat te zamen wellen, en daarom zijn deze loopen ook veel kostbaarder dan de met *pamor* en ijzer *gedamasseerden;* zij vertoonen op de oppervlakte insgelijks, hoewel minder afstekende, licht en donkerkleurige aders en daarenoven groote zilverkleurige vlekken. (*)

Bevorens tot het boren van den loop over te gaan, wordt dezelve tot de bepaalde uitwendige gedaante gesmeed, bekomende de loop van het infanteriegeweer de gedaante van eenen afgeknoiten kegel van vijf platte vlakken aan het kamereinde, de loop van eene buks, de gedaante van een achtkantig prisma, enz. Na het boren wordt de uitwendige gedaante alleen nog gepolijst. (†)

(*) Verschillende manieren van loopen te *damasseren* vindt men beschreven in *Cottij dictionnaire de l'artillerie* blz. 52, en *Hojer Worterbuch der Artillerie*, blz. 76.

(†) In de Europische geweerfabrieken wordt, zoo als bekend is, de uitwendige gedaante op den slijpsteen, tot den bepaalden vorm gebragt.

Tot het boren der loopen wordt gebruik gemaakt, van eenen houten paal met een gat, om er den loop in te zetten, en van drie boren, die met de hand bestuurd worden. De paal waarin de loop komt te staan, is 0,3 el in het vierkant, staat loodregt en onbewegelijk in den grond geplant en steekt 0,3 el boven den vloer der werkplaats uit: van boven is in denzelven een *cilindervormig* gat geboord, dat de halve lengte van den loop tot diepte heeft en waarin deze met houten keggen in loodregten stand vastgezet wordt, blijvende de helft van den loop buiten den paal uitsteken. Een boor is zamengesteld uit eene afgeknotte vierkante *piramide* van staal, van omtrent 0,1 el lang, die aan eene ijzeren roede gesmeed is, welks ander einde plat toeloopt, om gevat te kunnen worden, in eenen hotuen mijzel, dienende om den boor met beide handen te kunnen aandrijven en omdraaijen, bij welke verrigting het inwendige van den loop door de scherpe kanten der stalen *piramide* verwijd en effen gemaakt wordt. De eerste boor heeft eene lengte om den loop tot op de helft; de beide anderen, om denzelven ter geheele lengte te kunnen doorboren: de stalen *piramide* van den eersten boor is de kleinste, de tweede is iets grooter en de derde of *kaliberboor*, die nog iets grooter is, brengt de boring op de ware maat. Somwijlen hebben de geweermakers

ook

ook slechts twee boren, maar alsdan maken zij de *piramide* van den tweeden boor, nadat de tweede boring afgeloopen is, gloeijend en versmeden haar tot de dikte van den *kaliberboor*, om daarmede de boring te voltooijen. (*) De loop in het gat des boorpaals geplaatst en in den loodregten stand met houten keggen vastgesteld zijnde, brengt de werkman den eersten boor in den loop, zorgdragende dat de as van den boor met die van den loop overeenstemme; hij plaatst zich met de voeten ter wederzijden van den boorpaal en met beide handen aan den mijzel, den boor nu, al draaijende en met het gewigt van het bovenlijf daartoe medewerkende, in den loop drijvende; hiermede houdt hij aan, tot de loop ter halver lengte uitgeboord is, als wanneer hij denzelven in den boorpaal omkeert, op nieuw vastzet, en nu ook van den tegenovergestelden kant tot het midden uitboort; nu wordt de tweede boor genomen en de loop daarmede over de geheele lengte uitgeboord, en zoo ook met de derde of *kaliberboor*, waarmede de boring, op het

(*) Men kan zich niet genoeg over de zuiverheid van de boring der Borneosche loopen verwonderen, als men in aanmerking neemt, dat die uit de hand en met slechts drie boren wordt daargesteld; terwijl tot hetzelfde einde in de Europische fabrieken twee en twintig boren aangewend en deze door raderwerk in beweging gebragt worden, waarbij de rigting niet van de meerdere of mindere geoefendheid der hand afhangt.

het polijsten na, voleindigd is. Onder het boren wordt de boor van tijd tot tijd uitgehaald en met klapperolie bestreken.

Is het een buksloop, die onder handen is, dan wordt nu overgegaan tot het insnijden der *spiraal*-trekken of groeven, hetwelk op de trekbank geschiedt. Dit werktuig bestaat uit eene stevige bank, van 2,8 el lang, 0,3 el breed en 1 el hoog, op welke vier houten klossen of kragen regthoekig over de strekking der lengte bevestigd zijn: deze klossen zijn in het midden hunner breedte, volgens een en dezelfde as, met een *cilindervormig* gat doorboord. Twee dezer kragen, een uiterste en de naaste middelste, dienen om den loop vast te houden, welke ten dien einde door de gaten gestoken en met keggen daarin bevestigd wordt, zoodanig, dat deszelfs as naauwkeurig met die van de gaten der kragen overeenstemt: de twee andere kragen dienen ter omvatting en bepaling der schroefvormige omwenteling van den trekker, bestaande uit eene ijzeren roede, aan het eene einde ter lengte van 0,21 el in twee ongelijke deelen gespleten, zoodanig, dat het eene dunner dan het andere is en het eerste door de split eene holle en het andere eene bolle binnenzijde bekomt; het dunnere dient het dikkere, bij het inbrengen der roede in den loop, ten veer, en drukt den vijltand, waarmede de trekken ingegroefd

Aanteekeningen op eene reis door eenige districten der Padangsche bovenlanden, 159.

VOL. XVII. 1839.

Voorberigt, 1—11.

Geologische Gesteldheid van den vulkaan Gedê, op Java, door Dr. L. HORNER, 1—28.

Verslag van eene Mineralogische reis in de Residentie Bantam, op Java, door denzelfden, 31—59.

Korte beschrijving van het Zuid-Oosterlijk Schiereiland van Celebes, in het bijzonder van de Vosmaers-baai of van Kendari; verrijkt met eenige berigten omtrent den stam der *Orang Badjos* en meer andere aanteekeningen, door J. N. VOSMAER, 61—184.

Over het geslacht Tupeia, door P. W. KORTHALS, 185—196.

Verhandeling over de op Java, Sumatra en Borneo voorkomende Loranthaceae, door denzelfden, 197—288.

Præmissa in Floram Cryptogamicam Javæ Insulae, Auct. FRANCISC. JUNGHUHNIO, 1—86.

Verslag van een Geologisch onderzoek van het zuid-oostelijk gedeelte van Borneo, door L. HORNER, 87—119.

Sketch of the Geology of Jasinga, by JONATHAN RIGG, Esq. 121—135.

Over de ontwikkeling van warmte in planten, door J. K. HASSKARL, 136—158.

Beknopt

Beknopt verslag omtrent de te Amboina, gedurende 1838, heerschende ziekte, door P. F. SCHINDELE, Chirurgijn, der 3de kl. 159—176.

VOL. XVIII. 1842.

Voorberigt, 1—6.

Chronologische en Alphabetische Index op de XVIII. Deelen Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 1781—1842. 10—29.

Naaml. der Leden van het Batav. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 30—46.

Iets over de Wapen-fabricatie op Borneo, ontleend aan een Rapport van den Kapitein der Infanterie, A. HENDRIKS, 1—30.

Woordboek der Favorlangsche Taal: waarin het Favorlangs voor, het Duits achter gestelt is, door GILBERTUS HAPPART, 33—351.

Eenige taalkundige en opheldérende aanmerkingen op het Woord-boek der Favorlangsche taal door W. R. Baron VAN HOËVELL, Predikant te Batavia, 352—

Formosaansche Woordenlijst volgens een *Utrechtsche Handschrift*, voorafgegaan door eenige korte aanmerkingen, door C. J. VAN DER VLIS, Doctor in de Godgeleerdheid.

fijne vijlen en vervolgens door schuring met gebranden blaauwen steen en olie geschiedt.

De staartschroef wordt gewoonlijk in twee afzonderlijke stukken, namelijk de *culas*-schroef, waaraan een haak, en de staart, waarin een oog, gesmeed, somwijlen ook wel in eens. De staartschroef in het ruwe gesmeed, met de vijl tot de juiste gedaante en afmetingen gebragt en gepolijst zijnde, wordt met behulp van den drilboog met klos en het schroef- snij-ijzer van schroefdraden voorzien; bij gemis van bankschroef, wordt de schroefsnijplaat gedurende dit werk met de bloote voeten in bedwang gehouden. De moer voor den staartschroef wordt met stalen boren en met behulp van den drilboog ingesneden. (*)

Alvorens de staartschroef in den loop te brengen, wordt het zundgat geboord, hetwelk met den drilboog en drie elkander opvolgende boorpennen geschiedt, waarvan de eersten min of meer kegelvormig zijn, terwijl de laatste *cilinder*-vormig is en het zundgat op de bepaalde wijdte brengt. De baard die bij het boren in en uitwendig om het zundgat ontstaan is, wordt effen gevijld en weggepoetst.

Het *vizier* wordt met eenen zwaluwstaart in de

(*) Jammer is het, dat de bevestiging van de staartschroef in de culas wel iets te wenschen overlaat, daar de loopen overigens zoo goed gemaakt zijn.

de daarvoor gemaakte insnijding van denzelfden vorm ingelaten en gesoldeerd, of ook wel zonder inlating, eenvoudig gesoldeerd; de oogjes voor de lade-stiften worden in langwerpig vierkante inkepingen ingelaten en gesoldeerd, en zoo ook de heft, als de loop voor een infanterie geweer moet dienen. Het solderen geschiedt met koper of zilver. Sommige loopmakers smeden de oogen voor de stiften ook wel van het ijzer van den loop uit.

De Negarasche geweermakers vervaardigen ook *percussie*-wapenen. Tot dus verre maken zij de versterking, daar het aambeeldje in geschroefd wordt, nog altijd aan den loop, in plaatst van aan de staartschroef vast; maar als men hun een model geeft, kunnen zij dit ook anders maken. De versterking voor het aambeeldje wordt, of ter plaatse van het zundgat in den loop geschroefd, of bloot daaraan gesoldeerd.

De buksloopen bekomen twee vizieren, waarvan het eene nabij den tromp en het andere op omtrent 0,2 el van het achtereinde van den loop geplaatst is: beide deze vizieren staan op eenen voet, die den vorm eener zwaluwstaart heeft, en waarmede zij in eene groef van denzelfden vorm, op den loop naar de regter en linkerzijde verschoven kunnen worden. Het achterste vizier is zamengesteld uit drie in hoogte verschillende kleppen, waarvan de beide hoogsten

hoogsten op en neder geslagen kunnen worden

Wat het slot aanbetreft, dit staat bij een goed Europisch slot verre ten achter, hetwelk eensdeels om de minder goede materialen en ander deels aan het gemis van genoegzame kennis in het harden en ontlaten dier deelen, moet toegeschreven worden, wier krachtuitoefening in zekere verhouding moet staan. De slotplaat wordt, met de borst er aan, uit een stuk gesmeed, met de vijl tot de juiste gedaante en afmetingen gebragt en daarna gepolijst: is de slotplaat bestemd voor een *silex*-geweer, dan wordt de stalen pen er gewoonlijk aan vast gesmeed, en is zij bestemd voor een geweer *á percussion*, dan wordt er de holte voor de loopversterking in uitgesmeden. De gaten voor de verschillende schroeven en stiften worden, nadat derzelver plaatsen met behulp eener houten mal en stalen stift bepaald en gemerkt zijn, met den drilboog en de vereischte stalen boorpennen ingeboord en voorts, voor zoo veel noodig, met de schroefsnij-tappen van schroefdraden voorzien, bij welke gelegenheid de slotplaat wederom met de voeten vast geklemd wordt. Het pandeksel, de haan, de tuimelaar of noot, de stoedel of het nootdeksel, de stang, de groote of slagveer, de stangveer, de pandekselveer, de verschillende schroeven, de trekker, trekkerplaat, laadstok en beslag deelen, worden eerst in het ruwe gesmeed,

smeed, vervolgens door afsnijding, beiteling en afvijling tot den juisten vorm en maat gebragt, en de schroeven en schroefmoeren, door middel van het schroefsnij-ijzer met tappen, van draden voorzien.

Over het algemeen wordt tot alle deelen van het slot doessonsch ijzer genomen en wel voor dezulken, die van staal moeten wezen, het zoo genaamde *bassie-wadja* (staalijzer.) In de vervaardiging van infanteriegeweren, met hoedanige de barisan van den Sultan gewapend is, volgen de Negarasche geweermakers gewoonlijk het Engelsch model; maar uithoofde der schaarschheid van het koper op *Borneo*, smeden zij den bengel, de zij- en kolf-plaat, en de laadstokpijpjes van ijzer, in plaats van die van koper te gieten: in het algemeen, maken zij om die reden bijna alle beslagdeelen der vuurwapenen, om het even van welke soort, van ijzer: wanneer zij ze echter van koper gieten, doen zij zulks in vormen van leem.

De deelen, die zulks noodig hebben worden gehard, maar alleen naar de gezwinde manier *trempe à la valée*, dat is: dat men ze gloeijend maakt, in koud water dompelt en laat afkoelen; dit wordt zoo lang herhaald tot zij vermeenen dat het stuk genoegzaam gehard is. Om de geharde deelen te ontlaten, bestrijken zij dezelve met klapperolie, maken zwarem, echter niet gloeijend,

en

en laten ze koud worden, hetzelfde eenige malen herhalende. De slotveren, de tuimelaar, de stoedel, de stang, de staartschroef, de voet van het pandeksel en de kleine geharde stukken worden aldus ontlaten.

De lade bekomt hare gedaante in het ruwe met den dissel, wordt met den *parang* en het voor dit werk eigenaardig ingerigte snijmes verder bijgewerkt en met een handschaafje effen gemaakt. Het fijne werk wordt bijna geheel met het mes uitgevoerd, wordende alleen voor die deelen, waarbij men met het mes niet kan komen, gebruik gemaakt van beiteltjes van verschillende soort, die zij zelve vervaardigen. De laadstokgroef wordt gemaakt met eene groefboor, welker benedeneinde gloeijend gemaakt is: daar zij geen laadstokveren aanbrengen, maken zij de laadstokgroef zóó naauw, dat de laadstok er niet dan met moeite uitgaat. (*)

Als de loop geheel afgewerkt is, wordt hij op de navolgende wijze beproefd: men laadt denzelven met drievoudige kruidlading en één kogel, plaatst hem, als het een geweer of buksloop is, op 250, en zoo het een pistoolloop is, op 50 pas van den schijf, op twee te dien einde van inkepingen voorziene palen, goed waterpas en juist op het doel gerigt, en schiet af; als nu blijkt, dat

(*) Na de loop is de lade het deel, dat de Banjarsche geweermakers het beste maken.

dat de loop regts of links draagt, wordt hij gloeijend gemaakt, de rigting der boring, door slagen met eenen houten hamer tegen den loop, verbeterd en dit zoo lang herhaald, tot de loop met de verlangde juistheid schiet. Het geweer geheel afgewerkt en in elkander gezet zijnde, wordt dezelfde proef nogmaals genomen.

Alsnu worden de loop, het uitwendige van het slot en de ijzeren beslagdeelen ingewreven met een mengsel van *arsenica* en limoensap, dat het ijzer eene effen zwarte en het *pamor* een zilverachtig witte-kleur aannemen, en de aders van het gedamasseerde duidelijk bij elkander afsteken doet.

De Borneosche zijdgeweren komen om hunne deugd niet in aanmerking. Om eenen sabelkling te maken nemen zij twee platen van gewoon ijzer en twee van *pamor*, wellen die achtervolgens, en om den anderen een plaat van ijzer en een plaat van *pamor*, op elkander, draaijen de aldus verkregen plaat *spiraal*-vormig ineen en smeden haar weder plat uit, en herhalen deze bewerking tot zij oordeelen, dat het ijzer en *pamor* in genoegzaam fijne draden en golvingen door elkander gesmeed is; als wanneer al smedende de gedaante en kromming aan de kling gegeven en de angel voor het gevest uitgesmeed wordt: de kling wordt nu verder met zoete vijlen gefatsoeneerd en effen gemaakt en dan eerst

met

met een haaijenvel en vervolgens met blaauwsteen en olie, gepolijst; waarna zij gehard en vervolgens ontlaten wordt, op dezelfde wijs als dit van de deelen van het geweer gezegd is. De eenige proef, waaraan men de kling onderwerpt, is dat men haar, de punt op een stuk hout zettende, een weinig naar de eene en de andere kant doorbuigt, om daaraan te beoordeelen of zij verder gehard of ontlaten moet worden. De gevesten worden gemeenlijk van hoorn gesneden of uit koper gegoten.

De prijzen van de te *Negara* vervaardigd wordende wapenen zijn als volgt:

Een infanteriegeweer *compleet*, Nederlandsch model, de omwoeling van den loop *niet* met *pamor* doorwerkt. . . . . *f* 20—
Een infanteriegeweer als voren, met *pamor*, ... - 30—
Een gewone jagtbuks, met *pamor*, van *f* 30. tot . . . . . - 40—
Een jagtgeweer met enkelen loop, met *pamor*, ... - 25—
Een jagtgeweer met enkelen loop, zonder *pamor*, ... - 18—
Een paar pistolen, met *pamor*, . . - 28—
Een paar pistolen, zonder *pamor*, . - 20—
Een kromme sabel, zonder gevest, met *pamor*, ... - 8—
Een kromme sabel, zonder gevest,

zonder

zonder *pamor*, ... *f* 6—
Een *klewang*, met *pamor*, ... - 8—
Een *klewang*, zonder *pamor*, . . . - 6—

Bij eene buks wordt mede geleverd: eene kruidmaat, een kogelvorm, een schroevedraaijer, een aftrekker, een drijver met hamer en een pompstok, aan welks eene einde een looden knop be vestigd is, die naar het inwendig beloop van den loop gegoten en bestemd is voor de zuivering der trekken.

Als eene proeve, heeft de kapitein HENDRIKS bij zijn rapport de ondervolgende wapenen overgezonden, tot de bestelling van welke hij door den Generaal COCHIUS, gemagtigd was, als:

Eene prachtbuks, met zilveren beslag, gedamasseerd met enkel *pamor*, en den loop zoo als ook de slotplaat ingelegd met loofwerk van goud, prijs . . . . *f* 110—
Twee gewone buksen, met de meeste zorg gemaakt, prijs per stuk . . - 35—
Twee kromme sabelklingen, prijs per stuk . . . . . - 8—

Uit de proeven, die de Generaal COCHIUS met de door den kapitein HENDRIKS gezondene vuurwapenen heeft doen nemen, blijkt: dat de loopen van zeer deugdzame hoedanigheid en zuiver en regt geboord zijn, latende alleen de sluiting van den staartschroef iets te wenschen overig; dat de laden van een daarvoor zeer geschikt

schikt hout en ook vrij goed bewerkt zijn; dat op de sloten en vooral met opzigt tot de betrekkelijke werking der veren en ook op de beslagdeelen in het algemeen, in vergelijking met Europisch werk, veel aan te merken valt; maar dat het evenwel bewondering verdient, hoe werklieden, waaraan eene wetenschappelijke leiding geheel ontbreekt en die zich met zóó onvolledige werktuigen moeten behelpen, zoo wél afgewerkte wapenen kunnen leveren, en dit tot den hiervoren opgegeven prijs.

WOORD-BOEK

DER FAVORLANGSCHE TAAL,

WAARIN HET FAVORLANGS VOOR, HET DUITS ACHTER GESTELT IS.

DOOR

GILBERTUS HAPPART.

Inleiding.

Toen ik voor eenigen tijd, in de Archiven van den Kerkeraad der Hervormde gemeente te *Batavia*, naar een Hebreeuwsch-Latijnsch woordenboek van Johannes Coccejus zocht, dat met wit papier doorschoten, zeer vele belangrijke aanteekeningen bevatten moest, in t' Maleisch en Latijn geschreven, over het Hebreeuwsch, Maleisch, en andere Oostersche en Indische talen, was mijne moeite te vergeefs. Maar in een ander opzigt viel mij daarbij een werk in handen, dat mij bij den eersten opslag van eenig belang scheen te wezen. t' Was een manuscript in folio, dat op eenige vlakken en gaten na, goed was bewaard gebleven, en tot titel voerde: *Woordboek der Javorlangsche taal.* Niet wetende waar dit werk t' huis te moeten brengen, plaatste ik eene uitnoodiging in het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, aan allen die daaromtrent eenig licht wisten te verspreiden, om dit door middel van dat Maandwerk, algemeen bekend te maken. Twee brieven werden daarop

op in antwoord gep'aatst, de een van den Heer RITTER, en de andere van den Heer W. H. MEDHURST, waaruit bleek, dat dit werk vermoedelijk in het jaar 1650, op bevel of uitnoodiging van de Hooge Regering dezer landen, door GILBERTUS HAPPART werd vervaardigd, die omtrent dezen tijd op het eiland *Formosa* Predikant was. Immers toen spanden de Nederlanders alle krachten in om het Christendom aldaar meer en meer te verspreiden, niet alleen uit een godsdienstig beginsel, maar vooral ook om daardoor de inboorlingen door eenen hegten band aan zich te verbinden. t' Waren inzonderheid de Predikanten aan wie deze taak was opgedragen: en binnen korten tijd waren hunne pogingen met zulk eenen goeden uitslag bekroond, dat een groot gedeelte der inboorlingen van het heidendom tot de Christelijke Godsdienst werd bekeerd. Als eèn uitvloeisel van dezen arbeid mag men het bedoelde handschrift beschouwen. Immers twee der voornaamste Districten van *Formosa* zijn *Sakam* en *Favorlang*, en nu schijnt de Favorlangsche taal diegene te wezen, welke in het laatste gesproken wordt. (*)

De

(*) Ieder die over *Favorlang* en de Favorlangsche taal iets meer wenscht te weten verwijzen wij naar F. VALENTIJN *Oud en Nieuw Oost-Indië*, IVde deel, 2de stuk. Vergelijk het *Tijdschrift voor Nèerlands Indië*, *Tweede jaargang*, 2de deel, blz. 428 enz.

De Directie van het Bataviaasch Genootschap van kunsten en wetenschappen zag de belangrijkheid van dit werk in, toen het haar door mij werd aangeboden. Zij beschouwde het als een der weinige resultaten van de pogingen der geleerde en godvreezende mannen die in de zeventiende eeuw in deze gewesten gearbeid hebben, en mischien als het eenige thans nog aanwezige middel om zich de kennis der taal van *Formosa* eenigzins eigen te maken. Ondertusschen is het mogelijk, dat bij de gedurige veranderingen en wisselingen in de staatkundige wereld, die taal voor staatsmannen nog eens weder noodzakelijk wordt, terwijl het, bij de onveranderlijke en onwrikbare pogingen van godsdienstige vereenigingen *zeker is*, dat die taal door Zendelingen van het Christendom zal worden aangeleerd. De Directie heeft daarom besloten dat woordenboek in de werken van t' genootschap op te nemen, en daardoor algemeen bekend te maken.

Met eene ouderwetsche hand geschreven, was het schrift bij den eersten oogopslag bijna onleesbaar: maar inspanning en studie hebben ons in staat gesteld het te ontcijferen, ofschoon het wel mogelijk is, dat de zin of het een of ander woord hier en daar verkeerd is begrepen. Wij volgen, bij de uitgave zoo getrouw mogelijk, de letterlijke uitdrukkingen en de spelling van den oorspronkelijken

oorspronkelijken schrijver: zoo dat de stijl daardoor wel vreemd zal wezen, maar het werk zelf voor den lezer voorzeker meer waarde zal hebben, terwijl ik in eenige aanteekeningen achter het woordenboek zelve, over sommige uitdrukkingen en woorden mijne opmerkingen, hoop mede te deelen.

W. R. van Hoëvel.

WOORD-BOEK

DER FAVORLANGSCHE TAAL.

EERSTE DEEL.

Waarin het Favorlangs voor, het Duits achter gestelt is.

A, schijnt, ende te beteikenen; *chaû a to*, vier en water: *boesûm a tà*, hemel en aarde. *Maibas so-o* gelijkzijn.

A-á, een tack, als: *a óok*, een tack van een bamboes: *a-o barón*, een tack van een boom; wort gebruijkt van telgen en tacken, t'sij groot of klein.

A-dach, een hangsel, als daar men geweer aanhangt; *adach o balasaû*, een houwer; van *ûmmadag*.

A-apách-a, als *tatta ísan*, een trap; van *ûmmapag*.

A-enīg, een woord of reden, die stillekens, als met schroom en bedeestheid uitgebracht word, van *ûmmenīg*.

Arron, een rol, ied dat opgerolt is; *arron o bido*, een opgerold schrift; *arron o badsiye*, een opgerold vel, van *úmmarron*.

A-árras, een treed, een schrede, van *ûmmarras*.

A-ilíjt, de halm of stamme van grof gras.

A-omo, een vrouwen hooftwindel.

A-bak.

Abak, klein vaartuig, als sijn chinese sjampans.
Abás, de see.
Abí, pinang.
Abissás, rusting, gereedschap om ergens heenen te gaan; van *Mabissas*, zich gereed maken.
Abo, asch, kalk, dove kool.
Ach, roest; *ach o dippa*, ijzer roest; *ach o barrieg*, koper roest; *ach*, en *inach*, *ino-ach-en*, beroest sijn.
Achâchab, ider vijf, bij vijven.
Achâû-an, een vuurstede.
Achiéb, het ligchaam.
Achó, schijnt te betekenen, noch niet; *acho aban ja ina*, *rummies mamaba*, als noch weet ik het niet, in toekomende sal ik t' weten; ofte *achai*, ofte *achipa*.
Achoá, genoege; een woord waarmede men enig doen, inzonderheit, quaad stuit.
Adam, seker, klein vogelken, kleinder als een musch, veelkleurig, met een lange steert; uit welkers geroep toekomende spoed of onspoed gewaant werd: so tweemaal sich hooren laat, of viermaal, beduid ongeluk; maar indien eenmaal, driemaal, of vijfmaal, geluk; indien daar boven, betekent na de veelheid van roepen, meerder en meerder sege.
Ada, een part of deel, van *mada*, deilen in velen.
Adach, een corale keten; wel van slechte stoffe, maar

maar bij d' inwoners geacht voor een groot ciraad.

Adaûdón, het dak van een huis.

Adda, padij. Woorden alle gebruiklijk omtrent t' gewas der padije. *Numatojóarien*, alsse eenen uitspruit. *Minochárgaro*, alsse haer met een breed bladje voordoet. *Tummaabbi-alallabach*, alsse nu 2 blaedtjes ter sijde en een over einde heeft: gelijkenis genomen van de *lallabach*, een groene loock. *Madocka já adda*, alsse nu omtrent $1\frac{1}{2}$ of 2 spannen hoog is.

gûmmasor,
Túmmábaron summatis, alse haer volle lengte heeft. *Tummedinnis*, alsse rijzen begint te krijgen. *Páikon ja adda*, als de rijzen volkomen sijn en krom hangt. *Tummaberook ja adda*, als de rijzen half wegen rijp sijn. *Machiech ja adda*, alse heel rijp is en nu bijna gebrant.

Addabon, een calbasken.

Addad, een stuk; *addad o ariem*, een stuk van een limoen: van *paddat*, sniden, of breken.

Addas, en *addas o rima*, de palm van de hand.

Aggan, een krab.

Agá, allerhande werp-geweer, als hasegaijen, pijeken enz. van *magga*, het middel waarmede.

Agganak,

Agganak, schijnt te betekenen, t' is aan: t' welk men seid wanneer enig doel getroffen is.

Ai, betekend die, dat, daar, maar niet verre gelegen; *ai-i*, *ai-ies*, *ai-inies*, *ailo*, *ailo-ies*, en *ailémons*, t' selve.

Aiag, een kackerlack.

Aicho, en *aicho-ies*, daar, maar van verre. *Aicho*, *aichoies*, *soo aicho echies*, al verre dus. *Pait o ta*, *so-o roman kallach*, *gannumma*, daer, daer henen, ginder, gunt, dat. *Paita innai maro maicho*, en *maichoies*, het is soo, het is daer.

Aicho-ech, daar henen, dat uit, verre uit het gesicht.

Aisénnas, alle kleine sterre.

A-i-ór, de volgende; *a-i-or natta*, de tweede; *ajor narroa*, enz. *A-i-or a mato*, volgende na de groote, een kleinder.

Airo en *essuro*, meinen, wanen. *Aissen*, wert seer veel gebruikt in veelderlij manieren van spreken, vinden geen andere *spra* als dit eene. Het schijnt te beduiden, het wegh wesen eenig dinge, soo verstane wanneer iets verbrandt is. *Aissen o chau*, i: het is van't vijer verteert. Als men iets ergens gebergt heeft en een ander heeft het weggenomen dat men het niet vint wert gesegt *aissen o cho*, i: t' is van ijmant weggenomen.

Aissillak, als *chadsja pila*, bijkans geraeckt.

Aito-ito, ijder seven, bij seven.

Ake,

Ake, een woort van excuse, wanneer men ijmant onwetende aenstoot.

Ake raúso, een manier van beklagen, als ijets valt, even of sij seiden, sij, gij t' valt, men segt ook *raúsó*, i. t' ligt v. gevallen enz.

Akobos, een jaagnet, dat in de velden gestelt wert, om beesten in te vangen; van *pakobor*, met netten jagen.

Allá, pronck, ciragie, ciraad, van *Malla* of *Palla* sich op proncken.

Alla-a, beteikent enig uitstel, maar kort, als bij ons terstont.

Alladóch, zuijdewaert genaemt. *Kalladóch*, seker *spe* van roode boontjes, die de inwoonders in plaats van coralen met snoeren om de hals dragen; sijn seer vergiftig.

Alla, dat, op dat.

Al-ál, mildheid; van *ma-allal* mild sijn.

Alám, allerhande schiet, of werp geweer; van *Malam*, vechten met schiet of werp geweer.

Alle, een mande, ook een woord, waarmede d' ouders haer kinderen aenspreken.

Allecho, of *alleicho*, gevoegt bij eenig woord, doen of lijden beteikende, wert gebruikt om den toekomenden tijd uijt te beelden. *Súmmada, allecho na-amai*, t' welk so veel is als *summada na-a mamai*, morgen zal ik komen.

Allolo, een woord waarmede d'vreijers haar brandhoud, dat s' inde cortegard gebruiken, bijzonderlik

derlik noemen, ofte *marach o álloło*, gaat brandhoud halen.

Aliod a barri, een draijwind.

Ami, een woordeken, waarmede te kennen gegeven word, dat wij eenige sake of doen niet en begeren en verbieden; *ámi a mochan*, en brengt geen eten; *ámi a maú a dat-ai*, en plúck hair niet. *Maibas makarrichicho*, bijkans als *haij*.

Amisán, Noorden. { *Matamis-mi-ma*, noordelijk / *Patamis*, transit. [sijn.

Amo, een pruim, een pruimboom.

Amorra, d' levers.

Ani, voor desen, verleden; *ani rúmmies*, verleden dagen; *ani zchiet a rummies*, voor 10 dagen; *ani naspaat ai das*, voor 4 maanden; *ani tannacho a baas*, voor 9 jaren.

Animúnma, en *anibanno*, wanneer voorleden. *ani marrara*, heden verleden. Seid men in den avont; *ani márpesa*, gistre of verleden avēt.

Ani naassa, wat of kort te voren; *ani tin naam já piri naapoot*, *pia jo merab*, eerst verwerpt gij den cangang nû enz.

Anissima, heden morgen, heden vroegge.

Annach, een woordeke, waarmede men ied sterk assevereert, als voorwaar, waarlijk.

Ansia, gisteren.

Ansiúta, voorgisteren.

Ani bi-iní,

Ani bi-ini, en *ani-ini*, verleden nacht.
Ani baas, verleden jaar.
Ani mossa, gelijck *ani baas*.
Ani milip, overlang, lang geleden.
Ani-áicho, *d'cisin ani*, heel lang uitgebracht is van een betekenis, als *ani milip*.
Annománnoma, een bijwoord van aenmaninge, als bij ons t'sa, wel aen, poot aen enz. *Annomannoma taitum maáp*, t' sa werk an; *maibas pattillo ta-i*, *ta-i man*, *maibas channa*, eet, eet aen.
Annúma, als *numma annuma; sassonoe*, wat gepruil houd gij.
A-o, pickel.
A-orran, *maorran*, *ino-a-orran*, verbuist sijn van drinken, siek sijn, t'welk men anders seijd, *madich a márab*.
A-orran ja ina,
A-onosoa, sout met water gemengt, waarmede de inwoners d' wonden wasschen en suijveren. Compositum ex ao, pickel, et soa, een wonde.
A-ot, een maat, elle, of maatstok, daar men mede meet. Van *moet*.
Aran, een aangenomen kind, dienstbode, dienstknecht, die men aenneemt en opvoed om dienst van te trecken, doch dienen, als *Aran ocho*, dienen om kost en kleeren. Sijn alleenelijck de 3 participia pass: van in usu *aran*, *inara*, *inoaran;* ofte van *para*, of *paraba*, laten aannemen.
Arapóch, een netsak, waarin d' inwoners ergens reijsende,

reijsende, hun bagatie, als wat spijse, een kletjen of twee enz. op haar rugge dragen.

Arárroa, ijder twee, *arárroa don natta cho tumkach*, van ider twee huijsen is een man gaan jagen: *ararroa cho badda minarach na-a natta da*, *naupoot*, ijder twee vreijers hebben een cangang van mijn gehaalt. Ook bij tween.

Arás, gras.

Arassá, een——oock een spetie van broekies van baste van sekere boomen gemaeckt.

Arat, touw, lont.

Araûto, een balje, een vat of tonne.

Aribaribát, allerhande weijtuigh, als pijl, boog, visnetten, enz. Van *maribaribat*, jagen, op wiet, of op vangst gaan.

Ariem, een limoen of citroen van allerhande sorte.

Arodo, een trechter.

Aroroan, of *Arórro-aijan*, een vergaderplaats; *arorróan ata*, een vergader-plein; *arorróan adon*, een vergader-huis; *arorróan a bonna*, een vergader velt. Van *marorro*, t'samen, gemein.

Arrabis, de borst.

Arrar, een pagger. Van *Parar*, pagger.

Ararräán, *a idas*, de volle maan, i. een verlichte maen, pass, praes. van *Parara*, licht maken.

Arasta, een kluit aerde.

Arribodán, van *inaribodán*, t. *ino-arribodán*, verhuiden,

verhuiden, vervellen, van t' gebruikelig, *Paribod.*

Arribil, allerhande dingen, die tot kleding of ciragie behoren.

Arribórribon, de nek en t' gehele achterhooft.

Arriëddan, een huijs gesin: *cho don takalla aréddon, takalla*, huijsgesin.

Arima, groote bamboes.

Aris, als *Bajan-* { *mataris*, mi. ma. oostelijk sijn. *pataris*, transit.

Arripas, een duisend been. *Arripas mahahasis, arripas gagil*, dese soorte is weinig. *Arripas morrún, is arripas a bivog*, dese soorte meer.

Arro, een inwoners armring van iser ofte koper; doorgaens, ook een seker gereedschap, dat sij gebruiken om gras uit te plucken. *Callaba* de ring van rond koperdraet voor aen de arm. *Tallatuis*, de tweede ring van onder, over sijn breedte opstaende.

Arrobo, de romp van een mensche of beest, als *taddogon*, verstaat van het opperlijf sonder hals en hooft, begrijpende al de ribben met de borst, t' sij dat er vlijs aen sij of niet.

Arroro, een top, tol.

Arrós-os, van *inimarros-t' a-arnaros-os*, het ruijsen van zee, van het ongebruikelijk *Parros-os: Arros-os o abas*, de zee ruist.

Arrotsenach,

Arrotsenach, een sekere soorte van schilden.
Asaboán, allerhande tuig waarop men ied met sijn tween draagt, als berrien en baren. Van *Passabo*, met sijn twee ied dragen.
Asjoddan, de wanden of sijden van een huijs.
Asopietpiet, een soom aen een kleed. Van *Passopietpiet*, soomen.
Asopir, een vissers werpnet. Van *Passopir*, met een werpnet visschen.
Asas, luijheijd, traagheijd. Van *Masas*, lui, traagh.
Asáspat, ijder vier, bij vieren.
Asáû-an, een dorsvloer daar men t' saet uit de halm stampt. Van *Másáû*, saet stampen uit de halm.
Asi, een teemst.
Asian, een stijl in't midden van een huis staend.
Asiél, een been van mensch of beest, ook een gehele bout. *Asiél o sijsia*, stralen der sonne.
Asinok, een neusdoek. Van *Passinok*, de neus snuijten.
Aso, een nagel aen vinger of teen.
Asóan, een soorte van groote boonen.
Asoso, een gave, een geschenk. Van *Pássoso*, gifte, geschenk.
Assában, een dorp.
Assanoman-a, als *annománnoma*, poot an, enz.
Atas, een schilderei, ook een letter; van *pattas*, schrijven.

Atazjies,

Atazjies, een molik die men in de velden set, tot afweringe van t' gedierte. Van *Pattázies*, een molik maken.

Atattalap, ijder ses, bij sessen.

Atattánnacho, ijder negen, bij negen.

Ataûso, een geneees-middel of medicament. Van *Pattauso*, doen of laten genesen.

Atáschiet, ijder thien, bij thien.

Ate, tot; als, *ijo tatûmmaap ate o lallias*, i: gij sult arbeiden tot den middach, *ate poa ja kallaman ate cabat*, vult de pot tot het middel, i: helf vol.

Atil, een leringe. Van *Pattil;* leren; *atillaijas*, schole, kercke, leerplaese.

Atillo, een gebodt. Van *Patillo*, doen bevelen.

Atippo, een muschnet. Van *Pattipo*, doen schieten.

Atite, een woord, een rede, een openlig oratie voor het volk, een predicatie, t' welk ook *atite o assabán*. Van *Pattite*, openlig tot het volk spreken.

Atóasa; betekent de speciale relatie tusschen suster en broeder: des wert uijt dit woord een broeder genaemt ten aensien niet van sijn broeder, maar van sijn suster; en een suster niet ten aensien van haar suster, maar van haar broeder.

Atap, al wat tot stoppinge van een gat of scheure, ingenaijt, ingebijt, ingeweven of gevlochten is.

is. Van *Pattap*, een gat of scheure stoppen.

Atattórroa, ijder drie, bij drien.

Atátta, ijder: bij een tevens, *atatta cho a tatta naupoot.*

Atokar, een mast, een mast-boom.

Atûm, een voetangel.

Aû, een teiken waarmede men imand roept. Als bij ons, hoû; maar wert doorgaans gestelt achter aen de naem des genen die geroepen wert, als *cabbaû*, of *cabba*, *aú*, hou, *cabba.*

Aúbo, een korf daar men vis in vangt, bijnae als een cubbe.

Aûchad, hane sporen.

Aûdik, een geswollenheid of dikheid, aen eenig deel des ligchaams. Siet *Ponno*, een van self gekomen buile of geswel.

Aúkat, blijdschap, liefde. Van *Maúkat*, liefhebben.

Aú-kor, een stop van een pul of kanne. Van *Pokkor*, een stop ergens opsetten.

Aûroge, de nieren.

Aû a-tsi, schrik, verbaastheid. Van *morri.*

Aúsa, was.

Aúseán, een chinees water vat, van die soorte als men in de *joncqûen* vint.

Aúsoan, schijnt een streek of coûrs, die ergens op aanleit. Pas: *dema au soan mosse bat-a dai*, wat uijt of wat henen gaat men na *Bat-a.*

A-áúton, een maat of allerhande tuig daar men mede

mede meet, te weten sout en andere dingen. Van *Moet.*

Aûtat, een mening, een vermoeden, gevoelen; van *Poetat*, verdacht houden.

Ataz-ajan, een tafel daar men op eet.

Ataz aûman, idem.

Atasajan, een bord of plaecke om schotelen en kommen op te setten.

Azjies, vremden, die van onse stat of dorp niet en sijn.

Azjies, vijant; van *Mazjies*, vijandschap.

A-tsiman, een schattinge. Van *Mazimàn*, schattinge opleggen.

A to'babat, half vol.

Ba, een stoel.

Báak, ledig, slecht, privaet, buiten gemeine dienst, in't gemein alwat ondienstig en van geen gebruik is, om niet.

Báan, de superficie of omloop van eenig ding, t' sij buiten t' sij binnen, so het hol is; *báan o lellum*, *báan o babo.*

Baas, een jaar.

Báat, een vruijgt, de vaderlandsche pompoen van buijten enigsins geljik. *Baat o gagil*, een meloen. *Baat o poot*, een water limoen. *Baat o baun*, een pompoen.

Babás, een tidinge, een boodschap. Van *Paas*, een tidinge brengen.

Babassoes, een soen, een kus. Van *Pabassoes.*

Baban,

Baban, een aerden dam. Van *Pan* en *Paban*, een dam.

Babido, het tuig waarmede men schrijft, als penne, penceel. Van *Pido*, geschrift.

Babílla, allerhande tuig daar men mede klijft. Van *Pilla*, kliven.

Babisi, het gewas, van rijs, geers en diergelijk, eer daar noch vrucht in is.

Babát, midden, het midden.

Babát o cho, een mensch van middelmatige stature.

Babát, *mato matsilo*, middelmatig groot, lang.

Babátdon, de binnen vloer van een huis.

Babát apillo, d' middelste vinger.

Babat bi-ini, middernacht.

Babechab, een deken combaers. Van *Pabechab*, met een combaers imand decken.

Babénnonno, een gong of becken.

Babiár, de schouders; *babiar o abi*, een tak van een bosch pinang.

Babídan, de plaats daar men sich gordet.

Babied, een gordel of gesondheijt om de lendene. Van *Pied*, de gordel plaats.

Babó, boven, om hoge: ook de stem van allerhande gevogelte, t' geroep van muijzen, ratten, slangen, enz. *ero assi babó bada i*, sit op de stoel; *túmmal ponotazi pana babó*, de vlieger vliegt na om hooge: *babó mampa*, t' geroep der vogelen. *Matababo mima*, boven, heogo

hooge sijn. *Patababo*, transit.

Baboan, een groote star.

Babóar, honigh, ook het quijlsel dat in d' starke drank gedaen wert. Van *Poar*, 't gequijl bereiden daar den starken drank van gemaakt wert.

Babobo, een zeve; *maibas asi.*

Baboe, een varken.

Baboeliekh, fockies-fockies.

Babórrajan, en *baborrán* een bamboesen stelling daar men visch of vleesch op droogt. Van *Porra*, droog plaets.

Baboessán, *binaboessan*, *inobaboessan*, het slapen van handen en voeten; *baboessan o asihl*, het been slaept; van het ongebruikelig *Paboessan.*

Babósa, een mensche.

Babries, een strik, een knoop. Van *Pries*, doen toestricken.

Baborrat, aldaar iet mede gebonden wordt. Van *Porrat*, doen binden.

Babót, schoenen. *Babot o asiel*, d' voeten. Van *Pabot*, schoenen aandoen.

Baburras, verlossinge.

Bach-an, wert ook geseid van eenen die een graet in de keel heeft. *Kabach-an ja ina*, ik heb, enz.

Bachor, dwaasheijt, onvreedigheijt.

Bachobachor,

Bachobachor, intend. *bachór*, verba *mabachór*, en *mabachobachor*.

Bachorren, een dwaas, als *raúsaán*, en *rachoen*, niet vroet, half gek.

Bachinán, de koortse. Mede het verbum, praete. *binachinan*, fut. *ino bachinan*.

Bachan, een dragt, ook een paar; dan wert niet geseid als van dingen die de natuur of kunst, om met haar tween bijeen te sijn, gepaert heeft. *Natta bachan a babot acharrod*, een paer schoenen en kousene.

Bachas, drooghte; wordt niet geseid van wint en weder, maar van dingen die men gevoelen kan; als *bachas o baron*, droogte van hout.

Badda, gevoegt achter *sjoem*, is alle jonge van manlijcken geslachte, onder menschen en beesten, dan alleen gebrûikt betekent onder de beesten 't geen van manlijcken geslachte wesende volwassen is: onder den menschen een volwassen vreijer. Seg een vreijer, want na het trouwen hout den naem van *badda* op. Van hier sijn: *bas a badda*, een groote jongen; en *babat a badda*, een half volwassen vrijer.

Baddoa, die op één dach geboren sijn.

Bado, een golf, een baere.

Bágе, hoorens: oneigenlijk, een harte bock, anders *o basan*.

Bagcho, een soort van vruchten als kleijne komkommerkens.

Bagchono-adar

Bagchono-adar, de spieren boven aen het dik van de beenen.

Bagchontea, de spieren beneden d' okselen.

Bagchûn o tairíen, een korael.

Bagga, de longe.

Bagg'o chau, een gloeijende kole.

Bajan, oost.

Bajús, een storm. Verbum *Pajûs*, stormen; transit. *pabajús*.

Balat, een rij van twee bijsiden d' ander. Van *Palat*, sich alleen uitbreijdt tot twee mael: intend. *balalat*, is *Palalat*.

Ballasau, de houwer.

Báo, nieuw, jonge. Verbum *Mabao*.

Ba-o a idas, nieuwe maen.

Bárbar, de suijde wint.

Bardon, de twee uijterste stutten, daar de vorst op rustet. Alle stutten van een vorst t' sij in t midden of op de einden.

Barok a bok ori, quabbe onder de hals der koebeesten.

Baron, een hout, een boom, een bosch.

Barón o chaar, schaft van een penne.

Barri, de wint. Van *Mabárri*, waeijen.

Barra-barrúan, nackt. Van *pabarrabarra*, nackt maken.

Barranach, een iseren pan.

B*árras*, is overig, als superstes: *ka barras o koste, ja merien, ka barras o natta chosar o baddo*, daar

daer is noch weinig overig te doen, daar is noch maar een vreijer overig. Verscheelt derhalve van *me*, en is een met *bior: barras*, word geseid alsser overschot is, *me;* van 't gene datter noch resteert en ontbreekt.

Barren, een kleen natuurlijck vlacken aen s' menschen lichaam.

Barieg, kooper.

Barrien, een cortegûarde.

Barritok, papier.

Barri-barren, van *binárribar*, *inobarribarren*, gelijck *barribárra*, het narren van lieden die simpel sijn; van het ongebrúijcklik *Parribar*.

B*arro*, een schoof of bos: *barrono aras*, een bos gras. Van *Parro*, een schoof, bos.

B*arrobo*, een veltrot.

B*art*, een vlieg. Verbum *Mabart*.

B*assárro*, uijen, ajuin.

B*atbat*, bintsel van bamboesen. B*atbat tsiaas* sodanig kort bindsel. B*atbat tasso*, sodanig bindsel van een vadem lang.

B*ato*, een steen.

B*atono macha*, het witte appelken in de visoogen.

B*atono*, chacharch van een slijpsteen. Van *chúmmacho*, doen slijpen.

B*átna*, geerst. Woorden alle gebruijcklijch omtrent t' gewas der gierst. *Túmmochâar o bart*, als de gierst eerst uijt d'aerd spruit. *Túm-*

mottaria.

mottarria, ja batúr, alse in de 2 bladekens ter sijden en een recht op spruijt, alse drij spruitjes worden genaemt, *natoeroa chaard. Addobo kolen*, als haer gewaed wat grooter is. Beduidt van woort tot woort verberging van een leeuwrick. *Moeabbar ja batúr*, als de rijsen haer eerst vertonen. *Túmmamacho-o, tiretten*, en *Tummacho-o, mado*, alsde rijsen half wegen rijp sijn. *Machiech ja batúr*, alsse gansch rijp is, dat de gierst bijna verbrandt.

Battan als *baddoa.*

Baziep, allerhande moeskrûit, of eetbare groente, die niet vruchtwijse aen boomen of strûijken maar uit 't aerdrijk wast.

Baû ó bibo bauoa, pass. *baû ó as, binaû*, van *inobauoas*, de kinderpocken hebben. *Baû-ó*, nom. de pockies.

Bazieijh, een vel of huijd van enig beest, ook een schilt daar men mede vecht, anders geseijd *Bazieijh o malam.*

Badzio, is 't geen duivels broot noemen.

Be-bies, een woord, waarmede een jonger broeder ten aenzien van sijn ouder broeder; idem een jonger süster ten aenzien van haar ouder suster genoemt wert.

inab-ries, 't jongste,
inababat, 't middelste, } kint.
inamachies, 't oudste,

Biá, een blat van boom of kruijt.

Biànot,

B*iànót*, de twee verheven bladekens, beneden en aen beide sijden van neuse.

B*iarool*, de billen.

Bidó, inckt, ook een geschreven brief of boek, in t' gemein allerhande swartsel, dat van 't vuur aen potten of schoorsteen kleeft. Van *Pido*, schrijven.

Bigh, ruijd, ruijdigheijt. *Bigh-en*, ruijdigh.

Bigéno, schûim. Van *Pigeno*, schuimen.

Bi-ini, de nacht.

Bikagh, een jong varkentje.

Billa, een barst, een breuck, in harde stoffe, een kloef. Van *Pilla*, klieven.

Billabe, een carel, een soldaet, vrijers die den viand verslagen hebben worden also eigentlijk van inwoners genoemt, dergelijcke eertijtels sijn. *Gumrat- maggolsan.* Van *Summakat.*

Billáak, een breete van eenig ding.

Billoóog, dit spreken sij als of men schreef *billaâk*, een gespoûwen bamboes.

Billik, grof doek 't geen de inwoners weven, ook ons seildoek.

Bilpil, een pisang boom; *bó o bilpil*, een pisang.

o staibos, kleine pisang root op de schil.
a sabba, lange pisang.
o a siel baba, een ander soort redelijck groot [en dick.
o ta oor, kleine pisang dun van schil.

Biloágh, een varkens pijk, een breede piek.

Binnan, een hart, 't sij bok 't sij hinne.

Bió, allerhande sap, daar eenige spijse 't sij vis 't sij vleesch of in gekookt, of andersijns, om te bewaren en goet te houden, is ingeleijt geweest.

Bioa, de donder. *Poa bioa*, donders.

Bióes, d' pans.

B*ióac*, als *barras*, is overig.

Bisa, een pijl.

Bisa o roddok, siet *roddok*, een gemein soort van pijlen.

B*is o tallapiech*, siet *tallapiech*, een groote pijl.

Bitil, een lang stuk of end uijt de lengte van eenig ding gebroken, gehouwen, of gesneden; verschilt van *borbor* en van *kattach*.

Bittik, een woord dat men gebruijkt wanneer iet in stukken getrocken, deurgehouwen of andersijns afgebroken wert, als of men in't uijterste der beweging seijde: af is't. Siet *giech*, scheuren, en B*ossot*, uittrecken.

B*óá*, allerhande saden, vrûcht van boom of struijk. Item, vleesch aan de beesten, ook de vis aan de vissen. B*a-o*, de moer van: inwoners stercken drank. Item een persone.

Bo-ái, een pulle.

B*o-ár*, slik, loot.

Bo-át o chaû, gloeijende koolen.

B*obor o che*, een tor.

Boch-ies, een woord gebruijkt wanneer ied in stûcken valt; na de wijse van B*ittik*, en *giech*, eigenlijck: in duigen ist.

Boddó, de houtjes of allerhande gereedschap daar de inwoners mede rekenen. Van *Poddo*, rekentuig.

Boebos, in't gemein de voorouders; groot vader, groot-moeder.

Boesjam, een groot vader.

Boesini, een groot moeder.

Boelassi, de blase.

Boésûm, d' hemel.

Boe-tsina, een wan.

Bogh, het lichaam ook de huijd van mensch of beest, so lang die niet afgetogen is, ook de buijtenste bast ofschille die over eenig ding is: *boch o adda*, de schelle van padi waarin de rijskorrel besloten is. *Bach o bilpil*, de schelle van pisange: *boch o baroon*, de bast van een boom.

Bog o lullach, de voorhuit, prepûtiûm.

Bogh o macha, d' oog decsele.

Bokbok, 't geen gevult of gevoert is, als de Jappanse rocken, of oude vlaemsche broeken, hiervan seit men *ribokbok*, een gevulde rock,

Bokkir, de strot.

Bollabol, vulsel als men in de Jappanse rocken vint, als catoen, enz.

Bon, stomp, te weten van punt. Verbum *Mibonbon*.

Bo-ah, een woord waarmede men naboost, het geluit van een musqûet, geschut, of diergelijk, als of een seijde: bof.

Bó, barmhartigheid, ontfarmenis, *ellipa ja bono choazies*, daar is geen medogen in sijn herte. Van *Mabo*, ontfarmen.

Bo, (kort af) diep, daar de grond ver is; *bo-o to*, diep water.

Boch-o, stanck. Van *Mabocho*, verrot is.

Bokkól, een ongestalte des lichaams, waardoor imand, krom en voorover gaat.

Bokkollen, door sulken ongestalten krom gaen. *Mabok kollen*, *mi ma*, krom bultich sijn. *Paboh kollen*, also maken.

Bonnao, het lit van de lies tot aen de knie schijf, dij.

Borboa, werden genaemt sulcke stuxkens vis of vleesch als d' inwoners snijden om in te leggen of te kooken.

Bo-ri, t vlees van de hals van 't been afgesneden *quasi*, *bo-ori*, vlees van de hals.

Bonna, het veld, allerhande velden.

Bonn o ari barri battan, jaag velden.

Bonno tatáapan, bouw, velden.

Bonnad, sand.

Boot, een vloer of soldering verheven van de aerde gemaakt, als men doorgaans inde rijshuijskens, ook veel voor d' inwoners haar deuren siet, dienende om de vochtigheid des aerdrijks te vermiden. Boot o hatta, een koy. Boot o baron, een planck.

Borra,

B*orrá*, bevredigde, vrede-genoten; *borr' o azies*, vreemde bontgenoten. Van *Maborro*, vrede; en *Aborro*, bevrediging.

B*orabor*, stof. Van *Porpor*, stuiven.

B*orrak*, groote vlacken, die s' menschen ligchaam somwijlen aangeboren werden. Ook de kladden die de drinkers door het storten van den drank op hare kleren brengen.

B*orrason*, v. *binorrason*, f. *inoborrason*, g. *borrasoa*, beschimmelt, uijtgeslagen sijn, ook diergelijke wijse besmet sijn: *borrason a uppo*, verschimmelt broodt.

B*orrere*, een wenne.

B*orró*, een soorte van seer hard riet, daar d' inwoners gewoon sijn pijlen van te maken.

B*orrogh*, alles wat verheven is aen eenigh ding. *Maborroch*, *mi*, *ma*, verbum.

B*orroch o nót*, een bûijl op de neuse.

B*orroch o ta*, een eiland.

B*orroch o atazajan*, de kant van een tafel.

B*ossot*, men segt oock praet. *binossot*, fut. *inobossot*, een woord van een soorte, als B*ittik*, *giech* enz. werd gebruijkt wanneer eenig ding uijt getrokken is, als of men seide uijt ist. Item als imand voor den dach ofte voorschijn komt, als *bossot ja icho*, hij komt voor den dach. *Pabossot*, verbum, uijttrecken.

B*ossor*, een wortel van boom, struijk of kruijt.

B*ottóos*, een kat.

B*ûtoots*,

Búttoos o adda, een muskus-kat so genoemt, omdat sich met padi uijt d' velden aest.

Bottóro, het ligchaam eenes menschen daar het hooft af geslagen is.

Bree, een boogh.

Cha-át, een geswel onder d' bal van de voet.

Cháar, een veder, wieck of vleugel.

Cháaran, pluijm gediert.

Cháan, de buijk.

Chachod, een vrage, over-spel; van *Chumma*.

Chad, de kuit van s'menschen been.

Chacheriel, een saag. Van *chummëriel*, sagen.

Chadsja, bijna: *chadsia madich*, bijna siek: *chadsja macha*, bijna dood: *chadsja man ja ina:* ik heb bijna gegeten: als *olachal adsia*, *olochaladsja*, *olamamoeda*, alle woorden van gelijcke beduidenisse, en schijnen mede te beduijen de manieren van klagen: *olamamoeda*, *olachadsja macha*, .i. ach ..... sij is bijkans gestorven.

Chagh, het stof van gestampt saad.

Chagchái, een kleen lapken sijden of garen stoffe.

Chagchaú, een besem. Van *chummaú*, besemen, vegen.

Chachap, allerhande dexel waarmede men ied toe doet, als een dexel van pot, panne, kist of kanasser, ook deure, venster. Van *chummàp*.

Chachap-aú macha, een begraeft plaets. Cont. pro *chachap-au o macha*

Chachúp,

Chacháp o pro-o, de knie schijve.

Chagcháab, een vissers schepnet. Van *chummaáb*, met een schepnet vissen.

Chagchi, een prijm. Van *chummi*, met een priem een gat boren.

Chachilíp, een schare als d' snijders gebruijken. Van *chummiliep*, met de schaar snijden.

Chachobonnan, allerhande tuig daar men geweer in opsteekt. Van *chummollan*, eenige dingen over of op den anderen heen leggen.

Chagchied, een tuig daar men mede schept als bij de inwoners d' kleine kalabaskens. Van *chummied*, scheppen uijt een pot of balie.

Chaggi, wel terdigen: *mabochaggi*, wel weten, meinen, *o chaggi*, terdegen doen. Siet *kamachaggi*, wel en seker weten.

Challo, saft ried, als hier en daar int gras wast.

Cha, de uijgeparste moer van de inwoners sterken drank, daar geen sap meer in is; verschilt van *rasras*.

Chachad, vergeldinge off loon, 't sij goed, 't sij quaed. Van *chûmmad*, vergelden.

Chachirrich, een linie of strepe. Van *chûmmarrich*.

Chachoról, een mast.

Cháchûppir, halstarrigheit, weerstrevigheijt. Van *chumpir*, door henen breken.

Chágcho, loog daar men linnen ook d' inwoners haar

haar hooft mede wassen. Van *chummachcho*, met loog wassen.

Chaibos, ofte *Haijoos*, soo als de inwoonders den duijvel noemen. proverb. *geroän haibos a sieg*, i. sot, geck.

Challam, een blad: *Chállam o bido*, een blad van een boek, *challam o barritok*, een blad papier. *Michalla challam*, een boek van veel bladeren, ook stoffe en linnen dat also 't samen gevouwen is.

Chamma, drank gemaakt van water en d' uijtgeparste moer; van *matsikaû*, ook suijker bier. Van *Micham*, drinken.

Chan, als *Lo*, en *roos*, een oever. (zie *roos*.)

Channûmma, ook.

Chaûch, een kuijl of putte in d' aerde, in't gemein ock allerhande inhollingen in eenig ander ding. *Chauch o arri*, *borribon*, de kuijl in de necke: *chauch o a sijel*, 't hol onder de voeten. Van *Pachauch*.

Char, *char o cho*, de stem van menschen of beest, d' lucht, reuk, of geur van eenig dingen, ook kleij. *Ombono char o bassaro o biman* ruicken de lucht van ajuin; *tsiminis o char o*, *mochan o chamma*, de smack van spijse, de geur of seve van bier proeven.

Chardón, de buijten plaatsen van een huijs so verre

die rontom daartoe behoort, en binnen de paggar streckt.

Charra, de spatie tusschen de tralies sien; het verbum *Pichcharra.*

Chárrina, d' ooren.

Charri o zijsia, *o idas*, *o baar*, sommige dagen, maanden, jaren, niet alle.

Cháreo, een stilstaende water. Van velen *charchareo*, daer veel moerassen en poelen sijn.

Charrod, koussene. Van *chummarra.*

Chási, een vleermuis.

Chátto, rook tobacq.

Chaú, vuur.

Çhauge, genoege, als *achoa* en *ami*, een woord waarmede te kennen gegeven woord dat men niet meer begeert; verschilt van *kamicho*, en *o chal.*

Chaûlachol, den aars-derm.

Ché, stront. Van *chûmme*, sijn gevoeg doen.

Che o machá, de dragt der oogen.

Cheisan, wilde kervel.

Cheme, etter. Van *chummime.*

Chielchiel, de klauwen of hoeven van de beesten.

Chili, testiculi.

Chimogh, vuijlnis, uijtvaagsel.

Chin, sekere bruine beestjes welken in't gras met groot geschitter sitten singen bijna als de springhanen.

Chi-oor,

Chi-oor, een botte als uijt het geboomte men siet voort breken. Van chùmmioor, botten.

Chipássânan, chinipassanan, inochipassanan, door onmacht daar henen vallen, als die gene die of door sieckte rank geworden, of door gaen of door vasten of andersins ten einde harer krachten gekomen sijn.

Chirrap, 't geen van 't eeten tusschen de tanden sitten blijft.

Cho, een mensche, ook een volk.

Choa, kleine bindrotting.

Chobon, een schede 't sij van een mes, 't sij van eenig ander geweer, dat in scheden bewaart wert. Van chummobon, in de schede steken.

Chógcho, blaeuw.

Choma, een beer.

Chomi, ongetwijnt garen als daar men mede weeft.

Chomi, homme van visch.

Chûmmottol, chmûmmottol, chachûmmottól, g: chottolla, l. chottollen, chinottól, inochottollen, met een vuijst henen stooten. Verstelt dit chûmmottol. Chachattol, een stoot met de vuijst. Chûmmottol o en i, chúmmottol o sini, chummottol, takalla.

Cho-o, een spruijtken eerst uijt de aerde komende. Van chummo-o, uitspruijten.

Chorrien, hart hoorig, dooff.

Chro, een roggebelle.

Chúbbóen, een gek, eigentlik een die de vallende

lende sieckte heeft en de sever ontloopt. Chubbo- chubboen, intend. chubboen; verba mahubboen, en machubbochubboen, chûmmáab, chinummaab, chachûmmáab, g. chaabba, I. cáabben, chináab, inocháabben, met een schepnet vissen: chûmmáab, o, tsi.

Chûmmap, chinumáp, chachummap, g. chappa, I. chappen, chinap, inochappen, iet geheel onder d' aerd bedelven; als chummap o machá, ook in d' aerd iet verplanten, so dat een gedeelte uijtsteekt in maniere als men boomen plant. Item een deur, venster, kist, enz. toedoen: maar met deze twee laatste betekenissen verandert ichappa, ichap, inichap, inoichap, I. chappan, chinappan, inocháppan: chappen o macha a baron, de dooden worden begraven, en de boomen geplant. Ichap ja telp ja don, de kist, het huijs is gesloten: chappen ja telp, idem: ma-achochap o macha, een dood graver: ma-achachap a baziep, een hovenier: chachap, plantingen. ook de planter; item deecksel, deure. Ta chappan ja chappanni o baron, bestor, baziep, enz. de aerde bedekt de bomen, wortel, kruijt, enz.

Chûmmabal, chinummabal, chachummabal, g. chaballa, I. chaballen, chinabál, inochaballen, met woorden trachten te verbluffen en vervaert te maken: já chabal, doen, sulks doen: chachabal, een dreiginge om vervaert te maken, als

als lallalak, een vervaertmakinge; ma-acha-chakal, maibas marais a cho, een dreiger.

Chummacho, chimumacho, chachummacho, g. chacho-o, I. Cháchon, chinácho, inochach-on, slijpen. Pachacho, doen slijpen, enz.

Chûmmadik, chí, cha, chaddikka, cháddikken, chinaddik, ino-cháddikken, naderen. Pachaddik, doen naderen: chachaddik, naderinge; ma-achachaddik, activ. een die nadert: activ. ma-achaddik, een genaderde. Van ma-chaddik, chaddik, naderheid van saken. Cho chummach-o, ino chachon- bato cha-choan, de mensch slijpt, 't mes word geslepen, de steen slijpt het mes scherp; cha-chach-o, een slijpinge; ma-acha chach-o, een slijpsteen.

Chummad, chinummad, chachûmmad, g. chadda, I. chadden, chinad, inochadden, vergelden 't sij goet 't sij quaet; pachad, transit: chachad, vergeldinge: ma-achachad, een beloner.

Chûmmaddip. chi, cha, chaddippa, nevens d' aerde iets (als een boom of bamboos) afkappen. Pachaddip, transit.

Chummagchil, chinummagchil, chachummagchil g. chagchilla, I. chagchillan, chimagchillan, inochagchillan, met gaan of loopen jemant van achteren in halen. Pachachchil, chachachchil, nomen. subst. ma-achachachchil, een sterck loper die anderen inloopt.

Chûmmái,

Chûmmái, chinummai, chachûmmai, g. chai-a, I. cha-in, chinai, inochaittin, op de rugge dragen. Pachai, transit: chachai, nomen. subst. ma-achachai, cho mabo chummai, maibas, o baas, chummailak, chi, cha, challakka, chilakken, chimallak, inochallakken, toedecken, als tummakken; achallak, transit. chûmmais, chi, cho, chaisa, pass. chaisas, een verschuiven, verschicken. Pachais, transit.

Chûmmallám, chinummallam, chachummallam, g. challama, eenige dingen over of op den anderen heen leggen, als kleren, enz. ook over den anderen henen hangen of aendoen. Pachallam, transit. chummarrap, idem. challam, nom. substan. charrap.

Chûmmalgal, chi, cha, chalgalla, blaffen der honden. Pachalgal, transit. chachalgal, gebas nom. ma-achchalgal, blaffen.

Chummannagh, chi, cha, channagha, channaggan, chinannaghan, inochannaghan, een krapje boven in de pijl maken om op de pees te setten. Pachanagh, siet in P.— chûmmanich, chachanagh, makinge van soo een krapje.

Chummanied, chinmumaniet, chachummanied, g. channida, schreijen, huilen, kreijten, van kinderen als bejaarden. Pachannied, chachannied, nom. subst. chumamin, chumnied, chachanni-channied, ma-achachannied, ma-achannichanied.

Châmmalt, chinûmmalt, chachûmmalt, g. chatta, I. chattan, chinattan, inochattan, voor een doodslaeger soen betalen. Als van ouds by d' inwoners voor een man een varken plagt betaalt te werden. Oock boete geven voor eenige misdaet. Pachalt, transit. doen, so doen, oock simpellijck wedergeven of vergelden, het eene voor 't andere, gelijck voor gelijck, wat het dan sij: chachalt, de straf die ijmant tot versoeninge des dootslacher wert opgelecht: oock het oordeel dat over den dootslach gestelt wert, enz. als: Atea zi s ja o chachalt o tapos o cho, den dach des algemeine oordeels. Ma-achachalt, een versoener i. n: die selfs dickmael de soen betaelt.

Chummappachâppa, chinummappachappo, chachûmmappachappa, g. chappachappa, stout onbeschaemt sijn, fier sijn: al kijvende rasen en tieren: chûmmappachappo, cho, maibas, chummabal, chachappachappa, stoutigheit, laagheid: ma-achachappachappa, een stout laag mensch, onrustig, wrevelmoedich.

Châmmacha, chinûmmacha, chachûmmácha, chachachacháan, chinacha, inochachaas, uijtsien, uijtsoeken. Pachacha, pi, pa, apachácha, ipachacha, inipachacha, ino-ipachacha, doen uijtsoeken: piri mario. Chummacho o arribel, o naûpoot, goed, kleederen uijtsoeken: chummacho'mammal, een vrijster uijtsien, wordt

soo

soo wel van menschen als andere dingen gebruijckt. Chachácha, uijtsoekingen: ma-achachacha, uijtsoecken.

Chummachcho, chinummachcho, chachûmmachcho, chachchoa, chachchoan, chinachchóan, inochachchoan, met loog wassen. Pachách-cho, pinachachcho, papachachcho, ipachachchoa, ipachachcho, inipachachcho, inoipachachcho, doen sulks doen. Chummach cho-no riba, kleederen wassen. Ma-achachachcho, een wassér. Chach-cho, looge daar men mede wast.

Chúmmar, chinûmmar, chachûmmár, g. charra, I. charren, chinar, inocharren, of chaaninaan, inocháan, afbranden. Pachar, transit. Cho chummar aras baron, don charren, of chaan, chauman, de mensche steeckt in brand, 't gras enz. wort verbrant, 't vier eet en verteert. Chúchar paga cháchar assaban, daer is brand in 't dorp; ma-achachar, een brand stichter.

Chummecheo, chinummeocheo, chachúmmeocheo, cheoche-óa, cheocheoon, chineocheoon, inocheocheoon, een gat wat wijder op boren, als met een mes, punt van een parang, of iet diergelijk. Pacheocheo, pinacheocheo, papacheocheo, ipacheocheóa, ipacheocheo, inipácheocheo, ino-ipacheocheo, doen, sulx doen. Chummeocheo-no tochap, chacheo, cheo, nomen. subst.

Chummaraddo, chi. cha, charaddoa, charaddoon, chinaradodo,

chinaradodo, inocharadodoon, even als rûmmarro, omringe. Pacharádodo, transit. chacharadodo, nom. chûmmarapo, chi, cha, charopoa, charapoon, chinarapo, inocharapoon, ijets aen de kamer beleggen, zo als de vensters met een bamboes: chacharapo, van Pacharapo, belegginge, besettinge.

Chûmmarillochillô, chi, cha, charillochilloa, 't slingeren der slangen; als Palidollido.

Chûmmarop, chinummarop, chachûmmaróp, g: charoppa. I. charóppan, inicharop, inocharoppan, met de handen 't samen rapen en opnemen, als rijs, geers, ook vuilnis t' samen geveeght. Pacharop, transit. van chacharop, sodanigen t' samen rapinge; ma-achacharop, sodanigen t' samen rapen.

Chûmmarrap, chi, cha, imp. charapa, pass. charrappanen, idem als chûmmallam; Pacharrap-transit. van charrap, nom. idem challam.

Chûmmarod, chinummarrod, chachummarrod, g: charrodda, I. sich de koûsen aen doen: want so 't een ander ons doet, soo is't pacharrod, pi, pa, ipacharrodda, enz. charroddas, chinarroddan, ino-charroddan, charroddan ja asiel, de beenen worden gekousent. Charrod, ipacharrod, de kousene worden aengetrocken. Charrod, kousene; ipacharrodoxia, s: en-oe, doet het kint kousene aen: chummorrod o charrod.

Chûmmaschas,

Chûmmaschas, chinûmmaschas, chachûmmaschas, g. chaschàssa, I. chaschassen, chinaschas, inochaschassen, slecht effen schrapen. Pachaschas, transit. enz. chùmmin, chûmmaschas, a baron o chaar, chachaschas, nom. sub.

Chûmmat, chinummat, chachûmmat, hooge water sijn, maar werd dit alleen van de zee, niet van rivieren geseid. Wordt gebruijckt, als 't water stil staet en niet meer vloeit. Chachat, hoog water. Sabunno ja chúmmat ai? Wanneer is 't hoog water? Chûmmat ja to, 't is hoog water.

Chummattad, chi, cha, chattádda, chattaddan, chinattaddan, inochattaddan, beschaduwen, overschaduwen. Pachattad, transit. nom. chattad, beschaduwinge. Chatta dan aijan, beschaduwde plaets, sonne dack.

Chümmaû, chinûmmaû, chaçûmmaû, g: chau-a, I. chaûan, chinaû, inochaûnan, besemen, vegen. Pachaû, transit chachaû, een besem: ma-achachaû, een veger: cho chûmmaû, de mensch veegt. Chauan ja don, het huijs wort geveegt.

Chûmda', chi, cha, cheda, chedáan, chienda, inochedáan, vroeg in de weer sijn: als Padaat, Pachdo', transit. nom. chachda, vroegheit.

Chümme, chinumme, chachumme, g. chía, sijn gevoeg doen: che, nomen.

Chûmmeriel, chinummeriel, chachûmmeriel, sagen; cherila, cherilen, inocherilled. Pacheriel,

riel, pi, pa, ipácherilla, enz. chacheriel, een sage. Ma-achacheriel, een hout sager.

Chûmmero, chinûmmero, chachûmmero, g: chera, I. cheroan, chinero, inocheroon, recht buijgen, recht maken. Als P. Pachero, transit. chûmmero-nories, chachero, nom. sub. rechtbuiginge, rechtmakinge, oock een richt-saak.

Chûmmi, chinûmmi, chachûmmi, g. chia, I. chien, chini, inochien, met een priem een gat boren. Chaegi, de boringe selfs, de boorpriem.

Chûmmibar, chinûmmibar, cháchûmmibar, g: chibarra, I. chibarren, chinibar, inochibarren, spijse die gekookt wert, omroeren, dat ze niet aanbrande. Ook roeijen. Pachibar, chibarren, inochan a bali, de spijse wort omgeroert, 't vaartuig voortgeroeijt. Chachibar, een omroeringe: chachibar o abak, voort roeijen van't vaertuigh; ma-acha, chibar, een schepper, roeijer.

Chûmmichi, chinûmmichi, chachûmmichi, g: ichichia, I: ichicha, inichicha, inochichi, ingieten, instorten, in een pot, kom, flessche, enz. inschenken, oock uijtgieten. Pachichi, transit. van chamma. o to ichichi, bier, wijn, water, word ingegoten. Chûmmichi, oto o bonnad; maibas tûmmis, chachichi, inschenkijnge, ingietinge; cháche, chi oto, o chamma, ma-achachichi, een schenker.

Chûmmied,

Chûmmied, chinummied, chachummied, chida chiden, chinied, inochiden, waar uijt chidan, chinidan, inochidan, scheppen uijt een pot of balie. Pachied, transit: To chiden, 't water word geschept. Wanneer uijt 't een vat geschept wort om in een ander over te doen, soo wort 't geen daer in over gedaen wort gesegt chidan, als chidan ja mallo; haijo chachichied, een schepvat.

Chummied, chi, cha, chieddan, chidden, chinied, inochiëdden, hijnen, behijnen; Porchied. transit. Chached, behijninge: ma-achachied, behijnen.

Chummieg, chinummieg, chachummieg, g. chiegcha, I: chiegchegen, chiniegch, inochiegchen, braden; als sûmmoso pachieg. Chiegchen tsi biman, de visch, 't vleesch wort gebraden. Chachieg, roostinge, bradinge; maachachien, een brade.

Chûmmillip, chinûmmillip, chachûmmillip, g: chilippa, I. chilippen, chinilip, inochinilippen, met de schaar snijden. Chummillip naupoot, linnen snijden; naupoot chilippen, 't linnen wort gesneden. Chachilip, een schaar; ma-achachilip, een snijder.

Chûmmimit, chinûmmimit, chachummimit, g: chimta, I. chimten, chinimit, inochimten, bergen, bewaren, ook beschermen, heerschen, 't opperste gesach hebben. Pachimit, transit. Ma-achachimt.

Ma-achachimit, een heerscher, regeerder. Chachimit, heerschappije. Pachimit, doen bewaren. Pachimit o assaban, guarnisoen in een dorp leggen tot bewaringe. Deos pachimit, ta angelus o balosa.

Chûmmimo, chi, cha, chimoa, chimoon, chinimo, inochimóon, even als chûmmibar. Pachimo, transit. Bhachinio, nom. subst. Ma-achachimo.

Caûmmio, chinummio, chachummio, chioa, chioan, chinio, inochioan, chummio, no-man, michan patite, in eenigen, daar men geen andere lieden bij wil hebben, ied doen, als chûmmio patite, chûmmio paicham, enz. Chûmmi o nocho, het volck doen weghgaen, vertrecken: cho chioan, 't volk is vertrocken.

Chûmminni, cha, cha, chinnia, chinni-in, chinni, ino-chinni-in,, grijnen, weinich lachen. Pachini, transit. chachinni, gegrijn. Ma-achachinni, een grijnen.

Chûmmior, chinûmmior, chachûmmior, botten, als de boomen doen. Pachior, transit. Gitas páchior o barros, de regen doet de boomen uijt botten. Chioor, een botte.

Chûmmischis, chinummischis, chachummischis, g: chischissa, l: chischissen, chinischis, inochischissen, Met wrijven van twee bamboesen sterk tegen malkanderen vijer maken. Páchischis, transitiv. Chûmmischis o chau; chischis, een oog. Chachischis, de daet, en 't

geen

geen warm maakt. Calein, misjies, doch dit als men met een badbad onder de gespleten bamboes door treckt.

Chûmmoa, chinûmmoa, chachummoa, g: choa, l. choan, chinoa, inocho-an, aen een rijgen of drijgen gelijck de snijders doen. Pachoa, transit. Chachoa, een aen een rijginge. Chûmmoa appillo, de vingeren in een voegen. Chummoa o gagir, de netten aen een rijgen, hechten.

Chûmmó, chinûmmio, chachummo, choa, choon chino, ino-choon, Pacho, transit. ijets rijgen aen een draad of rottang. Tairies choón o, sarries chacho, een tsamen rijginge: chacho-no tairies, een 't samen rijging van koralen.

Chûmmime, chinummime, chachummime, chemea, cheme-in, chineme, inocheme-in, etter uijtdrucken. i ácheme, pinacheme, pápácheme, ipachemea, ipacheme, inipacheme, inoipacheme, doen, sulx doen. Chûmmime o soo, een wonde uijtdrucken. Chemeis soa, de wonde is of wort uijtgedruckt. Cheme, etter.

Chûmminoch, chinumminoch, chachumminoch, chinoch-a, chincch-en, chininoch, inochinoch-en, 't geen qualik gemaakt is door verstoortheijt wederom te niet doen, of verachtelijk daar heen werpen. Pachinoch, po, pa, ipachinoch-a, enz. doen, so doen. Beduidt oock, uijtver-

stoo rtheit

stoortheit ijet daar henen werpen en aan stucken breken. Chûmminoch o mallo o arribil.

Chûmmirrich, chirrichen, chinirrich, inochirrichen, een linie of rechte streep trekken. Pachirrich, pi, pa, ipachirricha, ipachirrich, inipachirrich, ino-ipachirrich, doen, so doen. Chûmmirrich, als kûmmirrich, chachirrich, een linie streep.

Chûmmir, chi, cha, chirra, chirron, chinir, inochirran, zweven van vogelen als se haer vlercken stil houden. Pachier, doen, so doen. Wert oock van boomen, gras, enz. gesegt, als in stilte de toppen niet beweegt. Chachir, nom. subst. verschilt van pachábbechab.

Chûmmisel, chi, cha, chisella, chisellen, chimisel, inochisellen, tegen danck wegnemen 't geen een ander te voren uijgekoren hadt, als een vrijster, eenige koopmanschap.

Chûmmoar, chi, cha, choárra, choarren, chinoar, inochoarren, even als chummibar. Pachoar, transit. chachoar, nom. subst. Ma-achá-choar.

Chûmmomach, chinummomach, chachummomach, chomácha, chomach-en, chinomach, inocho-machen, bestrijken, bevrijven. Chummomach o sassi, souten. Pachomach, pipapachomach, ipachomach-a, ipachomach, inipachomach, ino-ipachomach, doen, sulx doen.

Chummomach

Chummomach o abo, met kalk plaisteren. Chachomach o abo, plaisteringe.

Chumpachpod, chinumpachpod, chachumpachpod, intendeert; chumpod, als maûchus chumpod, elli pittre.

Chummo-a-cho, chi, cha, choa-choa, wroeten, omwroeten.

Chûmmoar, sie boven, dit intendeert slechts.

Chummo-acho-ar, chinummo-acho-ar, chachummo-acho-ar, g: cho-acho-arra, I: cho-acho-arren, chino-acho-ar, inocho-acho-arren, onder een mengen; 't een onder 't ander, 't onderste boven roeren; als chummibar. Pacho, acho-ar, transit. Elli pattite innai abas: inai dazimo, inochar, chacho-acho-ar, nomen substan.

Chûmmobbechob, chinummobbechob, chachûmmobbechob, g: chobbechobba, I: chobbechobben, chinobbechol, ino-chobbechobben, opschorten, opstroopen, als de mouwen of rok. Item aenporren tot wackeren in 't wercken. Machobbechob, neutr. hevich sijn. Schrijft chûmmobechoob, chi, cha, chobechoba, chobechoben, chinobechoob, ino-chobechoben, als pizich. Pachobechoob, transit: chachobechoob, nomen. Chummobechoob o tummaap, aenporren tot wercken. Cho, chobechoben, chûmmobechoob, riba, lili, o riba, de kleederen, mouwen opstropen.

Chummobon, chinûmmobon, chachûmmobon, g. echoboma,

echoboma, I. ichobon, inichobon, ino-chiobon, in de schede steken, de schede. Chobonnan, chinobonnan, inochobonnan. Pachobon, transit. Ballasaû, ichobon, sabanno, paga, ballasaû lellum, chobon, chobon chobonnam, inochobonnan, achopagā ballasaû, saga. Chobon, nomen een scheede.

Chûmmod, chinummod, chachûmmod, g: chodda, I: chodden, chinod, inochodden, vragen, ook tot oneerlik bijslapen versoeken. Endlijk 't oneerlijk bijslapen self. Sai sini, sù chummod ina, mirab palro ach achoa sjiem, daar is een vrouw komen vragen dat ik haar soon wilde los laten. Pachod, transit. Chachod, een vrage, hoererei, overspel. Ma-achachad, een hoereerder, overspeelder.

Chûmmollichol, chinummollichol, chachûmmollichol, g: chollicholla, I. chollichollen, chinollichol, inochollicholen, uijtdoen, afdoen. Pachollichol, transit. Chachollichol, nomen.

Chûmmolliet, chi, cha, cholliëtta, cholliëtten, inocholliën, inocholliëtten, even als hûmmahimmotto, chacholliën, nom. chûmmollicholp riba, ontkleden. Chûmmollichol o bazigh, villen.

Chûmmollok, chinûmmollok, chachummollok, g: chollokka, I: chollokkan, chinollokkan, inochollokkan, dingen van gelijke soorte tegen malkanderen verwisselen, 't sij dan sulx

in

in 't openbaer, en met wille van andere geschiede, 't sij in't verborgen en steelsgewijse. Pachollok, transit, chachollok, verruilinge, verwisselinge, chachollok o arribil.

Chummonagh, chi, cha, chinagha, chonaghen, chinonagh, ino-chonàghen, als lummala. Pachonagh, pi, pa, ipachonàgha, inachonagh, inipachonagh, ino-ipachonagh, chachonagh, als lalala. Ma-achàchonag, als ma-alalala.

Chummoschos, chinûmmoschos, chachummoschos, g: choschossa, I: choschossen, chinoschas inochoschossen, 't geen strompelig, knobbelig, of quastig is, slecht sniden. Als tummig o pottos oog, chummoschos o bareos, Pitto, Pachoschos, nome. chachoschos.

Chûmmonchós, chi, cha, chonchonna, plooijen act: Ponchonchon, doen plooijen. Chachonchon, een plooijinge.

Chûmmo-o, chinummo-o, chachûmmo-o, uijt de aerde uijtspruijten. Pacho-o, pi, pa, ipacho-oa, ipacho-o, inipacho-o ino-ipacho-o, doen uijtspruijien. Cho-o, een spruijt.

Chûmmomochomo, chinummomochomo, chachummomochómo, chomochómoa, chomochomoon, chinomochomoon, inochomochomoön, met de platte handen tegen den anderen ied kleijn vrijven. Pachomochomo. oock wrijven met de hant daer 't jeukt.

Chûmmoschos, chi, cha, choschosse. pass. choschossen.

chossen, chinoschos, inochoschossen, idem tûmmachos. Pachoschos, transit.

Chûmmoté, chinummoté, chachummote, choten, chote, chinoté, inochoten, straffen, bestraffen, als tummea, en pachote; chachoté, straffing, bestraffing. Ma-achachote, bestraffen.

Chummottol, siet chommottol, een stoot met de vuijst.

Chumpe, chinumpe, chachumpe, g: chuppea, l: chuppein, chinuppe, ino-chuppein, bamboesen tot berders plat slaen. Pachuppe, transit. chuppeoog, i. oogchuppe-in, nomen chuppe.

Chumpir, chinumpir, chachumpir, chuppirra, chuppirren, chienpier, ino-chûppirren, door henen breken; so seid men, chunopir o arros oto o azijes, in of door breken, door het gras, water, vianden, enz. Pachûppir, pinachuppir, papachuppir, ipachûppirra, doen, sulx doen. Chachuppir, doorbrekinge: chachuppir o to, inbrekinge van water.

Chumpod, chinumpod, chachumpod, uijthet aerdrijk uijtwellen of ontspringen. Pachûppod.

Chumrar, chi, cha, uijtloopen van veel spruijten uijt een wortel. Takais segt oock chumral, chachirrar, nom. subst.

Chumsan, chinumsan, chachûmsan, het bewegen der ademe door uit en ingaan. Verschilt van pauchar, 't welk beteikent den adem stijf uijtblasen. Cho chumsas, acho macha, kamacha,

cha alli chumsas, chachsas, nomen de ademtocht.

Chuppé, een berd van plat geslagen bamboesen. Van chumpé.

Chuppin, de breete van allerhand geweven stoffe. Chuppin o naupoot.

Chûppod, een welle, een fontein. Van chumpod, sie bove.

Da, een achterwerpig ledeken, macha-da, dood, dorre; maba-da, wijs, weten.

Daal, een stroo halm, als daer het saet uijtgestampt is.

Daddalizi, een dans, van dûmmalizi.

Daddassas, de krop der vogelen.

Dagh, over, gedaen: ka dagh ja zichil, de droefheid is over: ka dagh ja mapich, het vechten is gedaen: ka dagh ja oba, de vaeck is over. Maibas ka matis ka ochal.

Dachûm, de schaduwe of donckerheid, die wolken maken op het aerdrijk, wanneer sij de sonne bedecken: want andersijns de schaduwe door boomen enz. veroorsaekt, is eonno. Verbum, midach-um. Paidach-um, transit.

Dadach, de struick van allerlei kruijt, oock van pompoenen, boomen, enz.

Dakrap, kan niet wel overgeset worden: dakrap ja mampa, daer sit de vogel; innai bonna da mai dakrap, idem. uijt het velt come ick en sitte 't huijs, quasi, daer sit ick.

Dallassan

Dallassan o bam, } een klock.
Darri dárri, }

Dalli, een quicksteertje. Hinc proverb. tumcha inasoan, sai don ja dalli mameroos jà badda, masumak ja baas, de noorder mousson comt aen, de quicksteert komen aen huisch, de vrijers sullen trouwen, 't is nu den gouwen tijt. Want in dese tijt van 't jaer plachte sij wel meest te trouwen.

Datta, de oever van een rivier: schrijft dat-ta: lallábbo, lobbokas, 't strand aen de see.

Daûkirrap, een dubbele fluijt, daar men met beide de neusgaten tevens op speelt.

Daûtatsitlichen, de pinck.

Dázino, een vlieger, als taz-i.

Dazjo, de steel van een houwer, mes, of ied diergelijk, daar het hegt aengezet werdt.

De, in, ergens, henen: de don, in 't huijs: de Tackais, na Tackais: maar werd *de* doorgaens gevoegt bij twee andere woordekens, *lellum*, en *pana*, waar van het eerste *in*, het ander ergens *henen* betekent, als in plaats van voorgaende spreuken, de lellum don, pana de Tackais: soo *de* gevonden werd (dat niet selden gebeurt) gestelt achter innai, dient om van een plaats te helpen betekenen; als innai de errenerren, van Favorlang; *de* betekent ook bij, pāga barron de tabaipaû ja don. Nataroa, mini, de lellum, inni, sijn van een betekenisse

betekenisse, somwijlen oock (i) als kakoren i barrien, voor lallum. Pana de, pait o ababad pana roman ta, innai de, pait o ababad-innai roman ta, als innai de minarach o abi innai de tallak. Somwijlen innai de pait o' ta, gelijck in de articûlûs des gelats, tsinummagach i boesûm, innai de icho lasai, van daer hij comen sal. Somwijlen wijst het de oorsake van een sake aen, als dach-um sai innai de rabbo, dáchûm is een schaduwe die veroorsaeckt wort van de wolcken.

Decho, sij lieden.

Deeg dillij, eenich quaet ten rechter lijden; als dat wij verdient hebben of ons hebben toegebracht: soo secht men: dan jo a deeg of dillij, 't is wel besteed, gij hebt uw rechte loon.

Dema, wie, wat, waarop, in wat plaatse.

Dema, indema, indea, inde, soo de, chûmmod, innaita, sijn al van een beduidenisse, als pana dema, pana de, waer henen, waer natoe? Nota. nûmma, wort oock gebruijckt somtijts voor dema, als mosse-numma, voor mossedema.

Dipa, op dat niet.

Dich, een sieckte. Van Madich.

Dille, allerhande jonge vogel eerst uijt gebroed, en noch kael van vederen.

Dimmo, zinemmo, dadimmo, g. doa, l: doon, zinoon, inodoon, na boven op trecken ofte op halen,

halen, in maniere als men een emmer uijt een put ophaelt. Pado, transit. Dummono dale, een waterkruick ophalen; dale kadoon, beteikent oock een pot van 't vijer setten: dûmmono baranach innai de einas.

Dippi, ijser.

Doat, een wildernisz van ried en andere groove ruigten, hoedanig aen de oevers van rivieren en in morassen wassen. Maibas o challo, matsilo aras.

Dogh, aard, manier, gewoonte: kadogh, costuime, ceremonies: kadóg o assaban, kadog o anibaas, maibas madarram.

Don, een huijs, een groot vaartuigh. Abak mato channummadon.

Doogh, sich stooten: ka doogh ja na óeno, mijn hooft stoot sich; als tummok. Doogh, heeft geen tempora.

Dorren, de lippen.

Dûmmaraû, zinûmmaraû, tadûmmaraû, g. daraû-a, I. daraûn, zenaraû, inodaraun, krom buigen tot een halfrond, een halfrond maken. Dûmmaraûno, bre baros, bre daraún. Padaraû, transit. modaraû, half circkel rond sijn, neutr. daddaraû, een halve circkel.

Dûmmadach, dsi, tad: dadacha; dadachen, enz. klimmen, als klim, boven, enz. Padadach, transit.

Dûmmaraûdaû,

Dûmmaraûdaû, rond maken tot een cirkel; imp: daraûdaûn.

Dûmmaribodibo, 't selve; imp. taribodiboa: modaraûdaû, modaribodibo, } rond sijn als een geheelen circkel; neutr: daddaraûdaû, daddaribodibo, } een circkel.

Dûmmaries, zínummaries, tadummarries, g: darriesa, I: idarries, inidarris, inoidarries, darriessan, inidarries, ino darriessan, toesluiten met een slot, of ied dat in plaatse van een slot sij. Padarries, transit. chachap idarries, don darriessan: daddarries, een slot.

Dûmmarrogigodoggo, zinummarrogigodoggo, tadûmmarogodoggo, g. darroggodoggo-a, krom of hijnkende gaen, als d' oude verstramde luijden doen, of diegene die in de ruigte buckende, eenig beloeren. Maibas kokkollen, pikkon sies: daddarroggodoggo, nom. alsababad pikkon, een kromme gang.

Dûmmaû, voor, in plaatse van een ander ijets doen, ofte vervangen, dsi, tadum: imp. daua: nomen dau, voor, in plaets van een ander. Maanaû, een die in anders plaets comt, om ijets voor hem te doen of te lijden. (pass. daûan dsinaû, inodaûan,) Dûmmaû i ta cabba mosse pana taijoûan. Daû i ta cala tumkach.

Dûmmaûko, zinûmmaûko, tadúmmaûko, g. daûkóa,

daûkóa, het hooft na omhoog opsteken, 't sij dat men slechtelijck na omhoog siet, als mitébabo baak, ofte dat men sulck doet, ino maso kummeriel, om met scherpen aendacht toe te luijsteren. Padaûko, transit. Daddauko, nomen. Daddauko, of sies. Maibas torrotties, tùmpo atité.

Dummo-an, zinûmmo-an, inodûmmoan, sweeten, besweet sijn. Dûmmoan ja ina, ick sweet. Dûmmo, sweet.

Dûmmaûkaûka, zinûmmaûkàûka, tadûmmaûkaûka, g: daûkaûka-a, werd geseid van dronkaers die bij de straat gaan slingeren en laveren.

Dûmmeódeo, zinûmméódeo, tadûmmeódeo, seer lang en slepende sijn, als een lang kleed, een lange staert, lang haar, enz. Dûmmeódeo, arriba, taa, de rok sleept, 't haijr hangt lang.

Dûmmeogh, zinûmmeogh, tadûmmeogh, g: déogcha, l. deógchen, zineogh, inode-ogchen, af vagen, af vrijven. Dûmmeógo o sesnab, met kleer- besem afvagen: dûmmeog o rima, met de hant afvagen. Padeoch, transit. taddeoch, nomen. subst. Dûmmeogh o magcha, de oogen afvagen: dûmmeogh o nok, de snot afvagen.

Dûmbor, zinumbor, tadûmbor, doborra, doborren, zinobor, inodoborren, padabor, transit. ontnemen, afnemen, tegen danck en met gewelt:

welt: als maûpis poas: ka sai dumbor na mochan ja mado, de hond is mijn spijse komen nemen: dwingen een ander ijets te doen 't sij met of tegen sijn wil, sterk aen houden en niet af laten, als madabdab, elli pittol o meacha, dombor o maûmali o meroos, niet ongequollen laten en als dwingen tot inwilliging om te trouwen. Dûmbor o arribil, dûmbor o cho, ijmant dwingen, ijet ontnemen; nomen. subst. daddobor, daddobor o ballag, ontneminge, van een anders goet. Ma addobor, een dwinger, dwingelant.

Dûmmaat, zinummaat, tadûmmaat, g: daatta, naderen, bijkomen, naken. Passi. daatten, dsinaat, inodaatten, de geen welcke genadert wort. Padaat, doen naderen; dûmmadaat, intend. taddaat, een genakinge: dûmmaat o assaban o sabba, dûmmaat ta deon.

Dûmmachal, dsi: tad. dach-alla, dach-állen, zinach-al, ino-dach-allen, d' aerde omwerpen met spitten en houweelen. Padach-al, daddach-al, de omspittinge oock het houwtuig, als houweelen, enz. Ma ataddach-al, een delver, spitter.

Dûmmaggo, zinummaggo, tadûmmaggo, imp. daggo-a, niet recht over einde staan, maar aan d' eene ofte d' ander sijde over hangen wert in 't gemein geseid van menschen, huijsen, bomen, stakken, enz. padaggo, transit. dûmmaggo,

Dummaggo, o moddan asjoddon, de gevel, het want heldt, hangt over. Tadaggo, nomen subst.

Dûmmakkal, dsi, tad, sic: tûmmakkal, is gestelt geworden met alle sijne tempora. Daddakkal, lint, een soort band.

Dûmmallap, dsi: tadum: dalappa, gras op een huijs decken, wanneer een deel van 't oude gras blijft liggen.

Dûmmalimogh, zinûmmalimogh, tadûmmalimogh, wert van hemel geseijd, wanneer die dunnetjes betogen is, als in stof regen gebeurt. Dûmmalimogh o busûm.

Dûmmalizi, zi, tad, dalizia, dalizian, zinalizan, inodalizian, dansen. Padalizi, transit. daddalizi, een dans. Ma adaddalizi, een danser.

Dûmmap, zinûmmap, tadûmmap, dappa, dappen, zinap, inodappen, als chûmmachil. Padap, pi, pa, ipadappa, enz. doen, so doen. dadaap, nom.

Dûmmarraab, zinûmmarrab, tadûmmarrab, g: darrabba, I: darraban, zinarraban, ino darraban, voeren of voering in een kleed setten. Ook verscheijder kleren over een aen doen. Ook met één man of vroû niet te vreden wesen, overspellig leven. Padarrab, transit.

Dûmmarradarrab, vermeert alleen de veelheit in voor gaende betekenisse. Padarrab, transiti.

sitiv. Hiervan dardarab, voeringe, voersel, lellum naûpoot.

Dûmmapal, zinummapal, tadûmmapal, g. dapálla, I. dapallan: dapallan baron, bato asiel, rima oenoete idapal, idapal, inidapal, inoidapal, zinapallan, inodapallan, sich ergens aenstooten, als kadoog; padapal, transit. daddapal, een stoot, aenstoot. daddapal o asiel.

Dûmmarram, zinúmmarram, tadûmmarram, g: darrama, in eenig doen oeffenen, werd soo wel geseid van de geenen die leren, als die geleert wert. Passi. darramen, dsimarran, inodarrammen, dummarran, tûmmoch o bido, sig oeffenen int lesen; is verbum act: dûmmarram o sisjien o tûmmoch o bido, de kinderen oeffenen, dat is leren lesen. Madarram, als maba. Padarram, dûmmarram, acho maba. Dûmmarram meach ta Deos, sich oeffenen, of leren God bidden. Daddaram, nom. oeffeninge, i. de daet. Daram, geoeffent sein, die wenscht sich te oeffenen. Taddaram, die geoeffent is. Daddarran o aiacha, een oeffeninge des gebets. Ma adaddarram, een oeffenaer, die sich of een ander oeffent, als ma-atil.

Dûmmaraggadaggal, zinûmmaraggadaggal, tadûmmaraggadaggal, darraggadaggalla, stroffelen, struijkelen.

Dûmmasdis, dsi, tad, imp. dasdissen, sitten, drillen, met de voet, wanneer men die op de teenen

teenen sett. Padasdis, transit. nom. daddasdis.

Dûmmirdir, dsi: tad: dirdirra, dirderren, disinirdir, nom. dirdir, beven, als tûmmirtir, activ. Padirdir, transit. dadirdir, nom. bevinge. Ma adaddirdir, een die een ander doet beven.

Dûmmittin, zinûmmittin, tadûmmittin, g. dittina, op de wege staen blijven, zich schorten van voortgaen.

Dûmmoas, dsi, tad, doassa, doassen, dsinoas, inodoassen, wert alleen van den dranck gesecht, als die te versch is, dat men se wat suerer maeckt, of als se te suer is versoet. Padoas, transit. daddoas, dummoas machoch, suer noch bij doen of mengen: daddoas matakas, soet noch bij doen of mengen.

Dûmmobdob, dsi, ta, dobdobba, dobdobben, dsinobdob, ma dobdobben, haesten een ander of op wackeren tot begeeven. Padobdob, transit. Sadobdob, nom. Ma addobdob, een die opwackert.

Dûmmochol, zinûmmochol, tadûmmochol, docholla, dochollen, zinochol, ino dochollen, met de vuijst op de borst stooten. dadochol, nom.

Dûmmodos, dsi, tad, didossa, pass. dosdossen, enz. ja to, 't water af laten of tappen, van een wel na een leeger plaets. Padodos, transit.

Dûmmoelallis, zinûmmoelallis, tadûmmoelallis, g: doelalissa, I: doelalissen, zinoelallis, inodoelallissen, even met een schamp raken, sonder jet, immers veel te quetsen.

Dûmmoragh,

Dûmmoragh, zi, ta, g: doragcha, I: villen, chûmmorach, idem.

Dûmmorab, zinummorab, tadûmmorab, dorrabben, zinorrab, inodorrabben, het inslaen van regen in een hûijs, door deur of venster.

Dûmmorat, zinûmmorat, tadûmmorat, g. doratta, I. doratten, zinorat, inodoratten, verpoosen. Chûmmorat, idem. Padorat, transit. dadorat, nom.

Dûmmori, zinûmmori, tadûmmori, g: dorria, logenen, tegenspreken: tadhori.

Dûmmoro, (de laetste *o* seer kort afgebeten,) zinummoro, tadûmmoro, g: dorroa, in of binnen gaen. Contract, dorro, dsinorro, enz. daddoro, nom.

Dûmmosdos, dsi, tad, dosdossa, passi. dosdossen, enz. ja ta, sleur-voeten. Padosdos, transit.

Dûmpûl, zi, ta, dûppûlla, dûppûllen, dsinûmpûl. inodûppûllen, in de brand steken. Paduppul, transit.

Dûdûppûl, nom. brandstichtinge. Ma adáddûpûl, brandstichter.

Eeb, brandhout.

E-é, mee.

Eicham-an, allerhande tuig of gereedschap daar men uit drinkt. Van micham, drinken.

Eichaman chatto, een tobax pijp.

Elli, loogent, als bij ons *niet*, maar wert alleen gebruijckt

gebruijckt in 't samenvoeginge met eenig ander woord: als elli mabisse oasies, uw hart is niet oprecht. Gestelt in alli. Elli pa, is so gemein dat niet gemeinder: echter wefe naûlijk, wat achterdencken mij noch bij blijft, over d' einige en rechte sin. Tot noch toe schijnt mij te betekenen, dat eenige saecke niet is, als elli pa ja adda de assaban o amicien: of dat jemánd enig ding niet heeft: als ellipa ja oa bido ina-ai, waarvan ik het eerste niet aenders kan verstaen, als: daar is geen padij in d' dorpen om de noord: noch het ander, als: ik heb u boek niet. Gestelt in alli.

Erab, speeksel.

Eran, sekere kleine boonties.

Erien, de heûpe.

Erotorûtto, een padde.

Gaat, een punct. Van Maggaat. Gûmmaat, gi: ga: gata: gatan: ginaat, scherpen, ijet punticht snijden, snijden als men beeldwerk doet. Ginaat, gesneden. Gagaat, scherpinge. Ma-agagaat, scherpen, scherp-maken. Maaggaat, scherper, een scherp maker.

Gagoor, ligamentum inferius membri virilis.

Gemnea, gi, ga, gea, rispen, 't opwerpen der mage. Pagea, transit. nom: gagea, rispinge.

Giacho, het water, met kruiden gemengt, daer de wijven het huis mede wassen.

Giroan, half.

Giech,

Giech, een woord dat gebruijckt wert, wanneer ied scheurt, na de wijse van boch-jes en bittik.

Goeng, een pijpe, vat.

Gomila, gi, ga, imp. gomila, pass. gomilan, enz. de kaecken op blasen. Pagomil, transit. ga-gomil, nom.

Gorrogot, een duive. Don o gorrogot, een duive strot.

Gummabgab, gi, ga, gabgabba, het snijden der padij of gierst. Rûmmabies, idem. Pagab-gab, transit.

Gummachhach, gi, ga, gachhacha, passi, gach-hachen, enz. Pagachhach, transit. met een houweel de grondvest van een huijs schuins afhalen. Gagachhach, nom.

Gummigidsi, gi, ga, gagidsia, kittelen, active. pagagiesi, transit. Gagidsi, kittelinge. Ma-agagidsi, een kittelaer.

Gummaggri, gi, ga, gagria, even als gummagis-si, pagagri, transit. gagri, nomen. ma-agágri.

Gumma-iech, gi, ga, ga-iecha, pass. ga-iechan, gi-na-iech, ino-ga-iechen, vertragen, verlangsa-men, act. Paga-iech, transit. gagariech, ver-langinge, act. Ma-agagaiech, verlangen, ver-tragen.

Gummatach, gi, ga, gatacha, gatachen, ginatach, inogatachen, pagatach, transit. gatach, nom. op splijten alleen van groote sticken hout, maar van bamboesen, enz. is pilla: wordt oock gebruijckt

gebruijckt in 't door snijden van pompoenen, meloenen, pijssan, citroenen, enz.

Gummeoch, gi, ga, geocha, gras op een huijs decken.

Gummesar, (laet de (*e*) nauwlijs horen) gi, ga, gesarra, gesarran, idem als gummiddiggit: gesar, doch, even of men schreef gsar, een greep, hant vol.

Gummeach, gi, ga, giacho, giachen, giniach, inogiachen, afschutten; men segt oock giáchen ja sabba, als de rivier subijtelijck groot is geworden, en daer door een afschutting is gemaekt. Pagiach, transit. nom. gagiach, een afschutsel, middelschut.

Gummiach, gi, ga, giacha, giachen, giniach, inogiachen, de armen uijtreicken als de luijaerts doen; als paggeas, oock simpliciter arm, been, vinger, enz. uijtrecken; neutr. magiach.

Gummiddiggit, gi, ga, giddiggitta, giddiggitten, giniddiggit, ino-giddiggitten, de hant tot een vuijst toesluiten, en alsoo ijets sterck grijpen, nom. gagiddiggit, een vuijst.

Gumnab, gi, ga, gnabba, gnabben, ginab, inognabben. Als ptat, en pto. Gagnab, nom. als paptat.

Gummo, klein, hedera.

Gûmmoch, gi, ga, gocha, gochen, ginoch, inogoch, pagoch, transit. Gagoch, nom: te samen binden.

Gummamgan,

Gûmmamgan, idem als gûmmoch.

Gummomach, gi, ga, gomacha, gomachen, ginummach, inogomachen, uijtveegen 't geen geschildert of geschreven is. Pagomach, transit. gágomach, nom.

Hoadsi, een bamboes, daar men ied aen draagt.

Hai, een loochenend woordeken, dan alleen gebrûiklig, in 't verbiedcn, als hai magiepe, maakt geen getier of raast niet.

Hema, allerhande vet, dat aan het licham van mensch of beest is. Schrijft Ema. Hemo tilli, dasse vet. Schrijft Emo tillij.

Herien, d' heupe. Siet Erien.

Heua, gaa.

Ja, een woordeken, waarmede men vraagt: ja madárram jonoe ta Deos o Baûsie, kent gij den Godt der Duitsen ?

Jenmanat, waarom geeft gij mij dat.

Jes, een kuit van allerhande vis.

Ibien, een slange.

* ibien ota, kleine roode slang, makaka.

ibien o aras, korrokorroan, gesprenkelde slang.

ibien abo, een slang groot van bùijcke, matoatsi.

ibien baron of isaijs, een slang hart van rugge, mattilo, maraas asieg.

ibien marali, een slang groot van oogen, matoto macha.

ibien o ribij, slangen die kruijpen stille langs der aerde, en houden 't in de rijshuijsen.

* ibien o atei, een slang die de kouwen groot op blaast: mato a ri.

* ibien o boesûm korrokorron maŭsi, slangen gesprickelt, zwart en wit.

* ibien tagotago de abas, korrokorroan mekach, maûsi, mali kach ja ki-or, slangen, die in 't zee houden, sijn gesprenkelt groen en wit en breet van staert.

Ichien, een haeck, als van papegaeijen sijn.

Icho, hij.

Idas, d' maen, ook een maand.

Idod, een schelp, ook een lepel: van midod, lepelen.

Idorrodorrûs, een waeijer; species mus. [boom.

Iel-iel, moerbesie. { Baron o iel-iel, de moerbesie / Bo' o iel-iel, de vrucht.

Iem-dan, kleine vijerige puijstjes.

Ikkil, vreese: van mikkil, bevreest.

Imigh-igh, inimigh-igh, amigh-igh, g: igh-igha: I: igh-ighen, migh-igh, imo igh-ighen, kluijven, knagen. Imigh-igh o áso, de nagels knagen of knabbelen.

Ima, gij lieden.

Imogh, allerhande groente, die uijt d' aerde wast, ruigte onkruid.

Ina,

* Die dus getekent sijn, sijn seer vergiftich.

Ina, ik, mijn, dient ook om allerhande oorsaak (de finale uitgenomen) te betekenen: ina o elli arioon, pattas o bido, ina papagcha jo, omdat gij niet wel en schrijft, sal ik u slagen geven.

Ina-o, omdat, daarom, van mischien, innaû en innaû numma.

Inanumim, vraagt allerhande oorsaek, behalven de finale. Inaûmmima jo pagcha ina, waarom slaat gij mij.

Indema, wie, wat, waar, in wat plaatse; indea, 't selve; ook edea.

Indecho, schijnt te wesen, daarin.

Inikirrigh, een getrocken linie. Van kummirrich, passivum praet.

Innai, van ergens, van een plaatse, als pana, na een plaatse.

Innai dema, van waar, van wat plaatse: ka mai jana, innai takais; men seit ook, innai dema jo mabaddai, van waar weet gij dat.

Inainumma, als innai dema.

Inni, in een plaats, inni Taijoan, in Taijoan: inni don, in 't huijs.

Ino, betekent de finale oorsaek, als bij ons, om of tot; ino airien o arrar, om een pagger te maken.

Inónumma, waarom, tot wat einde; vraagt, alleen de finale oorsaek.

Inochan, allerhande spijse.

Inzini, hier.

Ioa, gij, uwe.

I-jojum, een kiecken, ook kuki-jum.

Inab, de wille of het willen. Van merab. Schrijft birab.

Isa, i. inisa, a-isa, imp. passi. isasan, inisa, ino-isasan, namaken, gelijckmaken. Paisasa, transit. isas, nom. gelijcknisse.

Isabbesab, inisabbesab, ino-isabbesab, neder geslagen sijn. Isabbesab i ta, ter aerden nedergeslagen sijn. Van geerste of padij op 't velt.

Izjied, een duijn, een sandberg.

Kabei, seker sakje van biesen gebreidt, als een tessche.

Kadzies, een ratte.

Kagil, seker, gewis. Schrijft gagil en verstelt in g.

Kagillacho, rijk, vermogende.

Kager, een vissers strijknet. van kúmmir. schrijft gagir, van gûmmis.

Kaibil, een zwalûwe.

Kailau, opdat mischien niet. Als dopa.

Kaijo, een Tresel.

Kairi, slinker. Ma kairi, verbum. Kairi a rima, de slinker hand. Kairi a tea, de slinker arm. Kairi o magcha, 't slinker oogh.

Kakállomos, de baarmoeder.

Kakas, roodheid. Verbum Makakas. Pakakas.

Kakattas, een scheermes. Van Kummatos.

Kallamas, rechter. Kallamas a rima, atea, o magcha.

magcha, de rechter hand, arm, ooge. Verbum Makallamas.

Kale, sie dalli.

Kakirrigh, een linie, of lange streep; sie chachirrich, in ch.

Kallaman, een groote pot.

Kamkam, gierigheijd; siet Magamgam.

Kamossimos, oock *kamossi*, } een velt muijsken.

Kamachaggi, kaminachaggi, kamamachaggi, seker en wel weten. Kamachaggi o maba, idem. Merien o chagchi, ter degen doen.— Kamachaggi, is niet te seggen wel weten: maer *ka* est articulus prositivus, et nihil facit ad verbum: nu machaggi beduidt wel ter degen sijn, en wert van chaggi, praeponendo *ma*:

Kamas, een bok of geit.

Kummassies, maekt den gradùm superlativum; als kûmmasies a mato, mario, grootste, beste.

Karrikies, mosselen.

Kakosach, een beitel. Van kûmmabesach.

Kakossi, ongehoorsaemheit, overtredinge. Van kúmmogi.

Kar et *Karri*, compositum cum nominibus significat idem quod *mau* cum nominibus compositúm, et sùnt ita composita tam nomina, quam verba.

Karri-ada,

Karri-ada, *ki*, *ka*, karri-sada, 't samen declen; idem mausada, malcanders verhueren deelen.

Karri-apiech, kinarri-apiech, ka karri-apiech, karri-sapiecha, met malcanderen vechten. id: mau-apiech.

Karri-atito, *ki*, *ka*, karri-atita, 't samen spreken, ofte over en weder spreken: idem karri-ala, en mau-ala, malcanderen vertellen.

Karri-babisso, loten, 't lot werpen. In 't veranderen der tempora, wert karri, niet babisso, verandert. *Ki*, *ka*, *karri*, *babissoa*, id: maûbabisso.

Karrisasopat, *ki*, *ka*, karrisasopatta, tegen elcandere over sijn.

Karrichi, gramschap, toorn. Van makarricho.

Karsasakimotto, kar-chacholliet: sie maûsasakimotto, maûchacholiet.

Kattach, een stûck van enig ding. Verschilt van bitil: wert ook van vis, noch vleesch geseid. Kattach o ariem, o bilpil, o abi, o baat: schrijft gatach, en siet in gûmmatach.

Kartattis, malcanderen voorwerpen. Kinartattis, kakartattis,imp. karrattisa; idem mautattis.

Karri-mau, *ki*, *ka*, karriau, aûnisa, malcanderen eigen sijn.

Karr- tattubboel, *ki*, *ka*, karautatubboela, over en weder malcandere besoeke: id. mautattubboel.

Karriáan, mau-aan *ki*, *ka*, karri-au-aana, te samen eten of malcanderen spijs geven.

Karri of *mau*, aan a tammas, of harri of mau, aan, o rarozi, is de manier der inwonders wanneer sij bevredigende, een verbont met elkanderen maeckten, als wanneer sij uijt elkanderen sijn kleetje een weinich ûijt veselen en hetselfde op eten, 't welck, een teicken van hun bevrediginge is, het verbondt was nawelick daer of het Marich, id est quasi religio, was wederom malcanderen oorlogen aen te doen: dit verbondt maeckte sij midden tusschen hare dorpen.

Kau-os, een houweel.

Kaur, een krom mes of sicht. Van Kûmmaûr.

Kiacho, adda, een tackje aen een padie stamme.

Kikach, een schare; siet mokibach, geschaert.

Kilâl, een aerd worm.

Kikiet, een scheure. Van makikiet, en dat van kummikiet.

Kier, een staart.

Kis-in, mooij, verciert, als mauchus, malla, idem manniks of mannigs.

Kis-taboe, als kole-akis.

Kittas, een brugge, lader.

Klau, een inwoners fluijt, daar men met de neus op blaast.

Ko, een woordeken, waarmede wij ied sterk weigeren, als of wij seiden geensins, in generlei wijse. Somwijlen oock Koa en Ko-ai.

Koezi, weinig, kleen: maar niet als van eenen, want

want van velen is ma-jed. Schrijft kotsi.

Koekoen o oog, een koeckoeck.

Kokko-an, hart hoorigh, doof.

Kokko, een henne vogel.

Kokko badda, een haan.

Kokko sini, een henne.

Kole, een leeuwrik, kole a kis, een gele winck.

Koligga, een kikvors. Goliggo, takeis.

Korro-an, bont, veel koleurigh.

Korrokorro-an, seer bont, seer veel koleurigh.

Korronot, een seuge, pisse bedde.

Kumbor, kinumbor, kakumbor, g. koborra, l. koborren. Kinebor, ino-koborren, putten, scheppen.

Kûmma rchâb, ki, ka, kaarchabba, vijste. Pakaarchab, dan, soo dan: ka kaarchab, een veeste.

Kûmmabach, ki, ka, kabacha, kabachen, kinabach, inokabachen, pakabach, trans. nom. kakabach, sekeren manier van binden 't so onder den bodem henen.

Kummaat, kinummaat, kakummaat, g. kaatta, l: kaattan, kinaattan, ino-kaattan, snipperen, besnijden; schrijft gûmmaat, en siet in g. Kummaat o chaar, een penne versniden.

Kûmmaber, ki, ko, kabberra, kaberren, kinabber, ino-kabberren. Pakabber. Op wilt bij nacht in een kuijl liggen loeren. l: oock een sekere manier van ijet te binden, even als kûmmabach,

kûmmabach. Kakabber, nom. soodanige manier van jagt of bindinge. Ma akakabber, soodanigen jager of binder. Kûmmabkabber, intendeert kûmmabber,

Kûmmados, kinûmmados, kakûmmados, g: kadossa, I: kadossen, kinados, inokadossen, in dè armen nemen.

Kúmmaggimo, kinummaggimo, kakummaggimo, g: kooggimoa, kooggimoon. kinaggimo, ino-kooggimoon, bestissen, in de ware brengen. Schrijft gûmaggimo.

Kûmmaibach, *ki*, *ka*, kaibacha, kaibachen, kinaibach, ino-kaiûachen, een sluijer 'aen doen. Pakáibach, doen, so doen. Kakaibach, een sluijer.

Kûmmaizizi, kinummaizizi, kakûmmaizizi, kai zizia, soetjes, saghjes, niet sterk ied doen:

Kûmmallabei, *ki*, *ka*, kallabeian, kinallabeian, ino-kallabeian; even als kummabach.

Kûmmalossikos, kinûmmalossikos, kakummalossikos, kalossikossa, I: kalossi ossen, kinalossikos, ino-kalossikossen, ontdecken, deck afnemen.

Kûmmalossikot, *ki*, *ka*, kalossikotta, kalossikotten, kinalossikot, inokalossikotten, krullen, opkrullen; activ. pakalossikot, trans. kakalossikot, nom. krullinge, krul.

Kûmmai, kinûmmai, kakûmmai, g. kaia, I: Kai-in, kinai, ino-kai-in, op de rugge dragen.

Schrijft

Schrijft gûmmai, siet oock chûmmai, in C.

Kûmmallobos, kinummallobos, kakûmmallobos, g: kallobossoa, I. kallobossen, kinallobos, inokallobossen, ied ergens in bewinden, als taback, gelt, enz. in een pampiertjen.

Kummammo, kinummammo, kakummammo, g: kammoa, I: ikammo, inikammo, inoikammo, d' armen in een liggen, als de luijaards doen.

Kûmmapier, *ki*, *ka*,kapiera, pas. kapieren, kinapier, ino-kapieren, toehaken. Pakapier, trans. k akapier, toehakinge. Ma akakapir, toehaken.

Kûmmapos, kinummapos, kakûmmapos, g: kapossa, kapossan, en kinapos, kinapossan, inokapossan, stoppen, toemaken. Kammapos, o kallaman, een pot dicht maken: kûmmapos o tarran, een wegh toeheinen. Kakopos, de toestoppinge idest de daed. Ma akakapos, toestoppen.

Kûmmaram, kinûmmaram, kakummara, g: karama, I: karaman, en kinarram, kinarraman, inokarraman, inharken, inklauwen.

Kûmmargar, kinûmmargar, kakûmmargar, kargarra, kargárran, kinargarran, inogargarran, een huijs of ied diergelijk, dat door de wint om ver wil, met een touw aen een paal of palen in d' aerd geslagen, vertuijen: ook een vaartuig aen ancker liggen. Schrijft gûmmargar, K. verstelt in G: gagargar, nomen anckeringe

inge en anckertouw. Gagargaran aijan, anckerplaets, een reede.

Kûmmartuppo, kinûmmartûppo, kakûmmartùppo, g: kartûppoa, duijken onder water. Kakortùppo, duickelinge. Ma-akartuppo, duickelaar.

Kûmmarummokûmmo, kinummarummokummo, kakûmmarummokummo, g. karummokummoa, I: karûmmokûmmoon, kinarummokummoon, ino-karummokammoon, kreuken, 't samen fronselen. I: gûmmarummogûmmo, nom: gagarammogumma, fronse kreuken.

Kummarini, rollen. Kinummarinikini, kinummarrinikini, kakûmmarrinikini, g. karrinikinia, I: karrinikinien, kinarinikinien, inokarrinikinien, ronden, ront maken, kloots wijse: ook rollen. actiev. Schrijft gûmmarini en gummarinigini, en verstelt in g:

Kûmmasa, *ki*, *ka*, impe. kasa, droomen. Pakasa transit. kasa, nom. een droom. Minit o núa kasa, ick heb in mijne droom gesien.

Kûmmaskas, kinûmmaskas, kakûmmaskas, kaskassa, I: kaskassen, kinaskas, inokaskassen, krauwen. I. gûmmasgas, gagasgas, nom.

Kûmmatos, kinummatos, kakûmmatos, g: katossa, I: katossan, kinatossan, inokatossan, de baard schrapen.

Kûmmattir, kinummattir, kakummattir, g: katirra,

tirra, I: katirren, kinattir, ino-kattirren, binden met een deurgaende bindsel, als de paggers en dacken van huisen gebonden werden.

Kûmmatto, kinummatto, kakummatto, g: kattoa, I: kattoon, kinatton, ino-kattoon, trecken, rasch trecken, tot sich halen. Pakátto, transit-kakatto, nom: men leest, kûmmatto no morabbies, i. de eb begint te gaen of te trecken.

Kûmmaar, kinûmmaar, kakûmmaar, g: kaura I: kaûron, kinaar, inokaûron, met een krom mes afsnijden, sichten. Kaur, nom. sichte, krom-mes.

Kûmmelokkolo, kinummelokkolo, kakummelokkolo, g: kolokkoloa, I: kolokkoloan, kinolokkoloan, inokolokkoloan, ergens over heen springen.

Kûmmemûch, *ki*, *ka*, kûmga, kinumga, kinû, mûch, enz. toedoen de mouw, een rokje.

Kûmmeries, *ki*, *ka*, kerisa, pass: kerises, kirieries, inokerises, 't hooft over sijde leggen om te micken. Pakeries, transi. kakeries, nom.

Kûmmenis, kinûmmenis, kakummenis, kinissa, kinissen, kininis, inokinissen, 't geen gemeen was eigen maken door deeling: 't geen onder een was, op sijn self doen door scheidingen. Schrijft gûmmenees, verstelt in g.

Kûmmeriel, kinûmmeriel, kakûmmeriel, g: kriella, I: kriellan, kiniriellan, ino-kriellan, 't scherp en gaauw toeluijsteren. Kakriel, een

toehooring.

toehooring, toeluijsteringe. Ma-akakriel, een die scherp toeluijstert, om iets te weten; een toehoorder.

Kûmmeroa, kinûmmeroa, kakûmmeroa, g. keroa, of eroa, I: keroan, of eroan, kineroa, of ineroa, ino-keroan, of ino-eroan, in twee delen: schrijft gûmmeroa, en verstelt in g: gageroa, sodanige deijlinge. * Dese tempora comen van peroa, siet op P.

Kummi, kinummi, kakûmmi, g: kia, I: kiankinian, inokian, inikkan, recht af sien.

Kûmmiagh, kinûmmiagh, kakûmmiagh, g: kiagcha, I: kiagchen, kiniagch, inokiagchen, recht uijt strecken. Kûmmiagh, o asjiel, de benen recht uijt strecken. Schrijft gûmmiach, sijn neutr; magiach, recht uijt gestreck sijn.

Kûmmibokibo, kinûmmibokibo, kakûmmibokibo, g: kibokiboa, I: kibokiboon, kinibokibo, ino-kibokiboon, omroeren, maar natte dingen. Ook met kijven of andersijns beroerte aanrichte. Pakibokibo, transit. kakibokibo, nom.

Kûmmikiet, kinummikiet, kakûmmikiet, g: kiekiedda, I. kikiedden, kinikiet, inokikiedden, jed in stucken scheuren. Pakikied, trans. kakikied, scheuringe. Ma-akakikied, scheurder.

Kûmmirigh, kinûmmirigh, kakûmmirigh, g: kierga, I: kiergan, kinirgan, inokirgan, een linie 't sij op pampier of hout, of elders trecken.

ken. Kakirrich, linie, streep, ring, oock waermede men streepjes linieert.

Kûmminkin, ki, ka, kinkinna, kinkinnen, kininken, inokinkinnen, klijncken zoo als met de kleine belletjes. Pakinkin, transi. kakinkin, klinckingen.

Kûmmio, kinummio, kakùmmio. g: ki-o-a, I: kioon, kineo, inokioon, met het hoofd stooten of netelen als de bocken, stieren, enz. doen.

Kûnmïol, ki, ka, kiolla, kiollen, kiniol, inokollen, spitten, spits maken; act. pakiol, trans. kakiol, spitsing. Ma-akakiel, spitten.

Kûmmir, kinûmmir, kakûmmir, g: kirra, I: kirren, kinir, inokirren, met een strijknet *kagir* genaemt vissen. I: gummir, nom: gagir, een strijknet, oock soodanigen visschinge.

Kûmmirgir, kinummirgir, kakûmmirgir, g: kirgirra, I: kirgirren, kinirgir, inokirgirren, schrapen, geheel vernielen en te niet maken. S: gûmmirgir, nom. gagirgir, vernielinge, uijtschrapinge. Vernieling.

Kûmmirkir, ki, ka, kirkira, kirkirren, kinirkir, inokirkirren, knersen met de tanden; act. pakirkir, transi. kakirgir, knersinge. Ma-akakirkir, knersen.

Kûmmirragh, kinummirragh, kakummirragh, g: kirragcha, I: kirragchen, kirrirragch, inokirragchen, in stucken scheuren.

Kûmmirra,

Kummirra, kirragh, ki, ka, g: kirra, kirragcha, I. enz. intendeert kûmmirragh.

Kûmmissikissiel, kinûmmissikissiel, kakûmmissikissiel, g: kissikissiella, langsaem, sonder veel bewegens ied doen, 't sij gaen, eten, wercken, enz.

Kûmmissokisso, ki, ka, kissokissoa, kissokissoon, kinissokisso, inokissokissoon, sich op en neder bewegen, even als de staert van een beest, als dat quispelstaert. Mado kûmmissokisso, kior, kissokissot, nom. kakisso, wert genaemt een roer van 't schip van dat, dat gins en weder beweegt als een staert: anders kakisso, en kakissokisso, de beweginge selfs.

Kûmmitor, kinummitor, kakûmmitor, g: kittorra, I: kittorren, kinitor, inokitorren, ied kreucken, als een ried, bamboes, rotting, enz.

Kûmmitta, ki, ka, kitta, kittan, kinitta, ino kittan, 't een been achter uijt steken. Pakitta, transi. kakitta, achter ûijtstekinge van 't been.

Kûmmittikit, schrijft gummiddiggit, en verstelt in de letter G.

Kûmmoagh, kinummoagh, kakûmmoagh, g: koagcha, I: koagchen, kinoagh, inokoagchen, los maken, ontbinden, ook uijt doen als klederen. Wert ook tot het gemoed gebracht en betekent sijn sin en gemoedigheid ergens aftrecken. Paka-ach, pi, pa, ipako-ach-a, enz.

enz. doen los maken. Kûmmoach obre, een boge ontspannen.

Kûmmoesach, beitelen, bebeitelen, *ki*, *ka*, *ka-koesach*, de beitelinge, oock de beitel.

Kûmmoar, kinummoar, kakûmmoar, g: koarra, I: koarren, kino-ar, inoko-arren, ergens over heen springen. Kakoar, nom. sprong. Maakakoar, springen.

Kúmmoen, kinummoen, kakummoen, g: koena, I: koenen, kinoen, inokoen, gevangen setten, binden, in de boeijen setten. Kakoen, keten, boeijen. Ka koen-an, gevangenhuijs, boeijenplaets.

Kûmmogh, (schrijft gûmmoch) kinûmmoch, kakûmmogh, aanbinden. g: kogcha, I: kogchen, kinogh, inokogchen, kummogh, o baan i barron, 't paart aen een boom of paal binden, nom. gagoch, bindinge, bindsel.

Kûmmoghkoch, kinûmmoghkoch, kakûmmoghkoch, g: koghkogcha, I: koghkogchen, kinoghkogh, ino-koghkogchen, afwassen.

Kûmmomogh, kinûmmomogh, kakûmmomogh, g: kûmmogcha, I: kûmmogchen, kinûmmogh, inokûmmogchen; vinde dit woord alleen gevoegt bij ranied, rima, en rïba, betekenende, die toe te doen.

Kûmmokot, kinûmmokot, kakûmmokot, g: kokotta, krom, boghtig liggen.

Kûmmolot, *ki*, *ka*, imp. kolotta, passi. kolotten, kinolot,

kinolot, inokolotten, walgen. Pakolot, transi. kakolot, walginge.

Kûmmotkot, *ki*, *ka*, kotkotta, nijgen, vabok, even als lummogot, en takies.

Kûmmoliet, idem even als kummaibach.

Kûmmomokummo, kinummomokummo, kakummokûmmoa, kummokummoon, kinummokûmmoon, inokummokummoon, de vuijsten tegen den anderen vrijven.

Kûmmalachkach, *ki*, *ka*, kalachkacha, kalachen, kinalachkach, inokalachkachen. Pakalachkach, transi. een beest te midden door kappen, door 't rugge been en borst henen; idem met sûmmarabsab.

Kûmmono, kinûmmono, kakummono, g: konoa, kono-an, kinonoan, inokonoan, dulden, verdragen. Kakoeno, lijdtsaemheijt, verdraegsaemheijt. Ma-akakoeno, lijdtsaem, geduldigh.

Kummoragh, (schrijft gûmmorach, en verstelt in g:) kinummoragh, kakûmmoragh, g: koragcha, I: koragchen, kinorach, intend, nom. gagorach, ma-agagorach, een viller.

Kummossi, *ki*, *ka*, kossia, kossian, kinossi, inokossen. Pakossi, transi. ongehoorsamen, act. kakossi, boosheit, ongehoorsaemheit. Maakokossi, boosvicht, een ongehoorsamen. Pakossi, pi, pa, pakossia, ipakossi-in, inipakossi, inopakossi, doen ongehoorsamen.

Kumpi, kinûmpi, kakûmpi, g: kuppia, I: kuppien,

pien, kinuppi, inokuppien, opvouwen, oprollen, 't samen packen tot een bos.

Kûmmûmkûm, ki, ka, kûmkûmma, wijzen met alle vingers teffens. Pakùmkùm, transit. kakûmkûm, nom.

Kûmrar, ki, ka, karra, open doen, opsluiten, alleen de hant: kûmrar o rimai.

Kûmpi, een opgevouwen of 't samen gerolt stuk. Item een opgerolt of 't saem gevouwen bos. Kûppi o zikakas, een rol sijde stof. Kûppi o bazigh, een bos harte vellen. Van rûmpi.

Kûmral, ki, ka, krielen, wert alleen geseijt van spruiten, van kruijden, die uijt de aerde lopen.

Kûmzijr, kinûmzijr, kakûmzijr, g: kizijrra, l: kizirren, kienzijr, inokizijrren, knippen, nijpen, afknippen, afplucken. Men seid ook, kumzijr o to-i, een splinter uijttrecken. Kakezijr, een nepe, afknijpinge.

Lallab, een waaijer, een vuijlnis schûppe. Van Palablab.

Labo, gevoegt bij *ta*, betekent vruchtbaer, bij *baron*, voor week, onbeqûaem om te wercken. Malabo, het verbum.

Lalla, gekrookte rijs.

Lallabach, groene loock.

Lallama, poespas van rijs en water.

Lallaas, een schoone gele bast, die men gebruickt, om ergens tusschen in tot cieraat te voegen, gelijck de haesegaeijen met roode rotting,

rotting, en dese gele bast tuschen beiden wel bewoelt werden; de inwoonders rijgen oock deselven seer fijn gespleten hier en daer, door haer eigen geweven rockjes, tot meerder ciraad.

Lallatach, een hout of schamel, daer men een licht of ied diergelijk opset, om wat van de aerde af te staen. Van Lûmmatagh.

Lolian, en *lalian azijhja*, middagh.

Lallum, in, binnen. { Molallûm, in, diep sijn. Paolallùm, transi. diep doen sijn, diep graven.

Lamo, den dauw, 't verbum malamo, dauwen, dauwich ofte dampich sijn.

La-ob, een huijsken, daer men allerhande huijstuig, ook wel padi, geerst enz. in bergt.

La-obbómas, een huijsken daer men vleesch en vis in bewaart. Compositum van la-ob, en momas.

Lalka, blixem. Van Lumka.

Lalladan, een kûssen.

Lallokogh, een kamme. Van Lûmmokogh.

Lalpi, het haar van de oogdecsels.

Lenesoleso, I: linenesoleso, lalenesoleso, lenesolesoa, juichen, na inwoners wijse, wanneer de vrouwen van dans een deuntje uijtgesongen hebben.

Lido, sin, meninge, interpretatie, verklaring li, la, lidoa. Palido, transit. Lido, waen, sin, meninge.

Líbbe-adippi,

Libbe-adippi, tin.

Limmichob, linimmichob, lalinimmichob, lichobba, lichobben, linichob, inolichobben, slorpen.

Limmabit, li, la, labitta, labitten, linabit, inolabitten, klemmen, t: w: ergens tuschen; maer ergens onder klemmen is *summelit*; is ook iets tegen malkander aanklemmen; geiijk de *billoog*, (gespleten bamboe,) op de schuppe gebonde sijnde klemt, want daer los maer op gelicht sijnde is *pillik*.

Limmiod, linimiod, lalimiod, liodda, liodden, liniod, inoliodden, eens omwringen, een draaij geven.

Limka, linimka, lalimka, g: ilka-a, ilka-an, lienka-an, ino-ilka-an, blixemen, met het optrecken van de oogleden wencken.

Loan, een paert, koe, elandt, buffel, ook een pijk, of spitte, ook een dienaar die ons werck doet, een slaeff. In dese laetste beduidenis is het woort verachtelijk of wel in gramschap gesegt.

Lo, als *roos*, een oever.

Lummala, linûmmala, lalûmmala, lala, lalan, linala, inolalan, qaaad insteken, daertoe versoeken en aanhitsen. Item spooken. Palala. pi, pa, ipalala, doen of laten versoeken; lalala, versoeckinge, spoocksel.

Lûmmalak, linummalak, lalûmmalak, lellakka, lellakken,

lellakken, inillak, inolellakken, met gebaer of woorden dreijgen.

Lummaliech, li, la, laliecha, laliechen, linaliech, inolalichen, een weinich sieklijck, onlustig sijn. Palaliech, trans. Paliech, nom.

Lummapies, linûmmapies, lalûmmapies, lapiessa, lapiessen, linapies, inolapiessen, met de vuijst kneden, drucken, neerdeuwen; kallapies, kneding. Ma-allalapies.

Lûmmapilapies, linummapilapies, lalûmmapilapies, lapilapiessa, enz. 't selve als lûmmapies, lallapilpaies. Ma-allapilapies, (idem intend.)

Lûmmaslas, linûmmaslas, lalûmmaslsa, laslassa, laslassen, linaslas, inolaslassen, met gelt of andersijns iemand van de straffe afkopen.

Lûmmatagh, linûmmatagh, lalûmmatagh, latagcha, latagchen, linatagchan, inolatagchan, schamele, ôf ied diergelijk, ondersetten.

Lûmmauk, linûmmauk, lalûmmaûk, laugga, lauggen, linaûg, inolaûgen, vrijen, ten heuwelik versocken. Palauk, vrijagie. Ma-alallauk, een vrijer.

Lûmmaulaûb, linûmmaûlaûb, lalûmmaûlaûb, laûlaûbg, laûlaûban, linaûlaûban, inolaûlaûban, doen helder opstoken op branden. Item. bij een helder vuur ied koken of braden. Palaûlaub, doen, so doen.

Lûmmias, li, la, liassa, pass: liassen, linias, inoliassen,

liassen, open doen, alleen de oogen. Lûmmias o macha. Palias, transit.

Lûmmibach, lûla, imp. libacha, pass. libachen, enz. de buick inhalen. Palibach, transi.

Lûmmido, li, la, lidoa, lidoan, ontkennen, loochenen; lallido, loochening.

Lûmmis, linummis, lalûmmis, lissa, lissan, linissan, inolissan, gloeijen, ook met een wreed en toornigh gesichte aansien.

Lûmmitûllito, li, la, lullitullitoa, waggelen, activ. wert alleen van groote dingen als boomen, bamboesen, enz. verschilt van tummaratab. Palitûllito, transit.

Lûmmiöllio, linûmmiollio, lallummiollio, liollioa, liollioan, liniollio, inoliollion, naloopen, jagen.

Lûmmo, li, la, loa, loon, lino, ino-loon, vergeselschappen. Paloa, doen, so doen: lallo, nom. Ma-allallo.

Lûmmobo, linûmmobo, lalûmmobo, loboa, loboon, linobo, inoloboon, steelen. Lallobo. Ma-allallobo.

Lûmmochod, linûmmochod, lalûmmochod, lochodda, lochodden, linochod, inolochod, enz. vieren, botgeven, niet aanhaelen. Lallochod.

Lûmmogot, li, la, logotta, logotten, linogot, inologotten, nijgen: als kûmmotkot.

Lûmmokogh, linûmmokogh, lalûmmokogh, lokogcha, lokogchen, linokogh, inolokogchen, kemmen 't sij sein selven 't sij een ander.

Lûmmolo,

Lûmmolo, li, la, loloan, linolo, inololoan. Van alle plaetsen bij malkanderen jagen: wert van levendige schepselen gesecht, als herten-beesten, bocken, enz. indrijven van alle kanten, samen drijven. Pálolo, doen, so doen, lalolo, nom.

Lûmmoob, lia, l, looba, lodderlijck sien. Paloob, transi. Lalloob, nom: lodderlijck gesicht. Ma-alálloob, lodderlijck mensch!

Lûmmoog, linummoog, lalummoog, loogga, looggen, linoogh, inolooggen, aenraken, ook beuselen, om tijdverdrijf en spelens wijse ied doen. Paloog, doen, so doen. Lalloog, nom. beuselinge, trijffelinge. Ma-alalloog, beuselaer, trijffelaer.

Lûmmoog, li, la, loomma, passi. loommen, limoon, ino-loommen, schijnt te wesen: ijet verevenen, met erkentenissen van een voorgegane weldaet als lûmmoon o atite, o ramied; lalloom, nom. Mij dunckt dus, wanneer ijmant met een woort ten beste te spreken eenige dienst heeft gedean voor een ander, also dat hij daer door beter waren heeft gekregen, dese, die verkregen heeft, vereert ijets van 't verkregene aen den genen, die hem met sijn woort geholpen heeft; dit segt men: Lûmmoon o atite.

Lûmmosagh, linummosagh, lalùmmosagh, losàgcha, losagchen, linosagh, inolosagchen, 't geen

geen begraven is wederom opgraven, ook oude en lang geleden dingen weder ophalen.

Lûmpi, li, la, lŭppia, luppian, linuppian, inoluppian, lûmpielpi, li, la, lûppielpia, enz. intend. lûmpi, flickeren als de vaste sterren, oogblicken. Palûppi, en palûppielpi, trans. lulpi, en lalpielpi, nom. flickeringe; lulpi, oock 't hair over de oog-deksels.

Ma-a-addo, een afrader: kannaddo.

Ma-a ba, een verstandige. Van maba. Maaijaab, een propheet, voorsegger. Van Me-aab.

Ma-ababaas, een boodschapper, een die ergens tiding van brengt. Van Paas.

Ma-abalizich, een vervoerder. Van Pizich.

Ma-abba, vruchtbaer, wert in t' gemein geseid van planten, dieren, menschen. Van Poa.

Ma-ababodda, vruchtbaer, wert van dieren gesecht.

Ma-acha, een dootslager. Van Pacha.

Ma-achab, een dief. Van Machab.

Ma-ado, die verstand van koecken heeft, een kok. Van Mado.

Ma-achachad, een vergelder ten goede en ten quade. Van chûmmas.

Ma-achachuppir, halstarrig, weerstrevig. Van Chumpir.

Maag, asijn,

Ma-aita, die gauw sien; van Mita.

Ma-aja, een gever. Van Pea.

Ma-akakossi,

Ma-akakossi, een ongehoorsame, overtreder belhamer van wederspannigheid. Van Rummossi.

Ma-alabo, vruchtbaer, wert van aerde gesech.

Ma-allal, mild sijn: ook mildelijk ied doen. Dan mina allal mamallaal a-allalla, a-lalallen, ina-alallen, ino a-alallen. Al-al, mild sein.

Ma-alalloog, verschrikt, verslagen, g: alallo-ogcha. Ma-aat, een die verstant van meten heeft, een meter. Van Moet.

Ma-allallobo, een dief. Van Lûmmobo.

Ma-arab, een dronkighmaker. Van Parab.

Ma-aragh, die veel ontvangt, verkrijgt ofte bekomt. Van Maragh.

Ma-arien, een priesteres, siet Marien.

Ma-arra, ledig, sonder werck, die niet te doen heeft. Ook gerust, onbekommert van harten sijn. g: a-arra.

Maa-rapies, een sondaer, booswicht. Van rummapies.

Ma-ararait, die wel singen kan in geselschap. Van rummait.

Máaru, mi, ma, kout sijn, als masûmah.

Ma-arari, een wachter. Van rûmi.

Ma-arrat, een soorte van vis, bijna als de vaderlandse gúllen, schel-vis.

Madrich, mi, ma, imp. a-aricha, passi. aárichan, ina-aarichan, ino-aárichan, eeren; activ. eerliefich sijn, schaem-haftich, beschaemt sich

sich dragen omtrent een ander die men eert. Aàrichag. Paarich, ijmant doen eeren ofte beschamen, schaem haftig maken; a-arich, eerbiediche schaemte. Ma-aarich, een die een ander eert of sich schaem-haftich toont.

Maas, mi, ma, vangen even als chûmmaû: is ook een sekere manier van visschen met een schepnet om garneelties, aûan, genaemt. *Aas,* een besem, doch van seker kruijt, mede aas genaemt, alleen gemaeckt; anders is 't chachaû.

Ma-asannan, een benijder. Van masannan.

Ma-asasarra, die veel slaept, een slaepert. Van Summara.

Ma-asiklaû, een fluijter, die wel op de fluijt kan spelen. Van klaû.

Maaspat, acht.

Ma-assas, luijaert; siet masas, het verbum.

Maaspaspat, ieder acht bij achten, of met achten.

Ma-asasiri, een uijtroeper. Van simiri.

Ma-asasat, een smit. Van summatsat.

Ma-asassis, een naijer, snider. Van sûmmis.

Ma-ásoso, een gever. Van passoso.

Ma-asselakko, van luijheid t' eenemael onnut en, ondeugende.

Ma-atattûppa, die van gûde memory is. Van tumpa.

Ma-asassabach, die vergif in geeft: van sumbach;

Ma-atinnaam, een voorganger: van matinnaam.

Ma-attallalattala,

Ma-attallalattala, een trooster: van tummalattala.

Maat, wert alleen gebruickt van 't aenwassen en hooge sijn der rivieren, niet van de zee, noch van de ebbe; praet. mi, fut. ma; transi. paat, nomen aàt. Mabarrija aát o sabba, de aenwas der rivier is seer sterck, ofte den afloop der rivier is sterk. Aataijan, de plaets beneden aen de rivier, daer 't water aflopende, de rivier grooter en sterker maeckt.

Maat, mi, ma, aata, wert gebruickt omtrent het branthout, soo seggen sij maat eeb, brandthout kappen; trans. paat, pi. pa. ipaata.

Ma-atattosik, of ma-atattose, een leugenaer. Van tummosik, van tûmmose.

Ma-otattaas, een voorganger in ied te doen. Van matas.

Ma-atite, een die openlig voor het volk spreekt, een predicant. Ma-atil, een leeraer. Van pattite, van patil.

Ma-ataûso, een medicijn meester. Van Pataûso.

Ma-auba, een die altijd vakerig is: van moba.

Ma-aû-ach, vergeetachtigh: van poach.

Ma-aûridda, een man of vrouw, die van sijn echtga afloopt: van moriedda.

Ma-aunat, een stokebrant, aenstoker van vijer: van ponnadi of monad.

Maauso, een weŭnaer of wedúwe sijn: mi, ma, aaûsoa, paauso, pi, pa, ipaaûsoa.

Ma-aussi,

Ma-aussi, een wechschuijler of wechsteker uijt boerterie, want verschilt van ma-achab, en ma-allalloba: van pesi of paûsi.

Maba, minaba, mamaba, weten, verstaen; ma-bada saan, en zies, een verstandig gemoet, g: maba, schijnt ook te betekenen, erkennen. Ma-abam charsar ja ta Labba; ik ken Labba zijn stem. Pala, transi. Aba, kennisse, weten-schap. Ma-aba, een verstandige, verstandich. Intendit. mababa; nom. ababa; abak o taposai, alweten sijn.

Ma-baas, minabaas, mamabaas, abasa, abasen, inabaas, ino-abasen, bekruijpen. Pabaas, transi. bekruijpen. Mabaas morab, is helder schoon weder: malaas marióllo, als de beesten gras eten, als 't vuijl regenachtig weder is, en als beesten in 't gras liggen. nom: abaas, bekruipingen. Ma-abaas, bekruijper.

Mababat, minababat, mamababat, ababadda, het gaen van menschen of beesten. Ook al het voortgaen van 't geen sigh plaatselijk beweegt. Pababat, transiti. impr. ababadda, ipababadda. Ababad, gang, nom. Pass. ababadden, inababad, inoababadden, ipababad, inipababad, inoiapabad. Ababadden iata, de aerde wort begaen. Ma-ababad, ganger.

Mababosa, een oudt mensch sijn of werden, mi, ma, ababosa. Pababosa, transi. ma-ababosa, een oudt mensch.

Mhqachas,

Mabachas, mi, ma, abachassa, droogh sijn: bachas, droogte. Pabachas, droogen, activ. imp. ipabachassa, transi. abachsassen, passiv. obachassen, inobachas, inoabachasen, ipabachas, inipabachas, inoipabachas; men secht om de cortheid wil, mabas en palas. Ma-abachas, droogen, als dat droog maekt.

Mabach-ich, uijtgespannen. Van pabach-ich, mi, ma, uijtspanninge ofte daermede men uijtspant. Ma abachchich, uijtspander.

Mabadas, mi, ma, even als mamacho.

Mabaddabadda, minabaddabadda, mamabaddabadda, abaddabadda, abaddabaddan, inabaddabaddan, inoabaddabaddan, staroogen, stijf sien. Pabaddabadda, imp. ipabaddabadda, transi. nom. abaddabadda, versieninge, stijf gesichte. Ma-abaddabadda, een die verre stijf siet.

Mabad, mi, ma, abadda, abadden, inabaddan, inoabaddan, het vloeijen van 't papier als men schrijft, doch met kleijne vlexkens. Mabad o barritok; verschilt van momach. Pabad, trans. abad, vloeijinge.

Maballa, mi, ma, oballa, o ballaan, inoballa, ino-oballaan, lekken, verschilt van misosso; maballa, als de breuck groot is en het sterck lekt, en misosso, als de breucke fijnder is en het weinigh lekt. Paùballa, transi.

Mabarra, sterk sijn of worden; g: abarra, mi, ma, barra,

barra, sterckte. Van Mabarra. Ma-abarra, stercken, een die sterck maeckt. Pabarra, trans. ipabarra, et activ. imp. abarra. Pass. ipabarra, inipabarra, inoipabarra, acti. abarran, inabarra, inoabarran. Abarra, versterckinge, van pabarra.

Mabarràs, minabarràs, mamabarràs, abarràssa, abarrassen, inabarras, inoabarrassen, op de viand uijtgaen, om ergens onverhoeds te overvallen. Pabarras, ipabarrassa, imp. transi. Nom. abarras, uijtgaen op de viand. Ma abaras, uijtganger.

Mabarran, mi, ma, abarranna, neutr. bloot sijn; pabarran, act. et trans.

Mabarri, minabarri, mamabarri, abarria, waaijen; pabarri, transi. abarria, ipabarria, imp. doen waaijen, Pas. barrin, binarrin, ino-barrin, trans. ipabarri, inipabarri, inoipabarri, Barri, nomen. de wint.

Mabart, mi, ma, na de wijse van ma-ries, beduidt to esse, ofte het veel sijn van vliegen.

Mabasso, wel riecken, mi, ma, abassoa, oock wel smaken, neutr, wert van de salm gesecht, die wel ruickt of smaeckt. Basso, nom. reuck en smaeck. Pabasso, wel rieckende, smakelijck doen of maken. imp. act. abassoa, trans. pabassoa, pas. bassoan, binassoan, inobassoan, pabasso, inipabasso, inoipábasso.

Machopál, (de *o* cort) welsmaken, activ. mi, ma, imp.

imp. achopulla, pass. achopullen, inochopul, inochopullen, smaker, ten aensien der persoone, die de spijse smaeckt,

Mabaûaas, mi, ma, imp. abauasa, omtrent het slingeren of toûteren, eenige woorden tot dat spel behoorende spreken, en ten einde juichen.

Mabázibat, mi, ma, abazibadda, slecht effen sijn, mapospos, contrarium, mi, ma, apospossa, papospos, transi. pospos, nom. Pabazibat, pi, pa, ipabazibadda, transi. act. abazibadda, nom. bazibad. Pass. act. bazibadden, binazibad, inobazibadden, trans. ipazibad, inipazibad, inoipazibad.

Mabág, (de laetste *a* wert qualik gehoort,) minabagh, mamábagh, abágcha, abagchen, inabagh, inoabagchen, omhelsen, in beide d' armen nemen, oock op de armen ofte handen dragen. Pabag, transita.

Mabido, mi, ma, abidoa, swart sijn. Pabido, transi. en imp. ipabidoa, ipabido, inipabido, inoipabid, acti. abidoa, passi. abidoan, inabidoan, ino-abidoan.

Mabilla, mi, ma, abilloa, neutr. gekloven sijn. Pabilla, act. en trans. Billa, een klove. Maabilla, gekloven.

Mabillaag, breed, mi, ma, abillaga, pabillaag, breed maken. nom. billaag, breette. Ma abillaag, trans. en acti. breet maker. imp. abillaga, pas. abillagen, inabillaag, inoabillagen, ipabillaga,

ipabillaga, ipabillaag, inipabillaag, inoipabillaag. Mabillabillaak, plat.

Mabinnas, mi, ma, abinnassa, gesondt. Pabinnas, trans. gesont maken. transi. et act. impr. abinnassa, ipabinnassa, pas. abinnassen, inabinnas, inoabinasa, ipabinassa, ipabinnas, inipabinas, inopabinnas. Binnas, gesontheit. Abinnas, gesont makinge. Mabinnas, gesont maker, geneser.

Mabinni, mi, ma, abinnia, vet, vleesigh sijn. Pabinni, vet maken, trans. et acti. imp. abinnia, abinni-in, inabinni, inobinni-in, ipabinnia, pas. ipabinni, inapabinni, ino-ipabinni. Binni, vettigheit, abinni, vet makinge, mestinge. Maabinni, vetter, mester.

Mabior, minabior, mamabior, abiorra, achter blijven, sonder voort te reijsen. Pabior, trans. et act. imp. abiorra, ipabiorra, pas. inabiorran, inoabiorran, ipabiorra. ipabior, inipabior, inaipabior. Bior, nom. wert als praepositio gebruickt, Ma-abior, achter blijver.

Mabirbir, mi, ma, abirbirra, abirbirren, inabirbir, inoabirbirren, abirbirren, 't bedaren des gemoets in graamschap. Mabirbir itsies, van gram wederom te vreden werden. Pabirbir, sulcx doen, doen. Abirbir, nom. bedaringe. Ma-abirbir, bedaren van gemoet, een die een ander bedaert.

Mabissas, minabissas, mamabissas, abissassa, sich

sich rusten of gereed maken om ergens te gaen of ied te doen. Mischien ook gerust, gereedt. pas. Pabissas. trans. et act. imp. abissassa, abissassan, inabissas, inoabissassen, ipabissassan, pas. ipabissas, inipabissas, inoipabissas. Abissas. nom. toerustingen. Maabissas, toeruster.

Mabisse, mi, ma, abissa, recht ook oprecht van gemoet, deugtsaem, rechtvaerdigh sijn. Pabissen, trans. et act. imp, abissea, abissei, inabisse, inoabissein, ipabissea, pas. ipabissi, inipabisse, inoipabissen. Ma-abisse, recht, oprecht, rechtveerdich maker. Babisse, rechtveerdigheit, gerechticheit.

Mabisse bise, als *mabise*, dan wert alleen van velen geseid, ja mabisse bisse tape ja tatakorroe, sijn als de rottange recht: intendeert mabisse. Bisse bisse intendeert babisse, siet pisse. Ma-abisse bisse, seer recht, oprecht, rechtveerdich maken.

Mabo, minabo, mamobo, aboa, aboan, inaboan, ino-aboan, ontfermen, vergeven, verlossen. Pabo, pinabo, papabo, ipaboa, ipabo, inipabo, inoipabo, doen, sulx doen: 't geen uijt barmhartigheit gegeven of gedaen wert, is abo, iniabo, ino jabo. Abo, nomen. vergevinge, abonno babossi. Bo, genade, ontferminge, bo no tsies. Ma abo, ontfermer.

Mab-o,

Mab-o, mi, ma, ab-oa, neutr. verrotten: pas. verrot sijn. Pab-o, trans. ab-o, verrottinge.

Maboas, minaboas, mamaboas, aboasa, verhuijsen. Paboas, trans. pass. aboasas, inaboasas, inoaboasas. ja, ta, i-aboas, ini-aboas, ino-iaboas ja ballag; nom aboas, verhuisinge. Ma-abaas, verhuijser, die een ander doet verhuijsen.

Maboch-o, minaboch-o, mamabogh-o, stincken, sterck rieken. Paboch-o, trans. et acti. imp. aboch-oa, pas. aboch-oan, ipaboch-oa, ipaboch-o, inaboch-oan, inoaboch-oan, inipaboch-o, ino-ipabocho. Bocho, stank.

Maborra, minaborra, mamaborra, aborra, bevredicht sijn, of worden, neutr. Borra, vredegenoten, van maborra. Ma-aborra, vredemaker. Aborra, bevredinge, komt van paborra. Paborra, trans. et act. imp. aborra, ipaborra, bevredigen. De pas. act. trans. aborran, inaborra, ino-aborran, ipaborra, inipaborra, inoipaborra.

Maborried, mi, ma, aborrieda, neutr. omgekeert sijn, radix, porried.

Maborroch, verheven, builigh, bultigh, kantig, niet rond sijn. Maborroch a sies, maborrogh a torran, maborroch ja morra enz. Paborrogh, trans. et act. imp. aborrogga, ipaborrogga, pas. aborroggen, inaborrogh, inoaborroghen, ipaborroggen, inipaborrogh, ino ipaborroghen.

Borroch,

Borroch, buil, bult. Ma-aborroch, buil, bult maker.

Mabosso, mi, ma, abosoa, neutr. verslijten, veranderen. Paboso, pi, pa, imp. abosoa, pass. abosoan, inobosoan, iño-abosoan, ipabosoa, ipaboso, inipaboso, inoipaboso, verslijten. act.

Macha, dood sijn. Cho macha, een dood mensch; ook dor, uijt gedroogt. Macha da baron, droogt hout. Macha da ta, dor aerdrijck. Pacha, dootslaen, acti. imp. acha, achar, ináchа, ino achan, trans. ipacha, inipacha, inoipacha. Het neutr. heeft geen ander nomen als macha selfs.—Is mede het verbum, macha, mi, ma, acha, sterven. Acha, een dootslaegh, nom. Ma acha, een dootslager. En verder de nomina die van Pacha geformeert sijn.

Mach-ijato, doorstroom sijn.

Mach-achio-a-oogh, als machio-a-oogh.

Machachod, een overspeelder of overspeelster. Van chûmmod.

Machab, minachab, mamachab, achabba, achabban, inachabban, inoachabban, heimelijk in 't verborgen ied doen. Pachab, transi. Achab, dieverei. Ma achab, een dief, stelt dese bij machab.

Machaddak, nabij, dicht bij, niet verre sijn, mi, ma, achaddikka: neutr. pachaddik, trans. et acti. nom. chaddik, wert gebruick als propositio prope. Radix chûmmaddik. Maûbe a chaddik,

chaddik, nader sein. Ma-achaddik ocho, even-naeste, naeste, even-mensch, een die nabij is.

Machallo; mi, ma, achalloa, helder, klaer; machallo a to, klaer water: machallo a boesûm, klare lucht: machallo a tattorrodauron, een heldere spiegel. Pachallo, trans. et activ. Gallo, nom. klaerheid. Machallochallo, intend. Ma-achallo, klaer maker. Pachallo, act. achalloa. pas. ipachalloa, trans. achalloon, inachalloon, inoachalloon, ipachallo, inipachallo, inoipachallo.

Machalt, Takeijs: mi, ma, achatta.

Machal-pod, 't einde, mi, ma, achal-podda, al te samen tot de laetste toe ergens comen, of gaen, voltrocken sijn even als machil. Achalta, of achalpodda dŭnmoro tapos, comt al te samen binnen. Minachalt, of minachal-pod sohsa tapos, sij sijn al te samen henen gegaen. Pachalt, is acti. et. Pachalpod, trans. voltrecken. Achalta, achalten, inachalt, inoachalten, imp. pas. Pachalta, ipachalt, inipachalt, inoipachalt.

Machammochammo, diep sijn. Machammochammo-nochaûch, alleen van een put. Mina, mama, achammochammoa. Dit beduijdt ijgentlijck schemer-duijster sijn, dewijl het in diepe putten, niet anders als schemerlicht is: soo heeft oock dit woort de bovenstaende beduijdenisse

denisse gekregen. Maramorammo, wert even eens bij de Takeijers gebruickt. Chammochammo en morammo, nom.

Machanagh, mi, machanacha, neutr. gekrapt sijn als de pijlen boven op. Siet chûmmanach. Chanag, het krapje op de pijl.

Machapor, mi, ma, g: achaporra, van weinig woorden, niet veel van seggen, swijgen. Pachabor, transi. et acti. Machapochapor, intend. Chapor, nom. stilswijgentheit; is chapachapor. Ma achapor, stilswijger; imp. achaporra, achiporran, inachaporran, inoachaporran, ipachaporra, pas. ipachapor, inipachapor, ino ipachapor.

Machaogh, kuilig, rompligh, strompligh sijn. Pachauch, trans. et acti. imp. achaûcha, achaûchen, inachaûch, ipachaûcha, pas. ipachauchen, inipachauch, inoachauchen, inoipachauch. Chaûch, een put. Ma achauch, delver, put maker.

Maghappo, gloeijend sijn, bij gelijkeniz wert ook geseid van stercken dranck, omdat sij het ligchaem verhit en doet gloeijen. Pagappo, gloeijen, acti. trans. Pachippo, chappo, nom. Ma agappo, gloeijer. Pagappo, act. trans. imp. agappoa, agappoan, inagappoan, inoagappoan, ipagappoa, pas. ipagappo, inipagappo, ino ipagappo.

Macharapo, mi, ma, acharapoa, neutr. siet chŭmmarap po,

chûmmarappo. Pacharapo, act. et trans.

Macharrieb, mi, ma, acharriebba, onsienlijck sijn, wert gesegt van wint, geest, enz. Acharrieb, nom. Ma acharrieb, een die onsienlijk maeckt.

Machatto, mi, ma, achattoa, to esse, ofte het sijn van roock, roocken, roockigh sijn. Pachatto, acti. trans. imp. achattoa, achattoan, inachattoa, inoachattoan, ipachattoa, pas. ipachatto, inipachattoa, inoipachattoa. Chatto, nom.

Mache, mi, ma, imp. achea, pass. acheën, inache, inoacheën, wanneer men raet even of oneven, die verliest die segt men dat *mache:* mogelijck verliesen.

Machaûbon, minacheaubon, mamacheaûbon, pas. acheaubonnan, inacheaûbonnan, inoachaûbonnan. Acheaubonnan, boerten, jocken, eigentlijck ledich sitten, beuselen, sonder ijet ernstig te doen. Acheûabon, nom. beuselinge, treijselinge. Ma acheaubon, beuselen, treijselen. Ta ja don acheaubonnan, de plaets of huijs wert bespeelt.

Mach-do, soet sijn: mi, ma, achedoa, (de *e* cort af) chedó, soetich. Ma achedo, soetmaker. Pachedo, transi.

Macheer, vernuftigh sijn, mi, ma, acheer. Pacheer, trans. et act. pi, pa, imp. achera, acheran, inaeheran, inoacheran, ipachera, pas. ipacheer,

achobottan, ipachobatta, pas. ipachobot, inipachobot, inipachobat.

Machobbechab, mi, ma, achobbechobba, neutr. i. chummobbechob, haestich sijn. Chobbechob, act. et trans. Chobbechob, nom. haestich.

Machomorraja, mi, ma, achomorraja, verschrikt, verslagen sijn. Pachomorraja, trans. et act. compositivum de macha, et morraja. Achomorraja, verslagentheit. Ma achomorraja, verschrikheit. imp. act. achomorraja, achimorraja, inachomorraian, tran. ipachomorraja, pas. ipachomorraja, inipachomorraia, ino achomorraia, ino ipachomorraia.

Macho, minacho, mamacho, achoa, achon, inachon, ino achon, ergens heinen brengen, maer dit woort, in constructione cum nominibus neemt *(n)* aën, als machon o bido, 't welck om de volgende vocalis *(o)* geschiet. Macho, mi, ma, achoa, neutr.

Machonsar, eeuwigh, altijt durende sijn. Pachonsar, trans. Ma achonsar, eeuwigh-maker, die doet duren. Acho, nom. ma acho, een die doet duren, blijven.

Machonchon, mi, ma, achochonna, neutr. geplooijt sijn. Siet chûmmûchon, nom. chonchon, een plooijer.

Machonagh, mimachonagh, mamachonagh, achonagcha, spooken. Pachonagh, trans. Achonagh,

Achonagh, gespoock. Ma achonagh, spoker. Pachonagh, act. achonagcha, achonagchen, inachonagh, trans. ipachonagcha, pas. ipachonagh, inipachonagh, ino achonach, ino ipachonagh.

Machoraap, mi, ma, achorapa, neutr. even als pedara. Pacheraap, trans. achoraap, nom. als aidarra. Pachoraap, act. trans. imp. achorapa, achorapen, inachoraap, ipachorapa, pas. ipachoraap, inipachoraap, ino achorap, inoipachorap.

Machote, minachote, manachote; achotea, desigh, afkerigh van ied, daer men onaangename proeve van gehad heeft. Item straffe lijden. Sijn radix chûmmote, siet oock act. pachote, in *p.* straffen. Ma achote, een die lijdt. Chote, lijding, lijden.

Machotul, mi, ma, achotulla, neutr. krom, niet recht sijn, soo wel van 't gemoet anders. Pachotul, act. et tran. pi, pa, imp. achotulla, achotullen, ipachotulla, pas. ipachotul, enz. Chotul, kromheit.

Machûmmachûmma, mi, ma, achùmmachûmma, sijn 't geen men nauwlik sien kan, intendeert sijn verbum. 't tegendeel, marimasal. Chûmmachûmma, nom. Ma achûmmachûmma. Pachûmmachûmma, act. achûmmachûmma, achummachumman, inachummachumman, inoachummachumman, trans. ipachûmmachumma,

chumma, pas. ipachummachûmma, inipachummachumma, inoipachummachumma.

Mada, minada, mamada, ada, adan, inadan, inoadan, deelen in velen. Pada, trans. Ada, een deel. Ma ada, een uijtdeeler.

Madaap, minadaap, mamadaap, adapa, adapen, inadap, ino-adapen, haest hebben. Padaap, imp. ipadaba, trans. ada aba, acti. Pass. ada aben, inadaab, inoadaaben, padaab, inipadaab, inoipadaab, adaab, haest. Ma adaab, een die een ander doet haesten.

Madaal, mi, ma, ada-alla, neutr. oneerlijck, sonder schaemte in woorden of gebaeren sijn. Pa-da-al, act. et trans. da-al, nom.

Madabbi, sat, versaat sijn of worden, mi, ma, adabbia. Padabbi, trans. versadigh, dabbi, satheid. Ma adabbi, versadigher. Adabbi, versadinge, act. Padabbi, act. adabbia, adabbin, inadabbino, trans. ipadabbia, pas. ipadabbi, inipadabbi, ino adabbiën, ino ipadabbi.

Madaddo, ininadaddo, mamadaddo; adaddoa, weijgeren: pas. adadoan, inadadoan, inoadaddoan, adaddoan; maukasir, idem nom. kasir. Padaddo, daddo, weijgeringe. Ma adaddo, weijgeraer.

Madallal, g: mi, ma, adaldalla, mild sijn, als ma-allal. Padaldal, pa-al-al, trans. Daldal, mildheid. Ma-adaldal, een die wenscht milde te sijn. Padaldal, act. adaldalla, adaldallen, inadaldal,

inadaldal, pa-al-al, trans. imp, ipadaldalla, pas. ipadaldal, inipadaldal, ino adaldallen, ino ipadaldal.

Madallolees, mi, ma, neutr. glinsterachtich, blinckende sijn, als ijet dat wel geschuert is: doch dit alleen van 't geen een witte gront heeft, en verschilt van raosan. Dallolees, nom. blinkinge, is oock de naem van een boom seer glat en blinckende van schorsse, bijna als de berckeboom, in 't Vaderlant.

Madarram, minadarram, mamadarram, adarrama, darrammen, madarram, inodarrammen, kennen, geoeffent sijn, siet de radix, dummarram, en aldaer de neutr. darram, ervarentheit, geoefentheit. Ma-adarran, een die geoefent is.

Madas, minadas, mamadas, adassa, adassen, inadas, inoadassen, prijsen; padas. Madadas, item padas, lof, prijs. Ma-adas, een prijser.

Maddik, minaddik, mamaddik, adikka, adikken, inaddik, ino addikken, verbieden. Paddik. Adik, verbodt. Ma adik, verbieder.

Maddobor, mi, ma, g: addoborra, onledigh, drock, besorgt, bekommert sijn, neutr. Padobor, trans. Ma-adobor, bekommert, besorgt maker. Adobor, bekommering, act. dobbor, sorge, becommernisse. Padobor, act. adoborra, adoborren, inadobor, trans. imp. padoborra, pas. padobor, inipadobor, inoadoborren, inoipadobor.

Madigh,

Madigh, siek sijn, mi, ma, adicha, nomen. adject. Ma-adig, een sieckheit, een die een ander sieck maeck. Adigh, sieck makinge. Dich, nom. sieckte. Madeadig, intend. nom. dededig. Padich, act. adicha, adich, inadich, trans. ipadicha, pas. ipadich, inipadich, inoadichen, inoipadich.

Mado, een hondt.

Madidden, mi, ma, g: adiddena, vast, hecht, wel aen een houdende sijn. Madidden o arrar, een hechte pagger. Adidden ja tataap-oe, houd het starck vast. Tot het gemoet gebracht, standvastigh, kloemoedigh. Dadden, vastiche, hechtiche. Padidden, trans. Ma adidden, vast, hechtmaker: adidden, hechtmakinge. Padidden, act. adiddena, adiddenan, inadiddenan, inoadiddenan, trans. padiddena, pas. ipadidden, inipadidden, inoipdidden.

Madirdir, minadirdir, mamadirdir, adirdirra, trillen, beven. Siet dûmmirdir. Padirdir, act. et trans. dirdir, nom. bevinge.

Mado, minado, mamado, adoa, adoan, inadoan, inoadoan, kooken. Pado, trans. Ado, koockinge. Ma ado, een kock.

Madobdob, minadobdob, mamadobdob; dobdobba, dobdobben, zinobdob, inodobdobben, haestich en moeijelijk sijn met versoeken. Padobdob, trans. Siet de radix dûmmobdob. Oock is het u haestich sijn, haesten, neutr. nom. dobdob.

dobdob. Ma adobdob, een die een ander haestich maeckt.

Madochallam, minadochallam, mamadochallam, adochallama, het bedaren en opklaren van wint en weder. Ook het bedaren van gramschap. Padochallam, act. et trans. imp. adochallam, adochallaman, ipadochallama, pas. ipadochallam, inadochallaman, inoadochallaman, inipadochallam, inoipadochallam. Adochallam. Ma adochallam, bedaerder.

Madodeibo-ibo, flaanw, amechtigh, mi, ma, adodeibo-iboa, slap sijn. Padodeibo-ibo, trans. et act. imp. adodeibo-iboa, adodeibo-iboan, inadodeibo-iboan, inoadodeiboiboan, ipadodeibo-iboa, pas. ipadodeiboibo, inipadodeiboibo, inoipadodeibo-ibo. Adodeibo-ibo, flaauwheit. Ma adodeiboibo, verflauwer.

Mogareogeo, mi, ma, gareogera, plat en rond sijn, als de wielen van een karre. Pagareogeo, tran. et act. nom. gareogeo.

Magagidsi, en magagri, mi, ma, beide neutr. van chûmmagids en gûmmagri, kittelachtigh sijn.

Maggaga, minaggaga, enz. siet magga, betekent pagga. Magga, d. i. veel of dickmael werpen of bewerpen. Maggag o bato, steenigen.

Magcha, d' oogen.

Magaiech. mi, ma, agaiecha, neutr. van gummaiech, vertragen, verlaten. Agaiech, laetheit, wert

wert adverbialiter gebruickt, late. Ma agaiech, vertrache, adject.

Magak, mi, ma, agakka, pass. agakken, inagak, ino agakken, roepen, als pallieb. Pagak, trans. intend. magagak, agak, nom.

Magchitagchitat, mi, ma, ongestadig, veranderlijk sijn: mi, ma, agchitagchitatta, wert niet geseijt van des menschen willen of woorden, maer is alsoo veranderlijck, dat eenige sake nu en dan is, als magchitagchitat moetas, 't regent nu en dan, altemets. Agchitagchitat, veranderlijkheit.

Magga, minagga, mamagga, agga, het middel waermede; jaga, mijagga, inojagga, het doel waer aen; agan, inagan, inoaggan, werpen, goijen, voor s' hands. Maggo taggargar, d' kabel uijtwerpen, anckeren. Paga, trans. Aga, de werpinge ofte 't werp geweer daermede men werpt. Ma aga, een die veerdich is op 't werpen, een werper.

Maggo-aan, mi, ma, aggo-ana, compositum ex *magga*, werpen et *aan*, spijsinge, wanneer de twee maegschappen, na het beloven haerer kinderen al eer sij noch trouwen, malcanderen spijsigen. Paggo-aan, trans. aggo-aan, nomen. subst.

Maggaat, mi, ma, scharp: agaata, puntich sijn. Maggaat o zinoe, een puntig mes: maggaat o raro, een scherpe of spitsige hoed. Maggagaat,

gaat, intend. van gummaat. Gaat, punt, puntichen. Ma agaat, 't gene puntich is.

Magge, mi, ma, imp. aggea, taeij sijn, kleven als sommige, gekookte rijs, stijfsel, enz.

Maggogh, mi, ma, oggocha, seer doen door verveling van eenig doen. Maggogh ja na, azijel o mababat, maggoghja, maggogh ja na babiar o mochip. Pagoch, trans. goch, verveling. Ma agoch, verveler. Pagoch, act. agocha, apochen, inagoch, inoagochen, trans. ipagocho, ipagoch, inipagoch, inoipagoch.

Maggos, mi, ma. agossa, met schepnet visschen. alsoo dat se met de schepnetten de visch rond om besetten en in 't midden te samen brengen, Pagos, transi.

Maggotarrar, mi, ma, aen de randt, of aan 't einde om of ûit gebogen, als een opgekrompe mûse of de rand van een lap, die na buijten toe omleid. Oock schuins opgaende sijn, als een wegh. Pagotarrar, trans. et act. imp. agotarrarra, agotarrarran, ipagotarrarra, pas. ipagotarrar, inagotarrarrar, ino agotarrarran, inipagotarrar, ino ipagotarrar, gotarrar, nom. Maaggotarrar.

Magoûlijk, mi, ma, agoulijka, neutr. verstuicken de voet, verwricken. Pagoûlijck, act. et trans. verstuicken de voet. Dit genesen de inwoonders met de bladeren van sekeren boom, satik, genaemt, het daer op te binden, om het

vel

vel te versachten, en of daer binnen, geronnen bloed, tussche beide was, om dat te verdrijven.

Magomach, mi, ma, agomacha, neutr. uijtgewischt sijn. Siet gûmmach.

Magoragh, mi, ma, agoracha. daer het vel af is; magoragh ja rima, 't vel is van mijn hand. Magar aggorach, intend. van gûmmorach.

Mai, mimai, mamai, imp. moa, komen, derde persoon heeft sai, sanai, sasai, trans. alleen in de derde persoon, pasai, pi, pa: ipasaija. Mai, wel? wel he? vragens wijse.

Mai-acho, al die ons in affinitheit of swagerschap bestaat, 't sij man, 't sij vrouwe, oock schoons vader en moeder. Schijnt compositum ex verbis, *Mai*, komen, en *macho*, brengen: omdat wanneer de dochters trouwen, sij haer man bij de ouders in huijs brengen om te wonen.

Maibas, gelijk sijn; mi, ma, imp. aubasa, aibas, nom. gelijckheit. Ma aibas, gelijck maker. Paibas, act. et trans. imp. aibasa, aibasan, inaibasan, inoaibasan, ipaibasa, ipaibas, inipaibas, ino ipaibas.

Maibat, minaibat; mamaibat, aibadda, aibaddan, inaibaddan, ino-aibaddan, om de kost voor een ander wercken of dienen, als de arme lieden doen, voor etens tijt. Men segt oock *mikat*. Paibat, trans. ten aensien der persone, die gedient wort; aibat, nom. dienst. Maibat, dienaar, arbeider. Pas. aibadden,

badden, inaibad, inoaibadden, ten aensien van de loon die verdient wort.

Majed, mi, ma, klein, fijn, maer wert alleen geseid van velen, want van een is *keuzi*. Item fijn, dunne, niet groff. Als makied. Paied, kleijn, fijn, dunne maken. of pakied. Ma-a-ied, kleijn maker; a-ied, kleijnheit. Ma-i-ied, of makikied. dunne, niet dick, contrarium van m-rachrach. Pa-i-ied, pakikied, trans.

Ma-allas, bedaert, opgeklaert, bezadigt, wert geseid van weer en wint, ook oneigenlijk van 't gemoet. Pa-allas, act. et trans. imp. a-allassa, a-allassen, ina-allassen, ino-a-allassen, ipallassa, ipa-allas, inipa-allas, inoipa-allas. Allas, nom. besadichheit, helderheit. Ma-a-allas, bedaerder.

Ma-im-it, makili, idem. Ma-imimit, intendeert. makilikili, idem; makillikilli, i. middelbaer, noch 't een noch 't ander te veel. Passelijk, als 't geen niet te groot, noch te kleijn is. Wert oock gebruickt als machapor, en machapochapor, en is dan te seggen passelijk in 't spreken sijn, niet geheel stil swijgen oock niet veel spreken.

Mairo, kagmairo, mi, ma, aiman, airoan, airoa, inairoan, ino airoan, verwisselen, als men de tanden doet, of de bocken de hoorens. Pairo, trans. nom. airo, verwisselinge. Ma-airo, verwisselaer.

Mais,

Mais, minais, mamais, assa, aisan, inaisan, inoaisan, lagchen, belagchen. Pais, trans. ais, een lagh. Ma-ais, een lagcher.

Ma-issal, mina-issal, mama-issal, a-issalla, opseggen, als de kinderen voor haer meester doen. Ma-issal o bido, in 't boek opseggen. Ma-issal o sies, van buijten opseggen; dit woort is van Tilosenders ontleent.

Maizi, mi, ma, aizia, nabij, dicht bij; men secht oock maizi, aizi, en arri, nabijheit. Aizi, paizi, act. et trans: imp. aizia, aizian, inaizi, inoaizian, ipaizia, pas. ipaizi, ipaizi, inoipaizi. Maaizi, nom. en ma arzi, nabij brenger, een die ijet doen naderen.

Makabol, mi, ma, akabollan, toornigh sijn, toornen, bekijven, act. trans. Pakabol, akabolla, akabollen, pakabolla, pas. ipakobol, inakobol, inoakobollen, inipakobol, inoipakobol. Kobol, toorn, gramschap. Ma-akabol, toornig, grammert, een die gram is.

Magkagh, minakagh, mamakagh, akacha, akachen, inakagh, inoakagchen, bijten. Pagach, trans. Agach, een bete. Ma agach, bijter.

Megogach, minagagach, mamagagagh, agagagcha, jeuken, sterk begeren. Magagagagach, intendeert magagach. Pagagach, trnas. gagach, jeuckte: sterke begeerte. Ma-agagach, jeucker, begeerder.

Ma-kairi, mi, ma, ijets met de slinckerhant of slinks

slinks doen, als makairi ja simioch, pattite, enz. Ma annige, idem. kairi, nom. Ma akairi, een slinker.

Ma-kallamas, mi, ma, ijet met de rechterhand of rechts doen, als makallamas ja simioch, pattite enz. Ma allamas, idem.

Makakan, rood sijn: mi, ma, akakama, pakaham, trans. et act. imp. akalanna, ipakakanna, hakan, rootheit. Ma akakan, rootverver. Pass. akakanna, inakakannan, ipakakan, inikakannan, inipakakan, inokakannan, inoipakakan.

Magamgam, agamgamma, gierigh sijn. Pass: minagamgam, fût. mamagamgam. Ma agamgam, gierich, een gierijgaert. Gamgam, giericheit. Pagamgam, act. trans. imp. agamgamma, agamgammen, ipagamgamma, pas. ipagamgam, inagamgammen, inoagamgammen, inipagamgam, inoipagamgam.

Makammichi, eenlik, alleen sijn; mi, ma, akammigia. Pakammieg, trans. et act. imp. akammichia, akammichi-in, inakammichi, inoakammichi-in, ipakimmichia, pas. ipahimmichi, inipakimmichi, inoipakimmichi. Kammichi, eensaemheit. Ma akammigi, eensaem, eenlijck, een die eensaem is.

Makammoch; mi, ma, gierijch sijn, (als magamgam,) akammocha, imp. Pakammoch, act. trans. imp. akammocha, akammochan, ipakammocha.

kammocha, pas. ipakammoch, inakammochan, inoakammochan, inipakammioch, inoipakammoch.

Makapos, mi, ma, akapossa, dicht, gestopt sijn. Ook bot, onbequaem om te begrijpen. Makapos atsies: van kûmmapos. Pakapos, act. et trans. kapos, stop, gestoptheit. Makapos, dat toegestopt is.

Makakossi, mi, ma, akakossia, neuw, ongehoorsaem sijn. Pakakossi, pi, pa, akakossia. akakossi-in, inakakossi, ipakakossia, pas. ipakakossi, inipakakossi, fût. pass. inoakakossi-in, ino-ipakakûssi, siet act. kummossi, ijemant ongehoorsaem maken, ofte een ander doen maken.

Makaries, minakaries, mamakaries, akariba, loopen, schrijft magarieb. Pagarieb, trans. pas. agarieban, inagarieb, inoagarieban, een omsien van de aerde die men beloopt. Agarieb, nom. loopinge. Ma-agarieb, loopen.

Makapier, mi, ma, akapiera, neutr. toegehaeckt sijn: kapier, een haeck. Ma-akapier, adject. toegehaeckt.

Makarrichi, mi, ma, makarrichi, mamakarrichi, akarrichia, kijven, bekijven, gram sijn. Pakarrichi, trans. imp. ipakarrichia, pass. ipakarrichi, inipakarrichi, inoipakarrichi, pass. akarrichi, ipakarrichi, ino-akarrichi-in. Karrichi, kijvinge, bekijvinge. Ma-akarrichi, gram

gram, kijvaer. Mizij, idem.

Makinkin, mi, ma, akinkinna, neutr. klijncken, als de kleine belletjes; siet kûmminkin. nom. kinkin, een belletje.

Makarro, mi, ma, akarroa, als mausselakko. Pakarro, luieren, act. akarro, nom. Ma-akarro, lûijaert. Pass. akarroan, inoakarroan, akarroan o tsinoep a arrien, het werck wort verluiert, versuimt.

Makirkir, mi, ma, akirkirra, neutr. siet kûmmirkir, knersen der tanden. Pakirkir, act. et trans. Akirkir, knersing der tanden.

Makiol, mi, ma, akiolla, als maggaat. Kiol, nom. spitse. Makiol ja oog pama dol, een spitsige ofte smal opgaende bamboes na de top. Maakiol, 't geen spits is, de radix in kûmmich. Pakiol, trans. et act. spitsen, scherpen tot een punt. imp. akiolla, pakiollen, inakiollen, inoakiollen, ipakiolla, pas. ipakiol, inipakiol, inoipakiol.

Makkas, mi, ma, akkassa, akkassen, inakkas, inoakkassen, ijemand schelden, betichten, betijgen, beschuldigen, verwijten. Pakkas, trans. Makkas o ma atattosik, valschelijk beschuldigen. Akkas, scheldinge. Ma-akkas, schelder.

Makkesjap, betamelijck, juist, net op sijn pas, genoegsaem sijn; mi, ma, akkiesjappa. Kesjap, ende akkesjap, nom. Ma-akkesjappa,

act.

act. et trans. pakkesjap, imp. akkesjappa, akkesjappen, inakkesjappen, inoakkesjappen, ipakesjappa, pas. ipakkesjap, inipakesjap, inoipakesjap.

Makos, minakos, mamakos, akossa, akossen, inakos, inoakossen, krabben, kratsen. Pakos, trans. akos, nom. Ma-akos, een kraauwer.

Makorilas, mi, ma, akorilasa, neutr. idem. meroobroob. Pakorilas, act. et trans.

Maksas, minakas, mamakas, aksassa, aksassan, inaksassan, inoaksassan, begeeren. Paksas, aksas, begeerte. Ma-aksas, begeerder.

Makosûm, git swart sijn, mi, ma, akosûmma. Pakosum, paosûm; trans. et act. imp. aosûmma, aosum, inaosûm, ipoasumma, pass. ipaosum, iniaosûm, ino-aosum, inoipasûm. Osum, swartich. Ma-aosum, swarter.

Mallabagh, minalabagh, mamalabagh, in keuren van even goede dingen, niet weten wat te nemen, imp. allabagha. N. B. Dit bedûidt bij de Takeijers het spelen van een getal van menschen onder malcandere. Ma allabagh, act. et trans. Pallabagh, pi, pa, allabagha, allabaghen, ina-allabaghen, inoallabaghen, ipallabacha, ipallabagh, inipallabagh, inoipallabagh. Maer Mabag, mi, ma, abagga, abaggen, inabag, niet weten wat te kiesen, angst hebben in keure. Palag, abag, nom. Ma-abag, een die een ander in de angst brengt.

Malaag,

Malaag, mi, ma, alaga, alagen, inalaag, inoalagen, betrappen, verrassen in de slaep, gelijck de inwoonders het wilt in de slaep verrassen, of met een hasegaeij door schieten.

Malla, minalla, mamalla, alla-a, alla-an, inalla, inoalla-an, sich oppronckeu, vercieren. Palla, trans. een ander vercieren. Al-la, cieraat. Ma-alla, versierder.

Malachach, mi, ma, alachacha, los, ruijm, niet sterck aengehaelt, het tegendeel van madidden. Palachach, act. et trans. intend. malachalachach, imp. alachacha, ipalachacha, alachachen, inalachachen, inoalachachen, pas. ipalachach, inipalachachen, inoipalachach, Lachach, losheit. Ma-alachach, een die ijets los maeckt.

Maladik, minaladik, mamaladik, aladikka, aladikken, inaladik, inoaladikken, bewaren, beschermen, heerschen. Aladik, nom. bewaringe, beschermінge, heerschinge. Ma-aladik, bewaerder, beschermer, heerscher. Aladik, aijan, heersch-plaetse.

Malachab, mi, ma, alachabba, langsaem, traag, intend. Malachalagab. Palachab, act et trans. imp. alachabba, alachabben, inalachabben, inoalachabben, ipalachabba, pas. ipalachab, inipalachab, inoipalachab. Lachab, luijheit, traegheit. Ma-alachab, een traegert, luijaert.

Malachálachab, als málachab, intend.

Malalpi, en malalpielpi, mi, ma, neutr. flickerachtich sijn, van lumpi, en lumpielpi.

Malam, minalam, mamalam; alamma, vechter met schiet of werpgeweer, alámma; inalam, ino-alammen, de plaetse waar, alammen; inalâmman, inoalamman. Palam, pinalam, papalam, ipalamma, doen so doen. Alam, werpgeweer; karri alam, steeds vechten, en mais alam, een gevecht. Ma-alam, een die kloeck is met werp geweer. Alam-an aijan, vecht-plaets.

Malama, minalama, mamalama, alama, alaman, inalama, ino-alaman, poes-pas koken. Palama, transi. Lallama, poes-pas, Ma-alama, poespas koker.

Malapan, plat sijn, mi, ma, alapama, palapa, trans. et act. imp. alapanna, alapannen, inalapannen, ipalapanna, pas. ipalapan, inipalapan, inoalapannen, inoipalapan. Lapan, nomen. Ma-alapan, een die plat maeckt.

Malapilapies, mi, ma, alapilapsa, gekneed, neer gedeuwt sijn, siet lûmmapilapies.

Malatta; een hamer: schrijft malata.

Malaûlaûb, minalaûlaub, mamalaulaub, het spelen van een vlamme, mitsdien helder, lustig opbranden. Palaûlaûb, pi, pa, enz. siet gûmmaûlaub.

Maliâd, mi, ma, aliodda, aliodden, inaliod, inoaliodden, draeij wint sijn of waeijen. Paliod, trans.

trans. Aliod, nom. een draeij wind.

Malakkûm, minallakkûm, mamallakkûm, allakkûmma, het onderste boven gekeert sijn. Allakkûm, de omkeeringe, is mede een liniael. Ma-allakkûm, een die het doet. Pallakkûm. pi pa, imp. act. et trans. allakkumma, ipallakumma, allakkûmman, inallakkûmman, inoallakkûmman, pas. ipallakkûm, inipallakkum, inoipallakkûm. Het onderste boven keren, doch wert alleen gesecht van dingen, die de natuur of kunst ijed gegeven heeft om onder of boven te wesen.

Malitullito, mi, ma, alitullitoa, waggelen: neutr. siet lûmmitullito.

Malleak, mi, ma, alleakka, als machote, neutr. pas. alleakken, inalleak, inoalleakken, act. trans. ipalleak, inipalleak, inoipalleak. Palleak, vijs. afkeerich sijn. Alieak, afkeerichheit. Ma-alleak, de persoon, die afkeerich is.

Mallegallich, en Mallegallegallich, mi, ma, pallegallich, en pallegalligich, als malachach, en malachalachach, palachach, en palachalechach.

Malli-alli, minalli-alii, mamalli-alli, alli-allia, trillen, beven, alli-alli, nomen. subst. Ma-alli-alli, een bever. Palli-alli, imp. act. trans. alli-allia, alli-alli-in, inalli-alli-in, ino-alli-alli-in, paliallia, pas. ipali-alli, inipali-alli, inoipalialli.

Mallo,

Mallo, een kop, komme, schotel.

Malmal, mi, ma, almalla, murw, sacht, niet taaij sijn, neutr. item. malbo, mi, ma, albea, (contract van malilbe) Paalbe, neutr. et trans. albea, ipalbea, lible, (de *i* cort) nom. sachtheit. Lemel, (de *e* cort) nom. sachtheit even als malummal. Ma-abummal, versachter. Palummal, act. pi, pa, imp. alûmmalla, alûmmallen, inalûmmal, ino-alûmmallen, ipalûmmalla, ipalummal, inipalummal, inoipalummal. Palummal, trans.

Malod, minalod, mamaled, alodda, aloddan, inaloddan, inoaloddan, roepen. Palod, trans. alod, nom. Ma-alod, een roeper.

Maloog, minaloog, mamàloog, aloogga, wemelen, gewoel maken. Siet lûmmoog.

Málokogh, mi, ma, alokógcha, mager. Palokogh, trans. et act. imp. alokogcha, alokogchen, inalokoch, inoalokogchen. ipalokogcha, pas. ipalokoch, inipalokoch, inoipalokoch: malokolokogh, idem. intendeert. nom. lokoch, en lokolokoch, magerheit. Ma-alokoch, ma-alokolokoch, maeger maker.

Malpo, licht, niet swaer sijn, mi, ma, âlpoa, palpo, act. et trans. imp. alpoa, alpoan, inoalpoan, ipalpoa, pas. ipalpo, inipalpo, inoipalpo. Alpo, lichtheit. Ma-alpo, een verlichter van last. Alpo, verlichtinge.

Malûm, mi, ma, alúmma, idem. als moar. Palûm

lûm, act. trans. imp. alûmma, alûmman, inalûmman, inoalûmman, ipalumma, pas. ipalûm, inipalum, inoipalûm. Alûm, nom. als aûar. Ma-alûm, als ma-aûar.

Mamacho, mi, ma, even als mabadas, daer mede wert uit gedruckt eenige blijdschap ofte genoegen des gemoets over een gift, ofte gevondene saken, imp. amachsa, abadaasa.

Mammali, een meisken, een vrijster.

Mamghagh, ras, vaerdig sijn. Amakagcha, mi, ma. Pamgach, act. trans. imp. amgacha, amgachen, inamgach, ipamgacha, pas. ipamgach, inipamgach. ino amgáchen, ino-ipamgach. Magach, vaerdichheit, rasheit. Ma-am'gach, een die een ander opweckt tot verrichten.

Mammon, stom sijn, mi, ma, amonna. Pamos, verstommen, act. et trans. amonna, amonnen, inamon, inamon, inoamonnen, ipamonna, pas. ipámon, inipamon, inipamon, ino-ipamon. Amon, stomheit. Ma-amon, verstommer, een die een ander verstomt.

Mamoós, mi, ma, amossa, naerstig, vlijtigh. Mamoach, idem. Pamoos, pamoach, act. et tran. imp. amoossa, amoossan, inamossan, inoamossan, ipamoossa, pas. ipamoos, inipamoos, inoipamoos, moos, moach, naerstichheit. Amoos, en amoach, nom. naerstichmakinge. Maamoos, en ma-amoach, een die een ander naerstig maeckt.

Mamotto,

Mamotto, simpliciter.

Mamottomotto, hoekigh, kantigh, niet rondt sijn. mi, ma, amotto mottoa, intendeert: pamottomotto, act. trans. amottomottoa, amottomottoan, enz. ipamottomottoa, pas. ipamottomotto, enz. nom. motto-motto, hoekichheit. Maamotto-motto, een die ijets hoeckich maeckt.

Mampa, een vogel.

" achoar, } onbekende.
" dakoe, of damorij, }
" maars, een quackel.
" kole-a-kis, } een vinck.
" kissabre, }
" dollij, } quick steert.
" kalo, }
" koekoen-o-oog, een koeck-koeck.
" zieri, een mussche.
" kaibil, een zwaluw.
" togea, een sneppe.
" teo, een oijvaer.
" poa, een reiger.
" sarra ou oa, een kraeije.
" gorrogot, }
" gogoptoto, } een duive.
" betoto, }
" pook, een uijl.
" kokko, een haen.
" tebabon, een endvogel,

Man, minan, maman, channa, channan, inochan eeten

eeten, verteren. Poan, pi, pa, doen eten, spijsigen, imp. ipanna, chamnea, pass. channan, inannan, inochannan, ten aensien der persoone die gespijsicht wort. Maer iporan, inipoan, inoipoan, ten aensien der spijse waer mede ijemant spijsicht. Nomen van *man*, is inochan, spijse. Van *pan*, is *aan*, spijsinge, voedinge, maeltijd, en ma-aan, een spijser. Karri man-*aan*, elkander spijsigen. Aan o marpe, avontmael. Magg o-aan, spijsigen. Man o paissina, morgen-eten. Verbum. Man o lallian, middagh-eten. Verbum. Man o maroop, avond-eten. Verbum.

Mananat, ananadda, voor of eerst ied doen, minanamat, mamananat, of ananade o de boma, gaat voor uit naar 't veldt, ananadd' o m n inonoe, eet gij lieden eerst. Ananad len, inananad ino-ananadden, als tûmman-aab. Pánanad, act trans. ananadda, ananadden, inananad, inoananadden, ipananadda, pass. ipananad, inipánanad, inoipananad. Amanad, als fattaûaab. Ma ananad, een voorganger sijn in eten, drincken, wercken, gaen, enz.

Manna-achpil, vijfmael sijn, mi, ma, panna-achpil, vijfmael doen sijn, pi, pa, imp. act. trans. ana achpila, ana achpilan, inama achpil, ipana achpila, pas. ipana achpil, inipana achpil, ino anachpilan, ino ipana achpil, nom. ana achpil, vijfmael.

Mamacha,

Mamacha, minamacha, mamamacha, annacha-a, amachan, imannacha, ino-annachan, de gek met jemand scheeren, bespotten. Pannacha, trans. annacha, bespottinge. Ma-amacha bespotten.

Ma-mamaspátil, achtmael sijn, als manachpil.

Mannapida, hoe dickmael sijn, mi, ma. Panapida, hoe dickwils doen sijn, pi, pa. imp. act. trans. anapida, anapidan, inanapida, inoanapidan, ipanapida, pas. ipanapida, inipanapida, inoipanapida.

Mannapilo, seven mael sijn. Panapito, anapito, nom.

Manná-spattil, viermael sijn. Pana-spattil, anaspattil, nom.

Mannatannacho, negenmael sijn. Pannatannacho, anatanacho, nom.

Mannatapil, sesmael sijn, panatapil, annatapil, nom.

Mannatorro-us, driemael sijn. Panatarrous, annatorrous, nom.

Manna-was, tweemael sijn. Pana-was, annawas, nom.

Manna-teschiet, thienmael sijn. Pana-tschiet, anatschiet, nom.

Mantas, eenmael sijn, mi, ma, antassa. Pantas, anitas, nom.

Mantantas, altemet, somtijd, bij wijlen, intendeert mantas, nu en dan eens.

Mantas, nu en dan eens.

Manniki, ininanniki, mamanniki, aenikia, boerten, kluchten, met woorden of gesteen. Item verciert sijn, als malla. Panniki, imp. annikia, annikien, ina nikien, ino annikien, ipanikia, pas. ipaniki, inipaniki, ino ipaniki. Anniki, pronck, spot. Ma-anniki, spotter, proncker, act.

Mannoa, mi, ma, annoa, het 't samen draijen van twijg om te weven. Als merichichoa, twijgen.

Maoom, rijp sijn, wert gesecht van boom-vruchten, mi, ma, aooma. Pa-oom, a-oóma, ipacôma, Oom, rijp sijn.

Ma-osum, git swart sijn, siet makosum.

Mapaa, veel, veelmael sijn, mi, ma, mapapan, intendeerd. mepan. Papan, vermenichvuldigen. imp. apanna, apannan, inapannan, inoapannan, ipapanna, pas. ipapan, inipapan, ino ipapan. Ma apan, een die veel maeckt. Vermenichvuldiger.

Mapapa, kort sijn, mi, ma, mapappapapa. Papappa, pi, pa, imp. apappá-a, apapaán, inapapaân, inoapapaán, ipapapá a, pas. inapappa, inipapappa, Inoipapappa. Pappa, cortheit. Ma apappa, vercorter, apappa, vercorting.

Mape, bitter sijn, mi, ma, ape, apean, inapean, inoapean. Pap, bitter maken, imp. apea, apean, inapean, ipapea, pass. ipape, inipape, inoapean,

apean, ino ipape. Ipe, bitterheit. Ma-ape, bitter maker.

Mapiegh, minapiegh, mamápiegh, apiegcha, vechten, met steek-of slaggeweer. Pass. apiegapiechcha, inapiech, inoapiegchen, de partie wordt bevochten. Ma-apiech, vechter, papiech, trans.

Mapil, in stucken gebroken. Papil, trans. et act. Siet op de letter p.

Mapir, mi. ma, apirra, iapir, ofte pass. apirreninapir, ino pirren, ten aensien der persoone die geslagen wort, inapir inoiapir, ten aensien van de hant daer mede men slaet. Averechts slaen, met de handen en armen henen en weder slingeren. Papir, trans. apir, nomen. averechts slach. Ma-apir, een die soo slaet.

Mapies, minapies, mamapies, apissa, apissen, in pis, ino apissen, jemand iet ontrucken of ontscheuren en daer mede deur loopen. Papis, trans. nom. apis, ontruckinge. Ma-apis, ontrucker.

Mapóchipogh, drablig, droesigh sijn.

Mapúgh, 't geen de mond 't samen haelt en astringeert.

Mapor, minapor, mamapor, aporra, aporran, in por, inoporran, het kauwen van pijnang.

Mapoto, mi, ma, apotoa, neutr. dun sijn als water. Papato, pi, pa, imp. apotoa, apotoan, inapotoan, inoapotoan, papatoa, pas. ipapota, inipapoto,

papoto, inoipapoto, dunner als water maken.

Mapaûlaik, mi, ma, apoûlaik, pass. neutr. kael sijn, van 't hooft gesegt; imp. apaûlaika, apaûlaikan, ipapaulaika, pas. ipapaûlaikan, inapaulaikan, inoapaulaikan, inipaulaik, inoipaulaikan. Papaulaik, pi, pa. act. et. trans. kael maken. Paulaik, kaelheit. Apaulaik, kael makinge. Ma-apaulaik, een die kael maeckt.

Maroag, een haes, of conijn.

Marab, mi, ma, arabba, droncken sijn. Arab, dronckenschap. Morróarab, een grocten dronckaert, die gewoonte van drincken maeckt. Ma-arab, een dronck. Parab, trans. et act. dronckich maken; pi, pa, araba, araban, inaraban, inoaraban, iparaba, iparab, iniparab, inoiparab.

Maraas mi, ma, hart sijn. Araasa. Maraas o bato, een harde steen. Maraas a o, harde dronck. Maraas o ranied, een harde stem. Paráas, tran. hart maken.

Maráal, mi, ma, araála, neutr. intend. mararáal. Paraal, act. et tran. vlack effen sijn van lant, intendeert pararaal, nom. aroal, en araraal, vlackte, effenheit. Ma-araal, en ma-araraal, slechter, effenuer.

Marabal, minarabal, ma, araballa, staende, op de been. Marabal o assaban, het dorp is op de been.

Marabbo, het 't samen halen der wolcken, mi, ma,

ma, arabboa. Parabbo, pi, pa, bewolcken; arabboa, rabboan, rinabboan, inorabboan, ipárabboa, pass. iparabbo, iniparabbo, inoiparabbo. Rabbo, wolcken.

Marach, mi, ma, racha, rachen, inarach, inorachen, halen, nemen, krijgen, ontvangen. Parach, trans. Arach, nom. ontvang, haling, enz. Ma arrach, ontfanger, enz. Mararach, intendeert.

Maraggaragga, minaraggaragga, mamaraggaragga. Araggaragga, kruijpen op handen en voeten. Paraggaragga, doen of laten kruijpen.

Maraghrágh, dik, grof niet fijn sijn; maraghragh a naupoot, een grove lijnwaad. Maraghragh a baron, een hout dat dik is. Raghragh, dickte.

Marailen, minarailen, mamarailen, araila, arailan, maraila, inoarailen, op imand passen met suspicie van quaad.

Marais, mi, ma, araisa, moedig, onvertsaagt, verstoort sijn. Rais, verstoortheit. Arais, verstoringe. Ma-arais a sini, een maninne, virago, helleveeg, verstoorer. Parais, verstooren een ander. act. et tran. imp. araisan, inaraisan, inoaraisan, araisa, pass. iparaisa, inoiparais.

Maramoramo, de schemering, tusschen ligt en doncker sijn. Siet mede machammochámmo. Rammorámmo, nom.

Marana, minárana, manárana, rana, aranna, inárana,

inárana, inoáranan, het afsnijden van geers en padij: maeijen. Porarana, tran. arana, maeijenge. Ma-arana, maeijen. Arrana, maeijtijt, oogst, oock de oogst-plaets.

Maranoad, mi, ma, mama: aranoadda, pass. aranoaddisit, ten aensien der menschen die het hoort. Het singen van de vogel *adam* genaemt, aen rechter hant.

Marij, mi, ma, aria, pass. ari-in inari-in, inoari-in, 't singen desselvigen aen slincker sijde.

Marapal, mi, ma, arapallá, neutr. blind sijn. Nom. rapal, blindheit. Adject. ma-arapal, blind.

Marar, effen, slecht sijn. Parar, trans. et act. slecht.

Marapies, mi, ma, arapisa, quaet sijn. Parapies, pi, pa, arapisa, iparapisa, quaet doen, sijn of maken. Irapisen, inarapies, inoarapisen, iparapies, iniparapies, inoiparapies, rapies, quaetheit van marapies, neutr. Marapies, quaet, adject. Arapies, quaet makinge, van parapies, act. en is het selve dat rarapies is in rummapies.

Márara, minarara, mamarara, imp. arara-a, licht werden; rará, 't licht. Parara, trans. et act. imp. arara-a, arara-an, inarara-an, inoarara-an, iparara-a, pass. iparará, iniparará, inoiparara. Mararárara, intendeert. Rara, licht. Subst. arara, verlichting. Ma-arara, licht maker.

Hiervan

Hiervan araraan-a idan, de volle maen, omdat se vol sijnde van de sonne nu gehelijck verlicht wort, quasi dicas, verlichte maene.

Mararain, swaar van kinde sijn, mi, ma, araraina. Pararáin, beswangeren, pi, pa, imp. act. trans. araraina, ararainen, inararain, inoararáinnen, ipararaina, pass. ipararain, inipararain, inoipararain, scil. sjem. Rarais, swangerheit, krame. Ararain, beswangeringe. Ma-ararain, een die beswangert.

Mararach, mi, ma, araracha, neutr. leeg van grond sijn. Pararach verleegen, imp. araracha, ararach, inararach, inoararachen, ipararacha, pass. ipararach, inipararach, inoipararach, rarach, leegte van gront, neutr. Ma-ararach, leeger, verleeger. Ararach, verleeginge.

Mararam, minararam, mamáraram. Het schemeren der oogen. Araramma, pass. ararammen, inararam, inoararammen. Pararam, trans. raram, schemeringe. Ma-araram, een die schemert.

Mario-acho, een heer, regent.

Maredo, mi, ma, aredoa, neutr. gespannen sijn. als tûmcho.

Marcharcha, mi, ma, archarcha, neutr. helder, claer sijn van oogen om wel te sien. Parcharcha, act. et trans. pi, pa, archárcha-a, archarchan, iparcharcha-a, pas. iparcharcha, enz. Archarcha, helderheit.

Mariabas,

Mariabas, contract. pro. marach iabas, mi, ma, imp. ariabassa. Pas. ariabaasen, inariabas, inoariabassen, aen de zee kant haentjes, mosselen, enz. rapen. Pariabas, trans.

Maribaribat, minaribaribat, mamaribaribat, aribaribatta, aribaribatten, inaribaribat, inoaribaribatten, jagen op wilt, of op vangst gaan, van beesten, vis, enz. ook gevogelte, te veld of water; aribaribattan.

Marideried, mi, ma, ariderieda, neutr. swaer geladen sijn. Parideried, pi, pa, imp. ariderieda, ariderieden, iparideried, pas. iparideried, enz.

Maribo, drabbigh, droesigh sijn, mi. ma, ariboa. Paribo, act. et trans. imp. ariboa, ariboan, inariboan, inoariboan, ipariboa, pas. iparibo, iniparibo, inoiparibo. Ribo, nom. drabbich of drabiche. Hinc aribo, drabbich makinge. Ma-aribo, drabbich maker.

Marien, het sijn der heidense wet, mi, ma, arien, een heidense costuime of wet. Marich ja micho i. quasi, religio est, sic edere, facere, enz.

Ma-aries, priester, priesteres.

Marid, droogen, als in de droogte, water-plassen, moerassen en rivieren, door de sonne opdroogen, minaried, mamaried.

Maries, mi. ma het sijn (to esse) van musquiten.

Mario, mi, ma, imp. arioa, goet sijn, ende rio, goetheit. Ario, verbeteringe, van pario. Ma-

ario,

ario, goet maker. Pario, pi, pa, enz. sie op P. Mariorio, nom. riorio, intendeerd.

Mariggo, en intensive, *mariggoriggo*, mi, ma, ariggoa, neutr. Veranderlijk sijn. Mariggo o atite airab, enz. Veranderlijk sijn van woord en wil, enz. Pariggo, act. et trans. sie in P.

M*arimasal*, mi, ma, arimasalla, clare-oogen, met wijde, open oogen, ergens na sien. Poori masal, trans.

M*arior*, minarior, mamarior, ariorra, achter aan volgen, of achter sijn, neutr. Parior, achter laten, imp. ariorra, ariorran, inarior, inoariorran, ipariorra, pass. iparior, iniparior, inoiparior, rior, achterheit, oock adverbum. Arior, achterlatinge. Ma-arior, achter laten.

Maripoch, mi, ma, aripocha, aripochen, inaripoch, inoaripochen, ontrust, bekommert sijn, maripoch ja ina sies, mijn geest is ontrust, bekommert. Paripoch, ontrust maker.

Markarkagh, suiver, schoon, niet bemorst noch besmet.

Maripoedpoed, mi, ma, aripoedpoedda, opklouwen, haspelen, aripoedpoed, nom. klouwer.

Marikak, mi, ma, arikakka, neutr. uijt geschrijd van beenen sijn. Siet oock rûmmikak. Parikak, pi, pa, imp. arikakka, arikakken, enz. iparikakka, pass. iparikak, enz. act. et trans. uijt schrijden, als rûmmikak.

Marmimi, twijfelen; minarmimi, mamarmimi, marmimia,

amirmia, armimian, inarmimian, enz. aramimi, twijfelinge. Parmimi, trans. Ma-armimi, twijfelaer.

Marichûm, mi, ma, als maritûp, slecht, effen, afgesneden sijn, gelijck een bamboes ofte hout over de dickte. Siet rûmmichum.

Marûmmo, geheel, niet in stucken gedeilt, noch gebroken sijn. Schrijft marummo, mi, ma, arûmmoa. Parûmmo, heelmaken. imp. arûmmoa, act. arûmmoan, inarûmmoan, inoarûmmoan, iparûmmoa, pass. trans. iparûmmo, iniparûmmo, inoiparûmmo, rummo, heelheid; maarummo, heelmaker; arummo, heelmakinge.

Mariepriep, mi, ma, erneren, idem. als marichûm en marisap. Siet rammiepriep.

Marne, stil sijn, kalm sijn, item weken pass. of geweekt. Siet parne, en rûmmene. Arne, kalmte, stilte.

Marimmoamoa, mi, ma, wemelen, krielen.

Maro, verre, diep sijn, mi, ma, aroá, ro, verheit, diepte. Paro, imp. aroa, aroan, aroan, in aro, inoaroan, iparoa, pas. iparo, iniparo, inoiparo. Ma-aro, verre, diep maker. Aro, verre makinge, diepinge.

Maromorromo, rond sijn, neutr. van rûmmomorromo, mi, ma, rommorromo, rondheit. Ma-aromorromo, ronder.

Maronno, mi, ma, schaduwachtich sijn, neutr. Siet rûnnûinno, ronno, schaduw. Ronno an

aijan,

aijan, schaduw plaats. Paronno, act. et trans. pi, pa, aronnoa, aronnoan, inaronnoan, inoaronnoan, iparonnoa, pas. ipáronno, iniparonno, inoiparonno, als rûmmonno.

Maroop o zisia, den tijd van half achter middach tot den ondergang der sonne, mi, ma, verbum. neutr.

Maror, mi, ma, arorra, arorren, enz. ergens tegen aenloopen.

Marossoalja cháan, het walgen van de buijk, wanneer wij ied walgelijk gegeten of gedroncken hebben, of ook sien. Mi, ma, marossoal ja ma-achaan inai o micham.

Marorro, arorroa, 't samen, gemein sijn, enz. een menigte of vergaderinge. Siet párorro, in P.

Marpibi, minárpibi, mamarpibi, arpibia, neutr. ontwaken, wacker worden. Parpibi, pi, pa, imp. act. trans. arpibia, arpibi-in, inarpibi, inoarpibian, iparpibia, pas. iparpibi, iniparpibi, inoparpibi, arpibi, ontwakinge.

Marotûl, sonder ijet sijn, ontbloot van alles sijn. Ta Deos marotul ja bog, God is onlichamelijck, i. sonder lichaem oft ontbloot van lichaem, pr. mi, fut. ma, nom. zotul, ontblootheit, sonder, siet de radix rummûtul. Maarotul, een die ontbloot is. Favorlang gebruickt dit nomen dus niet, maer als het einde van eenich ding, als van een tafel, het einde een iger heuvelen, enz. doch komt op

een

een uijt, want daar het eindicht, daer is niet meer, daer is 't sonder.

Marri o toi, een splinter met mes of naalde uitpeuteren, minarri, mamarri, arria, arrien, narri, inoarrien.

Makallien, mi, ma, akallia, idem Takeijs.

Marri o roos, *oebes* uitgraeven, mi, ma, arria, pas. arrin, enz. siet boven.

Marisup, slecht, afgesneden sijn, van rummisup, mi, ma, als een bamboes, ronde stock, enz. over de dickte, idem, marrichum.

Marroak, ijl, niet dicht aan een. Marroak o naupoot, een ijle lijnwaad, marroak o adda, dun gewassen paddij.

Marroom, seker cieraad van geslepen schelpen.

Marrûp, minarup, mamarup, arûppá, aruppen, inarup, inoaruppen, met d' hand wenken of wuiven.

Marsoasoal, mi, ma, arsoasoalla, neutr. sieden ofte opbobbelen, gelijck het water doet als 't sterckt koockt. Parsoálsóal, imp. arsoasoálla, arsoasoállen, inarsoasoál, inoarsoasoal, iparsoasoalla, pas. soasoállen, iniparsoasoal, inoiparsoasoal, siedinge. Ma-arsoasoal, sieder.

Mártsi, rijp sijn, wert van velt-vruchten gesecht. Artsi, nom. rijpheid.

Martûatûal, over 't hooft tuimelen. Partûatûal, sulck doen, doen.

Masa, minasa, mamasa, asa, asan, inasa, inoasan,

asan, ruijlen, koopen. Asa, waer, koopmanschap. Ma-asa, een kooper. Masa, is mede een nomen en beduijt alle altsamen. Takeis.

Marpesa, den avond.

Masa, gaar, welgekoockt.

Masaba, arm, behoeftigh sijn. Masabba o machan, behoeftig van leeftocht. Masabba o arribil, arm van huisraad. Mi, ma, asabba. Sabba, nom. armoede, behoeftich. Ma-asabba, enz. armoet. Pasabba, imp. asabba, asabban, inasabban, inoasabban, ipasabba, pas. ipasabba, inipasabba, inoipasabba, arm maken en armen.

Masallak, vies in eeten en drincken, lecker asallakka.

Masallaad, mi, ma, asalladda, een tronck sijn, als een boom daer de tacken van gesneden sijn, die met de wortel noch in de aerde staat. Sallaad, sodanigen tronck.

Masammo, mi, ma, asammoa, verlebt, verwelkt, oneigenlik van die gene, die door siekte afgeteert sijn.

Masannan, minasannan, mamasannan, asanama, asanannan, inasanannan, inoasanánnan, benijden, jaloersch sijn, haten. Saman, nomen. nijt, jaloesie, haet. Ma asannan, een nijdigen, jaloerscher, hater.

Masamo, hoe. Masanno mato, atasas, qua mamario, maro, enz.

Masaod, minasaod, mamasaod, uijtstorten. Pas. siet summaod.

Masarammosammo, mi, ma, asarammosámmo, neutr. schemeren der oogen. Pasarammosammo, act. et trans. Sarammosámmo. nom. schemeringe,

Masarra, minasarra, inamasarra, asarra, asarran, inasárra, inoasarran, toekijken, toesien, staan aansien, aanschouwen. Asarra, aanschouwinge. Ma-asarra, een aanschouwer.

Masas, asassa, lui, traagh.

Maselakko, mi, ma, aselakkoa, van luiheit geheel onnut en ondeugende sijn. Paselakko, trans. et act. Selakko, luijheit. Ma-aselakko, een die een ander lui maeckt.

Masasoom, mi, ma, met de enden aen een of aen malkanderen sijn. Tabai paus a don masasoom ja ina don. Tabai paus huijs staet aen mijne. Siet sasoom, en summasoom. Sasoom, nom. pasasoom, trans. de naet daer twee dingen aen malcanderen sijn. Ma-asoon. Masasoom, oock masasoom abass, een rond jaer sijn.

Masaso, minasaso, mamasaso, asasoa, asasoan, inasasoan, inoasaso, druijlen, 't ontevreden sijn, haten. Pasasso. trans. Marasso ijo ina, ick ben op uw 't ontevreden, gram, en so wort het oock genomen voor afkeerich sijn, ijemant haten. Sasso, gepruijl, haet. Ma-asasso, een pruijler.

Masat,

Masat, minasat, mamasat, asatta, asatten, inasat, inosatten, twee dragten overwegh brengen, met telkens een bij beurten te dragen, en neer te setten.

Masaû, minasau, mamasau, asau-a, asau-en, inasaû, inoasauen, saet stampen uit de halm, 't welk geschied op d' aerde, met een stamper, geheten *tatta*. Pasau, trans. asau, ma-asau.

Maseas, minaseas. mamaseas, aseasa, aseasen, enz. op staen, oprijsen. Pasean. doen op staen, pi, pa, ipaseasa, aseas, opstandinge, oprijsinge.

Masear, mi, ma, asearra, recht over ende sijn. Pasear, oprichten, asearren, inasear, inoasearren, asarra, ipasear, inipasear, inoipasear, ipasearra, asear, nom. oprichtinge. Ma-asear, oprechter.

Masûmak, kout sijn, mi, ma. Masummak o barri, het noorder saisoen. Sumak, nom. koude. Ma-asûmak, kout.

Masibau, minasibaû, mamasibau, asibaûa, asibauen, inasibaû, inoasibaû, worstelen, strijden, Pasibaû, transi. Asibau, worstelinge. Ma-asibaû.

Masi, mi, ma, asia, asian, inasi, inoasian, slaghregenen. Masi a oetas. Asi, of asi a oetas, een slaghregen.

Masich, mi, ma. imp. asicha. Masesich, intendeerd. weedoen. Neutr. oock bijten van stercken

ken drank. Pasich, act. et trans. Sich, wee, weedoen. Sesesich, intendeerd.

M*asjam*, een oud man sijn of worden, mi, ma, asjamma. Pasjam, trans. Ma-asjem, een oud man maker.

M*asidaûkirrap*, op een dubbele vluijt met beide de neus gaten tevens spelen. Minasdaûkirrap, mamasidaukirrap.

Masik, taij sijn, mi, ma, asikka. Pasik, trans. asik, taijheit. Ma-asik, taeij.

M*asiksik*, als madidden.

Masiklaû, minasiklaû, mamasiklaû, asiklaua, op de fluijt spelen. Item, recht op stellen.

M*asiliollio*, minasiliollio, mamasiliollio, rond op dragen. pas. Pasiliollio, trans. asiliollio, nom.

Masinaan, weerklanck geven of weerklincken, mi, ma, asinana. Pasinaan, trans. Takeis. Sinaan, wederklanck.

Masinæn, minasinasien, mamasinásien, asinasina, asinasinan; inasinan, inoasinasinan, een weerklanck geven als in een kerk of beslote kamer. Pasinasien, trans. Sinasien, weerklanck.

M*asini*, minasini, mamasini, asinia, asinian, inasini, inoasinian, hooren. Pasini, pi, pa, ipasini, trans. Asini, gehoor. Ma-asini, hoorder.

Masini, een oud wijf sijn. Ma-asini, een oud wijf. Mi, ma, pasini, trans.

M*asini*,

Masini, alsoo sijn, mi, ma, asinia. Pasini, pi, pa, ipasini, alsoo dus sijn of maken. Maasini, alsoo maker, Asini, alsoo.

Masiorrûm, mi, ma, asiorrumma, op de tromp spelen. Pasiorrûm, trans. nom. Orrûm, een tromp.

Masipir, mi, ma, asipirra, neutr. opstuwen, schuins op. Pasipir, act, trans. imp. asipirra, asipirren, inasipir, inoasipirren, ipassipirra, pass. ipasipir, inipasipir, inoipasipir.

Masisiet, minasisiet, mamasisiet, koelen, kout werden van dingen, die door 't vuur gewarmt sijn. Pasisiet, act. et trans. Siet in P. Men segt oock, mosisiet, pausisiet. Sisiet, nom. Ma-asisiet.

Masisarratok, mi, ma, asisarratok, op seker instrument bijna als een boge spelen. Sarratok, de naem van 't selve instrumentje.

Masisjiem, kinds sijn, mi, ma, asisjiema. Pasisjiem, trans. Ma-asisjiem, een die kints is.

Masitabbillo, mi, ma, asitabbilloa, op het trompet blasen. Pasitabbillo, trans. Tabbillo, een trompet. Ma-asitabbillo, een trompeter.

Masitik, toe geknoopt sijn, mi, ma, asitikka. Pasitik, trans. nom. Sasitik, een knoop, oock daer mede men knoopt. imp. asitikka, en ipasitikka.

Masitisitik, inten, radix summitik.

Masid mi, ma, asidda, asidden, inasid, inoasidden,

den, hooge sijn, seer hooge sijn, de *d* seer hart uitgesprooken. Masid aija, baboch, i. de worp de scheute is hoog. Sid, nomen. hooch. Pasid, trans. Soo secht men, Maûchú asid, seer hooge. Masid a to, spring vloet sijn, seer hooge vloeijen.

Masitum, mi, ma, scherp sijn. Situm, scherpte. Pasitum, trans. imp. asitumma, ipasitûmma, Ma-asitum, scherpte maker.

Maso, weinigh, wert noijt alleen, maer altoos in 't samen stellinge gebruijckt, des seid men, maso qua, voor weinig: maso koeszie, een weinig kleen. Item. maso mato, maro, madigh, micham, man, enz. een weinigh groot, verre, siek, drincken, eten, enz.

Masom, mi, ma, asomma; inasom, inoasommen, willen, als merab: asom, nom. als airab.

Masóab, minasóab, mamasóab, asóabba, pass. asoabben, inasoab, inoasoabben ja ranied, geeuwen, gapen. Pasoab, trans. asoab, een geeuw, gapinge. Ma-asoab, een geeuwer, gaper.

Masoparreopeo, mi, ma, asoparreopeoa, asoparreopeoan, inasoparreopeoan, inoasoparreopeóan, rond om gaan, rondom loopen. Masoparreo, dickwils of een mael rondom loopen. Asópárreo, asoparreopeo, rondom loopinge. Asoparreoan of aijan, asoparreopeoan aijan, de plaets waer.

Masopijrijt, mi, ma, asopijrijta, asopijrijten, inasopijrijt, inoasopijrijten, spinnen. De spillen waer mede men spint. Baron o summate.

Masoan, en masoan a barri, d' noorde wint.

Masopisop, mi, ma, asopisoppa, slecht, effen, sijn, als m bazibat, siet sûmmopisop.

Masor, ongelijck van gewichte, niet even swaer sijn; mi, ma, asorra. Pasor, trans.

Masor, mi, ma, asorra, als matsibo qua, neutr. een weinich in lengte boven een ander uijtstekende sijn. Masoásor, intend. Pasor, trans.

Masorieb ja veno, hooft-seer, hoofdt-pijn, mi, ma, asorieba, het wee sijn van het hooft. Pasorieb, trans. nom. asorie , hooft-wee.

Masorro, een harte kalf.

Masorror, mi, ma, asosorro, idem. als makkas. Pasosor, trans. asosor, beschuldinge, verwijdinge, scheldinge. a-asosor, Mbeschuldiger, verwijter, schelder.

Masoso, over langs sijn. Na aitanja masoso abak, ick sie de sjampan over langs: imp. asosoa. Pasoso, trans. Soso, lengte. Ma-asoso, lang.

Maspe, nat sijn, mi, ma, aspea, paspe, nat maken, trans. nom. aspe nattich, ma-aspe, nat.

Maepot, mi, ma, aspotta; besigh sijn, te doen hebben, betekent ook allerhande onruste en beroernissen des gemoeds, genootsaeckt sijn te doen, i. moeten. Paspot, transi. siet supra,

in

in de letter P. spot, nomen. besichheit. Ma aspot, besich.

Matabtab, mi, ma, atabtabba, neutr. hooge sijn van lant, als motarror. Patabtab, verhoogen, act. et trans. imp. atabtabba, atabben; inatabtab, inotabtabben, ipatabtabba, pass. ipatabtab, inipatabtab, inoipatabben, tabtab, hoogheit, hoogte van lant, neutr. Atabtab, verhoginge. Ma-atabtab, verhooger.

Matach, vochtigh, sappigh sijn. Tach, nomen. subst. sap: mi, ma, atacha. Patach, trans. Ma-atach, sap maker.

Matacha, raeuw, groen, i. jeuchdich, onriep of andersijns ongekookt sijn. Dient oock om het leven der planten uijt te drucken. Matacha da baron, een boom die noch leeft. Patacha, trans. Tacha, nom. raeuwheit. Ma-atacha, raeuw maker.

Matadach, mi, ma, atadacha, heet sijn. Patadach, trans. heeten, heet maken. Matadach o bârri, 't sâijder saisoen. Tadach, hette. Atadach, verwarminge. Ma-atadach, heet maker, verwarmer.

Matadicho, mi, ma, atadichoa, van sitplaets sich wat verschicken, wat wijken. Patadicho, trans. Atadicho, verschickinge van plaets.

Matadoes, minatadoes, mamatadoes, atadoesa, atadoesan, inatadoes, inoatadoesan, voor over vallen.

vallen. Patadoes, trans. Tadoes, nom. Maatadoes.

Masitosarri, minasitosarri, mamasitosarri, assitosarria, assitosarrien, masitosarri, inoa-sitosarrien, de neeuse. Assitosarrien, ina-assitosarrien, inoassitosarrian, met de neus op seker flûijt spelen, die *tosarri* genaemt wert. Pinasitosarri, pi, pa, ipasitosarri, enz.

Matagga, bloeden, bloedig sijn. Patagga, trans. et act. pi, pa, taga, nom. bloedt. Atagga aijan, maend-stond, bloed-stond. Ma-atagga, bebloeder, bloedich-maker.

Matakan, vers, ongesouten sijn. Takan a to, vers water. Patakan, trans. ververschen, versch maken. Takan, verschen. Atakan, versch-makinge. Ma-atakan, verscher, ververscher.

Matalam, misschien, mogelijck sijn, mi, ma. Talam, nom.

Mataltal, neer getrapt, vertreden sijn, als in het veld padij, geers, gras, enz. Van tûmmaltal.

Matalûmtûm, mi, ma, talûmtûmma, toegedeckt sijn om sterck te sweeten. Siet tûmmalûmtûm.

Mata-och, swaer sijn, oock bevrucht, swanger: taûch, swaerheit; trans. et act. Pataûch. Maataûch, swaer maker.

Matapó, vol sijn, wert ook van het gemoed geseit. Patapo, vollen, trans. et act. pi, pa, imp. atapaû, atapoan, inatapo, inoatapoan, ipatapaû, pass.

pass. ipatapo, iniatapo, inoipatapo, tapó, volheit. Atappo, vervullinge. Ma-atappo, vuller.

Matarribat, overdwars sijn. Patarriban, transi. tarribat, nom. dwarsheit. Ma-atarribat, dwars.

Matarrigi, op de sijde neergeleijt, ofte sijdelijnc ijet doen, ofte sijn. Tarigi, nom. sijdelijnc sijn. Ma-atarrigi.

Matarromatto, minattarromatto, mamatarromatto, dromen. Atarromatta, imperati. Tarromatta, nomen. droom. Patarromatta, trans. Ma-atarromatta, droomer.

Matas, voor of eerst ied doen. Minatas, mamatas, atasa.

Matasas, veel sijn, wert niet verder uijtgebreid als tot menschen. Patasas, trans. Tasas, nom. veelheit. Ma-atasas, veel maker, vermenichvuldiger.

Ma-tattabach, mi, ma, atattabach, neutr. eerst, voornaemt sijn. Patattabach, act. et trans. tattabach, eerstheit, voornemelijckheit. Sed adverbialiter usurpatur.

Mataso, treffelik, prijselik sijn, imp. atasoa, taso, treffelijckheit. Ma-ataso, treffelijck maker, verheerlijcker. Ataso, verheerlijckinge, imp. atasoa. Patasso, act. et trans, pi, pa, atassoa, atassoan, inatassoan, inoatassoan, ipatassoa, pass. ipatasso, inipatasso, inoipatasso.

Matatto, mi, ma, atattoa, neutr. leege sijn van gront, als mararag. Patatto, verleegen, imp.

atattoa,

atattoa, atattcan. inatattoan, incatattoan, ipatattoa, pass. ipataito, inipatatto, inoipatatto. Tatto, als rarach; atatto, als ararach.

Matea, minatea, matea; atea, als machote, en malleak, straffe lijden, en daer door geleert werden sich te hoeden in toecomende. Oock gestraft sijn.

Matik, minatik, mamatik, het opheuden van wint, regen, donner, blixem, enz. imp. atikka, Patik, trans. atik, nom. opheudinge van wint en weer.

Ma-atik, dat wederom en wederom ophoudt.

Matillik, mi, ma, atillikka, neutr. blind sijn aen een ooge soo dat men selfs het wit niet eens siet. Tillik, soodanige blindheit. Ma-atillik, soodanige blinde.

Matincho, minatincho, mamatincho. wert geseid van 't zee water, wanneer het stil staet, tusschen eb en vloed; omdat de zee als dan gelijck geswollen is. Ook van de buijck, wanneer men versadicht is, als wanneer de buick swelt. Beduidt ook een weinich stincken, omdat wanneer ijets begint te stincken soo swelt het op.

Matinnaam, minatinnaam, mamatinnaam, atinnama, atinnaman, inatinnaman, inoatinnaman, voor aen gaen, de sleep leiden. Patinnaam, pi. pa, enz. doen voor gaen. Tinnaam, vooraf, voor aen, Ma-atinnaam, een voorganger.

Matis,

Matis, wegh, verloren sijn, mi, ma, atissa, neutr. Patis, trans.

Mato, smelten, neutraliter. mi, ma, atoa, ofte ge smolten sijn. pass. pato. transiti.

Mato, groot sijn. Matoto, intendeert. Mato, mi, ma, atoa, pato, trans. et act. Ato, grootheit. Ma-ato, groot maker. Comt van pato, ato, groot makinge.

Matoa, minatoa, mamatoa, atoa, haesten, spoejen. Patoa, trans. atpa, nom.

Matoboch, (de eerste *o* cort af) mi, ma, atobacha, als mauranies.

Matollas, mi, ma, atolassa, neutr. blind sijn aen een ooge, soo dat men 't wit siet. Tollas, soodanige blindheit. Ma-atollas, soodanige blinde.

Mato a babat, een groot ongeschikt mensche.

Matorri torri, mi, ma, en *ma-tai-tai*, op de manier van *maries*, to esse of het veel sijn van vijer-vliegen.

Matsiáboro. mi, ma, atsiaboroa, na doel micken. Patsiáboro, trans. aboro, doelwit.

Matorro, minatorro, mamatorro, atorroa, atorroan, inatorroan, inoatorroan, dutten, sluijmeren. Patorro, trans. Atorro, sluijmeringe. Ma-atorro, sluijmeraer.

Matsiole, mi, ma, atsiolea, atsiolean, inatsiole, inoatsiolean, tuisschen, spelen, toppen, als de chinesen doen. Patsiole, trans. Ole, nom. tuijsschinge.

tuijsschinge. Ma-atsiole, tuijsscher.

Matsjesij, mi, ma, atsjesia, atsjesian, inatsjesij, inoatsjesian, ongelijck van getal sijn, als 3, 5, 7, enz. ofte een overschieten. Patsjesij, trans. tsjesij, ongelijckheit. Ma-atsjesij.

Matûppach, mi, ma, atûppacha, neutr. patuppach, act. et trans. tusschen beide sijn, nom. tûppach, tusschen, tuppach aijan, een tusschen plaetse, spatie.

M*aû*, een vader, met dit woort wert ook d' oom genaemt, dan met bijvoegsel van sijn eigen naem. Mamaû, taman. Maû pattala, een stief-vader.

Maû, en *karri*, of *kar*, compositum cum nomine, praeter significationem verbi a quo nomen derivatum est, vicissitudinem ejus includit. Of oock gelijckheit in ijet te doen. Als maû-tattis, nom. van tûmmis, verwerpen, malcanderen verwerpen, ofte te gelijck ijet verwerpen. Maû karri, chachod.

M*au-aat*, minau-aat, mamau-aat, imp. auaûta, neutr. besmettelijck sijn, als van luijsen, scharfheit, pokken, enz. Paûaat, trans. et act. au-aat, nom. besmettinge. Ma-au-aat, besmettelijck, als ma-au-aat o digh arapies, een besmettelijck sieckte of sonde; 't geen of die een ander besmet, i. de erfsonde. Pauaat, pi, pa, imp. auáatoa, auaaten, inaûaat, inoauaaten,

inoauaaten, ipauoata, pass. ipauaat, inipaûaat, inoipau-aat.

Mau-kar-aitaita, minau-aitaita, mamau-aitaita, auaitaita, auaitaitan, inaû aitaitan, inoaûautaitan, 't geen men siet of gesien heeft na doen en namaken. Pauautaita, pi, pa, enz. doen sulc namaken. Compositum ex *kar-mau* et *ataito*, nom. van mitaita.

Mau-adat, minau-adat, mamau-adat, auadadda, plukharen, auadadden, mauadat, inoaûadadden. Paûadat. trans. auadan, nom. pluckharijnge. Ma-auadat, pluckhaarder.

Maû-alopalopak, onverhoeds tegen malkandere aenloopen.

Maû-aso-asot, ongelijk in lengte, niet even lang, van veelen, mi, ma, asoasodda, chaûaseason, trans.

Maû asot, 't selve van twee, mi, ma, asódda. Pau-asot, trans. ason, nom. Ma-ason.

Maûbebiech, mimaûbebiech, mamaûbebiech, aûbebicha, aûbebichen, inaûbebich, inoaubebichen, bij 't haar trekken. Aubebich, nom. Ma-aubebich.

Maûchil, mi, ma, aûchilla, neutr. voltrocken sijn, even als machult. Pauchil, voltrecken, trans. et act. imp. ipauchilla, auchillen, inaûchil, inoauchillen, auchilla, pas. ipauchil, inipauchil, inoipauchil. Aûchal, voltreckinge. Maauchil, voltrecker.

Maócho,

Maócho, luisigh, vol luisen sijn, mi, ma, aóchoa. Paócho, trans. acho, een lûijs. Ma-aocho, een luijser.

Maû kar motto, chacholliet, mi, ma, idem. als maû-sasaki motto.

Maûchûs, seer; mi, ma, achûssa. Maûchus madich, seer sick, misschien ook al te seer; als mauchus mazilo, al te lang. Item kloek, dapper, maûchûs o aga, kloek met werpgeweer. Maûchûs o babido, dapper ter penne. Aûchusso, aûchussen, inaûchûs, inoauchussen, imp. ipaûchussa, pass. ipauchussen, inipauchus, inoipauchus, of auchussan, inaûchussan, inoaûchussan, ten aen sien van instrumenten waer mede. Pauchus, trans. et act. beduidt ijets geheel af doen, voltrecken, mede uijt scheien. Beduidt oock geheel dwars door schieten of steken, qûasi, voltrecken en doorsteken. Aûchûs, geheelheit, wert oock adverbialiter gebruickt. Ma-aûchûs, een geheel maker, voltrecker.

Maûdûm, doncker, wert ook 't gemoet toe geschreven, mi, ma, aûdûmma. Paûdûm, trans. odûm, donckerheit, duijsterheit. Ma-odûm, doncker.

Maûkat, minaûkat, mamaûkat, aûkatta, aûkattan, inaûkattan, inoaûkattan, lief hebben, blijde sijn. Paûkat, transi. aûkat, liefde, blijdschap. Ma-aukat, lief hebber, blijder.

Maûkatir,

Maûkatir, mi, ma, aûkatirra, aûkatirren, enz. als madáddo. Paûkatir, trans. nom. katir.

Maûnionis, mi, ma, aûnionisa, aûnionisen, inaunionis, inoaunionissen, intend. inaûnis, bijsonder sijn. Paûnionis, trans. nom. aûnionis, bijsonderheit, eigenschap; ofte bijsondere eigenschap, intend.

Maûnisso arách, minaûnisso arach, mamaûnisso arach, aûnisso arach-a, aûnisso arach-en, inaûnis-o-arach, inoaûnis-orachen, sich, eigenen of toe eigenen; door inneminghe, oock erven ijemants goederen. Paûnisso-arach, trans. Aûnisso-arach, nom. Ma-aunisso-arach, erfgenaem.

Maûnis, mi, ma, aûnisa, eigen, niet gemein sijn, se maûnis patodon, hij is op sijn eigen gaen woonen. Paûnis, act. et trans. imp. aûnisa, aûnisaa, inaûnissen, inoaûnissen, ipaunisa, pas. ipaûnis, inipaunis, inoipaunis. Aunis, eijgendom, eijgenschap. Maaûnis, eijgenaer. Maûnis o ala, mi, ma, imp. aûnis o ala, quasi in 't bijsonder seggen, ge-tuijgen.

Maûpi, minaupi, mamaûpi, 't geen klein of fijn gestampt is, of gestoten. Siet paûpi, aupi. Ma-aûpi, van paupi, stamper.

Maûpies, minaupies, mamaupis, aùpisá, aûpisan, inaûpisan, inoaupisan, om strijt ied doen, omtrent een en 't selve object, grabbelen. Paûpies, trans. aûpies, grabbelinger. Ma-aupies, een grabbelaer.

Maupulla,

Maûpulla, mi, ma, aûpûlla, voordeel of winst door eenich middel soecken. Aûpûlla, nom. winst soeckinge. Ma-aûpûlla, winst soecker, die winst weet te soecken.

Maûpies, minaûpis, mamaûpis, aûpisa, aupisan, inaupisan, inoaupisan, om strijt ied doen, omtrent een en 't selve object, grabbelen. Paûpies, trans. aupies, grabbelinge. Ma-aupies, een grabbelaer.

Maûranies, minaûranies, mamaûranies, aûranisa, auranisen, inauranis, inoauranisen, spelen, boerten, gecken. Pauranies, trans. Auranies, spel, boerte. Ma-auranies, boerter, speelder.

Mauroman, ende mauroma-roman, intend. mi, ma, imp. auromanomama, anders en anders sijn, verschillen. Pauroma-roman, pi, pa, act. et trans. anders en anders maken. Auroman, en auromaroman, nom. verschil.

Mausa, mi, ma, wert van het velt geseid, daer de ruigte afgebrandt, of met houwelen afgehouwen, of andersins schoon gemaekt en gehavent is. Pausa, pi, pa, osaá, pass. osa-an, inosa-an, ino-osaan. Osa, nom. schoon makinge; van posa. Ma-aosa, schoonmaker. Ausa, schoonheit, van mausa.

Mau-sasakimotto, mi, ma, kruijs-wijs sijn. Compositum ex mau, et sasakimotto.

Mausi, wit sijn, mi, ma, ausia. Pausi, trans. Osi,

Osi, wittichheit. Ma-aosi, wit, even als ma-ausi.

Mautatarrogg, verwisselt, verruijlt sijn. 't sij wetende of onwetende, over en weder malcanderens goet met bedroch verwisselen. Van tummaroggi, comp. ex mau et tattarroggi.

Mau-tattubboel, mi, ma, versoecken malcanderen over en weder. Pautattubboel, trans.

Mautattis, verstoten, verwerpen, als kartattis, mi, ma, autattisa, autattisan, inautattis, inoautattisan. Pautattis, trans. sed vicissitudinem includit.

M*autod*, onvruchtbaer, so wel man als vrouw, so wel beesten als menschen. Item vruchtloos, gelijck als men vruchtloos ergens afscheijt, mi, ma, autodda. Pautod, trans autod, onvruchtbaerheit. Ma-autod, onvruchtbaar.

Mautsiri, minautsiri, mamautsiri, onkundig, onwetende, onbedreven sijn, imp. autsiri. Pautsiri, trans. Autsiri, onwetenheid. Ma-autsiri, een onwetende; even als ma-autsiri.

M*azibállach*, vuil, onordentelijck sijn, mi, ma, aziballacha, trans. paziballach, paballach. Maballach, mi, ma, aballacha, vuijl sijn, nom. Ballach, allerleij goet. Ma-aballach, een die onordentelijck maeckt.

Mazibochor, minazibochor, mamazibochor, azibochorra, ongemacklijck liggen om te slapen, sonder hooft kussen, decken enz.

Mazichil,

Mazichil, minazichil, mamazichil, azichilla, (de part: werden niet anders gebruijckt als ten aensien des persoons die betreurt wort, en werden geformeert, non ab neutro. sed ab activo pazichil.) azichillán, inazichillan, inoazichillan, bedroeft sijn. Pazichil, act. et trans. pi, pa, act. imp. trans. azichilla, ipazichilla, enz. doen bedroeft sijn. Pichil, droefheit. Ma-achil, een bedroefde.

Mazich-zich, 't geen effen en slecht uijtgestreken is, mi, ma, azichzicha. Pazich-zich, nom. De radix zimichzich, siet in Z.

Matsjis, brak, sout sijn, mi, má atsjisa, patsies, act. souten, trans. imp. atsjin, atsjisin, inatsjis, inoatsjisin, ipatjisa, ipatjis, inipátjis, inoipatsjis. Tsjis, southeit. Atsjis, soutinge. Maatsjis, souter.

Mazigingin, minazigingin, mamazigingin, aziginginna hinken, hinkelen. Pazigingin, atzigingin, hinckelinge. Ma-atsigingin, hinckelaer.

Mazjies, minazjies, mamázjies, azjis-a, azjis-in, inazjiesin, inoazjisin, vijandschap voeren. Pazjies, pi, pa, ipazjies-a, enz. Azjies-in, een viandt. Azjies, viantschap, inde karri of mau azjies. Ma-ázjies, viand.

Mazikoar, minazikoar, mamazikóar, azikóara, azikóarran, inazikoaran, inoazikóaran, springen, ergens overheens springen. Sie kummoar.

Mazikáp,

Mazikáp, net, op sijn pas, genoegsaem sijn. Ma-atsikap, genoechsaem, juist. Patsikap, trans.

Matsilo, lang, hoogh sijn. Tsilo, langte, hoogte. Patsilo, trans. Ma-atsiló, lang.

Maziloch, mi, ma, azilócha, naerstig, vlijtigh sijn. Mazilóch a rima, naerstig ter handt. Pazilóch, trans. Ziloch, nom. Ma-aziloch.

Mazimán, minaziman, mamaziman, azimanna, azimannan, inaziman nan, inoaziman nan, schatten, schattinge opleggen. Patsiman, trans. atsiman, schattinge. Ma-atsiman, een schatter.

Maziporriporri, minaziporriporri, mamaziporriporri, aziporriporria, door onmacht of duiseling ter aerde vallen. Des wert alleen van menschen en beesten geseijd.

Mazipi, minazipi, mamazipi, azipia, rasen, gedruijs maken. Azipi, gedruijs, geraes. Ma-azipi, een raser.

Mbarri, minobarri, manobarri, obárria, abarrian, inobarria, inoabarria, staen. Paubarri, transi. Het is eigenlijk mobarri, maer de *(o)* wert soo wat uijtgesproken dat men se niet hoort.

Mbûkkas, wit, blank. Bukkas, de *u* cort afgebeten, nomen.

Mbe, minobe, mamobe, obea, obean, inobean, ino-o-ean, henen gaen, verlaten. 't Is mobe, maer de *(o)* cort afgebeten, dat men se niet hoort. Paube, trans. verdrijven.

Mbod,

Mbod, mienbod, máambod, het uijtvallen van haer of vederen.

Mbá, als móba, waermede verandert. Pauba, transiti.

Mbo, mienbo, maambo, oboá, obóan, inobo, inooboan, riken, active. 't Is mobo, doch de *(o)* cort afgebeten. Paubo, trans.

Mpa, mienpa, mamopa, opa, het ook in part. minopa, als mópa.

Mpákko, als mopákko.

Mpákkopakko, als mopákkopakko.

Mpát, als mópat.

Mpus, gras, met een krom hout, *arro* genaemt, uijtplucken (Favorlang secht gummon).

Mchab, mienchab, maamchab, chabba, chabben, ienchab, inochabben, steelen: wert ook genomen voor máchab, in 't gemein.

Mshách, mienchach, maamchach, chach-a, chach-en, ienchach, inochachen, droomen.

Me, mine', mame, ea, ean, inean, inoean, verachten. Paie, trans. nom. act. verachtinge. Mea, act. verachter.

Me, overig om te doen, verschilt van barras, en bior.

Mé-aab, mineaab, mameaab, eaba, eaban, inoaban, inoeaban, imand voor komen in eenigh doen, van hier meaab mabá, voorweten, meab paba, voorverstendigen. Meapattis, voorseggen. Van meaab-maba, nomen, aijaab-

maba,

ba, voorwetenheit. Van meaab-mita, nom. aijaab-mita, voorsienichheit. Van meaab-pattite, nom. aijaab-patite, voorsegginge. Van meeaab-merab, nom. aijaab-merab, voorwillen. Van meaab-meries, nom. aijaab-meries, voormakinge. En so in alle woorden wert meaab, met het verbum gecomponeert, en beduidt het voor desselfs.

Méab, mineab, mameab, éappa, eappan, ineappan, inoeáppan, bijstaen, helpen in gevegt.

Méacha, mimeacha, mameacha, eacha, eachan, ineachan, inoeachan, bidden, bedelen.

Me-adam, mi, ma, e-adamma, eadamman, ineäddamman, inoeäddam, de vogelen van rijpe vruchten jagen. Peadam, trans. verschilt van pia. Aiadam, nom, wech-jaginge.

Mélabo, minebabo, mamebabo, drijven, niet sincken, neutr. morpies.

Mébonna, siet mibónna.

Medadórri, minedadorri, mamedadorri, edadórria, edadorrian. inedadorrian, inoedadorrian, tegen den anderen kijven. Aidadorri, nom. gekijf. Dit nomen compositum cum *mau* vel *kar*, beduidt dan 't samen kijven, over en weder ofte te samen op een ander. Ma-aidadorri, een kijver.

Me-ich, eng, nauw sijn, mi, ma, echa. Pai-ich, trans. nom. e-ich, nauwte, engte. Ma-e-ich, nauw, eng.

Me-il, mine-il, mame-il, e-illa, e-illan, ineillan, inoe-illan, vresen, ook hoeden, mijden, wachten.

Mekap, mime, mame, ekappa, pass. ekappaggete ja baros, het rusten der vogelen op boom of dacken, als sij gevlogen hebbende daer op komen rusten. Dit is 't selve met mikkap, pakap.

Mema, vet sijn, daer veel vet aen is. Ema, vet, vettichheit.

Meodûp, mimeodup, mameodup, eoduppa, 't ondergaen van son en mane, enz. Aiodup, nom. ondergang.

Merâb, minerab, mamerab, erabba, erabben, inerab, inoerabben, willen.

Meried, een ael.

Merien, minerien, mamerien, erina, erinen, inerien, inoerien, doen, maken, ook richten tusschen verschillende lieden. Wij gebruiken het mede voor scheppen. Pairien, doen, maken, scheppen, richten, nom. subst. airien, makinge, scheppinge, richtinge. Ma-airien, maker, schepper, richter, na de wijse van ma-atataap.

Meries, scheef slim sijn, mi, ma.

Mero, mi, ma, eroa, eroan, enz. Pairo, trans. stomp sijn der tanden van suer te eten. Aero, nom. eggichheit, eggich.

Mero-os, minero-os, mamero-os, ero ossa, ero-

ossan,

ossan, inero-ossan, ino-ero-ossan, sitten: Takeis. Mikód, idem. Pairo-os, imp. act. et trans. sitten en doen sitten, airossa, airo-ossen, inairo-os, ino-airo-ossen, ipairo-ossa, ipairo-os, inipairo-os, ino-ipairo-os, airo-os, sittinge.

Merabróob, mi, ma, eroobrooba, neutr. 't om liggen van scherpte van mes, enz. pairoobroob, act. et trans.

M*eroos*, mineroos; mameroos, erósa, erósan, ineroos, inoeróosen, trouwen, in echt te samen komen. Meroos o badda, erosan ja sini. Airoosan, een schoon-soon. Tamau o airoosan, tanai o airosan, schoon vader en moeder. Pairo-os, uijthuwelijcken, imp. airóosa, airoosan, inairosan, inoairosan ja kamein, ipairosa, pass. ipairoos, inipairoos, inoipairoos.

Merûmrûm, mimerûmrûm, mamerumrum, sincken, in water ondergaen, als morpies.

Metórro, mimetórro, mametorro, etórroa, etorroan, inetórroan, inoetorroan, sich bij vuur warmen. Paitorro, pi, pa, ipaitorroa, ipaitorro, enz. doen so doen.

Mgágh, het sterk, als aracq, gengber, enz.

Miach, vuil, kladdigh sijn, mi, ma, iacha. Pajach, pi, pa, trans. et act. besmetten. Aiach, nom. vuilheit, besmettinge. Ma-aiach, besmetter. Miáchach, intend.

Mialla, minialla, mamialla, jalla, jallan, inial-lan, inojallan, met op merckingh ergens op

sien

sien en letten. Aialla, opmercking, aenschouwing.

Mián, minian, mámian, iánna, iannan, iniannan, inoiannan, het rusten en vieren, dat de Favorlangers eenig dagen plachten te onderhouden, wanneer een captijn eertijds gestorven was. Ook het uijtroepen van rust dagen.

Miarar, vuil, kladdigh sijn, mi, ma, inoarra, paiarar, trans.

Mibiech, mini, ma, ibicha, ibichen, inibich, inoibiechen, voort trecken, idem. tsimibiech.

Mibonbon, mi, ma, punt af sijn.

Mibonna, minibonna, mamibonna, ibonna, ibonnan, inibónna, inoibonnan, jacht opsoeken, na jacht soeken. Paibonna, trans.

Micham, minicham, mamicham, ichamma, ichamman, inichamman, inoichamman, drincken. Micham o chatto, tabacq drincken.

Micho, recht, wel, ter dege sijn, mi, ma.

Midárdar, mi, ma, idardarra, dicht bij den anderen sijn, niet ijl, het tegen deel van marroak. Paidardar, act. et trans. aidardar, dichtheit. Ma-aidardar, dicht maker, van paidardar.

Midáchûm, mi, ma, idachumma, pass. idachumman, enz. schaduwen, beschaduwen. Paidachûm, trans. dachûm, schaduwe.

Mididten, als madidden.

Midod, minidod, mamidod, idodda, idoddan, inidod,

inidod, inoidodden, waar uit? idoddan, inidoddan, inoidoddan, lepelen, met de lepel scheppen. Paidod, pi, pa, ipaidodda, enz. doen zo doen.

Mi-ech, mi, ma, plomp, niet scherp sijn, mi-eer, neutr. Pai-ech, trans. en pai-eer.

M*iel*, miniel, mamiel, ila, ilen, iniel, inoilen, touw vlechten of draijen. Item. ophouden, weeren, te rógge houden, afraden.

M*igarrorro*, mi ma, igarrorroa, igarrórroan, ja, ta, vergaderen, te samen comen; als mitarroan, en maûloon. Paigarrórro, trans. Aigarrórro, vergaderinge, 't samen comst. Aigarrórroan, en aijan, vergader-plaets.

Mikkáp, mi, ma, beduidt aenkleven, dus seggen se oock van de vogelen, als se gevlogen hebbende comen rusten op een boom of dack: om dat se met de klauwen daer aen vatten en gelijk als kleven; imp. ikkappa. Paikap, aen placken, aen kleven, activ. et trans. aikap, nom. Lallamikkap irima, rima ikappa.

M*ikkil*, minikkil, mamikkil, ikilla, ikillan, inikillan, inoikillan, vreesen, bevreest sijn, ook sich gorden, miden, wachten.

Mikinno, vochtig, klam, mibo, paibo Takeis. Paikinno.

M*iko*, rimpelachtich sijn, krimpen; iko, een rimpel. Paiko, transitiv.

M*ikotiko*, intendeert miko.

M*ikod*,

Mikod, als meroos, sitten, mi, ma, ikodda, ikodden, inikod, inoikodden. Paikod, trans. nom. aikod.

Migogh, mi, ma, igogha, langsaem, traeg wesen.

Mikorros, minikórros, mamikorros, ikorrossa, afklimmen. Van dit imperat. schijnt te comen het Tilosensche-woort. Mikorrossokosso tarran, een stijl aflopende wech. bij den Favorlang: gesecht mikaussokosso tarran.

Milieb, minilieb, mamilieb, iliba, iliben, inilieb, inoiliben, achter om over de schouders sien. Pailieb, trans. ailieb, nom. tsinnilieb, idem.

Milip, de langheijt des tijds, 't sij verleden 't sij toekomende, mi, ma, pailip, trans. nom. ailip.

Miloslos, mi, ma, aloslossa, neutr. idem. meroobrooh. Pailoslos, act. et trans.

Mimoos, minimoos, mamimoos, imosa, imosan, inimosan, inoimosan, suur sien. Paimoos, trans. nom. aimoos.

Minannis, ende *minanunnis*, mi, ma, imp. inûnanissa, even als maûronnan, en maûromaroman. Painannis, en painanannis, act. et trans. ainanis so o ainananuis, nom. verschil.

Miog, miniog, mamiog, jogga, joggan, inioggan, inojoggan, van boven neer vallen. Item het ontijdig afvallen eenes misgeboorte, hiervan ioggan, een misval, misgeboorte, is het particip. Paiog, trans. nom. aiog, val.

Mini, dese, dit. Is mede een verbum.

Miochóoch,

Miochóoch, miniochooch, mamiochooch, jochoocha, neerdalen, neersinken, slinken, intend.

Mióoch, een mael, slincken, nom. aiooch, aioochóoch, paióoch, paioochoóch, trans.

Mio-a, mi, ma, i-o-a, de nieuwe velden die te voren niet bearbeit sijn, om kappen. Paioa, trans.

Mion, minion, mamion, imp. ionna, jónnan, inionnan, inoiónnan, in een of 't samen krimpen. Idem miko. Paion, als paiko, trans. nom. aion, albaiko.

Mipies, minipies, mamipies, ipisa, ipisen, inipies, inoipisen, doorsnijden. Paipies, trans. nom. aipies.

Mírras, minírras, mamírras, irrassa, irrassán, inirrassen, inoirrassan, beweenen, beschrijen. Pairras, trans. nom. airras. Mirrairas, intend. nom. airrairas.

Mirrít, minirrít, mamirrít, irta, irten, inirit, inoritten, bindgaren maken. Pai-irrít, trans. nom. airrit.

Misapiel, mi, ma, isapila, siet summapiel, neutr.

Misi, minisi, mamisi, isia, pissen, isi-in, inisi, inoisi-in. Paisi, trans. nom. isi, pis.

Misjies, mi, ma, aisjiesa, pass. aisjiesen, enz. ja chau, vijer maken met een *badbad*, sterchoudt, een *billag*, door te trecken. Paisjies, trans. aisjies, de daet en 't geen waer mede.

Misor, minisor, mamisor, isorra, isorren, inisor, inoisorren,

inoisorren, vûûr aenstooken.

Misijk, mi, ma, asijkka, asijkken, inasijk, inoasijkken, op sijde over hangen, hellen. Paisijk, trans. nom. aisijk, hellinge.

Misósso, mi, ma, isossa, lek, dan wert alleen van potten, kannen, en diergelijcke vaten: niet van een hûijs, of dack geseijd. Paisosso, trans. nom. aisosso.

Mita, minita, mamita, ita, itan, initan, inoitan, sien; paita, doen sijen, wijsen. Aita, gesichte. Ma-aita, een siender, sterk siender.

Mitaita, intende. Mita, nom. aitaita, ma-aitaita.

Mitam, minitam, mamitam, itamma, itammen, initam, inoitammen, in leenen. Paitam, uijt leenen, pi, pa, ipaitam.

Mitapao, mi, ma, itapao, itanpao, initanpao, inoitanpao, bij naer als mita, doch beduidt noch met bijsonderer voordacht na seker ding sien.

Mitaronno, glat, glibberigh.

Mitarroom, 't saem vergaderen, bij een komen van een menigte, minitarroom, mamitarroom, itarromma, enz. Mitarroom o assaban o Capitein, het dorp, de Capitein komen bij een vergaderen.

Maûloom, mi, ma, aûloma, 't selve met mitarroom. Aûloom, nom. 't samen komst. Don o aûloman, als don o arorroaijan, een vergader huijs.

Mitara o tarran, als twee wegen 't samen vergaderen

gaderen en in een comen lopen.

Mitas, minitas, mamitas, itassa, itassan, initassan, inoitassan, uitblijven, overnachten.

Mitatsiel, mi, ma, enz. reijnigen, schoon maken. Mitatsiel o don o ta, het huijs, de plaets schoon maken. Tá Deos mitatsil o torro boa innai arapies, Godt reenigt ons van sonden.

Mitebabo, minitebabo, mamitebabo, itebaboa, na om hoog sien.

Mitírpo, minitírpo, mamitírpo, itírpoa, na beneden sien.

Mitoch, taaij, dat sich niet wel van een wil laten trecken.

Mittin, minittin, mamittin, ittinna, ittinnen, inittin, inoittinnen, in 't heijmelijck ofte achter de rugge ijemant dreijgen.

Mkách, geel, groen.

Mkákach, valûw, gecoleurt als d' siecken.

Mkár, hees sijn. Inkár jiri, een heesche keel,

Mo-ab, minóab, mamoab, o-abba, vermeerderen in getal of grootheit, doen vermeerderen en groot werden. Siet paûab.

Móab, maeckt den gradûm comparativûm, als Moab a mato, mario, grooter, beter.

Moár, van spijse geseijd, betekent laeuw sijn, warm: van een siek lichaem, verhit, brandigh; van het aangesicht, oneigentlijk beschaemt, gram of liever blossijende. Verschilt van matadách, 't selve als malûm.

Móas, minoas, mamóas, óasa, oásan, inoasan, ino-oasan, wandelen.

Moba, minoba, mamoba, oba, vakerigh sijn, als Mba.

Mobàrri, siet de verandering in Mbárri, staen.

Mobe, siet de verandering in Mbe, henen gaen 't sij na ons toe 't sij van ons henen. Paûbe', pi, pa, ipaûbe, doen henen gaen, verdrijven.

Mocharanna, et *Mocharanna-channa*, mi, ma, ocharanna-channa, pass. ocharanna-channan, enz. verquicken van sieckte: het siekte, mocharanna-channa, maer 't lichaem, ocharanna-channan. Paucharanna-channa, trans. Aûcharanna-channa, verquickinge.

Mochib, minochib, mamochib, ochibba; ochibben, inochib, ino-ochibben, dragen, maar alleen. Paûchib.

Mocho, mi, ma, ochoa, ochoan, inochoan, ino-ochoan, luijsen soecken.

Modaraû, half rondt, modaraû ja eidas, d' halve maen.

Modaraûdaû, rond als een cirkel, modaraûdaû ja eidas, volle maen. Madaribodibo, idem.

Moddon, de gevels van een huijs 't sij die van berderen of steen gemaakt sijn.

Módon, minodon, mamódon, odónna, odónnen, inodon, ino-odónnen, sich tegen verharden.

Moeda, mi, ma, oeda, oedan, inoeda, ino-oedan, hoe is 't?

Móela,

Móela, minóela, mamóela, daûwen, of het vallen van dien, rijmen. Oela, den dauw, den rijm.

Moelapillap, vol dat het overloopt, mi, ma.

Móetas, minóetas, mamóetas, regenen, beregenen, oetássan, inoetassan, ino-oetassen. Paûtas, pi, pa, ipaûtassa, enz. doen so doen. Oetas, regen.

M*ogaggimo*, mi, ma, betist, verwaart sijn, neutr. siet gûmmaggimo; wert mede gebracht tot het gemoet. Magaggimo atsjies, verwaart van gemoet sijn.

Mokákiach, onlustig, een weinig 't onpasse, als die sieckte onder de leden scheinen te hebben.

Mogoch, mi, ma, imp. ogocha, pas. ogóchen, inogoch, ino-ogochen, afstroopen. Paûgoch, trans. doen so doen. Augoch.

M*okalossikot*, mi, ma, krullen, neutr. Siet Rummalossikot.

Mokap, minokap, mamokap, okappa, okappen, inokap, ino-okappan, ontmoeten, te gemoet komen.

Mokaralákala, ijl, open, niet dicht gewrocht, want wert niet als van lijwaat, stoffen, matten en diergelijke dingen geseid.

M*ogarini*, en M*ogarinigini*, kloots gewijse rond. Item rollen. Pass. schrijft mogarinigini. Van gummarinigini.

Mokibach, geschaert sijn. Mokibach o silok, 't kap mes is geschaert; kibach, een schaer,

schaer, mi, ma, okibacha, neutr. siet de radix; ma-aukibach, geschaert, adject. kummibach.

Mokikiet, gescheurt sijn, van kûmmikiet, mi, ma, okikiedda, act. et trans. aukikied, pi, pa, aukikiedda. aukikieddan, inaukikieddan, inoaûkikieddan, ipaukikidda, pas. ipaukikieddan, inipaukikieddan, inoipaukikied. nom. kikied, scheure. Ma-aukikied, gescheurt.

Móddon, beteikent ook een dracht opnemen om te dragen. Ook imand sijn dracht verswaren in 't gemein imands werk of doen verswaren en verdubbelen: het eerste seit men moddon o paûchiep, en moddon o pásabo, het ander moddon o pataap of pairien.

Molâppa, minoláppa, mamoláppa, oláppa, olappan, inoláppan, ino-olappan, dolen, dwalen.

Mollio', minólliol, mamólliol, olliólla, ollióllan, inollióllan, ino-olliollan, uit vriendschap (niet om loon) helpen in eenig werk. A-olli-ol, hulpe, bijstand, als aûlliol. Ma-a-olli-ol, helper, als ma-aulliol.

Molso, de stutten of stijlen, die in de sijden van de huijsen staen.

Momas, minomas, mamomas, omássa, omassan, inómas, ino-omássen, souten, insouten.

Momach, mi, ma, het vloeijen van papier in 't schrijven, doch met grote vlecken; verschilt van mabad.

Momatas-ó', als matas-o.

Momo,

Momo, een mol, dese dorven de Formosanen niet aen raken en houden deselve voor vergif.

Monách-onacho, minonachonach-o, mamonach-onacho, het overvloeijen van revieren.

Mooch, mi, ma, oocha, pass. oochen, inooch, ino-ooch, dragen, maer alleenlijck aerde in een korfken.

Mood, mi, ma, ooda, ooden, inood, ino-ooden. Pa-ad, trans. schoven of bossen binden, als padij, gierst, nom. óod, een bos, schoof. Ood adda, ood batur, een bos padije, gierst.

Mónad, minónad, mamónad, branden, onad, een vlam.

Mopareopeó, mi, ma, opareopéoa, opareopéoan, enz. ja, ta, staen dralen. Paripareopeo, trans. aupareopeo, draling.

Mópat, minopat, mamopat, opatta, opatten, inopat, ino-opatten, te gemoet gaen. Anders Mpat, de *(m)* kort sonder vocalis afgebeten. Hiervan simpat, quasi si (i. sossi, of sinossi) mpat.

Moor, mi, ma, imp. ora, pass. oren, inoor, inooren. Paoor, trans. idem. gûmmoch.

Mopus, even als gûmmos, gras uijttrecken met een krom-hout *arro* genaemt.

Mópa, minopa, mámopa, opa, als mpâ, aupa, nom. vlieginge, 't vlucht. Aupaijan, vlieg-plaets. aûpaijan o chaar, vlieg-plaets der vogelen.

Mopákko, minopákko, mamopákko, overvloeijen, overlooopen.

overloopen. Mopakkopákko, seer of veel overvloeijen.

Mopesik, mi, ma, opesikka, neutr. geplettert, gemorselt sijn, siet Pesik.

M*ópiech*, mi, ma, opiecha, opiechan, inopiech, ino-opiechen, slincken, contrarium van poddik. Ternern. Mpiech.

M*óra*, hoer-achtig, een hoer. Mor' i slibus, een groote hoer, die gewoonte maeckt van hoereren.

Mórab, mi, ma, orabba, den selven dagh weder keeren van daer men henen is gegaen.

M*orábbies*, minorábbies, mamorábbies, het ebben van de zee, men secht, mach ja to, i. door stroom sijn, als het niet en vloeit, aûrabbies, nom. ebbe.

Mórach, minorach, mamorach, orácha, iorách, iniorach, ino-iorach, pruijlen.

Moránni, mi, ma, oránnia, idem als morrod.

M*órich*, minorich, mámorich, oricha, orichen, inorichan, ina-orichan, leven, 't lijf wassen. Porich, tran. onder houden, voeden, een ander wassen; nom. porich, is, niet in ûsû, voor leven, maer beduidt, wassinge en voedinge.

Morich, mi, ma, oricha, neutr. heeft geen nomen. als morich, doen leven. Porich, pi, pa, oricha, pass. orichen, inorich, ino-orichen, voeden, spijsen. Aurich, voedinge. Ma-aurich, voeder. Páurich, pi, pa, ipaûricha, pass. ipáurich,

rich, inipaurich, inoipaûrich, leven dich maken, heeft mede geen nomen. of ook van een sieckte genesen.

Morich, mi, ma, oricha, wassen 't lichaem, pas. orichan, inorichan, ino-orichan ja to, orichen, inorich, ino-orich ja bog. Aûrich, nomen. wassinge. Porich, idem. ût sûpra, een ander wassen. Hiervan ma-aurich, sodanigen wasser. Paurich, ût sûpra, ijmant doen en ander wássen. Hiervan rarrich mau, aûrich, een ander wassen.

Moriedda, minoriedda, mamoriedda, oriedda, orieddan, inorieddan, ino-orieddan, wech lopen van die geen waer onder of toe men behoort, als van sijn ouders, echtga, dorp, enz. Pauriedda, sulc doen, doen. Het wortel woort is rummiedda. Ma-auriedda, sodanigen wechloper of loopster. Aûriedda, sodanigen wechlopinge.

M*oriet a sisia*, omtrent half twee na middagh.

M*oróog*, minoróog, mamiróog, orogá, orogán, inorogán, ino-orogan, omvallen. Mûrroog o chûbboen, de vallende sieckte hebben. Pauroog, trans.

Morpies, mi, ma, sijncken, contr. Mebabo, drijven.

M*orús*, koel, fris sijn. Paûrus, trans.

Mórras, ruim, wijd sijn.

M*oribal*, vervallig, boûvallig sijn, mi, ma, ori-

oribaila,

oriballa, is ook nom. adject. Pauribal, act. et trans. auriballa, auriballan, inaûriballan. ino-aûriballan, pi, pa, ipauriballa, pas. ipauribal, inipaùribal, inoipauribal, noin. auribál, bouwvalligheit. Ma-auribal, die bouwvallig is. Oriballa, bouwvallich maker of doen maken.

Morikak, uijt en van een geschrijd sijn, als de benen eenes mensches, mi, ma, orikakka, siet rummikak, oock márikak, imp. arikakka, hinc aurikak, geschrijdtheit, rikak, idem. Ma-aurikak, geschrijdt, adject. Ma-arikak.

Morraia, mi, ma, aûraia, neutr. idem macho moraia, siet boven aûrraia, nom.

Morrod, minorrod, mamorrod, orródda, orródden, inórod, ino-orródden, versaken, disimûleren. Paûrod, siet in P.

Marrûan, swart sijn.

Morroór, minorroor, mamûrroor, orrora, orroren, inorroor, ino-orróren, d' aerd na inwoners wijse omklauwen, ook ploegen. Pauroor, doen sulx doen. Aûroor, nom. als sasaut, een herck, ploeg.

Mórtatach, verstrooijen, neutr. minortatach, mamortatách, ortatácha, ten aensien van plaats. Ortatachan, inortatachen, ino-ortatáchan, siet mede pautatach, activ.

Mórzi, verschrikt sijn, nom. aúrzi.

Mossá, minossá, mamossá, ossè, of monea, wegh gaen.

gaen. Heeft in tertia persona, in præs. sossa, in præt. sinossa, in fut. sasóssa.

Masisjien, of mosisjien, mi, ma, osisjiena, neutr. radix sûmmasjies, getant, gekerft sijn, als sommige kruit. Paûsisjies, getant maecken, act. et trans. nom. sjien, verbum, sisjien, tanden, kerven.

Moot, minoot, mamoot, ootta, ootten, inoot, inoóoten, meten.

Mota, minóta, mamóta, ota, iota jo iota, mo-iota, braken. Dummocha, idem.

Motákkotákko, minótakkótakko, mamotakkotakko, gelijck mopakkopakko.

Motarram, mi, ma, otárrara, neutr. hooge van lant sijn. Paûtarrar, verhoogen, imp. aûtarrar, aûtarraran, inautárraran, incautarraran, ipaûtarrara, pas. ipaûtarrar, inipaûtarrar, inoipaûtarrar, tarrar, hoogheit van lant, hoogte, neutr. autarra, verhooginge, act. Ma-autarrar, verhooger.

Motó, een hoek, winckel.

Motozijsja, mi, ma, den geheelen dagh over ijets sijn of doen, als Mofozijsja bachinan tummaap, den geheelen dach over koortsich sijn, arbeiden. Paûtozijsja, trans.

Mottil, af, van vermoeitheit sijn, mi, ma.

Mótûp, minotûp, mamûtûp. imp. otûppa, het uitgaen van een kaers of vuur; oock het genesen sijn van een wonde. Neutralit. enz. Patûp,

enz. Patûp, act. Paûtûp, trans.

Msán, sacht, bequaem om doorgesneden te werden oock heesch sijn. Msasan, intend.

Msásan ja pattite, heesch spreken. Msár, idem.

Naán, de naem.

Náas, 't gehemelte des monds.

Nai, moeder, een moei, met bijvoegsel van de eigen naem. Nai, pattalaan, een stief-moeder.

Naida, hoe veel, plur. Naidaida.

Na-ies, het ingewant.

Náito, seven.

Námo, wij, ons, verschilt van *tórro*, dat torro, begrijpt de geen waermede wij spreken, maar *namo*, niet also.

Nása, flûsies, alleen gebruijckt van 't toekomende, maar gevoegt met *ani*, als aninasa, ook van 't verledene schrijft naássa.

Náttá, een.

Nattagsár, een hand breed, soo mede narroágsar, natorro agsar, enz. een greep, een hant vol van gûmmesar.

Naaúpoot, lijnwaat.

Naúqúa, een ree-bok, of geit.

Nok, snot.

Nok o rimi, wit van een eij.

Nok o baron, hars, gúmme.

Nomósnos, minomosnos, mamomosnos, nosnossa, nosnossen, inosnos, inonosnossen, na eenig reuk snijfven.

Nomosnos, onûmmijonor, waer na riekt, of snuijft ghij.

Nono, een braem. Schrijft Noenó, dese is tweederleij. Noeno babo, is fijn van korle. Noeno gagil, grof van korle, gelijckt de framboeisen.

Not, de neuse.

Nûmma, wat.

Nummochi, ninummochi, nanûmmochi, nochia, nochian, inochian, inonochian, grinsen met het aengesicht, de mond trecken.

O, in woners stercken drank.

Obó, een klaúwen. Van Pa-obo.

Obon, een hoenderkot.

Ochal, genoegh, voldaen sijn, præt. inochal, fut. ino-ochál. Hiervan verbum, Paochal, pi, pa, imp. ipaochalla, pas. ipaochal, inipaochal, inoipaochal, genoegh ofte voldaen, betalen.

Ocho, een luijs.

Odá, gedarmte.

Odar, fijn gesplet n rotting, root geverwt, daer men de hasegaeijen, pijlen, enz. mede be oelt, maer alse swaert geverwt is, is 't acho.

Odor, het borst been.

Oéba, vaeck, slaep.

Oebásan, een hartebock. Sobéchen, een bock die sijn hoorens gevelt heeft. Tûmmokko, een bock die nu even hoorens begint te krijgen.

Oedán, wat dan? wel hoe? wel dan?

Oéla, den rijm.

Oéno, 't hooft, een hecht, gevest.

Oeno abi, een bos pinangh.

Oeraas, grijs haijer, grijsicheit. Ma-aûraas, een grijsaert. Oeraassen, inoeraas, ino-oeraassen, grijs worden.

Oetás, regen.

Ogga, een kleedje voor 't beneden lijf.

Oggaen, een senuwe, ader.

Oggom, een mier.

Olla, als chadsia.

Omarrimárrais, een rispe.

Ombo, minobó, mamobó, oboa, oboan, inoboan, ino-oboan, riecken, activ. dit wert geschreven Mibo. Aûbo, reuk, anders Ombo, is gras op een huis decken, even als dûmmalap, en gummeoch.

Ombarri, minobarri, mamobarri, obarria, obarrian, inobarria, inoabarria, staen; de *(o)* kort afgebeten.

Omparachpach, (de *o* cort af) mino, maampar, iparachpacha, 't los sijn, ofte niet kleeven van eenige dingen, contra. Mikkap, en Maggo.

Omicho, nooijt, nimmermeer.

Onad, een flamme. Van Ponnad, of Monad.

Oob, roet van het schoorsteen. Hiervan Ooben, inoob, ino-ooben, beroet worden, i. swart worden van roock, als inoob ja don. Pa-oob, beroeten of beroet maken.

Óoa,

Óg, een bamboes.

Oos, een trommel.

Oót, gebeente. Ma-ooten, mi, ma, verbum. beenachtich sijn.

Orachan, vermoeijt.

Oras, grijsheit. Hiervan oeraássen, inoeraas, ino-oerassen, grijs worden.

Orien, werd geseid van 't geen in de oogen gevallen sijnde, die omstelt: van hier seit men van het ogen. Orinan, inorinan, ino-orinan.

Oroán, als ra-o, een water-put.

Oróboa, de kinne.

Orrum, een tuig daer de vrijers met de mond op spelen, de tromp niet ongelijk.

Orrûm a macha, de oog-appel.

Osi, wit.

Osi, schuilinge.

Osian, een schuilplaats, van pósi.

Osó, een schild-padde.

Osás, de inwoners tuit, so die van chinesen en inwoners gedragen wordt. Item de gras hoofden van de toppen van 't lange gras, 't saem gebonden, om de beesten te verschricken.

Otáttan, otattea, matelijk ied doen.

Otaûtattán, otaûtattea, als otattan.

Pa, een woordeken, daer mede geloche ot wert. Patzi, daer is geen vis. Gemengt met namen bedied het maken, als pacha-och, een kuijl maken. Oock somtijds eenig doen

daer

daer omtrent, als paûcho, luisen. Maer gemengt met woorden, betekent of doen, doen, als Papiech, doen vechten. Pabórra, doen bevredigen: of van eenig doen ten onrechten verdacht maken en beschûldigen, als Pachab, van diefte beschûldigen. Pachod, van onecht verdacht maken.

Pa, pina, papa, aá, pass. a-en, ina, inoa-en, enig verseert lidt strijcken met een heete, hant doeck, enz.

Pá-ach, pina-ach, papa-ach, ipa-ach-a, ipa-ach, inipa-ach, inoipa-ach, doen roesten of laten roesten.

Pa-aga, pi. pa, a-aga, a-agan, ina-aga, inoagán, ipa-aga, kúchen, a-aga, een kûch.

Paard, pi, pa, aarda, aarden, inaard, inoaarden, ipaarda, het opbinden van der vrouwen haijr. Aard, de tuiten der vrouwen, oock de opbinding. Met a-arrit, als in 't vacobûlaer.

Páarpa, pináarpa, papáarpa, aarpa, ipa-arpa, áarpanni, ináarpan, inoaarpanni, aen een lassen. Item sich aen enig maatschappie verenigen. Cho Abassje pinaarp'o Batsjekan, die van Abassje hebben verenigt met Batsjekan. Paarpa o dippi, ijzer aan malkanderen smeden. Nota, dat paarpa, vereijst d' enden over of inde ander komen. Siet summasoom, en páiap.

Pas, pinas, papas, bássa, bássin, binas, inobassin,

sin, imand in eenig doen stuiten, afraden, item boodschappen, een tiding brengen. Tomada cho pináas o assabán, inachas ja o badda ernerren, wie heeft het dorp geboodschapt, dat de vreijers van Favorlang geslagen sijn. Pábas, trans. babas, boodschap. Ma-ababas, bode, boodschapper.

Pa-arroos, Takeis, pi, pa, a-arrosa. Patûttotûtto, terneren, pi, pa, atuttotûttoa, het ijsen of schricken van 't selve, als men in een schop ofte slinger, geslingert wort.

Pa-as, (laat de laetste *a* naulik hooren,) pinaas, papá-as, a-ássa, nisen, snisen, a-ássen, iná-as, ino-a-assen, a-as, niesijnge.

Páspot, pinaspot, papaspot, ipaspotta, ipaspot, inipaspot, inoipaspot, imandt werk of drukte aenbrengen, bekommeren, trans. van maspot, werwaart verstelt.

Pába, pinaba, pápaba, abaija, verstendigen, bekent maken openbaren, aenseggen, verkondigen. Trans. van maba, werwaert verstelt. Parti. abaijen, inabaijen, inoabaijen, abanni, inabanni, inoabanni, dese participia werden gebruickt ten aensien van de persoon die verstendicht wort, ipaba, inipaba, inoipaba, ten aensien van saken die verstendicht wort.

Pa-attat, pina-attat, papa-attat, stameren, schrijft Pa-at-at. Ternere, pa-ap-ap. Takeis, pamaama, imp. at-atta, at-atten, inat-at, inoat-atten.

Pabach-ich,

Pabach-ich, pinabach-ich, papábach-ich, abach-icha, abach-ichen, inabachich, inoabach-ichen, uitspannen, ook doen uitspannen. Van ipa-bach-icha, inipabach-ich, inipabach-ich, enz. trans. van Mabach-ich, werwaert verstelt.

Pabarrabarra, pinabarrabarra, papabarrabarra, ipabarrabarra, inipabarrabarra, inoipabarra-barra, een ander naakt maken. Trans. van parrabarra, werwaert verstelt.

Pabechab, pinábechab, papabechab, abechabba, abechabben, inabechabben, inoabechabben, met een combaers imand decken, ook imand doen sich self decken. Bábechap, een deken.

Pabarras, pinabarras, papabarras, ipabarasa, ipabarras, inipabarras, inoipabarras, doen los laten. Trans. van parras, werwaert dit ver-stelt. Ma-ababarras, een verlosser. Ca Cris-tus paga ma-ababarras o babosa, Christus een verlosser der menschen. Babarras, verlossinge.

Pabásso, pinabásso, papabasso, ipabassoa, ipa-basso, inipabasso, inoipabasso, doen bindsel maken. Trans. van passo, werwaert verstelt.

Pabassoes, siet pasoes. Pabassos, siet passos.

Pábich-i, pi, pa, abich-ia, abichi-in, inabich-i, inoabichi-in, sprengen met water even als pasjipie; abichi, nom. subst. besprenginge.

Pabóas, pinaboas, papaboas, ipabóasa, ipaboas, inipaboas, inoipabóas, versetten, verplaetsen. Trans. van Maboas, werwaert verstelt.

Pábot,

Pábot, pinabot, papabot, abotta. abottan, inabottan, inoabottan, schoeijen; (dit ten aensien der voeten, maer ten aensien der schoe, abot, inabot, inoabot;) schoenen aen doen, ook doen doen, dan ipabotta, ipabot, enz.

Pachanach, pináchanach, papáchanagh, de pijl op de boog setten. Ipachán-agha, verandert voort (ten aensien van het pijl,) ipachanagh, inipachanagh, inoipachanagh: maer ten aensien van het boog, achan-aghan, inachan-aghan, inoachan-aghan; siet wortel woort is chûmanagh.

Pácharod, pinacharod, papacharod, acharoda, acharoddan, inacharoddan, inoacharoddan, de kousen aen doen, trans. van chummarod, werwaert verstelt.

Pacheo-ach, pinacheo-ach, papacheo-ach, cheoacha, cheo-achen, chineo-ach, inocheo-achen, weerkomen, weerkeren, wederom geven. Wert ook 't gemeet toegeschreven, wanneer het tot sich selven weerkeert, of van eenig ding sich aftrekt.

Pachip, pinachip, papachip, achippa, achippan, inachip, inochipan, ipachippa, ipachip, inipachip, inoipachip, bijvoegen, toevoegen. Chachip, bijvoegsel, nom.

Pabechibechi, pinabechibechi, inopabechibechi, abechibechia, inabechibechi, inoabechibechi, de persoen waarvoor; abechibechian, inabechibechian,

chibechian, inoabechibechian, ied heen en weer slingeren, act. ook doen, sulc doen. Maar dan ipábechibechia, ipabechi-bechi, inipabechibechi, inoipabechibechi.

Pabórren, pi, pa, ipaboorena, ronnen 't bloet, act. borren ja tagga, geronnen bloet.

Pachabbechab, pi, pa, achabbechábba, van het vogelen alsse in 't vliegen hare vlercken bewegen. en daer mede de lucht slaen. Chabbechab, nom. substa.

Pachichichichi, pi, pa, achichicichia, sissen als heet ijsser in 't water.

Pachiech, pináchiech, papáchiech, achicha, achichen, inachiech, inoachichen, roosten, braden, trans. van chûmmiech, en act. van machiech.

Pachirráp, pi, pa, achirrabba, achirrabban, inachirrabban, inoachirrabban, ijets ergens tusschen beiden in voegen daer 't klemt, kan bekwamelijk gebreickt werden, voor inenten, inlijven. Chirrap, nom. veselingen die van 't eten tusschen de tanden blijven steken.

Pachitchit, pi, pa. achitchitta, achitchitten, inachitchit, inoachitchitten, slaen als de aderen, of het herte. Chitchit, aderslag, of herte slagh. Ma-achitchit ja oggach, een pols ader.

Páchote, pináchote, papáchote, chotea, chotein, chinote, inochotein, straffen, bestraffen. Trans. van chûmmote, of machote, werwaert verstelt.

Pad,

Pad, pinád, pápad, badda, baddaan, binaddan, inobáddaan, lijwaad of diergelijk wassen.

Padaat, pi, pa: adáata, adatten. inadáat, inoadáatten, ipadáata, ipadaat, inipádaat, inoinadaat, vroech in de weere sijn om ijets te doen, even als chûmda. Padadaat, intende. nom. ádaat, vroegheit.

Pádach-o-dach-o, pinadách-o-dách-o, papadách-o-dách-o, adach-o-dach-oa, door 't land loopen, vageren.

Padákkodákko, pinadákkodäkko, papadakkodakko, adakkodakkoa, knikkebollen.

Paddabo, pináddabo, papáddabo, addabóa, addaboan, inaddabóan, inoaddaboan, sich ergens versteken of verborgen houden. Addabo, verborging, auaddabo, gantsch verborgen. Ma-addabo, een verborger, versteker.

Paddach, pinaddach, papaddach, addácha, eindigen, uitscheiden.

Páddat, pinaddat, papaddat, addada, addadden, inadadden, inoadadden, in stukjes houwen, snijden, of breken.

Paddam, pináddam, papáddam, addammen, inaddáman, inoaddamman, de rijs of padij, of 't geen diergelijk is, van 't velt af eten, als somwijlen van de wilde dieren geschiet. Padam, pi, pa, ipadamma, enz. doen, of laten sulc doen.

Paddidi, pináddidi, padáddidi, addidia, trillen, schudden als die de koors op 't lijf krijgen.

Paddidi,

Paddidi a sjien, klappertanden.

Paddo-oddo ol, mager.

Páddik, pi, pa, addikka, over-hangen gelijk lang gras over de padt hangt.

Paddûppo, pináddopo, papáddopo, addûppoa, voor over bukken. Ook voor over met hooft ergens op rusten en lenen, als dan, addopóan, inaddopoan, inoaddopoan. Paaddûppo, imp. ipaaddûppoa. Favorlang, paggûppo, trans. ipaagguppoa.

Padirdir, pinadirdir, papadirdir, adirdirra, beven, act. van Madirdir, werwaert verstelt.

Padóch, pinadoch, pápadoch, adóch-a, adochen, inadoch, inoadochen, een klop geven, als men op de deure klopt. Padóch-doch, dikmael so kloppen.

Padûllo, pi, pa, adûlloa, adûlloan, inadûlloan, inoadûlloan, om strijd ied doen, wie eerst gedaen heeft.

Paga, sijn, hebben, lochent ook als pa, en wert in dese betekening verdubbelt, pagaga, geen sints, pret. pinaga, fut. pápaga, imp. ága-a, item. als, als wanneer buiten vraging. Paga ja sarosono de bonna, daer is mist in 't velt. Paga mapan na inobidoan. Paga, beteekent veelheid.

Paga, pi, pa, ipaga-a, ipaga, inipaga, inoipaga, doen wesen, e. g. ja alli oa inipaga, is 't niet nu gedaen wesen, i. hebt gij het niet doen

doen wesen. Ga, essentia, een wesen. Agaijan, de plaetse daer ijet is, als agaijan ota Deos, con tracte agaûta Deos, de plaetse des wesens God.

Pagagagaga, pi, pa, agagagaga-a, pagagagaga-o-to, gorgelen met water.

Pagalgal, pinagalgal, papagalgal, agalgalla, swoegen.

Paggai, een weinig tijds, een oogblijk.

Paggeas, pinaggeas, papaggeas, aggeassa, sich-uitrecken, als de geeuwers doen.

Pagasan, pi, pa, agasanna, agasannan, inagasan, inoagasannan, liefhebben, zeer beminnen. Agasan, groote lust, liefde, begeerte. Ma-agasan, een liefhebber.

Paggi, pinaggi, papaggi, aggia, het knorren van het honden.

Pagoegoe, pinagoegoe, papagoegoe, het rasen va de zee en wint. Het rommelen van donder, buik, enz. Pagoegoegoegoe, intendeert.

Pagorgor, pi, pa, agorgorra, ronchen.

Pagotgot, pi, pa, agotgotta, het korren der duivicken of doffers.

Paichiech, pi, pa, het wee-doen van buik, imp. aichiecha, pass. aichiechen, inaichiech, inoaichiechen.

Paicham, in act. trans. imp. aichamma babosa, aichamman, inaichamman, inoaichamman, ipaichamma, pas. pichamman, inichamman, inoichámman, ipaicham, inipaicham, inoipáicham,

cham, drinckem, te drincken geven; aichan, nom. drinckinge; áichaman, drinck beker, allerleij drinck tuig.

Paichasarra, pinaichasarra, papaichasarra, voor het imp. seit men, sarra o kagil, slapen.

Paies, pinaies, papaies, aisa, ipaies, inipaies, inoipaies, wegh setten, uit de wege doen.

Paija, pinaija, papaija, aija, aijanni, inaijanni, inoaijanni, achter over leunen.

Páijach, pináijach, papaijach, aijacha, aijachen, inaijach, inoaijachen, waermede, iachen, ipaijach, iniachen, inipaijach, inoipaijach, vuil maken, met vuil bewerpen, trans. van Miach, werwaert verstelt.

Paijoch, pinaijoch, papaijoch, aijocha, weerkeren, als dan aijochan, inaijochan, inoaijochan, wederom geven. Dan ipaijoch, inipaijoch, inoipaijoch.

Paikiek, pinaikiek, papaikiek, kraken, gekraak maken.

Pakietkiet, pi, pa, idem.

Paikap, trans. van Mikkap, werwaert verstelt.

Páilieb, pináilieb, papáilieb, ailieba, ailieban, inailiban, inoailiban, roepen, imand halen. Paailieb, imp, ipaáiliba, trans. nom. ailieb, roepinge.

Pailielieb, intende.

Paior, pmaior, papaior, aiorra, aiorren, inaiorren, inoaiorren, imand voor gaan om de wegh te

te wijsen; de weg, aiorran, inaiorran, inoaiorran.

Pairas, pinairas, papairas, airasá, ipairasa, ergens stout op siin, ipairas, inipairas, inoipairas, als pàsies, nom. airas, als asies.

Pairoos, transiti. van Meroos, werwaert verstelt.

Pais, pinais, papais, aisa, aisan, inaisan, inoaisan, peisteren.

Paisis, pi, pa, door de tanden schuisselen of sleuten.

Páita, pináita, papáita, ipaita, toonen, laten sien; wat? ipaita, inipaitá, inoipaita; aan wien? aitanni, inaitanni, inoaitanni, trans. van Mita, werwaert verstelt.

Pajus, pi, pa, bajussa, bajussen, binájús, inobajûssen, storm-wint waeijen, stormen. Pabajûs, trans. Bajûs, nom. storm-wint, storm.

Pakaqûa, pinakaqûa, papakaqûa, aka-qua-a, akaqûa-an, inakaqûa, inoakaqûa-an, ied matelijk doen, ook doen, also doen, dan ipakaqua-a, ipakaqua, inipakaqûa, inoipakaqûa, nom. qûa, weinich, matich, akaqûa, verklijnijnge.

Pakaûkaû, pinakaûkau, papakaùkaû, akaûkaûa, akaûkaûan, inakaûkaûan, inoákaûkaûan, met luide kele roepen.

Pakéas, pi, pa, akeassa, akéassan, inakeas, inoakéassan, het een been achter uijt steken, als kûmmitta.

Paksas,

Pakeas, pi, pa, ipakeassá, ipakeás, inipakeás, inoipakeas, doen, so doen, nom. akeás, uijtstekinge der beene.

Pakibokibo, pinakibokibo, papakibokibo, akibokiboa, spertelen, trans. van kummibokibo werwaert verstelt.

Pakikekikke, pi, pa, akikkekikea, krielen, als, pakikkekikke tsi, binnan, tsiga.

Pâkarot, pi, pa, imp. akkarótta, kraken, als ijet dat breeckt. Pakarot, trans. nom. karot, gekraeck.

Pakiliekille, pi, pa, imp. akillekillea, rammelen doch so dat er eenich geklanck bij is, als van gelt onder malcanderen, of de ringen aen den armen. Verschilt van paseerseer.

Pakkio, pinakkio, papakkio, akkio, akkioa, het schreûwen van de harten.

Pakkol, pi, pa, akkolla, diep spitten, of graven, als paulallâm.

Pakobos, pinakobos, papakobos, akobossa, akobossan, inakobossan, inoakobossan, met netten jagen, oock so doen jagen, dan ipakobossa, ipakobos, inipakobos, inoipakobos.

Pakótkot, pi, pa, akotkótta, 't klocken der, broed-hennen.

Pala, (laet de laetste letter weinich horen) pinala, papála, ipála, aláuni, inalanni, inoalanni, seggen, te verstaen geven, vertellen. Ala, nomen. segginge. Dit nom. compositûm met

karri

karri, als karri ala, en mau, als mau ala, is 't samen of met malcanderen spreken.

Pala, transiti. van Malla, werwaert verstelt.

Paláblabg, pinalablabg, papaláblabg, alablábba, alablabban, inaláblabban, inoalablabban, meet een waeijer waeijen, voecht hier bij lallab, het nome.

Palachach, pinalachach, papalachach, alachacha, alachachen, inalachach, inoalachachen, het tegen deel van Padidden. Siet Malachach, waervan dit transit. is.

Palachach, betekent oock, jet doen ruim en los aen setten, maer dan ipalachacha, ipalachach, inipalachach, inoipalachach.

Palalat, pinalalat, papalalat, balabalata, binalabalat, balalabalatten, inobalabalatten, ijed op een rije of besijden 't ander doen. Palalat ja se malam o bausies; het verschilt van Palat, siet daer Pálalat, pinálalat, pápalalat, ipalalatta, ipálalat, inipálalat, inoipalalat, doen op een rije sich voegen, of ied doen; voech er bij, balálat, het nomen.

Palapilapies, trans. van lûmmapilapies, of malapilapies, werwaert verstelt.

Pálat, pinálat, papálat, balatta, balatten, binalat, inobalatten, als palálat, behalven dat *palat* sich alleen uijtbreijdt tot 't verb. maer transitial genomen, ipalátta, ipalat, inipalat, inoipalat, voecht bij balat, het nomen.

Palaûlaûb,

Palaûlaub, pinalaûlaûb, papalaûlaûb, aûlaûba, laûlaûban, linaûlaûban, inolaûlaûban, als lûmmaûlaûb.

Pallákkûm, trans. van Mallakkûm, werwaert verstelt.

Pallidóllido, pinallidóllido, papallidóllido, allidollidóa, allidollidoan, inallidollidóan, inoallidollidoan, gints en weder lopen, wert oock van een kromme weg geseit, pallidollidoa taran.

Pallil, pi, pa, allilla, pas. allillen, inallil, inoallillen, als maûchûs, matsipi, seer rasen, en tieren. Pallillil, intend. pallil.

Palil, trans. allil, geraes.

Pállo, pi, pa, imp. álloa, pass. die allóan, enz. dat ipállo, enz aenreicken, ijets langen of ijemant ijet toereiken, wert oock gebruickt voor 't geven of toereicken eens pants van trouwen of andersints, gelijck oock wel de Formosanen somwijlen gewoon sijn een onderpant te geven. Palo, trans. nomen. allo, toereickinge, onderpant, 't welck tot een teicken van een contract wert gegeven.

Pállossa, pinallossa, pápallossa, allossa, allossanni, inallossanni, inoallossanni, aen een, of weinige ied ontdecken en openbaren.

Palololullo, pinalololullo, papalololullo, al lolulloan, inalololulloan, inoalololulloan, eenich geluit maken als van het voeten der geneer die

hart

hart lopen, ofte als van een slachregen; want so seit men oock, palololullo ja oetas.

Pammamma, pinamamma, panámamma, ámamma, het velt met gras beplecken, wat? amammanni en amammaijan, inamammánni en inamammaijan, inoamammanni en inoammammaijan; waer mede? ipàmamma, inipamamma, inoipamamma.

Pameáû, pi, pa, ameeûa, het meeuwen der katten.

Pamoggimoggi, pi, pa, amoggimoggia, amoggimoggien, inamoggimoggien, inoamoggimoggien, murmureren, mompelen. Amoggimoggi, murmurringe; ma-amoggimoggi, murmureerder.

Pana, ergens henen, ergens na toe; pana Baziekan, na Batsjekan; heeft dickwils bij sich de, als pana de Taijoan, na Taijoan. Is mede verbum, en heeft in præt. pinana, in fut. papána, in imperat. ána, act. ipana, trans.

Pan, pinan, pápan, banna, bannan, binannan, inobannan, met aerd toe dammen. Pában, pinaban, papaban, ipabanna, ipaban, inipaban, inoipaban, doen, sulc doen; baban, een dam.

Pannab, pinannab, papannab, anabba, wat? annabben, inannab, inoannabben, waer mede? ánnaban, inannaban, inoannaban, het wasschen van den handen.

Panno, pinánno, pananno; annoa, sich kleeden; wat?

wat? annoan, inánnoan, inoannoan, waer mede? ipanno, inipanno, inoipanno. Pano, trans. siet onder.

Pannonnonoño, pi, pa, het singen der muskiten.

Pano, pinano, papano, een ander kleden, wat of wie? anoan, inanoan, incanoan, waer mede? ipáno, inipáno, inoipáno; voecht by *panno*, weinich boven.

Panoggonoggo, pinanokkonokko, papanokkonokko, annokkonokkoa, annokkonokkoan, of anni, of aijan, inanokkonokkoan, inoanokkonokkoan, 't ruggelen, smeken. Annoggonoggo, smeekinge.

Pa-oa-oa, pi, pa, a-oa-oá-a, het roepen der kraeijen.

Paa-óabi, (de eerste *a* kort afgebroken tot onderscheid van Pá-oabi, doen saijen;) pina-oabi, papa-óabi, a-óabia, a-óabi, inaoabi, inoaoábi, de velden saijen, ook besaijen, dan áoabian, inaoabian, inoaóabian. Babósa, paoabi, saier, adda ipa-oábi, wert geseit. Bonna aoabian, wert besaeit. Aoábi, nom. saeijinge. Aoábi an, aoabi aijan, saeijtijt, of plaets.

Pa-obo, pina-obo, papa-obo, a-obóa, a-óboan, inaóboan, inoa-óboan, bekloûwen, ook op kloûwen, tot een klouwen opwinden, als dan ipaóboa, ipa-obó, inipa-obo, inoipa-obo. Obo, een kloûwen.

Paos, een parring.

Papacha, oester.

Papadda,

Papadda, pinapapádda, papapádda, apapádda, apapaddan, inipapaddan, inoipapaddan, de voeten wassen; waer mede? apapaddanni, of aijan, inapapaddanni, inoapapaddanni.

Papappa, tran. van Mápappa, werwaert verstelt.

Papil, trans. van Mapil, werwaert verstelt.

Papillepillik, pi, pa, apillepillikka, te samen klappen, als tweè handen, twee plancken, enz.

Para, pinára, papara, ará, arán, inara, inoaran, met of bij imand sijn, geschelschappen, araosse ta Cabba oe, gaat Cabba geselschap houden. Ara, een cameraed, geselschap. Pass. aran, inaran, inoaran, vergeselschapt worden, dese passiva werden gebruickt ten aensien van den gene die ijemant dient, als Takaba aran o Takalla, i. e. Takabba wert gedient van Takala; ofte Takaba inara o icho, i. e. Takabba is gedient geworden van hem. Ende aran, wert dan ook genomen van de persoon die dient, dat is de dienstknecht en meid.

Parab, pinarab, paparab, iparaba, ipárabа, inipárabaino, bevruchten, beswangeren, siet rummab, wiens trans. dit is, en beduit beswangeren, oock doen of laten een vrouw beswangeren, en rummab, beduidt het ontfanger. Het kint raben; rinab, inoraben, wert ontfangen.

Paraba, pinaraba, papáraba, ará, aran, inara, inoaran, als van Para, tot een kint aen nemen, ook tot een kint geven of laten aennemen, als

dan

dan ipáraba-a, iparaba, inipáraba, inoipáraba. Paraba, verbum act. et trans. Het kint *rûmmaka*, neemt een ander tot sijn vader aen. De eigen vader laet het kint van een ander aennemen. Paraba choa, siet op die gene die het kint aenneemt; wert oock gesecht Paraba, het kint aen te nemen. Een aengenomen vader, raba amosjiem. De rechte vader, iparabo. Het kint wort van den aengenomen vader, arau.

Parállibal, pinarállibal, paparállibal, baralliballa, barállibal, binarallibal, inobarallibal, lijnwaet klederen en dergelijck goet te drogen leggen. Want breid sich soo ver niet uit, als porra; pabarallibal, te doen etc.

Párapies, transit. van rûmmapies, werwaert verstelt.

Parar, trans. van márar, werwaert verstelt.

Parid, pinarid, papárid, aridden, inarid, inoaridden, de plaets, of 't gene waer van, ariddan, inariddan, inoariddan, op drogen, activ. siet Marid, neutr.

Parara, trans. van Marara, werwaert verstelt.

Paraût, trans. van rûmmaût, werwaert verstelt.

Paraûrat, tran. van rûmmaûrat, werwaert verst.

Pardosan, pinardosan, papardosan, sticken, als die gene doen, die eenich spijse of dranck in verkeerde keel geschoten is. Paardosan, ipinaardosan, papaardosan, ipaardosana, ipaardosan, enz. doen sulc doen.

Páressji,

Páressji, pi, pa, imp. áressjia, aressji-in, inaressji, inoaressji-in, ipáressjia, pas. iparessji, iniparessji, inoiparessji, opsitten tot vechten. aressji, nom. opsittinge. Ma-aressji, opsitter.

Pariaût, pináriaut, papáriaût, ariauta, ariaûtan, inariaut, inoariaut, vullen, vol maken. Oock sulcks laten doen, als dan ipariaûta, ipariaut, iniparíaût, inoipariaut, ariaut, nom. ma-ariaut.

Pariggo, als *rûmmiggo*, pinariggo, papariggó, ariggoa, ariggoan, inariggo, inoariggoan, ariggoan, inariggoan, inoariggoan, verstelt bij Mariggo.

Parikoriko, pinarikoriko, paparikoriko, rikorikoa, rikorikoan, rinikorikoan, inorikorikoan, jed schudden, gints en weer bewegen, oock sulc laten doen, als dan iparikorikoa, iparikoriko, iniparikoriko, inoiparikoriko, trans. van rummikóriko, werwaert verstelt.

Parikak, siet rûmmikak.

Pario, pinaria, papário, arióa, arióan, enz. goet maker, siet in Mario; arió, verbeteringe, goet making. Ma-ario, verbeteraer, goet maker.

Parrióriot, pi, pa, imp. arrióriotta, van Parriot, siet onder, wert gesecht van klim, enz. welcke lange eenige stocken of boomen op klimt en die omvangt.

Paroch-i-boch ja boesûm, een betogen lucht.

Parokail, pi, pa, arokaila, pass. arokailen, inarokail, inoarokailen, d' handen of voeten over malcanderen

malcanderen henen leggen, ofte so doen, dan iparokáila, enz.

Parne, pinarne, paparne, iparnea, ipárne, inipárne, inoiparne, als rûmne. Párne, siet rûmmene.

Pároob, pi, pa, aroba, pass. aroban, inaroban, inoaroban ja bonna, iparoob, iniparoob, inoiparoob ja dasso, strooijen, bestrooijen met drooge dingen.

Párrorro, pinarorro, paparrorro, arrorroa, arrorroan, inarrorroan, inoarrorroan, als rûmmorro. Parorro, pinarrorro, papárorro, ipárorroa, ipárorro, iniparorro, inoiparorro, doen, alsoo doen. Mein dattet moet geschreven werd Parorro, act. van Márorro.

Párrar, pinarrar, paparrar, arrárra, arrarran, inarrarran, inoarrarran, ompaggeren; arrar, pagger.

Parrabárra, pinarrabarra, paparrabárra, barrabarran, barrabarráan, binarrabarraan, inobarrabarraan, naeckt, sich ontdecken, sich naeckt maken.

Párrach, pi, pa, iparracha, iparrach, iniparrach, inoiparrach, hoereren, onecht bijslapen. Sjiem parrach, een hoere kint; rini párrach, een bij dat buiten 't nest op een onbehoorlijcke plaets is gelecht. Ma-apárach, een hoereerder.

Párras, pinarras, paparras, bárrasa, bárrasan, binarrasan, inobárrasan, los laten, vrijlaten, item, uit de hant stellen, neder setten, maer

dan

dan iparrasa, iparras, inipárras, inoiparras. Ma-ababarras, verlosser. Ca Christus paga ma-ababarras o babosa, dat is, Christus is een verlosser der menschen. Babarras, verlossing.

Parribrieb, pinárribrieb, papárribrieb, schudden, arribrieba, is allerleij schudden.

Parri, trans. van Marri, werwaert verstelt.

Parried, pinárried, paparried, arrida, arridan, inarridan, inoarridan, het superstitieus befelen der oude toveressen.

Párrinon, pinarrinon, paparrinon, arrinoa, quarrelen, als doen, die de er niet noemen konnen: rattirrien, idem.

Párro, pinarro, papárro, barroa, bárroan, binarro, inoibarroan, busselen, tot bossen of schoven binden. Pabarro, pinabarro, papabárro, ipabárroa, ipabarro, inipabarro, inoipabarro, doen sulc doen. Barro, een schoof bos.

Párriot, pinarriot, paparriot, ariotta, ariottan, inarriottan, inoarriottan, bewoelen, is een verscheiden wortel, 't selve met rumniot.

Parripiéripi, pi, pa, imp. arripieripia, pas. parripieri-in, pinarripieri-in, inoparripieri-in, met een swenck in schemering iets sien, als ûnalloab.

Parriparri, pinarriparri, inoparriparri, parriparria, parriparri-in, pinarriparri, inoparriparri-in, een gat boren.

Parripieripit, pi, pa, arripieripitta, pass. arripieripitten,

pieripitten, inarripieripit, inoarripieripitten, kakelen, veel snaps hebben. Paripieripit, trans. arripieripit. gekakel, gesnap. Ma-arripieripit, een alle klap; idem, teteám, en dirrikken.

Párroa, pinárroa, papárroa, arroa, arroan, inarroan, inoarroan, uitgraven.

Párt, pinart, pápart, arta, arten, inart, inoarten, ied kneusen of breken, als een ried, of gelijcke dingen.

Pasaas, pinásaas, papásaas, asaassen, inasaas, inoasaasen, de loop veroorsaken.

Passap, pi, pa, asappa, ipasap, inipasáp, inoipasap, lasschen, dat de einde over malcandere comen. Asap, nom. Trans. pasap.

Pásaso, trans. van Sûmmaso, werwaert verstelt.

Pascar, trans. van Mascar, werwaert verstelt.

Pasas, pi, pa, asasa, ipasasa, boven 't hooft dragen, als een qúitas op wert gedragen, oock als een bul 't jock op de neck draegt; mede op de schouder dragen. Asasan, de plaets daer men draecht, asasaù loan. 't jock dat de bul draecht.

Pásassar, pinásassar, ipasassara, ipasassar, inipasassar, inoipasassar, doen inluisteren of stillekens seggen; voecht bij Passassar.

Pásbas, pinabas, papásbas, basbassa, basbassen, binasbas, inobasbassen, plat bijten, plat knaaûwen.

Paseerseer,

Paseerscer, pi, pa, imp. aseerseer, rammelen, doch sonder klanck; verschilt van Pakillekílle.

Pásjadda, pinásjadda, papásjadda, ipasjadda, ipasjadda, inipásjadda, inoipasjadda, een dack op een huijs doen leggen.

Pási, pi, pa, asia, asian, inasian, inoasian, ipasi, pass. ipasi, inipasi, inoipási, schillen. Asi, schillinge.

Pásjimit, pi, pa, imp. asjimda, pass. asjimdan, inasjimdan, inoasjimdan, streelen met de hant.

Pasinok, pinasinok, papasinok, ipasinokka, ipásinok, inipasinok, inoipasinok, doen de neus snijten. Stilt bij Passinok.

Pasjemar, pinásjemar, papásjemar, asjemárra, asjemárran, inasjemarran, inoasjemarran, besmeren, aensmeren; waer mede? ipasjemar, inipasjemar, inoipasjemar, oock sulk doen laten, als dan ipasjemarra, ipasjemar, enz. als boven. Sasjemar, vet. Masjemar, verb. neutr.

Pasies, fier, moedig sijn, pi, pa, asiesa, pasies o ramied, moedich van woorden sijn, roemen, pochen. Pasies o mababat, moedig sijn op sijn gang. Asies, nom. sub. moedigh. Ma-asies, een die moedich is.

Pasiet, piasiet, papásiet, verkout sijn, hoesten, de hoest hebben. Asiet, de hoest.

Passjir, pinassjir, papassjir, issjirra, issjir, inissjir, inoissjir, ied ergens neer of inleggen. Pasjir,, trans. nom. sasjir, de neder setting selfs;

selfs; sásjiran, of sasjiraijan, de plaets daer men ijet neerset, of legt. Sásjiran o táttûllo, contracte sasjiran tûttûllo, een handelaer.

Pasji, langs henen passeren. Pasji abas, langs de zee, pi, pa. Móso, idem.

Pasinsin, pinasinsin, papasinsin, de hooft wee.

Passjipir, pi, pa, assjipirra, sprengen met water, even als babichi; asjipir, nom. subst. besprenginge.

Pasíksik, pinasiksik, papasiksik, asiksikka, asiksikken, inasiksik, inoasiksikken, als pádidden, met dese spra. is 't activum, van másisisik, maer imp. ipasiksikka, pass. ipasiksik, inipasiksik, inoipasiksik; met die spra. is 't het trans. van sûmmiksik.

Pasisiet, pinàsisiet, papásisiet, asisita, asisiten, inasisiet, inoasisiten, spijse, die heet is, koelen, oock laten koelen, dan ipasisita, ipasisiet, inipasisiet, inoipasisiet; voecht bij Masisiet.

Pasisse, en *Pasissiesissese*, pi, pa, asissisissesea, ratelen, als een gescheurde gong, klock, enz.

Pásoa, pinasoa, papasoa, asoá, áscan, inásoa, inoasoan, of soan, sinoan, inósoan, wonden, oock doen wonden, dan ipásoa, inipasoa, inoipasoa. Soa, een wonde.

Pasobi, pinasobi, papasobi, ipasobia, ipasobi, inipasobi, inoipasobi, doen met droog, als sout, sand, enz. bestrooijen of bewerpen.

Pasoeisoci,

Pasoeisoei, pinasoeisoei, papasoeisoei, asoeisoeia, met de mont fluiten.

Pásoes, pinásoes, papásoes, ipásoesa, ipasoes, inipasoes, inoipásoes, doen horen. Pabásoes, pinabásoes, papabasoes, ipapássoesa, ipápassoes, inipapassoes, inoipapassoes, idem.

Pásoes, siet onder *passos*.

Pásor, pi, pa, imp. asorra, pass. ipasorra, te samen voegen, twee dingen die van malcanderen afstaen, en bij malcanderen moeten wesen, als twee hûisen, twee letters, enz.

Pasosot, pinasosot, papasosot, asósota, asosotan, inasosotan, inoasosotan, uitdeilen, uitreicken, wat? asosoten; inásosoot, inoasosoten, ofte ipásosot, inipasosot, inoipásosot.

Paspas, pi, pa, paspássa, paspássen, pinaspássen, inopaspássen, stof regenen. Paaspas, trans. Paspas, nom. stofregen.

Passabo, pinássabo, papássabo, assabóa, assabon, inassabo, inoassabon, met sijn twee ied dragen. Pasabo, pinâsabo, papasabo, ipásaboa, ipásabo, inipasabo, inoipasabo, doen also dragen.

Pássapa, pinassapa, papassapa, asapa-a, lispen.

Passasar, pinassassar, papassassar, assassárra, assassárran, inassassarran, inoassassarran, inluisteren, stillekens seggen.

Passjadda, pinassjadda, papassjadda, een huis decken, wat? assjadda, assjaddanni, inassiaddanni,

danni, inoassiaddanni, waermede? ipasjaddan, sipasjadda, inipasjadda, inoipasjadda.

Pássinok, pinássinok, papássinok, assinokka, assinokkan, inassinok, inoassinoken, de neus snuijten.

Pássobi, pinássobi, papássobi, assobia, assobian, inassobian, inoassóbian, bestroijen, bewerpen, maer met droog, als sout, sant, enz.

Pásso, pinasso, papásso, bassoa, bassoan, binassoan, inobassoan, bindsel van bamboesen maken.

Pássopietpiet, pinassopietpiet, papassopietpiet, assopietpieta, assopietpietan, inassopietpietan, inoassopietpietan, soomen. Pasopietpiet, pi, pa, ipasopietpieta, ipasopietpiet, inopasopietpiet, inoipasopietpiet, doen soomen.

Passoes, een boor.

Pássos, pi, pa, pássossa, passosan, pinassosan, inopassosan, boren.

Pasopir, pi, pa, assopirra, assopirran, inassopirran, inoassopirran, met een werp-net vischen. Pasopir, pi, pa, ipasopirra, ipasopir, inipasopir, inoipasopir, doen also vischen. Assopir, soodanigen visschinge, oock 't geen waer mede, een werp net.

Passos, pi, pa, bassosa, bassosan, binássosan, inobassosan, kussen, soenen. Pabassos, pi, pa, ipabássosa, ipabassos, inipabassos, inoipabassos. Babássos, een kus, nom.

Passoso,

Passoso, pinássoso, papássoso, assosoa, aen wien? assosoan, inassosoán, inoassosoan, schenken, vereeren, om niets geven: wat? ipassos, inipassoso, inoipassoso, idem, pi, pa, imp. assokka, hiervan schijnt ontleent de naem van het dorp *Assok*, sijnde het nomen, a verbo *passok*, beduidende een gifte; omdat de plaets van 't dorp *Assok* in vorige tijden aen den inwoonders van den *Tamachan* gegeven of geschonken is. Psaoso, trans. Asoso, nom. gifte, geschenk.

Pátach, pinátach, papátach, ipátacha, ipatach, inipátach, inoipatach, d' tanden doen of laten swart maken, voecht bij *pattach*.

Pátapa, pi átapa, papátapa, van boven ied laten neerkomen, wat? ipátapa, ipatapa, inipatapa, inoipatapa, aen wien? atapa-a, atapa-an, inatápa-an, inoatapaán; oock ied sulks laten doen, en dan ipatapa, enz. als voren, voecht bij Patappa.

Patippo, pinàtippo, papatippo, atippoa, atippoan, inatippóan, inoatippoan, schieten met mûsquet of doen schieten, dan ipatippoa, ipatippo, inipatippo, inoipatippo.

Patis, pinatis, papatis, ipatissa, ipatis, inipatis, inoipatis, doen heen werpen of verliesen, trans. van Matis, werwaert verstelt.

Patoom, pi, pa, atoamma, atoamman, enz. de honden te samen doen spelen.

Patarion,

Patarion, pi, pa, papatta-arion, achterwaert doen sijn. Siet Matarron.

Passikasár, pi, pa, assikasarra, achter over liggen.

Patsikir, pi, pa, atsikirra, queelen der leeuwercken, nom. tsikir.

Páttach, pinattach, papattach, attacha, attachan, inattachan, inoattachan, de tanden swart maken.

Pattaggai, als Paggai.

Patsiliek, pi, pa, atsilieka, het gierecken der mûsschen, nom. tsiliek.

Pattadach, pinattadach, papattadach, atadacha, atadachen, inatadach, inoatadachen, warmen, warm maken. Patadach, pi, pa, ipatadacha, ipatadach, inipatadach, inoipatadach, doen warm maken, trans. van Matadach, werwaert verstelt.

Pattala, wert noijt alleen gebruickt. Maer

Mau, Naij, Sjiem, Atoasa } patala, stief { vader, moeder, kint, suster, of broeder.

Pattallaijach, pinattallaijach, papattallaijach, attallaijacha, attallaijachan, inattallaijachen, inoattallaijachan, sich op de rugge liggen. Patallaijach, pinattallaijach, papatallaijach, ipatallaijacha, ipatallaijach, inipatallaijach, inoipatallaijach, doen op de rugge liggen.

Pattallakkám,

Pattallakkûm, pinattallakkum, papatallakkum, atallakkumma, inatallakkumman, inoatallakkumman, als Pallakkum. Maer patallakkûm, pinatallakkûm, papatallakkum, ipatallakkumma, ipatallakkûm, inipatallakkûm, inoipatallakkûm, als palakkum.

Pattap, pinattap, papattap, attappa, attappen, inattappan, inoattappan, een gat of scheure stoppen, 't sij met toelappen, 't sij met toe te weven, te breiden of vlechten. Patap, pinatap, papatap, ipatappa, ipatap, inipatap, inoipatap, doen, sulks doen.

Páttapa, pinattapa, papattapa, neer vallen, naar beneden vallen, even als de druppelen water van een dack, daer op valt, attapa-an, inatapaan, inoatapa-an, doen neer vallen. Patapa, waer van voren attapa, nom. een droppel.

Pattárran, pinattarran, papattarran, atarrana, atarranen, inatarran, inoatarrannen, uijt de weg wijken, wegh ruijmte geven. Sulks doen geschieden. Patarran, pinatarran, papatarran, ipatarrana, ipatarran, inipatarran, inoipatarran.

Patárrigi, trans. van Matarrigi, werwaert verstelt

Pattas, pinattas, papattas, atassa, ataszen, inattassan, inoattassan, schilderen, schrijven. Patas, pinatas, papattas, ipatassa, ipatas, inipatas, inoipatas.

inoipatas, doen schrijven, of schilderen. Atas, schilderei. Ma-atas, schilder.

Pattaûlieb, pinattaulieb, papattaûlieb, ataûliba, ataûliban, inataûliban, inoataûliban, ergens achter of onder sich schuil houden. Pataûlieb, pinataûlieb, papataûlieb, ipataûliba, ipataûlieb, inipataûlieb, inoipataûlieb, imand sich doen schuil houden.

Pattaûso, pinattaûso, papattaûso, ataûsoa, ataûsoan, inataûso, inoataûsoan, genesen, cureren. Pataûso,, pinataûso, papataûso, ipataûsoa, ipataûso, inipataûso, inoipataûso, doen of laten genesen. Attaûso, nom. Ma-ataûsi.

Pattó, pinatto, papatto, het tuiten in de ooren.

Pattaûte, pinattaûte, papattaûte, attaûtea, attaûtin, inataûte, inoatautin, onverhoeds in brandt helpen. Pataute, pinataûte, papataûte, ipataûtea, ipataû-te, inipataûte, inoipataûte, doen, sulk doen.

Pattázies, pinattazies, papattazies, attazisa, een molik maken, pass. ipattazies, inipattazies, inoipatazies, t. w. 't geen daer de molik afgemaekt wordt. Oock molicken setten, als dan attazisan, inattazisan, inoattazisan. Patazies, pi, pa, ipatazies, ipatazisa, inipatazies, inoipatazies, sulks doen, of laten doen.

Pattil, pinattil, papattil, ipattilla, attilla, ipattil, attillan, inipattil, inattillan, inoipattil, inoattillan, leren, onderwijsen, activ. Patil, pinatil, papatil,

ipatilla, leren; neutralit. enz. dese heeft geen participia. Soo secht men, Cho attillan, 't volck wort geleert; attite o Deos ipattil, 't woort Gods wort geleert.

Pattillo, pinattillo, papattillo, ipattilloa, attilloa, ipattillo, attilloan, inipattillo, inattilloan, inoipattillo, inoattilloan, gebieden, bevelen. Patillo, pinatillo, papatillo, ipatilloa, ipátillo, inipátillo, inoipatillo, doen bevelen; attilloan ja cho, 't volck wort geboden; ipatillo ja ranied, 't woort wort geboden.

Pattite, pinattite, papattite, attitea, attitean, inattitean, inoattitean, spreken, opentlig tot het volck spreken, prediken. Patite, pi, pa, ipatitea, ipatite, inipatite, inoipatite, doen, sulcx doen.

Pattodoch, pinattodoch, papattodoch, attodocha, attodochen, inattodoch, inoattodochen, koopen. Patodoch, pinatodoch, papatodoch, ipatodocha, ipatadoch, inipatadoch, inoipatadoch, laten koopen.

Pattodon, pinattodon, papattodon, attodonna, attoddonnan, inattodonnan, inoattodonnan, wonen, bewonen. Patodon, pi, pa, ipatodonna, ipatodon, inipatodon, inoipatodon, doen wonen, of bewonen.

Pattokar, pinattokar, papattokar, attokarra, attokarran, inattokarran, inoattokarran, een mast op een vaartuig setten. Patokar, pi, pa, enz.

enz. Ipatokarra, ipatokar, iniptokar, inoipatokar, doen, sulx doen. Attokar, een mast; idem. chachoral.

Pattok, pi, pa, atokka, stil sijn. Patok, pi, pa, ipatokka, ipatok, inipatok, inoipatok, doen stil sijn, of stillen, active.

Pattonan, pinattonan, papattonan, attonanna, attonannan, inattonannan, inoattonannan, noemen. Pátonan, pin, pan, ipatonanna, ipatonan, inipatonan, inoipatonan, doen of laten noemen.

Pattorróboch, pi, pa, attorrobocha, attorrobochen, inattorroboch, inoattorrobóchen, leger plaets houden, ofte vergader plaets buiten in 't velt, wanneer men te samen uijt gaet jagen, visschen, enz. alwaer men dan de bagagie bij malcanderen legt. Patorroboch, trans. roboch, nom. bagagie die men mede neemt tot jagen, visschen, enz.

Paû, maekt somwijl een saek, als paûsjiem, gewonnen, genereren; doorgaens betekent het, het aennemen, het achten of nemen van een saek, als paû baddoa, paû alle, ook paû sjiem, ijmand baddoa, alle, of sjiem noemen, of daer voor aennemen en houden. Dit paû compositum tam cum verbis quam cum nominibus: vide infra.

Paûaat, trans. van Maûaat, werwaert verstelt.

Paûab, pinaûab, papaûab, ipaûaba, ipaûab, inipaûab,

paûab, inoipaûab, doen vermeerderen, doen groot werden, trans. van Moab, werwaert verstelt.

Pauba, pinauba, papauba, ipaûba, inipaûba, inoipauba, de vaek verdrijven, imand uit de slaep houden.

Paubáddoa, die op een dach geboren sijn noemen den anderen baddoa, dit noemen is paubaddoa, pinaûbaddoa, papaûbaddoa, aûbaddoa, aûbaddoan, inaubaddoa, inoaubaddoa; so doen noemen, paaûbaddoa, pinaaûbaddoa-papaaûbaddoa, ipáaûbaddoa, inipaaûbaddoa, inoipaaûbaddoa.

Paûballag, pi, pa, aûballág-a, eenich goet voor sijn goet houden, of noemen. Paauballag, doen, so doen.

Paûchar, pinaûchar, papaûchar, aûchárra, aucharran, inaûcharran, inoaûchárran, ademen, beademen. Paáûchar, pi, pa, ipaaûcharra, ipaaûchar, inipaaûchar, inoipaaùchar, doen also doen. Hiervan *char*, adem, item, en *aûchar*, de geest.

Paûche, och laki! och armen!

Pauchódon, pi, pa, auchodónna, eenich maegschap voor 't sijnen houden, of noemen. Paaûchodon, doen, so doen.

Paûchûs, pinaûchûs, papaûchûs, aûchûssa, aûchûssen, inaûchus, inoauchussen, gedaen hebben, uitgedaen werk, uitscheiden. Ook eenig

gereedschap

gereedschap of ding genoeg gebesigt hebben. Maer dan auchussan, inauchussan, inoauchussan. Paaûchûs, pi, pa, ipaaûchussa, ipaaûchus, inipaaûchus, inoipaaûchus, doen of laten uitscheiden, enz. Siet Maûchus. Auchûs, geheel.

Paû-makakoss, pi, pa, auakakossia, pass. aûakakossi-in, enz. ijemant voor ongehoorsaem houden of noemen. Paaûmakakossi, doen, so doen.

Paû-mabisse, pau-machimit, pi, pa, aûachimta, aûabissea. Pau-marapies, aûachimt-in, auabisse-in, enz. Paumario eodem formant modo.

Paûdon, pi, pa, audonna, audonnan, inaûdon, inoaûdonnan, sijn huijs voor sijn huis hebben, ofte noemen. Paaûdon, trans. imp. ipaaûdon.

Paaûch, pi, pa, aûcha, pass. blasen of snuitten door de neuse, gelijck de bullen enz. van gramschap. Aûch, 't geblaes. Pa-auch, trans.

Pau-kamain, pi, pa, aûkamaina, eenich aen getrouwt maegschap daer voor houden of noemen.

Paûkakossi, pi, pa, aûkakossia, ijet voor ongehoorsaem noemen, kennen, of houden. Paaûkakossi, doen, so doen.

Paûlallûm, pi, pa, aulalluma, diep graven even of men seide, diep maken. Siet boven, Paû, scribendum proprie. Paollállum, siet molallum. Paaû-lallûm, het dus doen.

Paurapies, pi, pa, aurapisa, ijet voor quaet houden, kennen, of noemen.

Paurio,

Paûrio, pi, pa, aûrio-a, ijet voor goet kennen, houden of noemen.

Paûpi, siet Maûpi, wiens trans. dit is.

Pourod, siet Morrod, wiens transitivum dit is.

Paûre, pinaûre, pàpaure, aûrea, aûrin, inaure, inoaurin, vlees of vis vlacken. Paaûre, pinaaure, papaaure, ipaaurea, ipaaûre, inipaaûre, inoipaaure, doen so doen. Re, gedroogde vis of vleesch.

Paûrtatach, pinaûrtatach, papaûrtatach, ipaûrtatach-a, ipaurtatach, inipaurtatach, inoipaurtatach, verstroijen, act. paaûrtatach, pinaaûrtatach, papaaurtatach, pa. ipaaurtatacha, ipaaurtatach, inipaaurtatach, inoipaaurtatach, doen verstroijen, trans. van Mortatach.

Paûroos, pinaûros, papauros, aurosa, aurossen, inauros, inoaurossen, imand voor sijn echtga houden of noemen. Paaûros, pi, pa, ipaaurosa, ipaauros, inipaauros, inoipaaures, doen voor sijn echtga houden.

Paûloán, pinauloan, papauloan, aûloanna, aûloannen, inaŭloan, inoauloannen, ied tot een spijse maken, imand tot sijn arbeider of slaef maken, of ijmant voor sijn slaef houden. Ook doen, sulx doen: dan ipaûloanna, ipauloan, inipaûloan, inoipaûloan. Loan, een spijse, slaeft, oock groot vier-voetich beest. Maer wanneer het voor een slaef wert genomen, wert niet anders als verachtelijck gebruickt.

Paúrûs,

Paûrûs, pinaûrus, papaurûs, aurussa, aurussan, inaurussan, inoaurussan, verkoelen, vervrissen. Paaurus, pi, pa, ipaaurûssa, ipaaurus, inipaaurus, inoipaaurûs, doen, sulx doen; trans. van Morus, werwaert verstelt.

Pausâ, pinaûsâ, papausá, ipaûsâ, inipaûsa, inoipausa, verlof geven om te gaen, ook gebieden te gaen. Eijgentlijk laten gaen, i. e. verlof geven, ofte doen gaen, i. e. gebieden te gaen of senden. Paausa, pi, pa, ipaausa, inipaausa, inoipaaûsa, sulx doen, doen: trans. van Mossa.

Paúsa-o, pinausa-o, papausa-o, ausa-o-a, ausa-oon, inausa-o, inoausa-oon, met een arm behelsen. Paausa-o, pi, pa, ipaausa-oa, ipaausa-o, inipaausa-o, inoipaausa-o, doen, also behelsen.

Paûsi, transi. of van Mausi, of Posi, werwaert verstelt.

Paûsjiem, pi, pa, aûsjima, aûsjimen, inausjiem, inoausjiem, genereren; oock ijmant voor sijn kint kennen, en kint noemen.

Pautamau, en *pautanaîj*, pi, pa.

Paûtat, pi, pa, autátta, autattan, inaûtattan, inoautattan, teijckenen ijets om te kennen, en te onderscheiden van een anders goet. Páautat, trans. autat, nom. een teeken, ken teecken.

Pautatarrogi, transiti. van Tummaroggi.

Pazigala, pi, pa, nabootsen, na apen.

Paz-ipat, pinaz-ipat, papaz-ipat, baz-ibadda, baz-ibadden,

ibadden, binaz-ibat, inobaz-ibadden, slechten, effen maken. Paaz-ipat, pi, pa, ipabaaz-ibadden, of ipaaz-ibadda, ipabaaz-ibadden, of ipaasipat, inipabaaz-ibad, of inipaaz-ipat, inoipabaazibadda, of inoipaaz-ibat. Bazibat, nom. effenheit.

Pazikakapol, pinazikakapol, papazikakapol, azikakápolla. azikakapollan, inazikakápollan, inoazikakápóllan, in de wege loopen; ook doen, sulks doen, dan ipazikakápolla, ipazikakápol, inipazikakapol, inoipazikakapol.

Pazinado, pinozinado, papazinado, azinadoa, azinadon, inazinado, inoazinadon, vertolken, tusschen spreken, Pazinado tarran, d' weg wijsen. Paazinado, pi, pa, ipaazinadoa, ipaazinado, inipaazinado, inoipaazinado, doen vertolken, enz. Tummacho, idem. Patacho, of pitto, idem; nomen. tattach-o, in de verbum trans. et nomen. simûl kar et mau; als *kar tattacho*, *mau tattacho*. Azinado, vertolkinge, tusschen sprekinge. Ma-azinado, tolck, tusschen spreker, interpreter.

Pazió, pi, pa, azioa, pass. azioan, inazióan, inoazioan, stampen met de voeten op de aerde. Paazio, trans. Azio, nom. subst. Maazió, stamper.

Pazioessan, pi, pa, azioessanna, azioessannan, inazioessan, inoazioessannan, hicken, den hick hebben.

hebben. Paazioessan, trans. azioessan, nom. den hick.

Paziogga, pinaziogga, papaziogga, aziogga, azioggan, ook anni, en aijan, inazioggan, inoazioggan, een onder lijfs kleedje aen doen. Paaziogga, pi, pa, ipaaziogga, inipaaziogga, inoipaaziogga, sulk een kleedje doen, aen doen. Ogga, een onder lijfs kleetje.

Pazipo, pinazipo, papazipo, azipoa, azipoon, inazipoon, inoazipoan, het wassen van het aengesicht. Paazipo, pi, pa, ipaazipoa, ipaazipo, inipaazipo, inoipaazipo.

Pazjesima, den morgen stond, van den opgang der sonnen tot half middach.

Pchab, pienchab, pabchab, bchabba, bchábban, bienchabban, inobchábban, sich met een combaers toedecken. Imand sich doen toedecken. Siet Pabechab.

Pea, pinea, papea, ipea, ipe-a, inipea, inoipea, geven, als verandert met ea, ean, inean, inoean, begiften. Paija, pinaija, papaija, ipaija, inipaija, inoipaija, doen geven of begiften, schrijft dit Paia, pi, pa, om het onderscheid van Paija, achter over leunen. Aija, een gifte, gave. Ma-aija, een gever.

Pe-edda, formeert sijn, tpea, als Péa, spijse en dranck toerichten en op dissen om ijmant te tracteren.

Pébe, pinébe, papébe, bebéa, bebeén, binébe, inobebéen,

inobebéen, afraden. Pabebe, pi, pa, ipabebea, ipabebe, inipábebe, inoipabebe, doen afraden.

Pebé, pinebé, papebé, ebéa, ebéan, inebéan, inoebéan, als pedarra. Paibe, pi, pa, ipáibea. Aibe, nomen. subst. Aibe o rarobo, deegh, i. e. vermenginge van meel.

Pechab, pinechab, papechab, echábba, echabban, inechabban, inoechábban, in 't heimelijk vermoorden. Paichab, pi, pa, ipaichábba, ipaichab, inipaichab, inoipaichab, so doen vermoorden.

Pedárra, pi, pa, edarra, edarran, inedárran, inoedarran, als verschillende ofte bijsondere dingen te samen gemengt sijn of worden, als machoraáb. Aidarra, nom. subst. et acti. trans. paidárra; t' geen eerst is en bij 't welck ijets vermengt wort, dat edarran; de twee verscheidene dingen, pedárra. Een mensch, paidárra.

Pe-eo, pi, pa, imp. e-eoa, slingeren, touteren. Pai-eo, trans. E-eo, een slinger, touter.

Pees, pi, pa, eesá, pass. eesán, ineesan, inoeesan, vijlen. Paees, trans. Aees, een vijle, oock staei, omdat se vijlen met ijet daer veel staei in is.

Pe-el, pi, pa, e-ella, e-ellan, ine-ellan, inoe-ellan, cognogceert, mulieren. Aiel, nom.

Peroa, pineroa, paperoa, éroa, eroan, ineroa, inoeroan,

inoeroan, in twee delen. Pairoa, pinairoa, papairoa, ipairoa, inipairoa, inoipairoa, in twee doen delen.

Pesasa, pinesasa, papesasa. esasá, esásan, inesasa, inoesasan, beginnen. Paisasa, pi, pa, ipaísasa, ípaisasa, inipaisasa, inoipaisasa, doen de eerst sijn, doen beginnen. Tackalla ja pesása ûmmop tûmmaap o bonna Tabaipaû ja rior. Tackalla heeft sijn velt eer gedaen als Tabaipau. Aisasa, begin.

Pesasorri, pinesasorri, papesasorri, esasorria, esasorrian, inesasorrian, inoesasorrian, gelijke dingen verwisselen, maer wetens, en met voordacht, tot onderscheid van Paûtatarrogi. Páisasorri, pi, pa, ipáisasorria, ipaisasorri, inipaisasorri, inoipaisásorri, also doen verwisselen.

Pesik, pi, pa, pesikkan, pass. pesikken, pinesikken, inopesikken, pletteren, morselen, act.

Pesil, pi, pa, pesilla, pesillen, pinesillen, inopesillen, wert gesecht van twee vruchten op een steel, ofte wanneer een wortel onder in tween spruit. Paisil, trans. Pesesil, intendeert.

Pesor, pinesor, papesor, esorra, esorrán, inesorran, inoesorran, meinen, wanen, vermoeden, verdacht houden. Paisor, pinaisor, papaisor, ipaisorra, ipaisor, inipaisor, inoipaisor, doen wanen in 't gemein. Aisor, nom.

Pespáttil, pinespattil, papespattil, espattilla, espattillen.

espattillen, inespattil, inoespattillen, in vier deelen. Paispattil, pi, pa, ipaispattilla, ipaispattil, inipaispattil, inoipaispattil, doen in vier deelen.

Petam, pinetam, papetam, etamma, etamman, inetamman, inoetamman, met de hand ergens op leunen. Paietam, (tot onderscheid van Paitam, inlenen) pi, pa, ipaietûmma, inipaietam, inoipaietam, doen op de handt leunen.

Petórro, pinetórro, papetórro, etorroa, etorroan, inetorroan, inoetórroan, in drieen deelen. Paitorro, pinaitorro, papaitorro, ipaitorroa, ipaitorro, inipaitorro, inoipaitorro, doen in drie deelen.

Petûmmo, pinetûmmo, papetummo, epetûmmoa, epetummo, inipetummo, inoepetummo, speekselen, ook bespeekselen. Maer dan etûmmoa, etummoan, inetummoan, inoetummoan. Paitummo, pinaitummo, papaitummo, ipaitummoa, ipaitummo, inipaitummo, inoipaitummo, doen, so doen.

Phon, met een aspiratie, niet als *fon*, de beessjes die de bamboesen uit malen, uijtpuijlen, en uijthollen.

Pia, nu, piada sisjá, heden.

Pía, pinia, papia, bia, bian, binia, inobian, wilt gedierte, als verkens, herten, die de vruchten op 't velt comen eten, wegh-jagen. Verschilt van Meädan. Babia, nomen.

Piách, piniách, pápiach, biácha, biachen, biniach,

ach, inobiachen, vechters scheiden. Pabiach, pinabiach, pápábiach, ipábiacha, ipábiach. inipábiach, inoipabiach, doen scheiden.

Pian, pinian, papian, biárra, biârren, biniar, inobiarren, uitrecken. Piar o bar, d' arm heffen om te slaen. Pábiar, pinabiar, pa. ipábiarra, ipabiar, inipabiar, inoipabiar, doen uitrecken.

Pichi, een aep, een meerkat.

Pídó, pinido, papido, bídoa, bídoan, binidoan, inobidoan, schrijven. Pábido, pinábido, papábido, ipábido, inipábido, inoipábido, doen schrijven. Bido, nom. boeck, geschrijft. Babido, schrijvinge, de schrijf tuig.

Pichír, (laet de eerste *i* naulik hooren,) pinichir, papichir, bechirra, bechirren, binechir, inobechirren, het geen dat krom gespannen is, laten los springen. Item met een hout of diergelijk wegh stooten of van ons schoffelen. Men seid ook Pichir o chachâap, een schepnet ophalen: pabichir, pi, pa, ipabichirra, ipabichir, inipabichir, inoipabichir, doen, so doen.

Piedpied, piniepied, papiedpied, biedbida, biedbiden, biniedbied, inobiedbiden, tusschen de vingeren ied vrijven. Pabiedbied, pinabiedbied, papabiedbied, ipabiedbida, ipabiedbied, inipabiedbied, inoipabiedbied, doen, sulx doen.

Piéd, piniéd, papied, bida, bidan, binidan, inobidan, omgordelen. Pábied, pinabied, papábied,

bied, ipabida, ipabied, inipabied, inoipábied, doen omgordelen. Babied, de gordeling, een gordel. Babied an aijan, de gordel plaets.

Pigcharra, pi, pa, igcharrá, pass. igcharran, enz. idem als pigchilla. Paigchárra, trans. nom. aigchárra, de daet. Chárra, tralien.

Pikaû, krom.

Pigeno, pinigeno, papigeno, schuimen, opschuimen; gabigeno, pinabigeno, papabigeno, ipabigenoa, ipabigeno, inipabigeno, inoipabigeno, doen schuimen.

Pigchillá, pi, pa, igchilla, pass. igchillán, enz. ijets ergens tusschen beiden voegen, daer 't niet klemt, maer daer ruimte is. Pichchárra, idem. Paigchilla, trans. nom. aigchilla, de daet. Chilla, tralien.

Pilá, pinilá, papila, ilá, ilán, inila, inoílan, treffen doel raken. Paila, pinaila, papaila, ipaila, inipaila, inoipaila, doen raken. Soo secht men ook pila ja áúbo, de visch korf heeft getroffen, i. e. gevat, wanneer daer visch in gevangen is. Aila, nom. treffinge.

Pilla, pinilla, papilla, billa, billaan, binilla, inobillaan, klieven, ied van een klooven. Pabilla, pinabilla, pápabilla, ipabillá, inipabilla, inoipábilla, doen klieven. Babilla, de klijvinge. Billa, de klove, van Malilla, siet in M. oock klief tuige. Ma-ababilla, een kliever.

Pillála, pinillála, pa, enz. dikmaels spoûven

of

of klijven. Pabillabilla, pi, pa, enz. vermenigvuldigt. Pabilla, doen klieven

Pillibilli, pinillibilli, papillibilli, billibillia, billibillien, binillibilli, inobillibillien, omdraijen, act. omwringen. Pabillibilli, pinábillibilli, papabillibilli, ipábillibilli, inipabillibilli, inoipabillibilli, doen omdraijen. Pillibilli o saris o aroot, bint garen, touw draijen.

Pilliech, pinilliech, pápillich, billícha, billichen, binillich, inobillichen, schijnt te wesen sijn ligchaem in postuur stellen om ied heftig te doen. Pilliech o maûadet, o makarieb, o tûmmaap, enz. sich in postuur stellen om te pluck hairen, te loopen, te werken. Pabilliech, pi, pa, ipabillicha, enz. doen, so doen.

Pillik, intend. pillepillik, pi, pa, billika, billikken, binillik, inobillikken, ijet ergens onder (niet tusschen) klemmen of pressen, als summiet. Pábillik, trans. babillik, nom. klemminge, oock het gene men ergens oplegt om te klemmen of te perssen.

Piòp, pinióp, papióp, ioppa, ióppen, iniop, inoioppen, aen blasen. Piop o chau, op of inblasen. Piop o tabillo, uitblasen. Piop o tattullo. Paiop, pi, pa, ipaioppa, ipaiop, inipaiop, inoipaiop, doen, sulx doen. Aióp, blasinge. Maaiop, blaser.

Piór, pinior, papior, ipiórra, wat? ipior, inipior, inoipior, achter laten blijven, aen wien? biorran,

ran, biniorrán, inobiorrán. Pábior, pi, pa, ipábiorra, ipábior, inipábior, inoipábior, doen so doen. Bior, nom. overblijfsel; wert oock als praepositio gebruickt. Sior, nom. verbum, mabior.

Piri, piniri, papiri, iria, irian, inirian, inoirian, uitsoeken, verkisen, verwerpen; pairi, pináiri, papáiri, ipairia, ipairi, inipairi, inoipairi, doen uitsoeken.

Pírbir, pi, pa, birbirra, birbirren, binirbir, inobirbirren, 't verwaeijen van het vlam van vijer of kaerse. Pabirbir, trans.

Pirraba, pi, pa, irraba, pass. irraban, enz. wijden, het wied of gras uijt de straten of de plaetsen bij de hûijsen trecken. Maer de velden wijen is *ummo-o;* echter dit onderscheit is oock noch tusschen beiden dat Pirraba is wanneer men het onkruit uijt 't goede gewas leest, maer *ummo-o* wanneer men het wiet treckt, uijt een velt daer noch geen goet saet in geworpen is, als in de nieuwe velden eense besait sijn.

Pirras, pinirras, papirras, pirrassa, pirrássen, pinirras, inopirrassen, scheuren, act. Pápirras, pinapirras, papápirras, ipapirrassa, ipapirras, inipápirras, inoipápiras, doen scheuren.

Pirráas, (laet de *i* naûlik hooren) het gers dat aen de wijn-brouwen gebruikt.

Pirries, (laet de *i* naûlik hooren,) pineries, papirris,

pirris, iperisa, iperies, iniperies, inoiperies, toestricken, toeknopen. Pábries, trans. Babries, nom. strick, knoop.

Pirroos, (laet de *i* naulik hooren) pinirroos, papirroos, birroossa, birroossen, binirroos, inobirroossen, van achteren in halen, voor bij loopen. Pabirroos, pi, pa, ipabirroossa, ipabirroos, inipabirroos, inoipabirroos, doen voor bij loopen.

Pisbis, pinisbis, papisbis, bisbissa, bisbissen, binisbis, inobisbissen, houden, vast houden. Pabisbis, pi, pa, ipabisbissa, ipabisbis, inipabisbis, inoipabisbis, doen vast houden.

Pisor, pinisor, papisor, isorra, isorren, inisor, inoisorren, aenstoken. Pisor o chau, het vuur aenstoken. Pisor o tazi, een vlieger opgeven om te doen vliegen. Paisor, pinaisor, papaisor, ipaisorra, ipaisor, inipaisor, inoipaisor, doen aenstoken.

Pissárra, pinissárra, papissárra, issarrá, issarrán, inissarra, inoissarran, ingeschelschap gaen. Páisarra, pinaisarra, papáisarra, ipaisarra, inipaisarra, inoipaisarra, doen so gaen. Aissarra, vergeschelschappinge. Maaissárra, vergeschelschapper. Sarra, een linie van 't geslacht, om dat kinderen, en kinds kinderen daer achter malcanderen voegen. vide infra.

Pissárrasárra, pi, pa, enz. met sijn veelen, achter

ter den anderen gaen op inwoners wijse. Paissarrasarra, pi, pa, enz. doen so gaen, dit intend. Pissárra.

Pissassen, pinissássen, papissássen, issassena, issassenan, inisassenan, rusten. Paissassen, pi, pa, ipaissassena, ipaissassen, inipáissassen, inoipassassen, doen rusten. Aissassen, rust: aissassenan, rusttijd; aissassenaijan, rust plaets.

Pisse, pinisse, papisse, bissea, bissein, binisse, inobissein, recht maken. Pábisse, pinábisse, papábisse, ipábissea, ipábisse, inipábisse, inoipábisse, doen recht maken. Nomen, Bisse, gerechtigheit, rechtveerdichheit. Babisse, rechtheit, van Pisse. Abisse, rechtveerdiginge, act. Pissese; intendeert, Pisse. Nom. Bisse, Bissé.

Pissillo, piensillo, papissillo, bissilloa, bissilloan, biensillo, inobissilloon, ied ergens in bewinden, om bewaert te sijn, als sijde, gelt, tabak, enz. in een papier. Pábissillo, pi, pa, ipábissilloa, ipabissillo, inipabissillo, inoipabissillo, doen also, bewinden.

Pisso, (laet de *i* naulik hooren,) pienso, pápisso, bissoá, bissoan, inobissoan, bienso, inobissoen, uittrecken, uitthalen; gelijk als men doet in 't loten, of ook allerleij uijttrecken. Pábisso, pi, pa, ipábissoa, ipábiso, doen uittrecken. Babisso, treckinge, dit nomen met mau of

karri

karri gecomponeert beduidt loten, omdat dat met uijttrecken van houtjes geschiet. Maababisso, trecker.

Pissir, piensir, papissir, pissirren, piensir inopiensirren, d' hand sterk toe doen, met een toegelaten hand ied drucken of bekuipen. Papissir, pinapissir, papápissir, ipápissirra, ipapissir, inipapissir, inoipápissir, doen de handt vast toe doen.

Pititil, pinitítil, papititil, bietbitilla, bietbitillen, binietbitil, inobietbitillen, in veel stucken breken, sniden of kerven: maer wert alleen geseid van dingen, die lang sijnde, door dikmael door sniden, in veien gekort werden, als een bamboes, een visch, een pissang, enz. Paititil, pi, pa, ipaititilla, so doen kerven of sniden.

Pittas, pi, pa, pittassa, pittassen, pinittássen, inopittassen, de twee achter bouten van eenich beest van malcanderen kappen, ofte ijet anders van malcanderen afrucken.

Pittassir, pinittassir, papittassir, ittassirra, ittassirran, inittassirran, inoittassirran, op de sijde van imand of besiden imand ied doen, als gaen, staen, liggen, sitten, enz. als palat. Paitassir, pinaitassir, papaitassir, ipaitassirra, ipaitassir, inipaitassir, inoipaitassir, doen, op de sijde van imand ied doen.

Pittas-tassir, pinittas-tassir, papittas-tassir, ittas-

tassirra,

tassirra, ittas-tassirran, als palalat. Paitas-tassir, pi, pa, ipaitas-tassirra, ipaitas-tassir, enz. sulx doen of laten doen.

Pittátik, pinittatik, papittatik, bittebittikka, bittebittikken, bientibbittik, inobittebittikken, vermenigvuldigt Pittik. Pábittebittik, pi, pa, enz. doen also doen.

Pittaû, pi, pa, imp. ittaûa, geloven, nomen, aittaûa, gelove. Ma-aittaû, een gelover, gelovige.

Pittik, pinittik, papittik, bittikka, bittikken, bientik, inobittikken, het pauseren in 't spreken, als men enige sake volkomen uitgeseid heeft. Ook sich verpausen in allerhande werk, om, een weinig gerust hebbende, met nieûwe sterckte aen te vallen. Pabittik, pinabittik, papábittik, ipábittikka, ipabittik, inipábittik, inoipábittik, so doen pausen of poosen.

Pitto, pi, pa, bittoa, pas. bittoa, enz. even als pazinado, nom. subst. babitto, als azinado. Maababitto, als Ma-azinado, nom.

Pittol, pinittol, papittol, ittollaen, ittóllia, ittollen of anni of a'jan, initollan, inoittollan, eenig werk varen laten, 't sij voor een wijl, uijt mistrouwen van voor dees tijd te kunnen afdoen: 't sij voor altoos, uit desperatie van 't einde ooit te sullen kunnen bereiken. Páittol, pinaittol, papáittol, ipaittolla, of ipaittollia, ipáittol, inipáittol, inoipáittol, doen also doen.

Pizi,

Pizi, een woordeken, waer mede betekent wert, dat wij benodigt sijn ied te doen. Na a pizi o, summarada, pizi o na a man, na a pizi o merien o bido. Pinizi, papizi, imp. Paizi, pinaizi, inipaizi, inoipaizi, iemand benodigen om ied te doen, trans. izia, ipizia, pass. izian, inizian, inoizian.

Pizich, pinizich, papizich, bizicha, bizichen, binizich, inobizichen, aenvoeren: pizich o pach a, o mabarieb, o man, enz. aenvoeren om te slaen, t' loopen, t' eeten, enz. Pàbizich, pi, pa, ipábizicha, ipábizich, inipabizich, inoipabizich, doen sulx doen. Babizich, nom. aenvoeringe. Ma-ababizich, een aenvoerder.

Po-pino, papo-poa, het roepen en zingen der vogelen. Pábo, pinabo, papabo, ipaboa, ipabo, inipabo, inoipabo, de vogelen doen roepen. Po, betekent ook het geroep van ratten, muisen, slangen, enz. Bábo, nom.

Póa, pinoa, papoa. imp. boa, vrucht geven of voortbrengen. Páboa, pinaboa, papaboa, ipaboá, inipaboa, inoipaboa, vrucht doen brengen. Boa, nom. vrucht, saet, persoon, vleesch. Ma-ababoa, vruchtbaer. Ma-ababoa o baron, een vruchtbare boom. Maer *Póa*, pi, pa, poá, pas. poán, pinoa, inopoán, verwen. Papoa, trans. papoa, nom. de verwinge en 't geen waermede Ma-apapoa, een verwer.

Poách, pinoach, papoach, o-ach-a, oachen, inoach,

ach, ino-achen, vergeten. Paû-ach, pinaû-ach, papauach. ipauacha, ipauach, inipauach, inoipauach, doen vergeten. Aûach, nom. vergetinge. Ma-auach, vergeter.

Po-ar, pinó-ar, pápo-ar, bo-arra, bo-arran, binoar, inoboarren, honigh maken, ook riist of geerst kaûwen en 't gequijl bereiden, daer den stercken drank van gemaekt wert. Paboar, pináboar, papabóar, ipabóara, ipáboar, enz. Baboar, nom. somge quijlsel; van Massjekaû.

Poás, pinóas, papóas, boasa, bóasin, binóas, inoboasin, roven, verwoesten, verderven. Páboas, pi, pa, ipabóasa, ipáboas, inipaboas, inoipaboas, doen verwoesten.

Pobaas, pi, pa, obasa, een vlaggetje, vaentje ergens op stellen; obáas, een vaentje hoedanich de vrijers op haer hoofd setten.

Poberies, pinoberies, papoberies, oberisa, oberisen, inoberies, ino-oberisen, afscheid nemen en geven, 't welk geschiede van de genen die afscheid neemt met, *kamossa ma:* van hem die afscheid geeft, met *sasa;* páûberies, pinaûberies, papáûberies, ipauberisa, ipaûberies, inipaûberies, inoipaûberies, doen afscheid nemen of geven. Aûberies, nom.

Póbo, pinóbo, papóbe, boboa, boboan, binoboan, inoboboan, siften ied door een seve laten lopen, 't sij nat, 't sij droog. Pabobo, pinábobo, papáboboa,

papáboba, ipaboboa, ipabobo, inipábobo, inoipabobo, doen sulx doen. Moparraparra, idem. Rábobo, nom. sifte; item. siftinge.

Poch, pinoch, papóch, bocha, bochen, binoch, inobochen, schieten. Páboch, pináboch, papaboch, ipabocha, ipaboch, inipaboch, inoipaboch.

Pocharráddan, pinocharráddan, papocharraddan, de kramp hebben. Paûcharraddan, pinaûcharraddan, papaûcharraddan, de kramp doen hebben. Auchairaddan, de kramp, nomen.

Poch-ia, een groote vrucht uiterlijk niet qûalijk, gelikende de vaderlandsche pompoenen.

Poch-poch, pinoch-poch, papóch-poch, rooken, dampen, stuiven. Papoch-poch, pinapoch-poch, papoch-poch, doen rooken, dampen, stuiven, ipâpoch-pocha, ipapoch-poch, inipapoch-poch, inoipapoch-poch.

Podárros, pi, pa, intend. podarrodárros, noch verder en verder gaen in ijets te doen, ex gr. podarrodarros o macheaûban, dan met den eenen, dan met den anderen spotten.

Podda, pinodda, papódda, boddá, boddáan, binodda, inoboddaan, baren, uitbroeden; pabodda, pinabodda, papabodda, ipabodda, laren, laten broeden. Bodda, geboorte. Baboddaan, geboorte plaets. Ma-ababodda, vruchtbaer, een die veel baert. Poddo tattaula, weder baren. Verandert als podda.

Poddik,

Poddik, pinoddik, papóddik, dik werden, swellen, ook dik en geswollen sijn. Paúdik, pinaûdik, papaûdik, ipaudikka, ipaudik, inipaudik, inoipaudik, doen dik werden. Audik, geswel.

Poddillon, pinoddelon, papoddelon, hart lijvig sijn. Pauddillo, pinauddillo, papaûddillo, ipauddilloa, ipaûddillo, inipauddillo, inoipauddillo, doen hart lijvig werden.

Poddo, pinoddo, papoddo, boddoa, boddoan, binoddoan, inoboddoan, met houties op inwoners wijse rekenen. Papoddo, pinaboddo, papaboddo, ipaboddoa, ipaboddo, inipaboddo, inoipaboddo, doen also rekenen. Boddo, sodanige rekening en reken-tuig.

Poddodo, pinóddodo, papóddodo, oddodoá, oddodan, inoddodoan, ino-oddodoan, klagen, klachtig sijn. Pauddodo, pinaûddodo, papaûddodo, ipaûddodoa, ipauddodo, inipaûddodo, inoipaûddodo, doen of laten klagen. Auddodo, klachten.

Poelakies, pinoelakies, papoelakies, oelakisa, oelakísan, inoelakisan, ino-oelakisan, dwalen, op weg verdwaeld sijn, misverstand hebben. Paulakies, pi, pa, ipaulakies, inipaûlakies, inoipaulakies, doen dwalen, enz.

Poelassi, een water bobbel, een water blaer aen s' menschen ligchaem, Scribendum, boelassi.

Poetach, pinoetach, papoetach, oetach-a, oetachan,

an, inoetachan, ino-oetachan, ergens verblijven. Paûtach, pinautach, papaûtach, ipaûtacha, ipautach, inipaûtach, inoipautach, doen blijven.

Poetaûtach, pi, pa, enz. als poetach, lang ergens verblijven. Paûtaûtach, pi, pa, enz. als paûtach, doen blijven.

Póetan, pi, pa, oetanna, oetannan, inoetannan, ino-oetannan, ijets bij provisie ofte op voorraet doen, oock in 't verborgen ergens op liggen wachten of loeren. Als Poetan o aras, gras op voordeel halen. Póetan paó, bij provisie dranck maken. Poetan pála, bij prôvisie seggen. Pautan, sulx doen doen, pi, pa, ipáûtanna, pas. ipaûtan, inipautan, inoipaûtan.

Poetat, pinoetat, papoetat, oetatta, oetattan, inoetattan, ino-oetattan, meinen, vermoeden, verdacht houden. Paûtat, pinaûtat, papaûtat, ipaûtatta, ipaûtat, inipaûtat, inoipaûtat, doen sulx doen. Aûtat, nom. meinijnge. Maaûtat, een die meint.

Poetaûtat, pi, pa, enz. intendeert. poetat, sterck meinen, voor vast houden, i. e. geloven, nom. aûtaûtat, gelove. Ma-aûtaûtat, een gelover, gelovige.

Pogámgam, pinogámgam, papogámgam, ogagámma, ogamgammen, inogamgam, ino-ogamgammen, kort op een, of haast op ander ied doen. Pogámgam ja micham, haestigh, kort

na

na malcanderen drinken. Paûgamgam, pi, pa, ipaûgamgamma, ipaûgamgam, inipaûgamgam, inoipaúgamgam, doen kort op een ied doen.

Polsi, pinólsi, papólsi, als poddik. Paûlsi, pinaûlsi, papaulsi, ipaûlsia, ipaûlsi, inipaûlsi, inoipaulsi, als Paûdik.

Poggogo, pinoggogo, papoggogo, oggogoa, bestreiken in 't gemeen, 't sij door afschildering, dan oggogoon, inoggogo, ino-oggogoon, 't sij door afveginge, dan oggogoan, inoggogoan, ino-oggogoan. Poggogo no morr' o naúpoot, het aengesicht met lijwaet afvegen. Poggogo no rib o boar, een rockie met slijk besmeren. Paûggogo, pi, pa, ipaûggogoa, ipauggogo, inipauggogo, inoipauggo, doen bestrijken. Auggogo, nom. de afvaginge, oock waer mede.

Pokbok, pinókbok, papókbok, bokbokka, bokbokken, binokbok, inobokbokken, met de hand afrotsen. Pábokbok, pinabokbok, papabokbok, ipábokbokka, ipabokbok, inipabokbok, inoipabokbok, doen afrotsen.

Pokkor, pinokkor, papókkor, okkorra, okkorran, inokkórran, ino-okkórran, een stop ergens opsetten, als op een kan, pulle, enz. Paûkor, pinaûkor, papaukor, ipaukorra, ipaûkor, inipaûkor, inoipaukor, doen sulx doen. Aukor, nom.

nom. een stopsel. Pokkor, oock een nomen, een pinseel.

Pollibo, pi, pa, ipolliboa, pass. ollibóan, inolliboan, ino-ollibóan, verbloemen, bewimpelen eenige on-eerlijke woorden. Paûllibo, trans. Aûllibo, nom.

Pollol, de navel.

Po-ó, de knie.

Pook, een nacht uil.

Poon, molsem. de molsem-worm, siet phon.

Póot, een chinees.

Ponno, een van self gekomen buile, of geswel. Want so eenige gehele partie, als het hooft, uitswelt, of ooch enige verhevinge door vallen of andersijns rijst, sulx is aûdah.

Ponnad, pinónnad, papónnat, onnadda, onnadden, inonnad, ino-onnadden, vuur doen branden, vuur maken. Paûnad, pinaûnad, papaûnad, ipaunadda, ipaunad, inipaunad, inoipaûnat, doen vuur maken. Vestelt bij Monad.

Porchach-a, pinorchach-a, paporchach-a, borchach-á, borchach-an, binorchach-a, inoborchach-an, tussen indringen, so dat men aen beide siden doe wijken. Paborchach-a, pinaborchach-a, papaborchach-a, ipaborchach-á, enz. doen, sulx doen.

Pórpor, pinorpór, papérpor, porpórran, pinorpórran, inoporporran, stuiven, bestuiven. Papórpor, pináporpor, papaporpor, ipaporporra, ipáporporr,

ipáporpor, inipaporpor, inoipaporpor, doen bestuiven. Barrabór, stof.

Pórra, pinórra, papórra, iporrá, borra, borráan, borráan, inipórrá, binorraan, inoipórra, inoborraan, droogen, te droogen stellen. Paborra, pi, pa. enz. doen so doen. Baborra, droginge. Babor an, babor aijan, droog plaets, als een stelling daer men 't vleesch op droogt.

Porrát, pi, pa, orrátta, pass. orrattan, inorráttan, ino-orrattan, wedden, ergens gissing op makende, na raden. Paûrrat, trans. aurrat, nom.

Porri, schijnt te wesen, plotselijk en stortelijk daer henen vallen, als een beest, dat dodelijk gequest daer henen tuimelt. Quasi, daer light het.

Porro, een maet van bamboes gemaekt.

Porried, pinorried, paporried, borrida, borriden, binorried, inoborriden, ied omkeren, en van d' eene sijde op d' ander leggen. Borridea madch aichoa zjabaan auniga, legt den sieken op sijn slinker sijde; jo pizio porried naûpoot a o allachoa mabachas, gij moet het lijwaat omkeren, op dat het droog werde. Paborried, pinaborried, papaborried, ipabórrida, ipáborried, inipaborried, inoipaborried, doen omkeren.

Porroog, pinorroog, paporroog, orroogga, orrooggan, inorroog, ino-orrooggen, omstoten. Paûroog, pinauroog, papauroog, paurogga, inipauroog,

pauroog, inoipauroog, doen omstoten. Auroog, een val.

Porrot, pinorrot, paporrot, borrotta, borrotten, binorrot, inoborrotten, bi den. Páborrot, pinaborrot, papáborrot, ipáborrotta, ipáborrot, inipaborrot, inoipaborrot, doen binden. Baborrot, binding en bindsel.

Pósa, pínosa, papósa, osaá, osaán, niosaán, inoosaán, d' aerdrijk schoon maken met uijt of afroden van onkruit, ruigte en wildernisz. Paûsa, pinaûsa, papausa, ausa-a, ipausa, inipausa, inoipausa, siet Mausa.

Posi, pinosi, paposi, osia, osi-in, inosi, ino-osian, schuren, blank maken. Paus, pinausi, papausi, ipausia, ipausi, inipausi, inoipausi, doen schuren, radix Mausi.

Pósi, pinosi, paposi, osia, osien, inósi, ino-osien, waer? osian, inosian, ino-osian, ied wech schuilen, schuilsteken. Pausi, pinausi, papausi, ipausia, ipausi, inipausi, inoipausi, doen wech schuilen. Osi, schuilinge. Osian, schuilplaets. Ma-ausi, schuiler.

Posirrere, pinossirrere, papossirrere, bossirrerea, bossirreri-in, binosirrere, inobosirrerein, aen de keel ophangen. Pabosirrere, pi, pa, ipabosirrerea, ipabosirrere, inipabosirrere, inoipabosirrere, doen ophangen, dit seid men ook Pausirrerea.

Posisi, pinosisi, paposisi, osisia, osisian, inosisi, en

en inosisian, ino-osisian, eindigen, uitscheiden. Pasisi o rior, en sisi o rior, de laetste sijn. Pausisi, pi, pa, ipausisia, ipausisi, inipausisi, inoipausisi, doen eindigen.

Pósos, pinosos, paposos, ososса, ososсen, inosos, ino-ososсen, 't haer na inwoners wijse optuiten, ook gras hoofden toe stellen: 't hooft betuiten: 't velt of eenig plaetse met gras knoppen africhten. Maer dan: ososсan, inososсan, ino-ossosan. Pausos, pi, pa, ipaûsossa, ipausos, inipausos, inoipausos, doen sulx doen.

Possoor, pinossor, papossor, bossorra, bossorran, binossorran, inobossorran, lubben. Pabossoor, pinabossor, papabossor, ipabossorra, ipabossor, inipabossor, inoipabossor, doen lubben.

Pottai, pi, pa, ottaia, ottaián, inottaián, ino-ottaián, bij malcanderen slapen op een slaeptuig, onder 't selve decksel. Pauttai, trans.

Pottan, pinottán, papottan, ottanna, ottánnan, iniottannan, ino-ottannan, in 't verborgen op ied leggen wachten en loeren. Pautan, pinautan, papautan, ipautanna, inipautan, inoipautan, doen, so doen. Dit is 't selve dat Poetan, boven, want als men imand in 't verborgen wil verrassen, soo ligt men by provisie ofte te voren daer op en wacht.

Potto, een knoop, een knokkel, een qûast, verschilt van Pabries.

Pottup, pinottup, papottup, otuppa, ottuppen, inottup,

inottup, ino-ottuppen, uitblussen; sjajo potup o chau, elli maman ina bonna, so gij 't vuur uitgedaen hadt, 't soud mijn veldt niet gebrandt hebben: ja otuppen ja tattullonoe, is de kaers uitgedaen? Pautap, pinautap, papautap, ipautuppa, ipautup, inipautup, inoipautup, doen uitblussen: ipautuppi Takalla ja tattullonoe, laet Takalla de kaers uitdoen.

Póûlabo, pi, pa, oulaboa, als Moab.

Poz-i, pinoz-i, papoz-i, oz-ia, inoz-i, ino-oz-ien, opwekken, wakker maken. Pauz-i, pinauz-i, papauz-i, ipauz-ia, ipauz-i, inipauz-i, inoipauz-i, doen opwecken.

Pozios, pinozios, papozios, oziossa, oziossan, inoziossan, ino-oziossan, in imands plaetse komen, imand vervolgen en succederen. Pauzios, pinauzios, papauzios, ipauziossa, inipauzios, inoipauzios, doen succederen. Ozios, vervolginge, successie. Ma-aózios, successor, navolger.

Pozirries, pinozirries, papozirries, ozirrisa, ozirrisan, inozirrisan, ino-ozirrisan, doel missen. Pauzirries, pi, pa, ipauzirrisa, ipauziries, inipauziries, inoipauziries, doen doel missen.

Práas, de harde draght, die haer dickmael aen de wijnbrauwen anset.

Pries, pineries, paperies, iperisa, iperis, iniperies, inoiperies, toestricken. Pabries, pi, pa, ipabries,

ipabrisa, ipabries, inipabries, inoipabries, doen toestricken.

Ptat, pientat, paptat, ptadda, pass. ptaddan, pientaddan, inoptaddan, beginnen, of van voor af ijet doen. Paptat, nom.

Pto, pienso, papto, ptoa, pass. ptoon, piento, inoptoon, idem. als ptat. Papto, idem. als paptat.

Pùlla, pinûlla, papûlla, bulla-a, bulla-an, binulla-an, inobulla-an, in stukken smijten. Pabûlla, pinábulla, papabulla, ipabulla, inipabulla, inoipabulla, doen stukken breken. Schrijft poulla.

Qûa, een weinig.

Rúas, een rijsblok.

Rúat, spring.

Rábboe, de wolken.

Rach, een lidt, 't geen twee quasten aen de bamboesen is. Schrijft Raag, verbum. Paraag, in littera P.

Rachú, een geest, een spook.

Rách-oen, een die niet snedig, die half sot is.

Rágga, siri.

Rájgat, een litteeken.

Rais, gramschap, toorn. Van Marais.

Ramal, afgebrand velt.

Raneen, een heuvel.

Ranied, de mond, de spraak.

Ranniran, een luipaard.

Raó,

Raó, een water put.

Ra-ol, een greppel.

Raos, een kies.

Rapal, blindheit. Marapal, siet op M.

Rapiés, quaad, in 't gemein. Verbum Marapies, quaet sijn. Ma-arapies, een quader.

Rapo, (laet de *a* naulik hooren) beneden. Morpo, het verbum, laag sijn. Matarpo, idem. patarpo, pi, pa, atarpoa, laeg doen sijn.

Rarach, een leegte in 't veld, daer bij regen water staat.

Rarain, gesteen. Van Rummain.

Rarait, een gesang van veelen. Van Rummait.

Raras, oud, contracte raás.

Raraûdon, een buur-huijs. Paûraraûdon, buerman. Raraûdon o sjam o sini, buer-man of buer-wijf, nom.

Raried, erf of veldscheiding.

Rarriedda, wegh scheiding.

Raria, de scheiding, daer sich een revier verdeelt.

Raricherich, een streep met mes of ied diergelijk tot mate afgeteikent. Van Rummicheriech.

Rariot, een ring of ronde omsetting, gemaekt om ied te besluiten.

Raro, een hoed, een honde halsband. Raro daal, een stroijen hoed. Raro osan, een bank.

Rarozissja, een kipesol.

Rarop o san, de nageboorte.

Rarot o sien,

Rarót o sien, tandvleesch.

Rarót, woelsel, waermede ied, om niet uit te breken, bewoelt wert.

Rátta, een koeij.

Raû-a, een ree-kalf.

Raûsaan, niet vroet, half gek, als rách-oen, compositum ex *rau* et *saan*, omdat sijn verstant wech genomen is.

Raûsan, ri, ra, raûsánna, rausannan, rinausannan, inorausannan, blincken, glinsteren, doch alleen van 't geen een swarte gront heeft, anders is 't *madallolees*. Maibas babó no chirrin, i. als seker swarte vliegen, die op seker kruijt *chirrit* genaemt comen sitten.

Raûsó, gevallen is 't; het ligt er.

Ré, gedroogde vis of vlees.

Re o don, de afhangende daken der huijsen.

Ri, de keel.

Riba, allerhande boven lijfs kleed, dat om de schouders aengedaen wert, van wat fatsoen of lengte ook mach wesen.

Ribokbok, of *ribókkebok*, een gevoerde rok of rokje.

Rid, het droog, daer geen water op- maer aanstaat, de strand, een zandbank, wanneer sij droog leid. Van Marid.

Ribi, een huijsken, daer men gewonelijk saad in opleid.

Ries, een mûskiet. Van Maries.

Rima,

Rima, een hand; rim o kallamas, de rechter hand; rim o kaixi, de slinker hand.

Rinakas, de openheit tusschen de beenen door.

Rinepit (de *e* cort afgebeten) *o erien*, een paar bouten, als de achter bouten van een herte beest etc. soo als se de natuur t' samen heeft gevoecht.

Rini, een eij.

Rior, achter. Van Márior. Matarior, mi, ma, achterwaert sijn. Patarior, trans.

Riuas, wert genaemt, het tuigh in of aen vuursteden, daer men d' spijse op te koken set, als bij ons sijn treften, roosters, enz. bij de inwoners drie stenen in d' aerde vast gestelt.

Ripóch, huijstuigh, huijsraad.

Ri-zi, een inwoners eet-bak.

Ro, verheid, diepte. Masanno a ro ja Taijoan oe, hoe veer is Taijoan? Masanno a ro ja chauch oe, hoe diep is de put?

Robad, de steel of struick van eenich kruit.

Robáan, een graf.

Roboen, een sak.

Roddok, een gemein sort van pijlen.

Rodo, seeckere vis, rabos genaemt.

Rogga, een kikendief.

Rokob, een wratte; ook een knop als men aen klederen set.

Román, ander, een ander; plur. roma-roman.

Ronno, schadûwe, als van kipesol, dak, of bomen,

men, enz. niet van wolken t' welk dachûm is, siet kummonno.

Root, overschot.

Rool, de bodem van allerhande ding, speciael 't fundament van s' menschen ligchaem.

Róos, een oever, ook wortel, als Bossor.

Rôôs, (de *ô* wat ingetogen) een echtga.

Roriében, rinorieb, inororieben, dûijselen, verdûiselt sijn, dat alles schijnt te draeijen, en men niet weet waer men is.

Rórro, bij den ander, t' saem, een hoop van levenloose dingen, als houd, stroo, padi, geers, enz. Hinc compositum rorronoáda, ri, ra, imp. rorronoada, te samen deilen; parorronoada, trans. doen te samen deilen.

Rósso, gengber.

Rossomach-a, tranen.

Rúmbo, ri, ra, rubboa, rubboon, parûbbo, trans. malen. Rarubbo, meel. Rarubboan, of rarûbbo aijan, molenstel.

Rumchórcho, rinûmchorcho, rarûmchorcho, op en neer wijgen als een vaertuig in zee, of een swacke bamboes, daer ied aengedragen wert. Páarchorcho, pináarchorcho, papáarchorcho, ipáarchorcho, inipáarchorcho, inoipáarchorcho, also doen schudden.

Rúmka, rinûmka, rarûmka, takken krijgen. Páarka, pináarka, papáarka, ipáarka-a, ipáarka, inipáarka, inoipáarka, doen tacken krijgen.

gen. Van malcanderen afscheiden, even als de tacken van de boomen, aen alle kanten uijtschieten. Rumkara, nom. uijtspruitinge even als der tacken aen boomen.

Rûmmáal, ri, ra, rala, rálen, rinaal, inoralen, d *(u)* cort afgebeten, op sijn hielen sitten, al tsimisakal. Paraal, doen so doen.

Rûmmab, rinûmmab, rarûmmab, ontvangen beswangert sijn, bevrucht: ook eenigen tij overslaen in wat te doen. Dan raba en rabea raban, rinaban, inoraban. Nataap o rummio tapos assaban rûmmáb elli tatumkach, se dagen sal het gehele dorp overslaen, dat he niet sal gaen jagen, siet Porab. Raben, rinab inoraben, de vrucht wort ontvangen, rarab nom. subst. rûmmab o sini, de vrouw ónt vangt. Parab, de man bevrucht.

Rûmmaba, rinûmmaba, rarûmmaba, raba-a, ra baán, rinabaán, inorabaán, met de vleuge len decken, als de vogelen hare jongen doen Item tot een vader imand aennemen, om hen te dienen en te helpen. Siet paraba: raraba broedinge: raraban, rarabaijan, broedplaets

Rûmmach, wert geseid van 't geen men nie wel sien kan, t' sij door verheid, t' sij doo duijsterheit, t' sij door eenig ander verholing

Rûmmain, rinummain, rarummain, ráinarainen rinain, inorainen, steenen, besteenen. Parain

pinarain

pinárain, papárain, ipáraina, ipárain, inipárain, inoiparain, doen stenen.

Rûmmámmik, rinummámmik, rarûmmámmik, ramka, een ander t' sijn afnemen, met voorwenden dat het ons toe behoort: de saek, ramkin, rinammik, inorámkin: de persoon, ramkan, rinámkan, inorámkan. Parammik, pinárammik, paparammik, ipáramka, iparammik, inipárammik, inoipârammik, sulx doen doen.

Rûmapal, rinûmmapal, rarûmmapal, rapûlla, rapallen, rinapal, inorapallen, met blindheit slaen. Parapal, trans. rarapal, verblindinge. Ma-arárapal, verblinder.

Rûmmait, rinûmmait, rarûmmait, raida, raidan, rinaidan, inoraidan, met veelen singen of besingen. Paraid, pinarait, papárait, iparaida, iparaid, iniparaid, inoiparaid, doen singen.

Rûmmapies, rinûmmapies, rarûmmapies, rapisa, rapisen, rinapies, inorapiesen, quaet doen, sondigen. Parapies, trans. ijmant doen sondigen of quaet doen. Imper. iparapisa, iparapies, inipárapies, inoipárapies. Babosa rûmmapies o airien oe, sijn maecksel, i. 't geen men maekt, quaet maken of verderven. Rapies ja airien, 't maecksel wort bedorven, nom. rárapies, sondiginge, sonde, idem árapiessen marapies. Ma-ararapies, sondaer. Rûmmapirapies, intendeert rapirapies, nom.

Rûmmaried, rinûmmaried, rarûmmaried, rarida, raridan,

raridan, rinaridan, inoraridan, erf of veldscheiding maken. Parariedd, pipararied, papararied, ipárarida, iparáried, inipàrariedd, inoipárariedd, doen sulke scheiding maken. Rariedd, nom. echtscheidinge. Rariedan en rariedijan, de plaetse daer de velden scheiden.

Rûmmaûch, rinûmmaûch, rarûmmaûch, raûcha, raûchan, rinaûchan, inoraûchan, voor imand het hooft ondecken. Paraûch, pi, pa, iparaûcha, ipárauch, iniparauch, inoipárauch, t' hooft doen ontdecken. Ta Albert iparaûch o raro ta capitain ja sisjim, de kinderen sijn van Albert belast haer hoed voor d' Capiteinen af te nemen.

Rûmmaro, rinûmmaro, rarûmmaro, raroa. raroan, rinaroan, inoraroán, de hoed opsetten, een hont sijn halsbant aendoen. Pararo, pinararo, papáraro, paraáraroa, roa, oa, intede. ipararo, inipararo, inoipararo, doen d' hoed opsetten, ofte ijmant een hoet opsetten, of een hont een halsbant aendoen. Raro, een hoet, halsband.

Rûmmáûno, rinummaûno, rarûmmaûno, raúnoa, raûnoon, rináûno, inoraunoon, onthalsen, onthoofden. Parauno, pinarauno, paparaûno, ipáraûnoa, ipáraùno, iniparaûno, inoiparauno, doen onthalsen.

Rûmmaût, rinummaut, rarûmmaut, rauda, raudan, rinaûdan, inoraûdan, uitblijven; innaidema

dema joa rummaût a milip ai; van waer blijft gij so lang uit? Paga sasai ta Cabba, sa a rummaût de d' Hallibo, Cabba sal niet komen, hij verblijft in d' *Hallibo.* Páraut, pinaraut, paparaut, iparauda, iparaut, iniparaut, inoiparaut, doen uitblijven. Rûmmaûraût, ri, ra, enz. paraûraût, pi, pa, enz. en so voords als boven: seer lang uijtblijven, ook doen uitblijven.

Rûmmedo, ri, ra, imp. redoa, pass, parido, trans. een boge spannen.

Rummedos, rinummedos, roddossa, rodossen, riendos, inoráddossen, opsnoffen, opsniven. Páardos, pinaardos, papaardos, ipaardossa, ipáardos, inipaardos, inoipaardos, doen opsnoffen.

Rumme, ri, ra, rea, rees, rine, inoreen, hart ofte straf spreken. Ook de borst en buijck uijtsetten en gelijck als opblasen, dringen, dat contrarium van kummibach, item roemen, pochen, Pare, trans. rare, nome. substa. Ma-arare, strafspreker, roemer, pocher.

Rummees, ri, ra, reessa, reesen, rinees, inoreessen, gelijk Chummisel. Parees, trans.

Rummemoremo, rinûmmemorémo, rarûmmemoremo, remoremoa, remorémoan, rinimorémo, inoremoremoan, rontom, gins en weer sien. Paremoremo, pi, pa, iparemoremoa, iparemoremo, inipáremoremo, inoiparemoremo, doen rontom sien.

Rûmmene, rinûmmene, rarûmmene, rinmea. rinmeen,

meen, rinmene, inorinmeen, te week setten: t' geen waer in, renean, rinean, inorinnean. Paarne, pinaarne, pa. ipaarnea, ipaarne, inipaarne, inoipaarne, doen sulx doen. Nom. raarne, weiking. Ma-araarne, weicker.

Rummere, rinûmmere, rarummere, rerea, réréan, rinerean, inorerean, omgaen, omhenen gaen. Parere, pi, pa, iparerea, enz. doen gins om henen gaen, t' welk men doet, wat van sin weg afwiken.

Rummeries, rinummeries, rarummeries, rerisa, rerisen, rineries, inorerisen, ied van t' een in 't ander doen overleggen, of overstorten, pareries, pináreries, papáreries, iparerisa, ipareries, inipareries, inoipareries, doen also doen.

Rummi, rinummi, rarummi, ri-a, ri-in, rini, inori-in, wacht houden, bewaren. Pári, pinári, papári, iparia, ipari, inipari, inoipari, doen wacht houden. Rari, nom. wachte. Rarian, of rariaijan, wacht-huijs. Ma-arari, een waker.

Rummiba, ri, ra, riboá, man o rariba, idem, beduidt, die maeltijt houden, die t' savonts na het trouwen geschiet, i. bruiloft houden. Nom. rariba, obaan o rariba, de bruijloft. De maeltijt houden des anderen daegs na het trouwen, seggen sij, Ummior o rariba, de rariba, i. de bruiloft volgen. Wanneer sij nu met het nieuw aengetrouwde maegschap drincken, is micham o rámain.

Rummibal,

Rummibal, rinummibal, rarummibal, riballa, riballen, rinibal, inoriballen, sloopen, afbreken, ook afsonderen, afscheiden. Páribal, pinaribal, paparibal, ipariballa, iparibal, iniparibal, inoiparibal, doen afbreken. Raribal, sloopinge, afbrekinge. Ma-aráribal, slooper, afbreker.

Rummibirrieb, rinummibirrieb, rarummibirrieb, ribirriba, ribirriben, rinibirrieb, inroibirribben, gins en weer slaen, als die van alle kanten besprongen werden. Páriberieb, pi, pa, ipariberiba, ipariberieb, iniparíberieb, inoiparíberieb, doen also doen.

Rummiecheriech, rinummicheriech, rarummicheriech, richericha, richerichen, rinicheriech, inorichericben, met een mes, of diergelijk bestrepen, om maet te teikenen. Paricheriech, pi, pa, iparichericha, iparicheriech, iniparicheriech, doen also afteikenen. Beduidt dit niet, maer met een mes of ijet anders, een touw, bamboes, enz. doorvijlen.

Rummichum, rinum: rarum: richumma, ijets als een bamboes, ronde stock, enz. over de dickte even snijden. Parichum, trans. rarichum, nom. subst.

Rummiedda, rirummiedda, rarummiedda, riedda, rieddan, rinieddan, inori-ieddan, wegscheiding maken. Parieddan, pi, pa, ipariedda, inipariedda, inoipariedda, doen wegh scheiding maken.

maken. Rariedda, wegh scheidinge. Rarieddan en aijan, de plaets daer de wegh scheidt. Rûmmia, even als rûmmiedda. Nom. raria.

Rummies, een verloop van dagen. Ratórroa rummies: drie dagen. Masanno rummies, hoe veel dagen.

Rummiel, rinummiel, rarummiel, rila, rilen, riniel, inorilen, na inwoners wijse vellen droogen, met de selve uit te spannen, inde rariel, nomen, sodanige uitspanninge. Pariel, pinariel, papariel, iparila, ipariel, inipariel, inoipariel, doen droogen.

Rummieperiep, rinum: rarum: riebrieba, termen, even als rummichum, en rúmmisûp, riepriep, nom. subst.

Rummo, geheel, dit nom. van Marmo.

Rummiggo, rinummiggo, rarummiggo, riggoa, riggoon, riniggo, inoriggo, sich self ook imant of ied anders van de eene sijd op de ander leggen: in welke laetste over een komt, met poaried. Ook enigh ding van eene schouder op d' ander, van d' eene hand in de ander nemen: t' geen waer op roggoan, riniggoan, inoriggoan. Páriggo, pinariggo, papariggo, ipariggoa, ipariggo, inipariggo, inoipariggo, doen sulx doen. Ook veranderen, als rummiggo o ramied, sijn woort veranderen. Siet Mariggo, nom. Riggoriggo, veranderlijkheid,

derlijkheid, van rûmmiggorriggo. Rummiggorriggo, intendeert rûmmiggo.

Rummikak, rinummikak, rarummikak, rikakka, rikákken, rinikak, inorikakken, schrijden, beschrijden. Parikak, pinarikak, paparikak, iparikakka, iparíkak, iniparikak, inoiparikak, doen also doen. Rarikak, beschrijdinge. Maararikak, beschrijder.

Rummikoriko, ri, ra, rarikorikoa, gints en weer bewegen, activ. Parikoriko, trans. siet in P.

Rummiot, rinummiot, rarummiot, riótta, riotten, riniot, inoriotten, omringen, rondom besetten. Pariot, pinariot, papariot, ipariotta, ipariot, iniparíot, inoipariot, doen omringen.

Rummod, een harder-vis.

Rummiseries, rinummiseries, rarummiseries, riserisa, riserisen, riniseries, inoriserisen, rijs, of geers wassen. Páriseries, pináriseries, papariseris, ipariserisa, ipariseries, inipáriseries, inoipariseries, doen sulx doen.

Rummisup, rinum: rarum: risûppa, even als rummichum. Parisup, trans. risup, nom. subs.

Rummomirroom, rinummomirroom, rarummomirroom, romirroma, romirromen, rinomirroom, inoromirroom, de mond spoelen. Paromirroom, pi, pa, iparomirroma, ipáromirroom, iniparomirroom, inoiparomirroom, doen de mond spoelen.

Rummoggoroggo, ri, ra, roggoroggoa, het water door

door de tanden borrelen, als men de mont spoelt, oock gorgelen.

Rummomorromo, rinummomorromo, rarummomorromo, romorromoa, romorromoon, rinomorrómoon, inoromorromoon, ronden, rond maken. Páromorromo, pinaromorromo, paparomorromo, iparomorromoa, iparomorromo, inipáromorromo, inoiparomorromo, doen ronden.

Rummónno, rinummonno, rarummonno, rónnoa, ronnoan, rinonnoan, inorónnoan, beschaduwen. Paronno, tran. raronno, beschaduwinge. Ma-araronno, beschaduwer.

Rummoop, rinummoop, rarummoop, rópa, rópen, rinóop, inorópen, d' oogen toe doen. Paróop, pinaroop, paparoop, iparopa, ipároop, inipároop, inoipároop, d' oogen doen toe doen.

Rummopá, ri, ra, ropá, eropa, ineropá, inoeropá, uijtspuijgen ijets uijt de mont, doch geen spéeksel, want dat is petûmmo. Paropá, trans. raropa, uijtspuiginge.

Rummoos, rinummoos, rarûmmoos, rosá, rosen, rinoos, inoroosen, na loopen, na jagen. Paroos, pinároos, papároos, iparosa, iparoos, iniparoos, inoiparoos, doen na loopen.

Rummorro, rinummorro, rarummorro, rorroa, rorroon, rinorro, inororroon, t' geen waer in, rérroan, rinorroán, inororroan, bij een roepen, bij een doen, als kleren in een kist, drank in

een,

een pot, padij in een sak, enz. et parorro, siet in Parórro. Mede omringen. Rummorrono cho, ijemant omringen. Rarorro, een vergaderinge, act. arórroan, of araroaijan, een vergaderplaets.

Rummorosan, rinummorosán, rarummorosan, rarosanna, sieltogen.

Rummorroos, rinummorroos, rarummorroos, rorrosa, rorrosen, rinorroos, inororrosen, opgaren, t' samen garen. Parorroos, pinarorroos, paparorroos, iparorrosa, iparorroos, iniparorroos, inoiparorroos, doen so opgaren.

Rummot, rinummot, rarummot, rotta, rotten, rinot, inorotten, ied bewoelen. Parot, pinarot, paparot, inoiparot, doen bewoelen. Rarot, bewoelsel.

Rummotós, ri, ra, ruttossa, ruttossen, rinotos, inorotossen, tegen aengaen, als tegen de wint, stroom, enz. Parûttos, transiti. Rarotos, so-danigen gang. Ma-ararotos, sodanigen ganger.

Rummotul, ri, ra, rotulla, rotullen, rinotul, inorotullen, alleen na sich nemen en alsoo een ander daer van ontblooten, ofte maken dat hij niet heeft. Parotul, trans. rarotul, nom. ontblootinge, sonder makinge. Ma-ararotul, ontbloter.

Rumpe, rinumpe, rarumpe, ruppea, rûppein, rienpe, inoruppein, inswelgen. Paarpe, pinaarpe,

nâarpe, papáarpe, ipáarpea, ipáarpe, inipáarpe, inoipáarpe, doen inswelgen. Raruppe, een swelg. Rárûppe, o man, o micham, de passagie daer eten en drincken doorgaet.

Sá-a, particula disjunctiva maer, want.

Sáam, een veldhoen.

Sáas, d' loop, sterken afgangh.

Sabánno, wanneer, sasai o sabánno joa mamau oe, wanneer sal uw vader komen ?

Sábba, een rivier.

Sábba, armoede, van Masaba.

Sábbacha, een mond.

Sabadta, een straat, van Summabad.

Sábbi, een karper, t. w. volwassen; autobabot, half wassen; barobabbi, omtrent van een spanne lang; dille o barobabbi, jonge kerper van de kleinste slach.

Sacha, na, daerna; sacha a nataap rûmmies, na ses dagen; sacha a nattada eidas, over een maand; sacha a natorroa baas, na drie jaren.

Sállaban, een verschut, om schaduwe te maken. Van Summallaban.

Sam, een matte, daer men op slaept.

Samere, een wange.

Saán, het verstand.

Sammarótta, overmorgen.

Sándon, d' ingang van een huis, begrijpende de deur en dorpel; inaûnûmma jo saide sandon ? talla alla mossei dummora don ? waerom blijft

blijft gij aen de deur? waerom komt gij niet in huijs?

Sannan, nijd, jaloesie, haedt; siet Masannan.

Sapák, wert geseid van al wat voor reuk of smaek onaangenaem en lelik is; als t' geen of stinkt of andersijns ontijigh is; so dat geseide sinnen daervan walgen en afkerigh sijn.

Sapisab, een huijs of afdak, als veel voor aen d' inwoners huisen gemaekt werden.

Saroko, de bult der bullen achter in de neck.

Sárra, een rij van persoonen, of dingen die achter den anderen sijn. Sarró mababat, op een sij achter den anderen gaen. Sarro makarieb, achter den anderen op een rij loopen. Van Pissárra.

Sarrodon, lieden die uijt een stam gesproten sijn, als Taborron. Moet gesecht worden, sarr'-o-don, en beduidt een geslacht, linie. Siet verbum Pissarra.

Sarra oa oá, een kraij.

Sarries, bind-garen.

Sarrisar, het net dat het ingewant omvangt.

Sárrosó, mist, damp. Poch-poch a sárroso, de bonna, het mist in t' veld. Sarrosoán, bemist, bedampt.

Sasáar, d' hoofd-windel der mannen.

Sasáat, witte korael snoeren, die de dochters als kousen om de beenen doen. Ende sabitor o sasaat, de roode koralen die boven aen sijn.

Ende

Ende tatte opó, die, die onder aen sijn.

Sasáijan, en *sasosaijan*, d' plaets van enig ding, hiervan pe o sassaian, een woon huis. Sino saijan, en inosasaijan, heeft geen andere tempora, als dese drij, t. w. præsens, præt. en fut. pass. beduidt oock simpliciter, de woonplaets. Sasaijan o merien, plaets om te wercken. Contracte sasaû merien.

Sasáinas, praet. pass. sinoainasan, praes. inosaáinas, fût. een uijtkijk specula sijn; dit heeft geen dack, verschilt van tarrakal, welck een dack heeft.

Sasakimotto, een kruis, van Summakimotto.

Sasálla, bedrog, van Sûmmálla.

Sasallan, een ring, als men aen de vingers draegt. Van Summallan.

Sasánnasánna, een gejuich, waer mede imand uitgejout werd. Van summannasanna.

Sasáppa, een spree, of al wat uitgespreid sijnde, sijn gebruick heeft. Sasapp o azaijan, een tafel kleed, een tafellaken; sasáp o ratta, een bedde kleed. Van summáppa.

Sasas, water gras.

Sasásjien, een kerf. Radix Sumásjien.

Sasin, sinaas, inosásin, d' loop hebben.

Saso-at, een kark, een klauw. Van Summoat, ofte de inklauwinge selfs.

Sásoom, de maat, daer twee dingen met haer ende

ende aen den anderen gehecht sijn, siet Summasoom.

Sassies, een draet garen. Van Gummis.

Sássas, een tuig daer men spijse inset te versigen, als bij ons de schuimspaen en verslatesten.

Sássi, sout. Sasi, idem.

Sássimar, gebraden smeer.

Sassio, aerdbeving.

Sássabach, een sorte van vergift. Masassabach, verbum neutr.

Sasso, ongeneûgte, onvredenheid, pruiling des gemoeds, siet masá-so: annûmma sasones? wat gepruijl hoad gij?

Sásoelan, een fles of kanne. Schrijft sásûlan.

Sja, indien; sja moetas a sûmma, matalam cho aïh sasos' i tumkach, indien t' morgen regent, so sal misschien het volk niet gaen jagen.

Sjach, hoog gebergte.

Sjam, een man, die getroûwt of getroûwt geweest is, oók een vader.

Sjien, de tanden, plur: sisjien.

Sies, kort uitgebracht, de rugge.

Sies, lang uitgebracht, het einde van een ding. Sies o atzrijm, het einde van een tafel. Sies o bonna, het einde van t' veld. Sies o abas, het einde van de zee, als daer sij aen t' land spoelt. Wert niet uitgestrekt, tot dingen die geen ware quantiteid hebben, als die het woord *sisi* werd toegevoegt, als beneden te sien is.

Sjibo,

Sjibo, een vogelnest.

Sjiem, een kind, t' sij meisken of jongen. Sjiem badda, een jongen. Sjiem maûnuali, een meisken. Sjiem párrach, een hoore kind. Sjiem pattála, een stief kind. Sjiem o kakan, een klein suigkind. Sjiem o sjiem, een kinds kind.

Siiok, een groot inwoners mes.

Simida, sinimida, sasimida, een padt om een dorp, of de velden maken, om den brandt te weeren. Pasida, trans. Sida, soodanigen padt.

Sinien, sinimien, sásimien, sina, sinan, sininan, inosinan, in de weg tusschen beiden sijn, in de wegh sich tusschen in stellen. Sina osi Ta Cabba inaos, komt tusschen beiden mij en Cabba. Pásien, pinasien, papasien, enz. doen also doen. Sasien, nom. de naem van t' gene men tusschen beiden in de weg set.

Simikasik, sinimikasik, sasimikasik, sikasikka, sikasikken, sinikasik, inosikkasikken, d' voeten of d' beenen leuteren als de leegsitters veel van tijd verdrief doen. Pasikasik, pi, pa, ipásikasikka, enz. doen so doen.

Simikossikko, sinimikóssiko, sikossikoa, sikossikoon, sinikossiko, inosikossikoon, ied drillen in manier als men de pijken doet. Pásikossiko, pi, pa, ipasikossikoa, ipásikossiko, inipasikossiko, inoipásikossiko, doen so doen.

Simioch, sinimioch, sasímioch, siocha, siochen, sinioch,

sinioch, inosiochen, voor de hand slaen. Pásioch, pinásioch, papásioch, ipasiocha, ipasioch, inipasioch, inoipasioeh, doen so slaen.

Simipir, sinimipir, sasimipir, sipirra, sipirren, sinipir, inosipirren, aver rechts of achter d' hand goijen. Pásipir, pinasipir, papasipir, ipasipirra, ipasipir, inipasipir, inoipasipir, doen also goijen.

Simisich, sinimisich, sasimisich, sisicha, sisichen, sinisich, inosisichen, ied ergens tegen aen met platte hand of voet stukken en platwrijven. Sisichen o rima ja barrt, de muggen sijn met de hand dood gewreven. Tapos sisjiem sasai simisich na-a babat don ja cho' asjiel, al de kinderen sullen komen de vloer slecht wrijven met hare voeten. Pasisich, pi, pa, ipásisicha, ipasisich, inipasisich, inoipasisich doen also doen.

Simiri, sinimiri, sasiniri, siria, siri-in, siniri, inosiri-in, uitroepen na inwoners wijse. Pasiri, pinasiri, papasiri, ipasiria, ipasisi, inipasiri, inoipasiri, doen also uitroepen.

Sinarauros, nier-vet.

Sini-apillo, de duim, de groote toon.

Simitik, sinimitik, sasimitik, sitikka, sitikken, sinitik, inositikken, stijf aenbinden, of t' geen bind stijf aenhalen. Pasitik, pinasitik, papásitik, ipasitikka, ipasitik, inipasitik, inoipasitik, doen also doen.

Sini,

Sini, onder de beesten al wat van vrouwelijk geslacht is. Onder de menschen een getroude vrouw als sij gebaert heeft: of inmers als sij oud geworden is; in welken gevalle ook een ongetrouwde *sini* genaemt wert.

Siórra, seker vogel, die goede schrijft pennen geeft.

Sisi, het einde van enig doen; sisia oetas, het einde van de regen: sisia makarieb, een einde van loopen: sisia patite, een ei de van spreken: sisia tûmmáap een einde van werken.

Sisa, de son, een dach, schrijft zijs-ja, werwaert verstelt.

So, een plaets daer t' gras afgegeten en nu kael is.

Sóa, een wond.

So-o, particula conjunctiva, ende.

Soan, het zûijden. Matasoan, mi, ma, suijdelijk sijn. Patasoan, transiti.

Soloch, de dunkerheid en onwerigheid des hemels in 't oosten, siet summoloch.

Sorra, een stamper, daer men padij mede uijt de halmen stampt. Verschilt van tatta.

Soso, de lengte van eenig ding. Massa no ichoa sosó nos, hoe groot is sijn lengte.

Sosonk o sjien, een sieckte der tanden, verrottinge.

Sosûmma, de doijer van een eij.

Súmbach, sinâmbach, sasumbach, sabácha, sabachen, sienbach, mesabach, seker vergif, *sa-*

sabach

sabach genaemt, ingeven. Pásabach, pinásabach, papásabach, ipásabacha, ipásabach, inipásabach, inoipasabach, doen vergeven.

Sûmbo, sinûmbo, sasûmbo, isebóa, isebo, inisebo, inoisebo, ied neersetten. Pásebo, pinasébo, papásebo, ipàsebon, ipasebo, inipasebo, inoipasebo, doen neersetten.

Sûmkir, sinumkir, sasûmkir. isekirra, isekir, inisekir, inoisekir, neerdrucken. Sûmkir o raro, in 't water dompelen; de hoed vast setten of indrucken. Pásekir, pinásekir, papasekir, ipasekirra, ipasekir, inipásekir, inoipásekir, doen also doen. Sûmkir i tono cho, een mensch in 't water dompelen. Het nomen Sasekir. Sasekir i tono christan, een christelijken doop.

Sûmkir, et sekirra, sekirran, sienkirran, inosikirran, het toe maken van de pianang. Pásekir, pi, pa, enz. als boven.

Sûmmaam, sinûmmaam, sasûmmaam, saamma, saammen, sinaam, inosaammen, op enig doen bewinden of betrappen. Pásaam, pi, pa, ipásaamma, ipa-aã, inipásaam, inoipâsaam, doen betrappen. Summa, margen.

Sûmmabas, sinûmmabas, sasûmmabas, sabassa, sabassen, sinabas, inosabassen, proeven, besoeken, een proeve nemen. Pasabas, pinasabas, papasabas, ipasabassa, ipasabas, enz. doen also doen.

Sásabas,

sallaban, ipásallabanna, ipásallaban, inipasallaban, inoipasallaban, doen also doen. Sallaban, nom. een sonne dack.

Sâmmallad, sinûmmallad, sasûmmallad, salladda, salladden, sinallad, inosálladden, ontissen, ontwarren. Pasallad, pinasallat, papasallat, ipasalladda, ipasallad, inipasallad, inoipasallad, doen ontissen.

Summamgean, si, sa, imp. samgeanna, pass. samgeannen, sinamgean, inosamgeannen, offeren; is in den oorspronck, een chinees woort, maer bij de Formosanen aengenomen en naer hare wijse geformeert. Samgean, een offer.

Summamo, si, sa, samoa, samoan, enz. een touw draijen van drieen. Pasamo, trans. Sasamo, nomen.

Sâmmallan, sinûmmallan, sasûmmallan, sallanna, sallannan, sinallanan, inosallanan, een ring aen de handt aen doen. Pasallan, pi, pa, ipasallana, enz. doen so doen.

Summammisam, imp. sammisamma, sammisamman, enz. kroonen, bekroonen. Pasammisan. Sammisam, een kroone, krants: sasammisam, kroninghe. Ma-asasammisam, een die de kroon maekt.

Summannasanna, sinummannasanna, sasummannsanna, sinannasanna, sannasanna, sannasannáán, sinannasanna, inosannasannaan, uitjouwen. Pasannasanna, pi, pa, ipasannasanna, inipasannasanna,

inipasannasanna, inoipasanna, doen uitjouwen.

Summaod, sinûmmaod, sasummaod, saodda, saodden, sinaod, inosaodden, ied uitstorten. uitgieten, t' sij met voordacht, t' sij onverhoeds. Pasaod, pi asaod, papasaod, ipasaodda, ipasaod, inipasaod, inoipasaod, doen uitstorten. Masaod, neutr. siet op M, wiens activum mede Pasaod. Sasaod, uitstortinge.

Summapar, sinummapar, sasummapar, saparra, saparran, sinoparran, inosaparran, furieus ied grijpen, als de genen doen, die vresen dat haer ontsnappen of voorgenomen werden sal. Na a sinumpar o masarro, ik heb een harte kalf gegrepen, pasapar, pi, pa, ipasapara, ipasapar, inipasapar, inoipasapar, doen also grijpen.

Summapie', sinummapiel, sasummapiel, sapilla, sapillan. sinapil, inosapilan, op d' aerde neersitten of liggen, sonder stoel of matte of ander gewoon tuig te gebruiken. Pasapil, pinasapil, papasapil, ipasapilla, ipasapil, inipasapil, inoipasápil, doen sulx doen.

Summappa, sinummappa, sasummappa, sappa, en sappaija, sapanni, sinapanni, inosapanni, bespreeden. Pasappa, pi asappa, papasappa, ipasappaija, ipásappa, inipasappa, inoipasappa, doen bespreeden.

Summara, sinummara, sasummara, sarra, sarranni, sinaranni, inisaranni, liggen om te slapen. Pasarra, pi, pa, ipásarra, inipasarra, inoipasarra,

sarra, doen liggen, doen slapen.

Sûmmarabsab, idem. als sûmmalachkach.

Sûmmarammo, si, sa, een touw vlechten van stroij, t. w. met vieren. Saramoa, saramoan, inosaramoan: sûmmaramo, no arat. Pasaramo, doen so doen. Sasáramo, vlechtinge. Ma-asaromo, vlechter.

Summar-o-asso, sinûmmar-o-asso, sasûmmar-o-asso, sieden. Pasaro-asso, pi, pa, ipásarro-assoa, enz. doen sieden.

Summarp, sinûmmarp, sasûmmarp, sarpen, sinarp, inosarpen, het branden en sengen van 't vuur. Pasarp, pinásarp, papasarp, ipasarpa, ipasarp, inipasarp, inoipasarp, het vuur ied doen sengen of branden.

Summarries, si, sa, sarriesa, sarriesen, sinarries, inosarriesen, rijgen, snoeren. Pasarries, trans. Sarries, bindgaren, klein touwtje, snoer.

Summárroso, sinummarroso, sasûmmarroso, misten, dampen. Pasarroso, pi, pa, ipasarrosoa, ipásarroso, inipásarroso, inoipásarroso, doen misten.

Summas, siet beneden achter summosö.

Summásjien, sinûmmasjien, sasummasjien, sasjina, sasinan, sinasinan, inosasinan, kerven, een kerve maken, gelijk als met tanden maken. Pasasien, pinasasien, papasasien, ipasasina, ipasasien, inipasasien, inoipasien, doen kerven.

ven. Siet oock mosisjien. Sasasjien, nom. de kervinge.

Summaso, sinûmmaso, sasûmmaso, sasoa, sasoan, sinasoan, inosasoa, swemmen, beswemmen. Pasaso, siet boven in Pa.

Summasoom, sinummasoom, sasummasoom, isasoma, isasoom, inisasoom, inoisasoom, aen een hechten, so dat de enden tegen den anderen aen, niet in of over de andere, slaen. Pasasoom, enz.

Summasi, sinummasi, sasummasi, sasi, sasian, sinasian, inosasian, met sout mengen: gelijk men aen spijse doet, die gekookt wert, of nu ook wel gekookt, maer wat te varsch is. Pasasi, trans. Sasi, sout, nom.

Summassio, si, sa, het beven van aerde. Sasio, nom. aerdbevinge.

Sûmmátsat, sinûmmatsat, sasûmmatsat, satsatta, satsatten, sinatsat, inosatsatten, smeden. Pasatsat, pi, pa, ipásatsatta, ipasatsat, inipásatsat, inoipasatsat, doen smeden.

Sûmmedo, sinûmmedo, sasûmmedo, siddoa, siddóon, siendo, inosiddóon, voelen, bevoelen. Pasiddo, pinasiddo, papasiddo, ipasiddoa, ipasiddo, inipásiddo, inoipasiddo, doen bevoelen.

Sûmmatta, sinûmmatta, sasûmmatta, sumattan, sinumattan, inosûmmattan, spijse of raeûw en ongekookt, of alleen en sonder vermenging van ander spijse (als vleesch sonder rijs, of

rijs

rijs sonder toespijs) eten. Pasummatta, pinasûmmatta, papasûmmatta, ipasummatta, inipasummatta, inoipásummatta, doen also doen.

Sûmmeäl, si, sa, sealla, pass. seálien, sineal, inoseálien, verspieden de viand. Paseal, trans. Saseal, verspiedinge. Ma-asaseal, verspieder.

Summeit, si, sa, seitta, seitten. sinei, inoseitten, klemmen, t. w. ergens onder, even als *pillik*, maer ergens tusschen in *lummab't*.

Summerik, sinummerik, sasummerik, sirka, sirken, sinirka, inosirken, uitdouwen, uitparsen, uitwringen. Pásirk, pi, pa, pinasirk, papasirk, ipási ka, ipásirk, inipasirk, inoipasirk, doen uitparsen. Sûmmerik o loan, de koijen melken.

Summeio, (de *e* cort af) si, sa, sittoa, sittoan, sinittoan, inosittoan, hincken, als ûmmotul. Pasitto. trans. Sasitto, hinckinge. Ma-asasitto, hincker.

Summis, sinummis, sasûmmis, sissa, sissen, sinis, inosissen, naeijen, ook aenmaeijen, dan sissan, sinissan, inosissan, item vernaeijen, als het garen, enz dan isis, misis, inoisis, pasis, pinasis, papasis, ipasissa, ipásis, inipasis, inoipasis, doen naeijen.

Summiksik, si, sa, siksikka, siksikken, siniksik, inosiksikken, vast toe knopen, idem, summisik. Pasiksik, trans. sasiksik, knopinge. Ma-asasiksik,

Ma-asasiksik, knoper.

Summoal, si, sa, soalla, soállen, sinoal, inosoallen, indachtigen, manen een oude belofte ofte schult. Pasoal, trans. Sasoal, nom. Is gantsch niet te seggen, loven, prijsen, als d: Vertrecht het heeft gebruickt.

Summo-asoáp, sinûmmoásoap, sasûmmoásoap, soasoáppa, soa-asappen, sinoasoap, inosoasoáp-blindeling en bij de tast ied doen.

Súmmoat, sinûmmoat, sasûmmoat, soátta, soátten, sinoat, inosoatten, met een haek of klou, de ruigte waermede de rijs velden gedekt werden, oplichten en ver eggen, op het gras daer tusschen uitgesproten, also geknerst en gebroken werden. Pasoat, pinasoat, papasoat, ipásoatta, ipásoat, inipasoat, inoipasoat, doen also doen.

Summogo, si, sa, imp. súgoa, twee einde, als van touw, rotting, enz. over malcanderen binden, en also langer maken. Pasogo, trans.

Súmmokar, sinûmmokar, sasummokar, (laet de *o* naulik h. ren) isokarra, isokar, inisokar, inoisokar, van sich heuen st oten, van sich afdouwen. Oock met woorden ijemant voortdrijven, en aenraden te doen, 't geen hij in den sin h. eft. Summaloso, si, sa, salosoa, salosoar, sinalósoan, i osaloscan, met woorden aen rijven en aenraden. Pasaloso, enz. Summekar o chan, het vuur aenstoken. Pasekar,

pinasokar,

pinasokar, papasokar, ipásokarra, ipasokar, inipasokar, inoipasokar, doen sulx doen.

Summoes, sinûmmoes, sasummoes, groijen, toenemen, groot werden. Pasoes, pinasoes, papasoes, ipasoesa, ipasoes, inipasoes, inoipasoes, doen groijen.

Sûmmokad, sinûmmokad, sasûmmokad, sokadda, sokadden, sinokad, inosokadden, met de voet voor uitstooten, of schoppen. Pasokad, pinasokad, papasokad, ipasokadda, ipasokad, inipasokad, inoipasokad, doen sulx doen.

Sûmmokko, sinûmmokko, sasûmmokko, sokkoa, sokkoon, sinokko, inosokkoon, met een stok, spiets, degen of diergelijk, ook met een uitgesteken vinger, stooten. Pásokko, pi, pa, ipasokkoa, ipasokko, enz. doen also stooten.

Sûmmook, sinummook, sasûmmook, soka, soken, sinook, inosoken, met de voet achter uijtstooten. Pasook, pi, pa, ipásoka, ipasook, inipásook, inoipasook, doen so doen.

Sûmmokkosókko, sinûmmokkosókko, sasûmmokkosókko, sokkosokkoa, sokkosokkoon, sinokkosokkoon, inosokkosókkoon, dikmael stooten als voren, sûmmokkosokko no zido, karnen. Pasokkosokko, inipasokkosokko, inoipasokkosokko, doen also doen, dit intend. summokko. Sasokkosokko, nom. sokkosokkoan, en sokkosokkoaijan, een karne.

Sûmmoloch, sinûmmoloch, sasûmmoloch, het onwerigh

werigh t' samen halen der wolken, over 't gebergte, wanneer sich het oosten tot regen, donder en onweer set, als doorgaens in 't suider-saisoen tegen den avont plagh te geschieden. Pásoloch, pinásoloch, papásoloch, ipasolocha, ipasoloch, inipasoloch, inoipasoloch, sulx veroorzaken.

Sûmmóoso, sinummóoso, sasummooso, soossoa, sóossoon, sinoósso, inosóossoon, naesporen, op 't spoor volgen. Pásoosso, pinásoosso, papasóosso, ipásoossoa, ipasoosso, inipásoosso, inoipásoosso. doen naesporen.

Sûmmopat, sinûmmopat, sasûmmopat, sopatta, sopatten, sinopat, inosopatten, tegen over ied sijn: ook tegen over ied doen. Als sûmmopat o poch, o sinioch, o panno, enz. Pasopat, pinasopat, pápásopat, ipasopatta, ipasopat, inipasopat, inoipasopat, doen also sijn. Sasopat, tegen over: dit wert met karri maû 't samen gestelt. (karrisasopat) en beduidt tegen malcanderen over, als karrisasopat patodon, tegen malcandere over wonen. Mausasopat, idem. Sûmmapat o meroos, o pattite, tegen over sitten ofte spreken.

Sûmmopisop, sinûmmopisop, sasûmmópisop, sopisoppa, sopisoppen, sinópisop, inosopisoppen, met de handt strijken, streelen, ook slechten, siet Masopisóp. Pasopisop, pi, pa, ipásopisop-

pa,

pa, ipásopisop, inipásopisop, inoipasopisop, doen so strijken.

Summóppo, si, sa, suppoa, in hoopen stellen, als de afgemaide padij in het velt wert gedaen. Pasuppo, doen so doen. Suppo, een hoop padij. gelijk in de velden staet in de maeijtijdt.

Sûmmoso, sinûmmoso, sasûmmoso, sosoo, sósoon, sinoso, inososoon, braeden, roosten. Pásoso, pinásoso, papasoso, ipasosoa, ipasoso, inipasoso, inoipasoso, doen braden. Sasoa, de bradinge. Sasoan, en sasosoaijan, roostaer, of spit daer men mede braet.

Summosa, sinúmmosa, sasummosa, sosásosanni, en sosaijan, inosanni en sinosaijan, inosanni en inososaijan, wonen, bewonen. Pasosa, pi, pa, ipasosa, inipasosa, inoipasosa, doen wonen. Sûmmosa doen, in een huis wonen.

Summas, sinumminas, sasummas, sassa, sassan, sinas, inosassen, spijse te versigen setten, als men in een schuim spaen of versla-test doet. Pasas, pinasas, papasas, ipasassa, ipasas, inipasas, inoipasas, doen te versigen setten.

Summot, sinummot, sasummot, sotta, sotten, sinot, inosotten, ergens opwijsen of aenleggen, t' sij met de vinger, musquet, pijl, degen. enz. t' sij andersijns Pasot, pinasot, papasot, ipasotta, ipasot, inipasot. inoipasot. doen also doen

Sûmpo, sinûmpo, sasumpo, suppoa, suppoan, sienpon, inosuppoan, helpen, de hand bieden

in

in enigh werk, als Molliol. Pasuppo, pi, pa, ipasuppoa, ipasûppo, inipasuppo, inoipasuppo, doen also doen.

Ta, een ledeken, dat voor alle eigen namen van menschen gevoegt wert, als Ta Cabba, Ta Bai, enz.

Ta, het aerdrijk, land of woonplaets, de gemene wegh of straat, de gront in 't water.

Tá-aka-idas, halve maen.

Táan, een strik, die men stelt om beesten in te vangen.

Taamen o rapies, tsi, tat, imp. taamen o rapisa, pass. taamen o rapies, tsinaamen o rapies, inotaamen o rapies, bedelen, seer onbeschaemt ijemant ijet afeischen, nom. subst. idem. cum radix. Ma-ataamen o rapies, bedelaer.

Tábba, een inwoners houwer. Van Tûmmabba.

Tabboen, volwassen, als adultus.

Tábbocron, een geslacht uit één stam gesproten, bloedverwanten.

Tábillo, een schalmaij, of trompet.

Tábtab, daer geen water staat, als 't regent. Matabtab, het verbum, idem rarrar motarrar.

Tábo, een groote calbas.

Tach, vochtigheid, sap. Van Matach.

Tách-anas, garnelen, die in versch water worden gevangen, item teor, groote slach, rauno, kleine slach van garneelen, die in 't sout water worden

worden gevangen. Aûan, seer kleine garneeltjes.

Tadách, hitte, van Matadach.

Taddachal, werktuig, daer men d' aerde, mede omhaelt, siet dûmmachal.

Taddai, tongh, een sorte van visch.

Taddakal, een hoofdband, als de vrouwen dragen.

Taddaries, een slot. Van dûmmarri. Schrijft daddaris.

Táddogon, de boven romp van mensch ofte beest

Tagga, bloed, van Matagga.

Tagáusasan, seker dwars bamboes boven den inganck of deur van een huis, van binnen te weten.

Taggargar, kabel, anker touw, van takkar en arrat. Siet takkar, en gûmmárgar.

Taggoggach, een bloed-ader. Compositum van tagga, en oggach.

Taggogon, zinâggogon, tataggogon, dorsten. Pataggogon, pinátaggogon, papataggogon, ipátaggogonna, ipataggogon, inipátaggogon, inoipataggogon, doen of laten dorsten. Toggogon, nom. dorst.

Taikien, een sorte van coralen bij d' inwoners seer geacht.

Taitai, een vuur-vlieg.

Tákkar, een anker, een paal, daer men een huis dat om veerwil, aen vermit

Tákkeen,

Tá kkeein, een dwerg.

Talcho, uitermaten, uitnemende, als talcho mabarra, talcho matadach, uitnemende stark, uitermaten heet.

Talchoach-o, een uitmunter, een overvlieger, als in macht, rijkdom, schoonheid, stercte, enz.

Talla, wat? met indignatie. Talla sûmmara imónos, wat light gij op de lappen.

Tállas, een potscherf.

Tálla o no adda, een rijs kerl.

Talla onoeno, d' hersenpanne, schrijft tallac-uoeno.

Tallapiech, een groote pijl.

Tallili, suring.

Tállochon, gedúirig aen, sonder ophouden. Tal lachon sisa, den gheheln dach. Tállachon man, micham, mababat, geduirig aen eten, drinken, gaen, enz.

Tamaian, Spaensche pocken.

Tammimme, potaddes.

Tammoes, kruimelkens, veselkens.

Tammoessan, bekruimelt, beveselt.

Tannaas, een woordeken van verwondering, als ai, siet doch.

Tapách-a, een broek.

Taparri-parri, Tokeis, een karre. Go-or, of geor, 't erneren. Tatárraû loan, de boomen van een karre. Asasáû loan, het jock.

Tapos, alle.

Tappoesan,

Táppoesan, een honigh-bije.

Tarrára, een spinkop.

Tár, allerhande vette besmetting, als van snot, smeer, enz.

Tárren, 't geen met *tar* besmet bevûilt is, verstelt beneden.

Tarra, een roch; hiervan tweederleij soorte, tarra boetsina, een roch: tarra paga aubaas, een visch bijna de haeij gelijk met een breet sweert op de neus.

Tarrabéoan, of Tarraboan, een regenboog.

Tarra ie rain tsi tat, het leken der oogen. Patarra-ie-ra-ien, transit.

Tarrakal, een klein huisken, hoog verheven staende, daer in d' inwoners dikmael slapen; hoedanig en bij haar huisen, en in de velden sijn.

Tarrán, een wegh; mitarom' o taran, twee wegen die in malcanderen vergaderen. Rariedda taran, eenen wegh die sich in tween scheit.

Tarrar, als tabtab. Verbum Matarrar. Patarrar.

Tárraras, porcelein, kruit, oock ediûma.

Tárrer, een sorte van visch.

Tárribat, d' warsheid van een ding.

Tarran, tsinarran, inotárran: en arriban, inarriban, inoarribán: en ribáijen, rinibaijen, inoribaijen. Schijnt te beduiden: afkeerlijk of schadelijck sijn. Soo segt men van ongewone spijse, arriban o mamacha ja micho. Mogelijk

gelijk dat is schadelijk om van te sterven. Maer dienen dese woorden naeuwer ondersocht.

Tássaban, zinássaban, inotassaban, hongeren. Pátassaban, pinátassaban, papatassaban, ipátassabanna, ipátassaban, inipátassaban, inoipátassaban, doen hongeren. Nom. Tassaban, honger.

Tassinan, tsinassinan, inotassinan, tassioa, in imands plaetse of voor imand ied doen. Ina tassinan ja rûmmozi-daû tamaú, ik betale voor mijn vader. In de tweede en derde persoen seid men niet Tassinan, maer Tassi. Des eist dit woord ondersoek. Scribenbum tas-ina, even als daû-ina, voor mij: soo mede tasi je, voor uw: tas icho, voor hem, praet. tsinas, fut. inosas, imp. tas ioa, sie d'r fas joa ina, vervangt mij, gaet in mijn plaetse. Ma-atas, als Ma-adaû.

Tasso, 't geen noch nieuw en ongebesigt is. Werd geseid van alle gereedschappen, die men gewoon is te gebruiken als kleren, kannen, schottels, enz.

Tásso, (de *o* cort af) lang, werd alleen gebruikt van levenlose dingen.

Tatabbis, of Boezina, een wan.

Tásso, een woordeken waermede na eenig plaetse gevraagt werdt, als dematassone Doûbalé, wat langs of waer langs henen leid *Doubale* ?

Tassono

Tassono don o Basjekan, langs henen d' huisen van Batsjekan? Dematassono Taijoan, wat henen leid Taijoan? Tassono ai i, dat henen.

Tatáap, allerhand werktuig dat men of t' huis of tot den lanbouw gebruikt.

Tátápannabonna, bouw velden.

Tátas, een vadem.

Tátkach, het bindsel, waermede de harten op de jacht beheint werden.

Tatkachannabonna, jaag velden.

Táttabba, steek-tuig, als degen, mes, enz.

Tattabbak, een dans, ook het getrappel van die vechten of vechten willen.

Tatsibául, en *a-obóg*, beide woorden van eerbaerheid, als men eenige schandelijke leden niet dorft noemen.

Tatta, een rijststamper. Van tummatta.

Tátta ó numma, wat weet ik dat?

Táttaam, een antwoord. Van Tûmmaam.

Táttabach, d' eerste, de voornaemste. Tûmmabach, ende Matáttabach, verbum, de voornaemste sijn, patattabach, op de letter M.

Táttachûm, een muts. Van Tûmmâchûm.

Tattugga, het kakebeen.

Táttaggoch, tuig om mede te scheppen. Van Tûmmaggoch.

Tattáchil, van Tummachil.

Tattagga, houw-tuig. Van Tûmmagga.

Tattakka.

Tattakka, een stut. Van Tûmka.
Tattakkis, daer men mede plakt: van tummakkis
Táttakob, een dekkleed, pavelioen, seel, enz. Van Tummokkoob.
Táttatsan, een trap. Van tûmmaien.
Tattallas, daer men mede treed als d' voeten van tûmmallan.
Tattas o kokko, d' kam en kouweus van d' haneti.
Tátte, een visch hoek. Van Tûmme.
Táttippi, de angel van al dat met sijn achterste steekt.
Tattálliattala, 't geen daer men imand mede te vreden stelt van Tûmmaláttala.
Tattállo, een lok-aas. Van Tummallo.
Tattállumtum, het gene waer mede men dekt om sterk te sweeten. Van Tûmmallumtum.
Tattáuraija, verschrickingh. Van Tûmmauraija.
Tattear; een stut. van Tûmmear.
Tattinnon, van Tummenon.
Tattámman o bisa o loan, de schaft van een pijl, d' steel van een spitse. Van Tûmmattam.
Táttoch, een getal. Masanno attoch, het groot getal, van Tûmmoch.
Tattolillis, een vonck. Van Tûmmolillis.
Tattóllo, siet beneden tattûllo.
Tattorrodáuron, een spigel. Van tûmmorrod.
Tattórrodon, een voorschrijft, exemplaer, voorbeelt.
Tattarod, aenschouwinge, spiegelinge.

Tattuppa

Tattuppa, gedachten, geheûgenis. Van tumpa.

Tatto, ied daer men mede stokelt.

Tatto o telp, een sleutel. Tatto o chírrap, een tandestoker. Van tûm-o.

Tatto-oche, de voorste vinger.

Tattoob, een tuig, daer men water mede sprengt. Van tûmmos.

Táttoos, een schaaf. Van tûmmoos.

Tattónnos, het einde daer eenig ding afgebroken of afgescheurt is. Maer meest gewoon en spetialiter pro extremitate membri virilis id quod est inhonestum.

Táttopoch, het ciraed, dat aen de oorlapkens gehangen wert. Van tûmpoch.

Tattóttoan, een aenbild, bij de inwoners een harde steen. Van tummótto.

Táttorrik, tattose, en tattosik, een leugen. Van tummorik, tummose, en tummosik.

Tattullo, een kaers. Van tummollo.

Tattúltul, een stroo bosken, waer mede men rookt, om de muskiten te verdrijven.

Tattummauka, siet Tummauka.

Táttuppuk, een getal met gemoet berekent. Van tumpuch.

Tau, het hooft haar.

Taugo, sekere species van welien, 't ende spits toegaende.

Táurok, een sort van groente, die bij de spijse gekoockt werdt.

Tautazillien,

Tautazillien, d' pink.
Taz-i, een vlieger.
Tazirra, de tong.
Taz-imo, allerhand bereide spijse van vis of vleesch.
Taz-ino, de neb of bek van 't gevogelte.
Taz-ipok, 't pinceel daer men mede schildert. Taz-ipok o bido, een schrijft penne.
Tazirrisan, een pin of ied diergelijk daer men ied aenhangt.
Tea, een arm.
Tebabon, eend, eind-vogel.
Teés, de pool of t' bovenste deel van 't voorhooft.
Té-o, een oivaar.
Te-te, een halm, daer de vrucht noch aen is: 't sij die noch op 't veld noch staat, 't sij reeds afgesneden.
Teter, wert genoemt die alles klap Eirreken, idem. Schrijft teteen.
Tillabien, een sorte van vis, steen-brasem genaemt.
Tilli, een das.
Tillik, blindheid aen een oogh, soo dat men selfs 't wit der oogen niet siet, want dan is 't tóllas.
Tillikken. die aen een oogh blind is, dit is 't pas. præs. van tummillik.
Tinnáam, voor, ten aensien van plaets. Talla summada zinoe, ka oa tinnaam ai, wat soekt gij het, t' leid daer voor u. Matatinnáam, mi, ma,

Tattuppa, gedachten, geheûgenis. Van tumpa.

Tatto, ied daer men mede stokelt.

Tatto o telp, een sleutel. Tatto o chírrap, een tandestoker. Van tûm-o.

Tatto-oche, de voorste vinger.

Tattoob, een tuig, daer men water mede sprengt. Van tûmmos.

Táttoos, een schaaf. Van tûmmoos.

Tattónnos, het einde daer eenig ding afgebroken of afgescheurt is. Maer meest gewoon en spetialiter pro extremitate membri virilis id quod est inhonestum.

Táttopoch, het ciraed, dat aen de oorlapkens gehangen wert. Van tûmpoch.

Tattóttoan, een aenbild, bij de inwoners een harde steen. Van tummótto.

Táttorrik, tattose, en tattosik, een leugen. Van tummorik, tummose, en tummosik.

Tattullo, een kaers. Van tummollo.

Tattúltul, een stroo bosken, waer mede men rookt, om de muskiten te verdrijven.

Tattummauka, siet Tummauka.

Táttuppuk, een getal met gemoet berekent. Van tumpuch.

Tau, het hooft haar.

Taugo, sekere species van welien, 't ende spits toegaende.

Táurok, een sort van groente, die bij de spijse gekoockt werdt.

Tautazillien,

Tautazillien, d' pink.
Taz-i, een vlieger.
Tazirra, de tong.
Taz-imo, allerhand bereide spijse van vis of vleesch.
Taz-ino, de neb of bek van 't gevogelte.
Taz-ipok, 't pinceel daer men mede schildert. Taz-ipok o bido, een schrijft penne.
Tazirrisan, een pin of ied diergelijk daer men ied aenhangt.
Tea, een arm.
Tebabon, eend, eind-vogel.
Teés, de pool of t' bovenste deel van 't voorhooft.
Té-o, een oivaar.
Te-te, een halm, daer de vrucht noch aen is: 't sij die noch op 't veld noch staat, 't sij reeds afgesneden.
Teter, wert genoemt die alles klap Eirreken, idem. Schrijft teteen.
Tillabien, een sorte van vis, steen-brasem genaemt.
Tilli, een das.
Tillik, blindheid aen een oogh, soo dat men selfs 't wit der oogen niet siet, want dan is 't tóllas.
Tillikken. die aen een oogh blind is, dit is 't pas. præs. van tummillik.
Tinnáam, voor, ten aensien van plaets. Talla summada zinoe, ka oa tinnaam ai, wat soekt gij het, t' leid daer voor u. Matatinnáam, mi,

ma,

ma, voorwaert sijn. Patatunnaam, trans.

To, water.

To retas, regen water.

To sábba, revier water.

To-cha-och, put water.

To ábas, zee water.

To-ák, een sorte van een vogel.

Toch, een getal, en tattoch, tellinge. Van tummach.

Tochab, een gat, een deur, een venster. Van tummochab, tattochab, gatinge.

Tochorochen, zinochorochen, tatochoróchen, kuchen, aen de kuch gaen.

Tógea, margoise.

Togéa, een sneppe.

Tó-i, een splinter.

Tok, stilte. Van Pattok.

Tókkilli, klinkers daér de vreijers niede loopen.

Tomo, een puistken, als kleine wratkes, verschilt van iemdan.

Tomóon, puistigh.

Tomma, wie?

Tó-o, een see hoorn.

To-ór, tralien.

To-obabat, een overgroot mensche.

Tonso, een chinees woord, betekent 't Vaderland.

Tooma, tsi, tat, imp. tara, pas. ta-an, tsina, inota-an, het oplesen der rolle. Pata-a, trans.

nom

nom. tattáa, de oplesinge; en Ma-attata-a, de rolleser.

Toppi, een sort van ried, daer men de pijlen afmaakt.

Torritórri, een vuurvlieg, als taitai.

Tórro, wij, ons. Maer verschilt van namo.

Tosárri, een sorte van fluiten.

Tosárri a gorro, de selfde soorte van fluiten, seer lang.

Tótto, het hart.

Tótton, de top of het opperste van een dingh.

Tollas, blindheit aen een ooge: doch so dat men 't wit siet.

Tos-asjiem, tsi, tat, tosasjiena, pass. tosasjienen, tsinosasjien, enz. tantpijne hebben. Tos-asji. de tantpijne.

Tsimibarasabasa, tsi. tatsi, tsibarasabasáa, recht af micken, als tsimisi.

Tsimianna, tsini: tatsi, tsianna, enz. siet in Zimianna, mistroostig sijn.

Tsimijk, tsini: tatsi: itsijka: itsijk, initsijk, inoitsijk, knippen een punct of tittel [.] maken, nom.. tattsiek, een tittel, punct. Siet zimiek, onder Tümmesik, idem. Takeis.

Tsimikak, tsini: tatsi: etc. siet onder in Z.

Tsimiki, tsini, tatsi, tsikia, glueren; over hoecke sien. Patsik, trans. tatsiki, nom. Ma-atatsiki.

Tsiniko, tsi, tats. tsikoa, pass. tsikoan, tsiniko, inotsikoon, rechten een huis, dat overhangt.

Patsiko.

Patsiko, trans. nom. taisiho.

Tsimimis, tsini, tatsi, tsimisa, tsimisan, tsinimisan, inotsimisan, nuttigen, proeven, smaken. Páksimi, sulx doen doen.

Tsimipitsiep, tsi, ta, tsipisiepa, pass. tsipisiepen, tsimipsiep, inotsitsiepen, suigen, (doch niet de man) als een vinger, tabacq, pijp, enz. Patsipisiep, trans. Tatsiptsiep, suiginge. Maatatsiptsiep, suiger. Tsiptsipan, 't geen waer uijt, als een tabacq-pijp, enz. tsiptsipan, maken de kromtongende chinesen eipeip.

Tsimisakal, siet Zimisakal.

Tsimisi, siet Zimisi, tatsisi, nom.

Tsimijisjiés, tsini: tatsi: tsijstjisa, een hout of bamboes de knockel áfkappen.

Tsipán, west. Matatsip, mi, ma, westelijck sijn. Patatsip, trans.

Túmbar, tsinûmbar, tatumbar, tubbarra, tubbarren, tsienbar, inotubbarren, sich vast en schrab setten, als die gene doen die vresen omveergestoten te werden. Pátûbbar, pinátubbar, papátubbar, ipatubbarra, ipatubbar, inipatubbar, inoipatubbar, doen so doen.

Tumboel, tsinûmboel, tatûmboel, tubboela, tubboelen, tsienboel, inotubboelen, imand besoeken. Patubboel, pinatubboel, papatubboel, ipatubboela, ipatubboel, inipatubboel, inoipatubboel, doen besoeken. Tattubboel, nom. hinc kar tattubboel, mau tattubboel.

Tumcho,

Tumcho, tsinumcho, tatumcho, tûchoa, (laet de *u* nauliks hooren) tuchoan, tsienecho, inotuchoon, buigen. Tûmcho no bree, een boog spannen. Patûcho, pi, pa, ipatuchoa, ipatucho, inipatucho, inoipatucho, doen buigen.

Tumchoa, tsi, tat: tóchoa, het eerste beginnen van het N: mouson, van de noordewint. Provb. tumchoa ja masias sai don ja dalij mameroos ja badda, sijn sij gewoon te seggen, om dat de vreijers niet anders als in den kouden tijt plachten te trouwen.

Tumka, tsinumka, tatumka, tukka, (laet de *u* naulik horen) tûkkaan, tsienka, inotukkaan, ondersteunen, onderstutten. Patukka, pi, pa, ipatukka, enz. doen ondersteunen. Táttûkka, nom. een stut.

Tumkach, zinumkach, tatumkach, tukkacha, tukkachen, zienkach, inotukkachen, harten jagen met sich in kuilen te verbergen, en heiningen te scheren. Patukkach, pinátukkaeh, papatukkach, ipatukkacha, ipatukkach, inipatukkach, inoipatukkach, doen also jagen.

Tummaam, zinummaam, tatummaam, tama, támen, zinaam, inotamen, antwoorden. Pátaam, pinátaam, papataam, ipatama, ipátaam, inipátaam, inoipataam, doen antwoorden.

Tummaap, tsinummaap, tatummaap, tapa, tapen, tsinaap, inotapen, allerhand werk doen, 't sij t' huis, 't sij bouwerk. Ook ied aentasten,

ten, aengrijpen. Tsinaap, het ackerwerck, i. 't gebouwde, enz. passivum pret. tataap, werk, arbeid. Ma-atataap, een wercker, arbeider.

Tummaas, zinummaas, tatummaas, tásatasan, zinasan, inotásan, beginnen, voor of eerst iet doen, waer op een ander terstont volgen sal. Pataas, pi, pa, ipatasa, ipataas, inipataas, inoipàtaas, doen beginnen, enz.

Tummabba, zinummabba, tatummabba, tabba, tabbaan, zinabba, inotabbaan, steken. Patabba, pinátabba, papatabba, ipatabba, inipatabba, inoipátabba, doen steken.

Tummabach, tsi: tat: imp. tabacha, pass. tabachen, tsinabach, inotabachen, voor of eerst ijet doen: siet oock Matattabach. Patabach. trans. doen so doen. Tattabach, nom. eerstmakinge, voordoening.

Tummabbak, zinúmmabbak, tatummabbak, tabakka, tabbakken, zinabbakkan, inotabbakkan, dansen, ook het gins en weer swiren van die vechten of vechten willen. Pátabbak, pinatabbak, papatabbak, ipátabbakka, ipatabbak, inipatabbak, inoipátabbak, doen so doen.

Tummachal, zinummachal, tatummachal, tachalla, tachallen, zinachal, inotáchallen, d' aerd om halen of omwerpen, als met houwelen, spitten, enz. Verandert *t* in *d* en verstelt dit dùmmachel. Padachal, pinádachal, papádachal,

dachal, ipadachalla, ipádachal, inipadachal, inoipádachal, doen also omspitten. Dadachal, nomen.

Tummabbis, zinummabbis, tatummabbis, tabbisa, tabbisan, zinabbisan, inotabbissan, wannen. Patabbis, pinatabbis, papatabbis, ipatabbissa, ipatabbis, inipatabbis, inoipatabbis, doen wannen.

Tummach-il, zinummach-il, tatummach-il, tachilla, tach-illen, winnen, de prijs over iemand halen in eenig wedding. Patach-il, pinatach-il, papatach-il, ipatach-illa, ipatach-il, inoipatach-il, veroorsaken sulks te doen.

Tummach-o, tsi: tat: tach-oa, even als pazinado: mautadach-o, idem patacho, nom: tattacho, vertolckinghe, tusschensprekinghe. Ma-atattacho, een tolck, tusschenspreker, interpres.

Tummachum, zinummachum, tatummachum, tachumma, tachummun, zinachummun, inotachummun, de muts opsetten, 't hooft met een muts dekken. Patachum, pinatachum, papatachum, ipatachumma, ipatachum, inipatachum, inoipatachum, de muts doen opsetten. Tattachum, de deckinghe (het gene waermede, namelijk de muts.) Tummakkum, tsi. ta. imp. takumma, part. takkummun, etc. beduidt allerleij decken.

Tummach-os, tsi. tat. tachossan, tsinaehossan, inoiachossan.

inotachossan, gras enz. afkappen, patachos, item chummoschos.

Tummagcha, tsinummagcha, tatummagcha, tagcha, tagchaan, zinagcha, inotagchaan, kappen, hakken, houwen. Patatagcha, pi, pa, ipatagcha, inipatagcha, inoipatagcha, doen kappen.

Tummagcho, zinummagcho, tatummagcho, tagchoa, overhangen, niet recht over einde staen. Verandert 't in *d* en verstelt na voren. Padagcho, pinadagcho, dagchoa, dagchoon, zinagcho, inodagchoon, overhangende maken, ook doen alsoo maken: dan ipadagchoa, ipadagcho, inipadagcho, inoipadagcho.

Tummagchoch, zinummagchoch, tatummagchoch, tagchocha, tagchochen, zinagchoch, inotagchochen, scheppen. Tummagchoch o bigeno, schuimen of het schuim afscheppen. Patagchoch, pinatagchoch, papatagchoch, ipatagchocha, inipatagchoch, inoipatagchoch, doen scheppen. Tummagchoch o tono malla, met een kop water scheppen.

Tummaies, zinummaies, tatummaies, taisa, taisan, zinaisan, inotaisan, klimmen, opklimmen. Tûmmaies i kittas, op een ladder klimmen. Pataies, pinátaies, papataies, ipátaisa, ipataies, inipátaies, inoipataies, doen klimmen.

Tummaiba, tsi, ta, taiba, te samen ofte in compagnie ijets doen. Pátaiba, sulx doen doen. Hiervan comt aûrri a teiba, dat is de fooij soo

er

er sodanich t' samenwercken, even als of sij seiden aûriëdda a taiba, sulx dat dit nomen schijnt van moriëdda en tummáiba, t' samen gemaeckt. Want men secht oock Moriëdda o taiba, en Moribal o taiba, uijtscheiden, eindigen van soodanich t' samen wercken.

Tummakal, zinummakal, tatummakal, takalla, takallan, zinákallan, inotakallan, d' hoofd banden den vrouwen aen doen. Pátakal, pinátakal, papátakal, ipatakalla, ipatakal, inipatakal, inoipatakal, doen sulx doen, schrijft dummakal.

Tummakas, zinummakas, tatummakas, takassa, takassan, zinakassan, inotakassan, imand in sijn wegh schorten, of ook daer van ter sijden af deverteren. Patakas, pinatakas, papátakas, ipátakassa, ipátakas, inipatakas, inoipatakas, doen sulx doen.

Tummakkis, zinummakkis, tatummakkis, taksa, taksen, zinaksan, inotaksan, aen een plakken ook toe of dikt plakken. Patakkis, pi, pa, ipátáksa, ipátakkis, enz. doen so placken.

Tummakkoob, zinummakkoob, tatummákkoob, takkoba, takkoban, zinakkoban, inotakkoban, bedekken, geheel overdekken. Túmmakkoob o macha, d' ogen blinden. Patakkoob, pinatakkoob, papatakkoob, ipatakkoba, ipatakkoob, inipatakkoob, inoipatakkoob, doen bedecken. Ook met een combaers toe decken.

Tummala,

Tummala, zinummala, tatummala, talátálan, zinala, inotalan, vinden, verwillekomen. Patala, pinatala, papátala, ipátala, inipátala, inoipatala, doen sulx doen.

Tummalattala. zinummalattala, tatummalattala, tallattala, tallattalan, zinalattalan, inotallattalan paijen, te vreden stellen, doen bedaren, allerhande beweginge des gemoeds te neersetten. Patalattala, pinatalattala, papátalattala, ipatalattalá, inipatalattala, inoipatalattala, doen also doen.

Tummalas, zinummalas, tatummalas, talassa, talassen, zinalassen, inotallassan, met de voet treden. Patallas, pinátallas, papátallas, ipatállassa, ipatallas, inipátallas, inoipatallas, doen sulx doən.

Tummalizi, zinummalizi, tatummalizi, talizia, talizian, zinallizian, inotalizian, dansen. Patalizi, pinatalizi, papátalizi, ipátalizia, ipatalizi, inipátalizi, inoipatalizi, doen dansen. Verandert de *t* in *d*, en verstelt dummalizi.

Tummálpon, zinûmmalpon, tatûmmalpon, talponna, talponnan, zinalponnan, inotalpónnan, sich ergens toe begeven, of aensetten. Tûmmalpon o tûmmaap, ó moas, o mapiech. Ook sich opwekken en sijn kracht verheffen. Pátalpon, pinátalpon, papátalpon, ipátalponna, ipatalpon, inipatalpon, inoipatalpon, doen sulx doen.

Tummallo,

Tûmmallo, zinùmmallo, tatûmmallo, talloa, talloon, zinalloon, inotalloon, lokkèn, aenlocken. Patallo, pinatallo, papatallo, ipatalloa, ipatallo, inipatallo, inoipatallo, doen lokken.

Tûmmattal, zinummattal, tatummattal, tattallan, zinattal, inotattallan, met d' voeten trappelen of betrappelen. Pátattal, pinatattal, papatattal, ipatattalla, ipatattal, inipatattal, inoipatattal, doen sulx doen.

Tûmmallûmtûm, zinûmmallûmtum, tatûmmallumtum, tallumtumma, tallumtummen, zinallumtum, inotallumtum, sich of een ander dicht decken om te sweeten. Patallumtum, pi, pa, ipatallumtûmma, ipatallumtum, enz.

Tûmmánna, zinummanna, tatummanna, tanna, tannaan, zinanna, inotannaan, open doen. Tanna osja chachab o donoe, doet de deur van 't huis open. Patanna, pi, pa, ipatanna, inipatanna, inoipatanna, doen open doen. Tattannanni o parara, een opening om licht te scheppen, dat is een venster.

Tûmmao, zinummao, tatummao, taoa, taoan, zinaoan, inotaoan, be oosen, als met water, met sout, dûn slik, enz. want met hout, steen, en met anders sich niet verspridende dingen is, *magga*. Waer mede? itáoon, initaoon, inoitaoon. Patao, pinatao, papatao, ipataoa, ipatao. inipatao, inoipatao, doen also doen.

Tûmmammoos. zinûmmammoos, tatûmmammoos,

moos, itammosa, itammoos, initammoos, inoitammoos, bekruimelen, beveselen. Patammoos, pinatammoos, papatammoos, ipatammosa, ipatammoos, inipatammoos, inoipatammoos, , doen sulx doen. Tummammoos, beteken ook ied in de mond steken.

Tûmmapacha, zinummapacha, tatummapacha, tapacha, tapachanni en tapachaijan, zinapachanni en zinapachaijan, inotapachanni en inotapachaijan, de broek aen doen. Patapacha, pi, pa, ipatapacha, inipatapacha, inoipatapacha, doen sulx doen.

Tûmmapal, tsi, tat: tapalla, tapallan, tsinapal, inotapallan, steuten in de loop ofte gang. Patapal, trans. nom. tattapal.

Tûmmapies, zinummapies, tatummapies, tapisa, tapisen, zinapies, inotapiesen, met eenen slag af slaen, als men de kleeren, enig stof, veselen, of vuil afslaet. Patapies, zinatapies, papatapies, ipatapisa, ipatapies, inipatapies, inoipatapies, doen sulx doen.

Tûmmapitapies, zinummapitapies, tatûmmapitapies, tapitapisa, tapitapisen, zinapitapies, inotapitapisen, met veel slagen afslaen. Patapitapies, pi, pa, ipatapitapisa, ipatapitapies, inipatapitapies, inoipatapitapies, doen so doen.

Tûmmara, tsi, tat: tara, taran, tsirara, inotaran, ijets voor of eerst verkiesen: als tûmmar' o mio a, tûmmar o mammali ballach. enz. Pa-

tara.

tara, trans. tattara, verkiesinge. Hiervan karri tatta-a, mau tatta-a, malcanderen verkiesen.

Tummarad, zinummarad, tatummarad, taradda, taradden, zinarad, inotaradden, opsamelen het geen van een ander verstroijt leit, als rijs over vloer geworpen. Patarad, pinatarad, papatarad, ipataradda, ipatarad, inipatarad, inoipatarad, doen sulx doen.

Túmmaramar, tsi, tat: tamaramarra, tamaramárren, tsinaramar, inotaramárren, hier en daer sijn, van malcanderen verstrooit, hier en daer wat. Pataramar, trans. tattáramar, nom. sodanigen verstrooijenge.

Tûmmaratrál, tsi, tat: taratralla, waggelen, doch van kleine dingen als gras, kruiden, enz. verschilt van lummitallito. Patarakal, trans.

Tûmmaraû, zinûmmaraû, tatûmmaraû, taraûa, taraûan, zinaraû, inotaraûan, als dûmmaraû. Pataraû, pi, pa, ipátaraûa, ipataraû, enz. als Padaraû.

Tûmmarautau, zinûmmarautau, tatummarautau, tarautaua, tarautaun, zinarautaun, inotarautaun, als dummaraudau. Patarautau, pi, pa, ipatarautaua, ipatarautau, inipatarautau, inoipatarautau, als padaraudau.

Tummariës, tsi, tat, tariëssa, ijemant onderscheppen in sijn wegh. Patariës, trans. Tûmmariës o azies, de viand onderscheppen. Nom. tattaries, onderscheppinge. Ma-atattaries, een

sterck

sterck loper, die een ander onderschept.

Tûmmaróggi, zinummaroggi, tatummaroggi, taroggia, taroggian, zinaroggian, inotaróggian, dingen die malkanderen so gelijk sijn, dat men licht 't eene voor het ander neemt, verwisselen met voordacht om te bedriegen. Pataroggi, pinátaroggi, papátaroggi, ipátaroggia, ipataroggi, inipátaroggi, incipataroggi, doen also doen.

Tummaromma, tsi, tat, tarommán, tsinaromman, inotáromman, verraden. Patáromma, trans. tattaromma, verradinge, verandert. Hinc karritattaromma, mau-tattaromma. Ma-atattaromma, een verrader.

Tummaroob, zinummaroob, tatummaroob, tarroba, tarroban, zinarroban, inotarroban, decken als men sijn hooft met een waijer dekt, tegen son ofte regen: dan niet geheel overdecken, of met een combaers of diergelijk toedecken, waer in verschilt van tûmmakkoob. Patarroob, pi, pa, ipatarroba, ipatarroob, inipatarroob, inoipatarroob, doen so decken.

Tûmmarros, tsi: tat: imp. tarróssa, hier en daer wat uijtplucken gelijk als men de rijpe aijren uijt een velt pluckt so hier, so daer. Patarros, trans. Tammarratarras, intend. tattaros, nom.

Tûmmassal, zinummassal, tatûmmassal, tassalla, tássállen, zinassal, inotassallen, op enig doen betrappen, deprehendere. Patassal, pinatassal.

natassal, papatassal, ipátassalla, ipatassal, inipatassal, inoipatassal, doen sulx doen. Dit can geensints voor getuigen gebruickt worden, gelijk het veel in de stucken van een D. Vertrecht is. Tattasal, nom.

Tummassin, zinummassin, tatûmmassin, tássina, tassin, zinassin, inotassin, op ied of imand toeven. Patassin, pinatassin, papatassin, ipátassina, ipatassin, inipatassin, inoipatassin, doen sulx doen. Tûmmastassin, intend. Tattassin, verwachtinge, hope. Tattastassin, intend.

Tummatas, zinummatas, tatummatas, tátasa, tatasan, zinatas, inotátasan, vademen. Pátatas, pinátatas, papátatas, ipátatasa, ipatatas, inipátatas, inoipátatas, doen vademen. Tatas, een vadem.

Tûmmátta, zinummatta, tatûmmatta, tattá, táttan, zinattan, inotattan, saed uit de bolster stampen. Patatta, pi, pa, ipátattá, inipatatta, inoipatatta, doen uitstampen. Tatta, een rijsstamper.

Tûmmattam, zinummattam, tatûmmattam, tattamma, tattammen, zinattam, inotattammen, vast houden. Patattam, pinatattam, ipátattamma, ipatattam, inipátattam, inoipátattam, doen vast houden.

Tummaû-aab, zinûmmau-aab, tatummau-aab, tauba en taûmasan, taûban en taûmasan, tsinauaban en tsinaûmasan, inotauban en inotaumasan,

taumasan, eerst of voor een ander ied doen, als voor imand drinken, spreken, in de schotel tasten. Pataû-aab, pinataû-aab, papátaû-aab, ipataûaba, ipataû-aab, inipataû-aab, inoipataû-aab, doen sulx doen, als manamat. Tattáû-aab, of tau-aab, nom. subst. wert adverbialiter gebruickt als priûs.

Tummaûka, zinummaûka, tatûmmaûka, taûká, taûkan, zinaûka, inotaukan, weer aen of noch eens ied doen. Pataûka, pinátaûka, papataûka, ipátaûká, inipataûka, inoipataûka, doen sulx doen. Tûmmaukauka, zi. ta, enz. vermeerdert. Tummauka. Pataukaûka, enz. als patauka.

Tummaula, zinummaula, tatummaula, taulan, zinaûlan, inotaulan, als tummauka. Pataûla, pinataûla, papataula, ipátaula, inipataula, inoipataula, als patauka. Gûmmallich, idem. nomen gagallich: pagallich, idem. nom. gagallich.

Tummaulaula, zinummaulaula, tatummaulaula, taulaula. zinaulaula, inotaûlaulan, telkens weer aen ied doen, als Tummaukauka. Pataulaula, pi, pa, enz als Pataukauka, doen telkens weer aen doen. Gummallegállich, idem. pagallegallich, idem.

Tummaûmasa, zinummaûmasa, tatummaumasa, taumasa, taumasanni en taumasaijan, zinaumasanni en zinaumasaijan, als Matinnaam.

Pátaûmasa,

Pátaûmasa, pi, pa, ipataumasa, inipátaumasa, inoipataumasa, als patinnaam.

Tummaûraija, zinummauraija, tatummauraija, tauraija, tauraijan, zinauraijan, inotauraijan, schrik of verbaastheid, aenjagen. Patauraija, pi, pa, ipátaûraija, inipatauraija, inoipatauraija, doen verschrikken.

Túmme, tsinumme, tatumme, tea, teen, tene, inoteen, met een hoek vissen. Páte, pinate, papate, ipatea, ipáte, inipate, inoipate, doen alsо vissen. Tatte, nom.

Tummea, tsinûmmea, tatummea, te-a, te-áan, tene-a, inote-aán, straffen, bestraffen. Pátea, pinatea, papátea, ipáte-á, inipate-a, inoipatea, doen so doen. Tattea, nomen, 't gene daer men mede straft, of de straffe selve.

Tummeän, tsi. tat. tsänna, tscan, tsinean, inoteän, even als tûmmaiba. Patsan, trans. Tean, nom.

Tummear, tsinummear, tatummear, etearra, etear, inctear, inoctear, voort-trecken, voort-slepen. Pátear, pinatear, papatear, ipatearra, ipatearen, inipatear, inoipatear, doen voort slepen. Tattear, nom. de voortreckinge: soo werden oock genoemt de boomen van een karre, daer een bul tusschen wert gespannen om te trecken.

Tummeár, tsinummear, tatummear, tearra, tearren, tsinear, inotearren, ondersteunen, onderstutten.

stutten. Patear, pinatear, papatear, ipatearra, ipatear, inipatear, inoipatear, doen onderstutten. T'attear, een stut.

Tummeer, zinummeer, tatummeer, tera, terin, zineer, of tineer, inoterin, ontwijken, als een aenkomende en gesiene slagh, of steek, enz. Pateer, pinateer, papateer, ipatera, ipateer, inipateer, inoteer, doen wijken.

Tummenon, zinummenon, tatummenon, tinnonna, tinnonnen, zininnon, inotonnonnen, waerop: tinnonnan, zininnonnan, inotinnonnan. weven. Patinnon, pi, pa, ipatinnonna, ipatinnon, inipatinnon, inoipatinnon, doen weven.

Tummêpar, zinummepar, tatummepar, teparra, teparran, zineparran, inoteparran, met d' hand of arm ergens op leunen. Patepar, pinatepar, pa. ipateparra, ipatepar, inipatepar, inoipatepar, doen also leunen.

Tummerap, zinummerap, tatummerap, terappa, terappen, zinerap, inoterappen, licken. Paterap, pinaterap, papaterap, inoipaterap, doen likken.

Tûmmilla, zinummilla, tatummilla, itilla-a, initilla, inoitilla, insetten, indrucken, insteken, gelijck men een hert met een hasegaeijen steeckt: indrucken als men een signet in was druckt, en het afdrucksel of segel weten sij niet anders te noemen als met het pass. præt: initilla, dat is, het afgedruckte. Beduidt me-

de

de spijse voor de kinderen bijsonder koken. Pátilla, pinatilla, papátilla, ipatilla, inipatilla, inoipatilla, doen indrucken.

Tummillak, zinummillak, tatûmmillak, tillaggen, zinillag, inotillaggen, schijnen, beschijnen. Patillak, pinatillak, papátillak, ipatillagga, ipatillak, inipatillak, inoipatillak, doen schijnen.

Tummillik, zinummillik, tatûmmillik, tillikka, tillikken, zinillik, inotillikken, aen een oog met blindheid slaen, soo dat men selfs het wit der oogen niet en siet, want dan is 't tollassen, van tummollas. Patillik, pinatillik, papatillik, ipatillikka, ipatillik, inipatillik, inoipatillik, doen sulx doen. Tátillik, soodanigen verblindinge.

Tummillik o babora, beduidt de gront-vest van een huis effenen, en met een plat hout klop pen ende harden.

Tummittil, zinummittil, tatûmmittil, tittilla, tittillan, zinittillan, inotittillan, inkloppen. Pátiltil, pi, pa, ipatiltilla, ipatiltil, enz. doen so doen. Tattiltil, een spijker of pinne, die men ergens inklopt, ook de inkloppinge selve.

Tummirtir, tsi: tat: tirtirra, beven. Patirtir, transit: tattirtir, nom. bevinge.

Tummis, zinummis, tatûmmis, itissa, itis, initis, inoitis, wech werpen, verlisen. Patis, pinatis, papatis, ipátissa, ipatis, inipatis, inoipatis, doen

doen wech werpen. Ma-atáttis, verlieser, wechwerper.

Tummissan, zinûmmissan, tatûmmissan, tissanna, suchten. Patissan, pinatissan, papatissan, ipatissanna, ipatissan, inipatissan, inoipatissan, doen suchten. Tattissan, een sucht. Maatattissan, suchter.

Tummo-ach, zinummo-ach, tatûmmo-ach, toacha, toách-en, zino-ach-an, inoto-ach-an, uitkomen, te voorschijn komen. So werden son en maen geseid tûmmo-ach, te rijsen, gras, kruid, tûmmo-ach i babota, boven de aerde te komen, de menschen, tummo-ach ta, op straet te komen. Pátoach, pinatoach, papátoach, ipatoach-a, ipatoach, inipatoach, inoipatoach, doen also doen. Tattoach, opgang, opkomst.

Tûmmo, zinummo, tatummo, toa, toon, zino, inotoon, d' hand uitsteken om ied te ontfangen. Pato, pinato, papato, ipato, inipato, inoipato, doen sulx doen.

Tum-o, zinum-o, tatum-o, to-a, toán, zino, inotoan, stokelen, aenstokelen, uitstokelen. Tummo chirrap, de tanden stokelen. Tûm-o taddarries, aen een slot stokelen, om op te sluiten, het opsluiten self. Item steken, als een bock met sijn hoorn doet.

Tummoch, zinummoch, tatummoch, toch-a, tochen, zinoch, inotoch-en, tellen. Tummoch o Bido, lesen. Patoch, pinatoch, papatoch, ipatoch-a,

toch-a, ipatoch, inipatoch, inoipatoch, doen tellen, enz.

Tummochab, zinummochab, tatummochab, tochábba, tochábban, zinochabban, inotochabban, een gat maken. Pátochab, pinatochab, papatochab, ipátochabba, ipatochab, inipatochab, inoipatochab, doen sulx doen. Tattochab, gatinge, de daad: tochab, een gad, 't gedane.

Tummod, zinummod, tatummod, todda, (dese passiva werden van 't velt gesecht. Bonna todden, 't velt wort besait. Maer de rijs of giers itod, initod, inoitod, de rijs, gierst, enz. wort gesait;) todden, zinod, inotodden, het saed, wanneer gesaait is, met aerde toe decken. Patod, pi, pa, ipátodda, ipatod, enz. Tattod, de toedeckinge van 't gesaeide na de saeijinge. Taddodaijan, de saeij-tijt en plaets.

Tummoelákkies, zinummoelakkies, tatummoelakkies, toelakisa, toelakisen, zinoelakies, inotoelakisen, onverhoeds ied doen, idem als Poelakies. Tummoelakkies o poch o cho, onverhoeds een mensch schieten. Tummoelakkies o paijach o riba, onverhoeds een rockie vuil maken. Patoelakkies, pi, pa, ipatoelakisa, ipatoelakies, inipatoelakies, inoipatoelakies, doen sulk doen. Tattoelakies, mis-slach, missinge. Hinc kar tattoelakkies, mau tattoelakkies. Ma-atattoelakkies, misser.

Tummok,

Tummok, zinummok, tatummok, tokka, tokken, sinok, inotokken, omstooten. Tummok o mallo, een kop omstooten, aenstoten. Tummok o balo, tegen een steen aenstoten, aenkloppen. Tummok o don, aen 't huis kloppen. Op of ergens opkloppen. Tummok o tazjirrisan, op een pen of spiker kloppen, als om in te drijven. Patok, pi, pa, ipatokka, ipatok, inipatok, inoipatok, doen also doen. Tattok, kloppinge, oeck waermede men klopt. Tattok a oos qua tattokaûs, trommelslag, gomb. slag. Tattoksaijan, de plaets daer men op klopt, ook de tijt. Tatoksan, des gombes slage.

Tummókko. tsi, ta, tokkóa, tokkoán, pass. enz, ophoopen, op een hoop leggen. Pàtokkodoen so doen. Tokko, een hoop.

Tummokkotok, zinum: tatum: tókkotokka, tokkotokken, zinokkotok, inotokkotokken, vermenigt Tummok. Patokkotok, pi, pa, ipátokkotokka, ipatokkotok, enz. vermenigt Patok.

Tummolillis, tsinûmmolillis, tatummolillis, (imp. tollalisa, part. tollolissen, tsinullolis, inotullolissen, nom. tollalis, een vonck, spranckel,) voncken, vonck uitgeven, als het gloijend ijser doet, wanneer t' geslagen werd. Patollilis, pi, pa, ipatolillissa, ipátolillis, inipatolillis, inoipatolillis, doen voncken.

Tummolalla, tsi: tat: tûllalla-a, tûllalla-an, tsinullalla-an, bloeijen der boomen. enz. inotullalallá-an.

lalallá-an. Patullalla, transiti. Tallalla, nom. bloeme, bloeijsel.

Tummollás, tsi, tat, tollassa, tollassen, tsinollás, inotollássén, verblinden, aen een ooge, doch so dat men, het wit siet. Patollas, trans. Tattollás, sodanige verblindinge.

Tummollo, zinummollo, tatummollo, tólloa, tolloan, zinolloan, inotolloan, aensteken, aen brand steken. Tummollo, tattollo, een kaers aensteken. Pátóllo, pinatollo, papátollo, ipatolloa, ipatollo, inipatollo, inoipatollo, doen aensteken, nom. tattollo, een keersse.

Tummoltol, zinummoltol, tatûmmoltol, toltolla, toltollan, zinoltollan, inotoltollan, met een stroo-bos, tattoltol genoemt, rooken, om de muskiten te verdrijven. Patoltol, pinátoltol, papátoltol, ipatoltolla, ipatoltol, inipatoltol, doen sulx.

Tummonog, tsi: tat: tonnoga, tonnogan, tsinonog, inotonnogan, het eerste beginnen van 't aenwassen des waters in zee of rivier. Tummonok sai o to, de abas, de sabba. Tattonnog, nom. 't begin des vloets.

Tummoob, zinummoob, tattûmmoob, itóbo, itoob, initoob, inoitoob, water sprengen, oock daer mede besprengen, dan toba, tóban, zinoban, inotoban. Patoob, pinatoob, papátoob, ipátoba, ipatoob, inipatoob, inoipatoob, doen sprengen.

Tummo-ol, zinummo-ol, tatûmmo-ol, to-olla, to-ollan, zino-ollan, inoto-ollan, als tummollo. Pato-ol, pi, pa, ipato-olla, ipato-ol, enz. als Patollo.

Tummoos, zinummoos, tattummoos, tosa, tosan, zinosan, inotósan, waer mede? itoos, initoos, inoitoos, schaven. Patoos, pinatoos, papatoos, ipátosa, ipatoos, inipatoos, inoipatoos, doen schaven. Tûmmóostoos, intend.

Tummorraich, zinummorraich, tattummorraich, torraicha, torraichen, zinorraich, inotorraichen, afschampen, afslippen, uitglippen. Pátorraich, pi, pa, ipatorraicha, ipatorraich, inipatorraich, inoipatorraich, doen sulx doen.

Tummorrik, zinummorrik, tattummorrik, torrika, torriken, zinorrik, inotorrikken, liegen, toeliegen. Pátorrik, pinatorrik, papatorrik, ipatrrrikka, ipatorrik, inipatorrik, inoipatorrik, doen liegen.

Tummorritorrik, tsi: tat: torritorria, torritorrian, tsinotorritorri, inotorritorrian, flickeren, glinsteren, als de vijer vliegen in doncker, ook als de sterren in den nacht. Tummaitas, idem. Pataitas, idem. Patorritorri, trans. Torritorri, nom. de glinsteringe, ook een vijer vliege self. Taitai, idem.

Tummorritorrik, zinummorritorrik, tatummorritorrik, torritorrikka, torritorrikken, zinorritorrik.

rik, inotorritorrikken, item. Patorritorrik, vermenigt tûmmorrik,

Tûmmorrò, zinummorro, tatummorro, torroan, zinorroan, inotorroan, leken, doorleken, beleken, 't sij door daken, door gebroken of gescheurde vaten, 't sij andersijns. Patorro, pinatorro, papatorro, ipatorroa, ipatorro, inipatorro, inoipatorro, enz. Tummorrotorro, intend.

Tummorroch, tsi: tat: torrocha, torrochen, tsinorroch, inotorrochen, slepen, naslepen, neutr. Patorroch, trans. slepen, activ. i. doen slepen, Tattorroch, nom. slepinge. Tummorrotorroch, intend.

Tummorrod, zinummorrod, tatummorrod, torroda, torrodan, zinorrodan, inotorrodan, neerwaerds sien, spigelen. Pátorrod, pi, pa, ipatorrodda, ipátorrod, inipátorrod, inoipatorrod, doen sulx doen. Tummorrotorrod, intend.

Tummose, zinummose, tatummose, toséa, tosein, zinose, inotosein, als tummorrik; patose, pinatose, papatose, ipatosea, ipátose, inipatose, inoipatose, als patorrik. Tummosetose, en patosetose, als tummorritorrik, en patorritorrik.

Tummosjiek, tsi: tat: tosjieka, pass. tosjiekan, enz. spatten, speeren. Patosjiek, trans. Tattosjiek, nom.

Tummosik, zinummosik, tatummosik, tosikka, tosikken, zinósik, inotosikken, als tummorrik.

Patossik,

Patossik, als patorrik. Tummositosik en patositosik, als tummorritorrik en patorritorrik.

Tummot, tsi: tat: tôtta, een wint laten. Patot, doen so doen. Tattot, een schete.

Tummotto, zinummotto, tattummotto, tottoa, tottoon, zinótto, inotottoon, smeden, ied tot gruis stoten of kloppen. Patotto, pinatotto, papatotto, ipaitottoa, ipatotto, inipatotto, inoipatotto, doen sulx doen.

Tummotto, tsi: tat: tottoa, tottoón, tsinotto, inotottoon, het spenen, of knoppen der boomvruchten als de bloeijsel afvalt.

Tumpa, zinumpa, tatumpa, tuppa, tuppáan, zienpa, inotuppaan, dencken, nadencken. Patuppa, pi, pa, ipatuppa, inipatuppa, inoipatuppa, doen dencken. Tumpatuppa, intend. Tattuppa, gedachten. Ma-atattuppa, een die wel gedenkt.

Tumpas, zinumpas, tattumpas, tuppasa, tuppasen, zienpas, inotuppasin, met de voet ter sijden uitstoten. Patuppas, pinatuppas, papatuppas, ipatuppasa, ipatuppas, inipatuppas, inoipatuppas, doen sulx doen. Tattuppas, nom. Tumpatuppas, intendeert tumpas.

Tumpies, zinumpies, tatumpies, tuppisa, tuppisen, zinupies, inotuppisen, als tummagga. Patuppies, pi, pa, ipátuppisa, ipatuppies, als patagga.

Tumpoch, zinumpoch, tattumpoch, ituppocha, ituppoch,

ituppoch, inituppoch, inoituppoch, d' oorringen aen doen: waer aen? tuppocha, tuppochan, zienpochan, inotuppochan. Patuppoch, pi, pa, ipatuppocha, ipatuppoch, inipatuppoch, inoipatuppoch, doen sulx doen. Tattuppoch, oorhangers.

Tumpor, tsi, ta, tupporra, tupporren, tsienpor, inotupporren, 't kippen der vogelen. Pátûppor, transiti. tatuppor, nom. kippinge.

Tumpuk, zinumpuk, tattumpuk, tuppukka, tuppukken, zienpuk, inotuppukken, rekenen, met sijn gemoed enig getal overleggen. Patuppuk, pinatuppuk, pa. ipatuppukka, ipatuppuk, enz.

Tumrach, zinumrach, tattumrach, tirracha, tirrachen, zinirrach, inotirrachen, het doorbreken van water door een dam. Het doorsnappen van een vis door een gat of scheure, die in het net is. Het lekken van padij of diergelijk dingen door een sak: alwaer de plaetse of 't gene belekt wert, tirrachan, zinirrachan, ino. enz. Patirrach, pi, pa, ipatirracha, enz.

Tumsar, tsinumsar, tattumsar, tsarren, tsiensar, inotsarren, schijnen, beschinen. Pazar, pinazar, papazar, ipázarra, ipazar, inipazar, inoipazar, doen schijnen. Tatsar, nom. schijnsel.

Tumsar, tsi: ta: tsarra, steken, insteken. Tumsar o binnan, een hert steken met een pijk of hasegaeij.

Tumsik.

Tumsik, tsi: tat: tsika, tsiken, tsinick, inotsiken, kladden, bekladden. Patsik, transit. Tatsik, een kladde.

Tumtum, zinumtum, tattumtum, tumtumma, tumtummen, zinumtum, inotumtummen, vasten, de buik sijn vis onthouden. Patumtum, pinatumtum, papatumtum, ipatumtumma, ipatumtum, inipatumtum, inoipatumtum, doen so doen.

Tumso, tsinumso, tatumso, tsoa, tsoan, tsiensoan, inotsoan, met knikken toestemmen. Patso, pinatso, papatso, ipatsoa, ipatso, inipatso, inoipatso, doen sulx doen. Tatso, een knick.

Tuppach, tusschen in: tuppach o don, tusschen de huisen: tuppach o ranna, tussen de heuvelen. Het verbum, neutr. is matuppach, tusschen beiden sijn, en activum Patuppach, van het wortel woort Tumpach.

Tuppich, de steel waermede de vruchten aen haere boom of struiken vast sijn.

Tuppo, een hoop menschen of beesten, een geslacht, een hoofdstuk van een reden.

Tuppoch, het hair aen d' huid van menschen of beesten, het hoofd hair, de baerd, de wijnbrauwen enz. uitgenomen; schrijft dûppoch.

Tuppoos, suijker. Tuppoos o bato, kandij suiker.

Turriturri, een vuurvlieg; als Taitai. Verbum Maturriturri. Mataitai.

Ummachol, inummachol, ummachol, achólla, achollen,

achollen, inachol, inoachóllan, ied ergens in weg leggen. Páachol, pináachol, papáachol, ipáacholla, ipáachol, inipaachol, inoipaachol, doen inleggen.

Ummadach, inûmmadach, aûmmadach, adacha, adachen, inadachan, inoadachan: wat? iadach, iniadach, inoiadach, omhangen. Ummadach o tairien, ummadach o ballasaû. Paadach, pinaadach, papaadach, ipaadach, inipaadach, inoipaadach, een ander sulx doen: of doen doen.

Ummadok, inummadok, aummadok, adokka, adokken, inadok, inoadokken, uitpicken, uitkiesen. Elli chinûmmar o baûsje tapos ja assaban: inummadok chono kinummossi: d' Duitsen hebben 't gehele dorp niet afgebrant: s' hebben d' ongehoorsame uitgepikt. Paadok, pi, pa, ipáadokka, ipaadok, enz. doen so doen.

Ummado, inummado, aummado, addoa, addoan, inaddoan, inoaddoan, afraden. Paaddo, pinaaddo, pa. ipaaddoa, ipaaddo, inipaaddo, inoipaaddo, doen afraden. Ummoossò, idem.

Ummalappo, inummalappo, aummalappo, alappoa, alappoon, inalappo, inoalappoon, waer af: alappoan, inalappoan, inoalappoon, opheffen, optillen. Paalappo, pinaalappo, papaalappo, ipaalappoa, ipaalappo, inipaalappo, inoipaalappo, doen opheffen.

Ummao,

Ummao, inum: aum: aoa, aoon, inao, inoaoon, smelten van 't sout: trans. pa-ao, 't gesmolten sout, pekel: ao-no-soa, pekel om wonden mede te betten.

Ummapar, inummapar, aummapar, aparra, aparren, inapar, inoaparren, 't geen waer uit? aparran, inaparran, inoaparran, ied met een toegeknepen hand of vingeren ergens uitnemen. Ummapar o inochan inaï mallo: spijse uit de schottel nemen. Ummapar o dassono immai roboen, rijs uit een sak nemen. Ummapar o boono innai kallaman, enz. Paapar, pi, pa, ipaaparra, ipaapar, inipaapar, inoipaapar, doen so doen.

Ummapach, inummapach, aummapach, apacha, apachan, inapachan, inoapachan, klimmen, opklimmen. Paapach, pinaapach, papaapach, ipaapacha, ipaapach, inipaapach, inoipaapach, doen klimmen.

Ummarras, inummarras, aummarras, arrasa, arrasan, inarrasan, inoarrasan, schreden, over heen schreden, overslaen of voorbij gaen. Paarras, pinaarras, papaarras, ipaarrasa, ipaarras, inipaarras, inoipaarras, doen so doen.

Ummaron, inummaron, aummaron, aronna, aronnen, inaron, inoaronnen, oprollen. Paaron, pinaaron, papaaron, ipaaronna, iparon, inipaaron, inoipaaron, doen oprollen. Nota verdubbelt d' (*r.*)

Ummatat,

Ummatat, inummatat, aummatat, atatta, atatten, inatat, inoatatten, kouwen. Paatat, pinaatat, papaatat, ipaatatta, inipaatat, inoipaat, doen kouwen.

Ummillag, inummillag, aummillag, illagga, illaggen, inillag, inoillaggen, ontfouwen, openslaen. Ummelag o naûpoot, o bido. Paillag, pinaillag, papaillag, ipaelagga, ipaelag, inipaelag, inoipaelag, doen sulx doen.

Ummelis, inummelis, aumelis, olissa, olissoan, inolissan, ino-olissan, dek opslaen, dek afnemen. Ummelis o babchab, een combaers opslaen of afnemen. Paolis, pinaolis, paaolis, ipaolissa, ipaolis, inipaolis, inoipaolis, doen sulx doen.

Ummenig, inummenig, aummenig, enigga, eniggan, ineniggan, inoeniggan, stillekens spreken: als die beschaemt of bedeest sijn. Paenig, pinaenig, papaenig, ipaenigga, ipaenig, inipaenig, inoipaenig, doen sulx doen.

Ummilloilo, inum: aum: illoiloa, illoilan, inilloilo, inoilloiloon, sterck en lang aenhouden in ijet te begeeren. Pailloilo, nom. illoilo.

Ummillo, inummillo, aummillo, illoa, illoan, inilloan, inoilloan, het bewinden van een kind in de luijeren. Item achter de rugge 't sij wel, 't sij qualik van imand spreken. Paillo, pinaillo, papaillo, ipailloa, ipaillo, inipaillo, inoipaillo, doen so doen.

Ummerap,

Ummerap, inummerap, aummerap, erappa, erappan, inerap, inoerappen, als Tummerap. Paerap, pi. pa. ipaerappa, ipaerap, inipaerap, inoipaerap, doen so doen.

Ummichich,inummichich, aummichich, ichicha, ichichen, inichich, inoichich, kluijven. Paichich, pinaichich, papaichich, paichicha, ipaichich, inipaichich, inoipaichich, doen sulx doen.

Ummietiet, inumietiet, aumietiet, ietita, ietiten, inietiet, inoietiten, in enden bijten als garen, enz. Paietiet, pinaietiet, papaietiet, ipaietita, ipaietiet, inipaietiet, inoipaietiet, doen sulx doen.

Ummior, inummior, aummior, iorra, iórran, iniorran, inoiorran, volgen: item toestemmen. Ummior o ranied o atite. gehoorsamen. Paijor, pinaijor, papaijor, ipaijorra, ipaijor, inipaijor, inoipaijor, doen volgen.

Ummitto, inummitto, aummitto, ittoa, ittoan, inittoan, inoittoan, singen van een alleen, voor imand singen. Paitto, pi, pa, ipaittoa, ipaitto, inipaitto, inoipaitto, doen singen.

Ummitip, inummitip, aummitip, itippa, itippen of itippaan, initippaan, inoitippen of inoitippaan, doorsnijden, afsnijden. Paitip, pinaitip, papaitip, ipaitippa, ipaitip, inipaitip, inoipaitip, doen door sniden.

Ummitup,

Ummitup, inum: aum: ituppa, het bijten van stercken dranck.

Ummoal, een plante of boomtje verplanten en tot dien einde uijt spitten. Paoal, sulx doen doen.

Ummoò, wijen, het wiedt of onkruijt in de velden uijttrecken. Pao-o, transiti.

Ummoob, inummoob, aummoob, oppa, óppen, inoob, ino-oppen, uitvoeren, ten einde brengen, afdoen. Paoob, pinaoob, papaoob, ipaoba, ipaoob, inipaoob, inoipaoob, doen sulx doen. Aoob, nom.

Ummomo, inummomo, aummomo, omoa, omoan, inomoan, ino-omoan, een vrouwen hoofdtwindel aen doen. Paono, pinaono, papaono, ipaonea, ipaono, inipaono, inoipaono, doen sulx doen. Aomo, nom.

Ummoror, inummoror, aumoror, ororra, ororren, inoror, ino-ororren, smeer uitbraden. Paoror, pi, pa, ipaororra, ipaoror, inipaoror, inoipaoror, doen uitbraden. Aoror, nom.

Ummotul, hincken: inummotul, aummotul, otulla, otullen, inotul, ino-otullen. Paotul, transit.

Umpo, inumpo, aumpo, uppoa, uppoon, ieupo, inouppoon, met de voeten kneden. Pauppo, pinauppo, papauppo, ipauppoa, ipauppo, inipauppo, inoipauppo, doen sulx doen.

Uppo, inwoners koeken van gestamte rijs, brood.

Wannan,

Wannán, zuijden. Mat a wannan, mi, ma, zuidelijk sijn. Patawannan, trans.

Zchiet, thien; schrijft *tschien*.

Zi, vis; schrijft tsi.

Zia, een naeld; schrijft tsia.

Zjabaan, een helft of side, van enig ding, hiervan seid men zjabáan anig en állámas, de slinker en rechter sijde. Een weerpartij of tegenpartij; schrijft sjabaan, verbum. Masjabaan, pasjabaan, hierom oock wert het gebruickt als praepositio contra, adversus.

Zihil, droefheid: van Mazichil.

Zido, de borsten, melk. Van Zinido.

Zjes, de ziele; schrijft tsjes.

Ziga, maeijkens of kleine wormkens, als in de spijse groijen; schrijft tsiga.

Zilo, lengte, hoogte. Van matsilo; schrijft tsilo.

Zilak, een vlak of kladde. Van tsimilak.

Zikakas, een sijdwoorm, sijde, 't sij geweven 't sij ongeweven.

Zimaro, een vlooij.

Zimianna, zinimianna, tazimianna, zianna, ziannanni, ziniannanni, inoziannanni, mistroostig sijn, uit mistroost ied doen. Pazianna, pinazianna, papazianna, ipazianna, inipazianna, inoipazianna, doen so doen. Schrijft tsimianna, en stelt in T.

Zimichállo, zinimichallo, tazimichallo, zichalloa, zichalloon, zinichállo, inozichalloon, het klaer

van

van boven afscheppen, dat d' droosen onder niet geroert werden. Pázichallo, pi, pa, ipazichálloa, ipazichallo, inipazichallo, inoipazichallo, doen sulx doen,

Zimichier, zinimichier, tazimichier, zichirra, zichirran, zinichirran, inozichirran, gelijk sijn, nabootsen. Pazichier, pi, pa, ipazichirra, ipazichier, inipazichier, inoipazichier, doen gelijk sijn. Schrijft tsimichier, en verstelt in T. Pataitach, idem tatschier, nom. gelijckenisse.

Zimichzich, zinimichzich, tazimichzich, zichzicha, zichzichen, zinichzich, inozichzichen, 't geen kreukig of vouwig is effen strijken. Pazichzich, pi, pa, ipazichzicha, ipazichzich, inipazichzich, inoipazichzich, doen also strijken.

Zimido, zinimido, tazimido, zidoa, zidoan, zinidoan, inozidoan, het suigen der jonge kinderen. Pazdido, pinazdido, papazdido, ipazdidoa ipazdido, inipazdido, inoipazdido, te suigen geven. Tummis o zinido. spenen: sjiem initis o zinidó, een gespeent kint.

Zimiek, zinimiek, tazimiek, izika, iziek, iniziek, inoiziek, knippen, een knip geven, indoppen, instippen, als men spijse in de saus doopt. Paziek, pinaziek, papaziek, ipazika, ipaziek, inipaziek, inoipaziek, doen sulx doen. Schrijft tsinijk, nom. tatsijk, en siet in T.

Zimiesto, zinimiesto, inozimiesto, ziestoa, ziestoan,

toan, ziniesto, inoziestoan, als tumpa. Paziesto, pi, pa, ipaziestoa, ipaziesto, inipaziesto, inoipaziesto, als pátûppa.

Zimigoggo, zinimigoggo, tazimigoggo, zigoggoa, zigoggoan, zinigoggoan, inozigoggoan, op de teenen staen. Pazigoggo, pinazigoggo, papazigoggo, ipazigoggoa, ipazigoggo, inipazigoggo, inoipazigoggo, doen sulx doen.

Zimikak, zinimikak, tazimikak, zikakka, zikakkan, zinikak, inozikakkan, openen; als zikak o ranied, enz. Pazikak, pi, pa, ipazikakka, ipazikak, inipazikak, inoipazikak, doen openen. Maer dat alles van de mont, en oor wert gesecht. Schrijft tsimikak, en verstelt op de letter T.

Zimilak, zinimilak, tazimilak, zilákka, zilakkan, en zinilakkan, inozilakkan, bekladden, bemorsen. Pazilak, pinazilak, papazilak, ipazilakka, ipazilak, inipazilak, inoipazilak, doen sulx doen. Schrijft tsimilak, stelt op T. Nomen Zilab, onder tsilak.

Zimimies, zinimimis, tazimimies, zimisa, zimisan, zinimisan, inozimisan, proeven, smaken. Pazimies, pinazimies, papazimies, ipazimisa, ipázimies, inipazimies, inoipazimies, doen proeven. Schrijft tsimimis, verstelt in T.

Zimioch, zinimioch, tazimioch, ziocha, ziochen, zinioch, inoziochen, dringen, kringen. Pazioch, pinazioch, papazioch, ipaziocha, ipazioch, inipazioch.

inipazioch, inoipazioch, doen sulx doen.

Zimipies, zinimipies, tazimipies, zipisa, zipisen, zinipies, inozipisen, snijden. Pazipies, pi, pa, ipazipisa, ipazipies, inipazipies, inoipazipisen, doen snijden. Schrijft tsimipies, en stelt in T.

Zimipó-o, zinimipó-o, zipo-oa, zipóan, zinipóan, inozipóan, op sijn knien leggen. Pazipo-o, pinazipo-o, papázipo-o, ipazipo-oa, ipazipo-o, inipazipo-o, inoipázipo-o, doen sulx doen. Schrijft tsimipoo.

Zimipoespoes, zinimipoespoes, tazimipoespoes, zipoespoessa, zipoespoessen, zinipoespoes, inozipoespoessen, kruimelen of veselen aflesen, afpluisen. Pazipoespoes, enz. doen so doen.

Zimipok, zinimipok, tazimipok, zipoka, zipokan, zinipokan, inozipokan, schilderen, schrijven. Pazipok, pinazipok, papazipok, ipazipoka, ipazipok, inipázipok, inoipázipok, doen sulx doen. Schrijft tsimipok, stelt in T. Nom. tatsipok, de schrijvinge, oock 't instrument waermede. Tatsipokan, en tatsipokaijan, een schrijft plaets of schrijft tafel.

Zimiries, zinimiries, tazimiries, zirisa, iziries, iniziries, inoiziries, waer aen? zirisan, zinirisan, inozirisan, ied ophangen. Páziries, pinaziries, papaziries, ipázirisa, ipaziries, inipaziries, inoipaziries, doen sulx doen. Schrijft tsimiries, verstelt in T. Tatsiries, de ophanginge: tatsiriesan, en tatsiriesaijan, de plaets

plaets waeraen, als een haek, enz.

Zimsro, zinimiro, tazimiro, ziroa, ziroon, ziniro, inoziniroon, reiken, bereiken. Paziro, pinaziro, papaziro, ipaziroa, ipaziro, inipaziro, inoipaziro, doen reiken.

Zimirrit, zinimirrit, tazimirrit, zjirta, zjirtan, zimirtan, inozjirtan, bij een band houden of leiden. Pazjirrit, pinazjirrit, papazjirrit, ipazjirta, ipazjirrit, inipazjirrit, inoipazjirrit, doen sulx doen. Schrijft tsimirrit. Nom. tatsjirt, 't geen waermede men ijet leijt, de bandt, hantvat.

Zimisakal, zinimisakal, tazimisakal, zisakalla, zisakallan, sinisakallan, inozisakállan, op sijn hurkje sitten. Pazisakal, pinázisakal, pa ipázisakalla, ipázisakal, inipázisakal, inoipázisakal, doen sulx doen. Schrijft tsimisakal, en stelt in T.

Zimisi, zinimisi, tazimisi, zisia, zisian, zinisian, inozisian, 't geen dat? zisien, zinisi, inozisien, door een gat henen gluren, mikken, recht afsien. Pazisi, pinazisi, papázisi, ipázisia, ipázisi, inipázisi, inoipazisi, doen sûlx doen. Schrijft tsimisi, en siet in T.

Zimisellasella, zinimisella, tazimisellasella, zellasella, zellasellaan, zinellasellaan, inosellasellaan, over lang ied doen, om wis te nemen.

Zino, een mes of mesken.

Zio, de hiele. Zió no chárrina, 't lelleken onder aen de ooren.

Zioe-zioe-no-saam, een kiecken van een veltthoen.

Zipán, west. Zipán a amisán, Noord-west. Schrijft tsipán, en stelt in T. Zipán a wannan, suid-west.

Zijs-ja, de zon, een dag.

Zito, een klein hondeken.

Vergadering der Nomina, in't Favorlangs en Duitsch.

Aä, een tak. Wert alleen gebruickt van kleine telgen.
A-adag, een hangsel, daer men geweer aenhangt; een sjerp.
A-apáchan, als tatta-isan, een trap.
Arros, een rol, ied dat opgerolt is.
A-árras, een treed, een schrede.
A-árrit, een haijr-tuit van een vrouw.
A-ilijt, de halm, of stam van grof-gras. Baron o arras.
A-ómo, een vrouwen hoofdwindel.
Abák, klein vaertuich.
Abás, de zee,
Abauch, een back.
Abi, pinang.
Abissas, rústing, gereetschap om ergens heen te gaen.
Abo, asch, kalk.
Ach, roest.
Achauan, vijer stede.
Achi, 't saet der nature, dat van mannen alleen.
Achieb, of *Bog*, 't lichaem.
Acho, noch niet; ácho man o micham, ik hebbe noch niet gegeten ofte gedronken.
Achoa, of *Chauge*, genoech.
Ada, een part of deel.

Adach, een korale keten.
Adaudon, dak van 't huijs.
Adda, padij.
Addabon, een kalabasken. Chachied, een dito daer men water mede schept. Tabo, een groote kalbas.
Adad, een stuk, een end. Kattach, bitil, bórbor.
Addas, en addas o rima, de palm van de hand.
A-een, stank.
Aggan, een krab.
Aga of *alam*, allerhande schiet of werp-geweer; als hasegaijen, pijcken.
Ai, die, dat, daer, maer niet verre. Ai-i, idem.
Aicho, daer, maer van verre.
Aicho-ech, daer henen, dat uijt.
Aiodup o zijsja, den ondergang der son.
Airien, makinge, scheppinge, richtinge. Van Merien.
Airo-óssen, een sit-kussen.
Aisennas, een kleine ster. Baboan, een groote ster.
Ajor, de volgende. Ajor natta, de tweede.
Akobos, een jaagnet, om beesten in te vangen.
Ala, pronck, ciragie.
Alla, dat, opdat.
Al-al, mildheit.
Alle, een mand, kind.
Aliod o barri, draeij-wind.
Allolo of *Eeb*, brandhout.

Amaàch,

Amaàch, (de laetste *à* cort afgebeten) de veselingen der wortels.

Amis of *Amisan*, noorden.

Amo, een pruim, pruim-boom. Item persick, persick-boom. Amo o ranna, kerse, kerseboom, in assouk kareka.

Amorra, de lever.

Amorr' o rima, de muis van de hant.

Ani, voor desen, verleden.

Aninumma of *Anibanno*, wanneer verleden?

Animarara, heden verleden, secht men 't savonts.

Animarpesa, gister avond.

Aninaassa, onlangs, of korte te voren.

Anitinnaam, eerst, of te voren.

Anissima, huiden morgen, vroech.

Annach, waerlijk, seker.

Ansja, gisteren. Ansjada somma, gisteren morgen.

Ansjutta, eergisteren.

Anibi-ini, of *anbini*, verleden nacht.

Animilip of *ani-eicho*, overlang, langverleden.

Anizummies, verleden dagen.

Annomannoma, of *assanniana*, tsa: welaen.

Annumma of *numma*, wat?

Ano, pekel.

Apillo, een vinger. Sini ápillo, den duim. Gakotul o rima o sasoot, de voorste vinger. Babat apillo, de middelste vinger. Aior sjiem apillo,

apillo, de achterste vinger. Sjiem apillo, dautatsilien, de pinck.

Apillono asiel, een toon.

A-ot of *Autan*, maet, tuijch daer men mede meet.

Aran, dienaer, dienstmaecht. Ara, mateloot, metgesel, comm: generis.

Arapoch, een mael, een netsak tot de reis.

Araraatta, effen, vlack lant.

Aras, gras. Arasta, een kluit aerde.

Arat, touw, koorde, lont.

Arauto, een vat, balie, tonne.

Aribaribat, weituigh, als pijl, boog, visnetten.

Ariem, allerhande limoenen, citroenen. Baron o ariem, desselfs boomen. Ariemmato, pompelmoesen.

Arorroan of *arorroaijan*, vergaderplaets. Ta, of don o arorro-aijan, plein of huijs daer men vergadering hout.

Arrabis, de borst.

Arrar, een pagger, tuin.

Araraaraan a idas of *modaraudau ja idas*, volle maen.

Arrasta, een kluit aerde.

Arribil of *ballag*, huijs-raet, allerhande tuijch tot kleeding, of ciragie.

Arriborribon, de nek, en 't achterhooft. Chauch o arriborribon, de kuil in de nek.

Arri-eddan een huijsgesin.

Arrina, groote,- en *oog*, kleine bamboes.

Arrinas,

Arripas, een duisend-been.

Arro, een armring; oock gereedschap om gras uijt te plucken.

Arroro, een tak.

Arrobo of *taddogan*, de romp van mensch of beest, ofte 't gebeente van de ribben. Bottorro, de romp van 's menschen lichaem daer 't hooft af is.

Asaboan, tuijch om met sijn tween te dragen, als berrien, baren. Asaboan o macha, een dood berrien.

Asa, ware, coopmanschap.

Asa-o babo, een verckens-kot.

Asamma, sekere spetie van bamboes.

Asjoddan, de wanden van 't huijs.

Asopietpiet, een soom.

Asopir, een werpnet.

Asas, leuiheid, traecheit.

Asanas, een dorsch-vloer.

Asi, een teemst; verenigt asies o riba, een hembde, eijgentlijck de witte boort om de hals van een rockie.

Asian, stijl in 't midden van 't huijs. Bandon, de twee uijterste stutten, daer de vorst op rust.

Asiel, een been, oock bout: Chaûch o asiel, 't hol onder de voeten.

Asiel o zijs-ja, de stralen der son.

Asinok, een neusdoeck.

Asoan,

Asoan, groote boomen. Ieran, kleine boomen. A-tsitsi, kleine erten.

Asoso, een gave, of geschenck.

Assaban, een dorp.

Assal, een velt-ratte, bijna den mol gelijck.

Atas, schilderei, ook een letter.

Atatta, ijeder, een voor een: arárroa, twee en twee: atattorroa, drij en drij: asaspat, vier en vier: achachab, vijf en vijf: atastaûp, ses en ses: aito-ito, seven en seven: maaspaaspat, acht en acht: atatschiet, tien en tien.

Atazjies, molik, om 't gedierte af te weren.

Ataûso, genees-middel, medicament.

Atil, leeringe.

Atillo, gebod.

Atippo, een roer, musquet.

Atite, een woort, reden; atite o assaban, opentlijcke oratie tot 't volk.

Atoasa, de speciale relatie tusschen suster en broeder.

Atap, al wat tot stoppinge van gat of scheure gebruickt wert.

Atokar, mast, mast-boom.

Atim, voet-angel.

Aubo, welie, visch-korf. Aubon, een hoender-kot.

Auchad, hanesporen.

Audik, geswollentheit, dickheit. Ponno, buile, geswel.

Aukat, blijdschap, liefde.

Aukor,

Aukor, stop van pul of kan. Aurog, de nieren.
Auzzi, schrik, verbaestheit. Ausa, was.
Aùsean, chineesch watervat. Ausoan, streeck of cours ergens na toe.
Autat, meninge, vermoeden. Auwijt, alssem.
Atazaijan of *Atazauman*, een tafel. Azjies, vreemdelingen.
Azies-in, vijand. Aziman, schattinge.
Ba, een stoel: ofte ba ó ásielen.
B*aak*, ledich, prive, onnut, omniet.
B*aan*, de superficie soo binnen als buiten.
Baas, een jaar.
B*aat*, een vrucht gelijk de pompoen.
Baat o poot, een water limoen.
Baat o baam, een pompoen.
Baat o baat, of *baat o gagil*, een meloen.
B*abaas*, tijdinge, boodschap.
Babassoes, kus, soen.
Babas, aerde dam.
Babido, schrijftuijch; als pen, pinceel.
B*abilla*, tuig daer men mede klieft.
Babisi, gewas van rijs, gierst, eer daer noch vrucht in is.
B*achor*, dwaasheid, ontroedichheit.
Bachorren, *chubboen*, *rausan*, *rachoon* nar, gek, dwaes, sot, mal.
B*abat*, midden, 't midden.
Babat a don, binnen-vloer van 't huijs, de midden kamer.

Babat-apillo, middelste vinger.
Babat a bi-ini, midder nacht.
Babechab, een deken, combaers.
Babennono, een gomb, bekken.
Babiar, schouders, voorbouten.
Babiar o abi, een tak van een bos pinang.
Babidan, de plaets daer men sich gordet.
Babied, een gordel om de lendenen.
Babo, boven, om hoogh. Item van 't gevogelte; 't geroep van mussen, ratten, slangen, enz.
Babodol a oog a zijsja, omtrent half vijf.
Baboàn, een grote ster.
Baboàn o marara, de morgen ster.
Baboàr, honich, quijlsel tot dranck.
Babobò, zeve.
Bábo, een vercken.
Baborra, de gront of fondament van een huijs.
Baborrajan of *Baborranni*, parparre, stelling van bamboesen.
Babosa of *Cho*, een mensch, volk, luiden.
Babries, knoop, strick. Babries o raro, een hoed-bant.
Baborrot, bindtuig.
Babot, schoenen.
Babot o asiel, voeten.
Bachas, droogte.
Bachinan, de koortse.
Badda, gesel, vrijer, in 't gemein al 't manlijck volwassen; jongh van mensch of beest.

Baddoa,

Baddoa, battan, tippo, die op een dach geboren sijn.

Bado, golf, bare.

Bag, horens, harte bock.

Bagchan, een dragt, een paer.

Bagcho, vrucht, als comcommerkens.

Bagchonoadar, de spieren boven aen 't dick van 't been.

Bagchontéa, spieren beneden d' oxels.

Bagga, de longe.

Bagga o chau, of *boat o chau*, een gloeijende kole.

Bajan, oost.

Bajus, een storm-wint, een storm.

Bai-lalian, omtrent half tien.

Balat, een rij van tween besijden d' ander.

Ballasaú, een houwer.

Bao, nieuw, jong.

Ba-o aidas, nieuwe maen.

Baron o chaar, de schaft van een penne.

Baron, hout, stock, boom, bosch. Baron ieliel, moerbesie boom. Baron o bilpil, pijsang boom. Baron o roggo, kalapper boom. Baron o abi, pijnang boom. Baron o amo, pruimboom, persickboom. Baron o amo ranna, kersse boom. Baron o ariem, limoen, citroen-boom.

Babiog-i, sekere boom, dragende blaeuwe bloemen als siringen. Alabos, aras, same, satik, sijne

sijne bladeren werden gebruickt op eenich verseert verwronge lidt. Maran, vlier boom. Dallolees, bijna als de bercke boom.

Barri, de wint. Bar-bar, suijden wint. Barbajan, oosten wint. Bar-tsipan, westen wint. Mas oan, noorden wint. Barbajan a wannan, suijdt ooste wint. Bar tsipan a wannan, suijdt weste wint. Barri tabo-ol, noordt ooste wint. Bar-tsipan a amisan, noordt weste wint.

Barrabarraas, naekt.

Barras of *bior*, overigh.

Barren, natuurlijke vlecken aen 't lichaem. Borrah, groote aengebore vlacken; ook drancke-kladden op de klederen.

B*arieg*, koper.

Baro of *barieg*, een koper bekken.

Barrija oetas, een regenbuije.

Bárranach, een ijseren pan.

B*arrien*, corps de guarde, wachthuijs.

Barritok, papier.

Barro, schoof, bos.

Barrobo, veld-rot: kamossimos, veld-muisken: kadzijs, een muis.

Bart, een vliege: taitai, turriturri, een vijer vliege: rieb, een musquijt, mugge.

B*assarro*, ajuin.

Batbat, bindsel van bamboesen; tatkach, bindsel tot jacht: choa, kleine bind-rotting. Bat-

bat

bat tsiaas, cort bindsel. Batbat tasso, bindsel van een vadem lang.

Bato, een steen.

Batono macha, 't appelken in de visch ooge.

Batono chachach-oan, een slijpsteen.

B*atûr*, gierst.

Baziap, moes-kruijd, eetbare groente.

Baziep baan, malva. Robarroboûlaloas, bijna als malva met stekelachtich saet. Sisjien o ranna, koel-poorte, argentaria. Babinnik, wilde majoleine. Sarolad, mogelijk basilica, mogelijk melissi. Babiár, sentse-jun. Dirró, salvie. Baboulich, focke-fockjes. Erat en a-eûm, sein. Auwijt, alssem. Togea, margoise. Tarraras, porceleine. Tarraisán, wilde kervel. Tallili, suering. Oe, mee. Baziep o poot, mostaert kruijt. Rasan, loof van violen. Tallal o rasán, violen. Tarı-másoan, een lelie. Arosat en dalobe, wel rieckende kruiden. Daien a ta, bata, atomo. Rool o babo, distelen. Ool, henneb.

Bazig, de huid, 't vel van een beest.

Bazig o malam, een schild.

B*az-o*, duivels broot, paddestoelen.

Bazioen, verschimmelt.

Beida, de milt van een vercke.

Beries, jongste broeder of suster.

Betoto, een duijve.

Bia, een blad van boom of kruid. Bionot, de

twee

twee verhevenen bladekens aen de zijden van de neus. Biorool, de billen. Challam, een blad van een boek: challam o baritok, een blat papier.

Bido, swartsel van potten, inkt, beschreven papier, swarte verwe.

Big, *brossij*, *giech*, ruid, ruidicheit; schurft, schurftheit.

Big-en, ruidich, schurftich.

Bigeno, schuim.

Bi-ini, de nacht.

B*ikkag*, een biggetje, varckentje.

B*illa*, kloof, barst, breuk.

Billabe, een karel, soldaet.

Billaak, de breete van eenich ding.

B*illang*, gespouwe bamboes.

Billik, grof inwoonders geweven doeck, ook seildoek.

Biloag, een verckens pijck, hellebaard.

B*ilpil*, pijssangboom. Bo o bilpil, pijssange.

B*innan*, een harte-beest, 't sij bok of hinde. Masorro, een harte-kalf. Sinni o binnan, een hinde. Bag o basan, volwassen harte-bok. Bao binnan, jong harte beest, van een jaer out, of daer omtrent. Chaddoa, een spits-bock, die noch kleine horens heeft. Masjam, een oude bok.

Bio, sop, dat gekoockt, of daer ijet ingeweickt is.

B*ioa*, donder.

Bioes, de pens.

Bisa, een pijl. Roddok tallapiech, groote pijlen. Borro, hart riet, daer pijlen afgemaekt werden.

Bittik, af ist, als ied in tween getrocken, gehouwen, of gebroken is. Bossot, uijt ist, als ied uijt getrocken is, item chos, cho-oós, als 't over lange uijtgetrocken wort. Gieg, wanneer ied scheurt. Boch-ies, in duigen ist, als ied in stucken valt. Bottók, geraedt ist. Bipoch, tit. Goch, 't ijsser in. Bottok, 't kraeckt. Nitik, 't kraeckt fijntjes.

Bo, diepte.

Boa, saet vrucht, vleesch aen beesten, visch aen vischen.

Boa iel iel, moerbesie. Boa roggo, kalappa. Boa amo, pruim, persick. Boa amo ranna, kersse. Boa bilpil, pijssang. Boa abi, pijnang. Boa arien, limoen, citroen. Boa idoon, druiven.

Bo-o, moer van inwoonders dranck. Cha, d' uijt geperste moer daer van.

Bo-ai, een pulle, item bagi, en tapollági.

Bo-ar, slijk, loot.

Bodda, houtjes daer de inwoonders mede rekenen.

Boeboe, voorouders.

Boesjam, een grootvader.

Boesini, een grootmoeder.

Boelassi, de blase.

Boesúm, den hemel.

Boetsina,

Boetsina, een wan: tat abbis, idem.

Bog, het lichgaem, huid van mensch of beest, bast, schelle.

Bog o macha, d' oog-decksels.

Bokkebok, gevult, gevoert. Ribokbok, een gevulde rok. Ballabal, vulsel, als cattoen, enz.

Bokir, de strot.

Bon, stomp.

Bo, ontferming.

Bo. (cort afgebeten) diep, daer de gront verre is.

Boch-o, stanck.

Bokkol, een ongestalte des lichaems, misschien bochel.

Bokkollen, die sulk gebreck heeft.

Bonnon, het lidt van de lies tot de knieschijfe.

Bonna, veld, velden.

Bonn' o aribaribattan, jaag velden.

Bonn' o tattappan, bouw velden.

Bonnad, sant.

Boo, vloer of soldering van der aerd verheven.

Borra, vrede genoten.

Borrabór, stof.

Borrere, een wenne.

Borrog, wat bultich of verheven is aen eenich ding. Borrog o not, bult op de neus. Borrog o ta, een eilant. Borrog o tazajan, de kant van een tafel.

Bossor, de wortel.

Boot, een planck.

Bottul,

Bottul, een pijck.

Bottoos, een kat, proverb. assoûk i orran maus; o bottoos, voor mal langs de werelt lopen. Bottoos o adda, een muskeliaat-kat.

Bre, een boge.

Chaat, een lijkdoorn.

Chaar, veder, vlerk, wiek, vleugel.

Choan, de buik.

Chachod, een vrage.

Chachad, loon, vergeldinge 't sij goet of quaet.

Chad, de kuit van s' menschen been.

Chacheriel, een sage.

Chadsia of *olla*, bijna.

Chach, stof van gestampt saet.

Chaggai, een lapken sijde, of gaeren stof.

Chachaú, een besem.

Chachap, een deksel van een pot, panne, kanasser kist; ook deure, venster.

Chachap au macha, begraef plaets.

Chachap po-o, de knie-schijve.

Chachaab, een schep-net.

Chacholòk, hantschoenen.

Chagchi, een priem.

Chachilip, een snijders schare, een tange.

Chachobonnan, tuig daer men geweer in opsteekt.

Chaggi, wel, terdege. Mab o chaggi, wel weten.

Challo, niet.

Chalapiet, de milt.

Chachúppir, haltstarricheit, weerstrevicheit.

Chagchu,

Chagcho, looge.
Chamma, drank of suiker bier.
Channa, een otter.
Channûmma, ook.
Chaûch, een kuil, ook allerleij inholling in eenich ding.
Chauch o ranna, een dal, valeije.
Char, adem, stem van mensch of beest, reuk, geur van eenich ding, ook kleij.
Char-don, de buitenplaets van een huijs soo ver die rondom daer toe behoort.
Charrina, de ooren.
Charri o zijs-ja, o idas, o baas, sommige dagen, maenden, jaren, niet allen.
Charrod, koussen.
Chasi, een vleder muijs.
Chátto,, roock, taback.
Chaû, vijer.
Chê, dreck. Che o charrina, de vuijlicheit in ooren.
Cheme, etter.
Chi, biesen, daer de inwoonders matten van breiden.
Chi-oor, een botte.
Chimotor, de elleboog.
Cho, volck, luiden.
Chodon, maeg-schap.
Chòbon, een schede.
Choma, een beer.

Chome.

Chome, garen, troijen.
Chomi, homme van visch.
Cho-o, een spruite.
Chor, het vet-aen de darmen.
Chre, een rochebel.
Daal, strooij.
Daas, schubben van visch.
Dabe, een waterkruick, emmer.
Dalai, een schotel.
Dásso, rijs.
Dille, een jonge vogel eerst uijtgebroedt.
Dippi, ijser.
Doát, grof lang gras.
Don, een huijs.
Don o adonni, een keucken, koockhuijs.
Dorren, de lippen.
Dórroqen, scheeve, slimme tanden.
Dollidol o baron, de top van een boom, ofte Dol.
Dummo, sweet.
Dûppoch, het haijr van allerleij beesten; ook over s' menschen lichaem.
Edimma, porceleine kruijd.
Eet, brandhout.
Erab, de wille.
Ema, velt.
Gaat, een punt.
Galan, de maegh.
Gog ptoto of *Gorrogot*, een duijve: don o gorrogot, een duijve-kot.

Giddig-gid,

Giddig-gid, een vuijst.
Haadsi, een draag-stok.
Haibos, de dûivel.
Idas, de manne, een maent.
Idod, een schelp, lepel.
Idoom, duiten.
I-jo-jûm, een kiecken.
Ijos, een korfje.
Imoch, rûijchte, onkruijt.
Ina, ick.
Inan, boomen.
Isan o morri o cho, den dageraed.
Izies, een sand-berg, duijn.
Kaibil, een swaluwe.
Kaijo, een tresel.
Kairi, de slincker hant.
Kallamas, de rechter hant.
Kallaman, een groote pot.
Kakatos, een scheermes.
Kakam, een keten.
Kakaibach, een schuijer.
Kaman, aengetrouwde maegschap.
Kakaronot, 't middelschut in de neus.
Karm, de krake-beenen.
Karo, een sprinckhaen.
Kibach, een schare.
Kikier, een scheûre.
Kòlé, een leeuw-wirck.
Kûki-jûm, een kiecken.

Labies,

Labies, de slach-tanden. Babo labisán, een beer met slach-tanden.
Lab-lab, een waeijer, vliegelap, vuijlis schûp.
Lalian, de middach. Lalián aidas, middernacht.
Lálladen, een oorkussen.
Lallokoch, een kam.
Lamo, den daeuw.
Lelka, den blixem.
Lelpi, het haijr boven de oog-decksels.
Libbo a dippi, tin.
Lili, de oxel.
Ma-apârrach, een hoereerder.
Mapappá, kort.
Machá, doodt. Item de oogen.
Machada idas, eclips.
Machada aras, dor gras.
Máchen, oudste broeder of suster; cosijn of nicht.
Madich, sieck.
Mai-ácho, een swager of swagerin.
Maimoch a ta, een wildernisse.
Malatá, een hamer.
Malat' o sitúm, een bijl.
Malmal, sacht, teeder.
Mallo, een kom.
Mallo idas, een schotel.
Mallosos, een silver schael.
Mallas a ta, een plein.
Mallas a boesum, helder, schoon weder.
Mánmali, een deern, vrijster.

Mampa,

Mampa, een vogel.
Mammarro, morgen.
Marne, kalmte, stil weder.
Máar, een quackel.
Marob, dronckich.
Maraag, een haes, konijn.
Máram, vlies.
Maraas, hart.
Maraas a ta, harde vaste aerde.
Maraás a zijs-ja, omtrent half weg.
Maramorammo, 't schemerlicht, s' morgens en 't savonts.
Marara, 't licht van dach.
Mare a inoritan, omtrent half drie.
Maroop a zijs-ja, half achtermiddach tot sonnen ondergang.
Marpesa, avondt, den avont stont.
Másia oetas, een slach regen.
Masanno, hoe? Masanno mato, hoe groot?
Sallas o baron, de stam van een boom.
Masjam, een oudt man.
Masini, een oudt wijf.
Matacha, groen.
Matsilo, lang.
Maû, een vader.
Mausa, een velt dat schoon en van ruichte gesuivert is.
Mausi, wit.
Maaûsó, een weduwe ofte weduwnaer.

Miponpon

Miponpon of *Moedippas a zien*, gebroken tanden.
Misi, pis.
Moddon, de gevel van een huijs.
Moriet of *Moriet a zijsja*, ontrent half twee.
Morra, 't aengesicht.
Morr' o asiel, 't onderste der voet.
Motó, een hoeck.
Naan, een naem.
Naankankán, d' amandelen der kele.
Naas, 't gehemelte des monts.
Naassa flusies, over een kleine wijle.
Na-is, het ingewant.
Naupoot, deck, linnen, kleeden.
Nei, een moeder.
Neito, seven.
Neito a rummies, een weke.
Noeno, braem.
Nok, snot.
Not, de neus.
Not o zido, de tepel van de mamme.
O, allerleij stercken drank.
Obo, een klouwen garen.
Oda, de darmen.
Odó, de galle.
Odor, het borst been. als: sasoom ochaan.
Odûm, doncker, donckerheit.
Oela, den rijm.
Oetas, regen.
Oeno, het hooft.

Oeno,

Oeno paûs, de hecht van een parring.
Osno o abi, een bos pinang.
Oeno bilpil, een bos pijssang.
Oeraas, grijs haijr.
Oggach, een ader, senúwe.
Omarrimárrais, een rispe.
Onad, een vlamme.
Oog, een bamboes.
Oos, hennip, een trommel.
Oosso, een schilt padde.
Oot, been. Oot o oeno, het bekkeneel. Oot o tees, 't been van 't voorhooft. Oot o sies, 't rugge been. Oot o arroso, een ribbe.
Oroán, een water-put; als rao.
Oroboa, de kinne.
Orûm a macha, de oog-appel.
Os-os, 't scheen-been.
Osi a macha, 't wit der ooge.
Osûs, een haijr-tuit van een mán. Item gras knopen, boven in 't lange gras gebonden.
Otoppiet, de wijn-brauwen.
Pa, particula negativa.
Petummo, speecksel.
Pia nu. Pia-pia, terstont. Pia da zijsja, heden.
Pikier, de enckel, of kneukel.
Po, 't geroep of de sang der vögelen.
Po a kokko, 't hane gekraeij.
Pó-a, een reijger.
Pollûl, de navel.

Po-ò,

Po-ò, de knije.
Pó-o, 't merg in de beenen.
Pook, een uijl.
Pótto, een knockel, quast.
Potto no erijn, de heûpe.
Pottono sameer, de kaken.
Poot, een chinees.
Pas-pas, stof regen.
Passoes, een boor.
Patsji-simma, den morgenstont, tot half middach toe.
Paus, een houwmes. als: Pó-os.
Qûa, een weijnich, kleijn.
Raat, spiering.
Rabbo, de wolcken.
Raboan ja zijs-ja, duijster, wolkerich weder.
Raacha, een spoock, gespuijs.
Raag, een lidt.
Raócha, de lendenen.
Ragga, sierij.
Ranied, de mont.
Ranna, een heuvel.
Rannirán, een luijpert.
Ranob, de baerd.
Ráo, een water-put.
Raös, een kijse.
Raraudon, een buur huijs.
Raro-ossan, een banck.
Raro, een hoedt, hals bandt.

Rarot

Rarot o zien, tantvleesch.

Raruppe o man o michan, de passagie daer eten en drincken doorgaet.

Rasoom, den tijt, stond. Als rasoòm o adoän o zijsja, den tijt der sonne dat men koockt: i over drij uijren. Beduidt oock, 't hoogste van de vloet in zee als 't stil water is. Rasoommo a doan a zijsja, half achter middach tot sonnen ondergang.

Rátta, een haijr.

Ri, den hals.

Riba, een kleet, wambaijs. Rib' o tasso, een tabbaert. Ribó o choluk, een hembd.

Ries, een mugge.

Rima, een hand.

Rini, een bij.

Rinas, een treft, vijer-ijser.

Rinies, een vers.

Robon, een sack.

Rogga, een kiecken-dief.

Róggo, een kalappa.

Ronnoán, het gras daer de velden mede gedekt sijn.

Rosso, gengber.

Rummies, een verloop van dagen.

Sabbata, een strate.

Sameer, de wangen.

Saam, een veltnoen.

Saan, 't verstant.

Sacha, of *Sachana*, daerna.

Sachier, 't onderste der kuijt van s' menschen been.

Samarotta, overmorgen.

Sandon, 't portael, of ingang van een huijs.

Sapisab, een leuif, of dack.

Sarra-oa-oa, een kraeije.

Sarrisaar, 't net der darmen.

Sarroso, nevel, mist, damp.

Sasáppa, een tafel kleet, spreije. Sasapp' o ratta, een beddekleet, slaep-laken. Sasarraijan, een bultsack.

Sassies, een draed-garen.

Sas-sás, een versijg-teijle, schuimspaen.

Sasallán, een ring.

Sasúllan, een kanne, flessche.

Sasiráû tattollo, een kandelaer. Sasiráû sasi, een sout vat.

Sesnab, een kleer besem.

Sj *ag*, groot gebergte.

Sja. *m*, een man.

Sjiem ', een kint: sisjiem, kinderen. Sjiem o sjien ı, kints kint. Sjiem ósso, een weeskint. Sjiem badda, een soon, jongen. Sjiem mamali, e en dochter, meisken. Sjiem parrach, een hoe e kint. Sjiem pattala, een stief-kint. Sjiem o k akan, een klein suijg kint.

Siri, een mus che.

Sies, de rugge , den boort, de strandt.

Sisi,

Sisi, het einde.
Sjies, de ziele, geest.
Silok, een kap-mes.
Sini, een vrouw.
Sinaratros, 't niervet.
Soan, het suijden.
Sobóchen, een bock, die sijn hoorne heeft gevelt.
So-è, silver gelt.
So-ë o kakan, goût.
Somma, morgen.
Sóssûmma, den doijer van een eij.
Summaksak o bajan, 't kriecken van den dach.
Ta, aerde, lant, 't aerd-rijck. Ta-os ata, den aerdbodem.
Ta o baziep, een hof tuijn.
Tach, sap, vochticheit.
Tach o zido, melck, soge.
Tagg', bloet.
Tallipállipan, de slaep van 't hooft.
Tallochon zijs-ja, den gantschen dach.
Taak a idas, 't laetste quartier maen.
Taan, een strick.
Taddin, het schouderbladt.
Taddarris, een slot.
Taddorrodauron, een spiegel.
Taitai, een vijer vliege of *turriturri*.
Tairien, korael snoer..
Tappoesan, een honich-bie.
Tariboan, een regen boge.

Tarran,

Tarran, een wegh.
Tarraras porceleine kruijd.
Tarrogorogh, visch, kakop.
Tatsaar, schijnsel.
Tatsira, de tong.
Tattas, een hane kam.
Tattágga, 't kinnebacken.
Tátto o roog, de harssens.
Tatultul, een bûsselken strooij of alssem, 't welk men om de muskieten te verdrijven in brant steeckt.
Tátttûppa, de gedachten.
Tattannanno o parara, een venster: papápordon.
Tattakob, een pavelioen.
Táttoos, een schaaf.
Tattoob, een gieter.
Taû, 't hooft-haijr.
Tattakor, een staf.
Tattollo, een kaers.
Tatintin, gewicht.
Tattachum, een muts.
Tatte lellum o riba, een hemd rok.
Tapach-a, een broek.
Tattopoch, oor-hangers.
Tattakal, lind, d' hoofd-windel van vrouwen.
Tattottoan, een aenbild.
Tattabbi, een bedde, daer men op saeijt, als in een hof of een acker wat verheven wert gemaeckt.

Taugo.

Taugo, een species van welie spits toelopende.
Tazino, de beck.
Tea, een arm.
Tebabon, een endvogel.
Tees, 't voorhooft.
Telp, een kist.
Teo, een oijvaer.
Teor, garneelen.
Tochab, een gadt.
Tatto o telp, een sleutel.
Tatto o chirrap, een tantstoker.
Tochab o not, de neus gaten.
Toop, de sijde.
Totto, de top van ijets.
Tótton oeno, de kruin van 't hooft.
Tóllalis, een vonck, spranckel.
Tos-ássi, een holle kijse.
Tretre, seker beestje 't welck van sijn sang sijn naem heeft.
Tsia, een naelde, spelle.
Tsibaragoan, *tsigan* of *itorra*, groote velt haegdis.
Tsikarra, kleinder velt haegdis, met een lange steert.
Tsipollopollul, gesprenckelde huijs haegdis.
Tsipan, west.
Tsio-tsio, een klok, schelle, belle.
Tsi, visch. Tsi ballal, allerleij kleine visch, kat visch. Tsi sábbi, karper. Tsi meried, paling. Tsi rûmmod, harder. Tsi maarrát, schelvisch.

visch. Tsi rodo, kabos. Tsi rummi, sambilang. Tsi tarra boetsina, eeu roch: tsi tarra pagaoûbaas, sweert visch. Tsi taláûs, een sand-kruiper. Tsi tarrea, als jonge herdertjes, maer kleinder, en anders als de bodda. Tsi rócot, spiring. Tsi do bagger. Tsi tarrogorrogo, kaelkop. Tsi teen, een vischken hebbende schubben als de karper doch blijft kleinder. Tsi chinad. Tsi badda, visch als een jonge herder doch spitser van muil en root van oogen. Tsi kabea, bijna als de teen, maer kleinder. Tsi ballas. Tsi zijd o bazieg. Tsi ebotó botto, karta. Tsi taddai, een tonge. Tsi o bio baas, een grepe. Tsi taddádach, chinesche vis vol graetjes. Tsi tillabis, een brasem. Tsi o tallalak maûsi a bog. Tsi o kam sig, marun a log. Tsi paûsosan, een breede visch met een spitse neus, klaer en weeck. Tsi abaas, een haeij. Tsi oár, bijna gelijk schelvis. Tsi o bioog, schardein. Tsi kaisjijs. Tsi daulan. Tsi o tikko, sabsab.

Tûllala, een bloeme.

Tûllala orásan, een viole.

Tûppo, een hooft deel, hooft-stuk.

Tûtto, 't hert.

Tuttoach a zijs-ja, den opganch der sonne.

Ummarap o lalian, omtrent half een.

Ummillag o rima, een vlacke hant.

Ummior o barri, voor-wint.

Umparachpach a ta,

Umparachpach a ta, losse aerde.
Wannan, zuijden.
Zéne, de herssens.
Zijsja, de son, een dach.
Zijsja o aisássenan, de rustdach, sondach.
Zijsja o tatuppan, de werckdach.
Zien, een tant.
Zido, borsten, mammen.
Zi-o, de hielen.
Zio-nochárrina, 't lelleken der oore.
Zino, een mes.
Zikakás, sijde, sijde stof.

EINDE.

Eenige taalkundige & ophelderende aanmerkingen
op het
Woordboek der Favorlangsche-taal,
van
GILBERTUS HAPPART:
door
W. R. VAN HOËVELL.
Theol. Doct. en Predikant te Batavia.

Blz. 37.

A, aan het einde van dit woord zegt de schrijver "*Maibaz so-o*, gelijk sijn." Ik heb er langen tijd op na gedacht, wat hij hier mede bedoelt, zonder den waren zin te vatten. Eindelijk is het mij duidelijk geworden. Het woord *maibas* beteekent *gelijken*, *gelijk zijn*. Hij wil er dus mede te kennen geven, dat *A* en *So-o* gelijk zijn, dat beide *ende* te kennen geven: gelijk dan ook in voce *so-o* nader blijkt.

Aomo, *een vrouwen hoofdwindel*. Uit dit woord zien wij, dat de beschrijving van de kleeding der inboorlingen van het eiland *Formosa* door VALENTIJN niet zeer juist is, als hij zegt: "In

"In 't gemeen hebben zij of wel geen kleederen, geheel naakt lopende, en die al een kleedje aan 't lijf hebben, gebruiken een groove Tjits, of eenig ander grof katoen; maar die zich zeer kostelijk onder hen willen opschikken, kleeden zich met een zijden kleed, of met een kleed van honden haar, dat zij zeer net weten te spinnen en te weven." Behalven deze *aomo*, of vrouwen hoofdwindel, vinden wij in dit woordenboek nog vele andere namen van inlandsche kleedingstukken, en sieraden, als bij voorbeeld: *Adach*, een koralen keten; *raro*, een hoed; *riba*, een wambuis; *tairien*, een korael snoer; *tatachum*, een muts; *tattopoch*, oorhangers, enz. zoo dat de kleeding der *Formosanen* niet zoo eenvoudig was, als VALENTIJN dit doet voorkomen. Op die wijze ziet men hoe nuttig de talen zijn, om er het karakter, de zeden en gewoonten, en den aard der volkeren uit te leeren kennen.

Blz. 38.

Abo, asch. Ofschoon er tusschen het *Favorlangsch* en het *Chineesch*, *Maleisch* en andere Indische talen al zeer weinig overeenkomst schijnt te bestaan, zoo dat het althans geene naauwe verwantschap met deze schijnt te hebben, treffen wij toch in enkele woorden eene al te groote gelijkheid aan, dan dat wij dit aan het toeval zouden kunnen toeschrijven. Zoo komt het woord *abo*, asch, kalk, dove kool, volkomen

over

over een met het Maleische *aboe*, en het Javaansche *hawoe*, welke beide woorden even eens *asch* beteekenen. Wij zullen later op dit onderwerp nog nader terug komen.

Blz. 39.

Adda, padij. In het manuscript vindt men al het geen op dit woord meer gevonden wordt, dan "*Adda, padij*," er met een andere hand bij geschreven. Door de onduidelijkheid dezer vreemde hand, heb ik langen tijd veel moeite gehad,om sommige woorden te kunnen lezen. Van daar dat er dan ook eenige fouten zijn ingeslopen, die ik nu ontdek. Zoo leest men, op dit woord "*Madocka ja adda*" 't welk moet zijn "*Madorka ja adda:*" en iets lager wordt verscheiden malen van "*rijzen*" gesproken, terwijl ik nu zie dat er "*aijren*" staat.

Aga, allerhande werp-geweer. VALENTIJN spreekt ook van dit soort van wapenen der *Formosanen.*

Blz. 40.

Airo en *essuro*, lees *esurro.* "*Aissen.*" Al het geen van dit woord gezegd wordt, is ook met een andere hand zeer onduidelijk geschreven. Van daar dat het, zoo als het thans in den text voorkomt, door al de verkeerde lezingen en misstellingen, die er zijn ingeslopen, bijna onverstaanbaar is. Wij laten er hieronder eene nieuwe lezing van volgen. "*Aissen*, wert seer veel

veel gebruikt in veelderlei manieren van spreken. Vinde geene andere *tempora* als dit eene. Het schijnt te beduiden: het weg wesen van eenig dinge: soo secht men, wanneer iets verbrandt is, *aissen o chau*, id est: het is van 't vijer verteert."

Blz. 41.

Ake rauso. Reg. 5. v. b. lees: *rauso*, *'t ligt*, voor gevallen is 't.

Alladoch, "zuiderwaert genaemt *kallàdoch*," dat is: in 't zuiden van 't eiland zegt men *kalladoch*. Reg. 14. v. b. lees voor *spe*, het woord *species*.

Blz. 42.

Amorra, d' levers, lees *de lever*.

Ani naassa, lees voor: "ani tin naam ja piri naapoot:" het volgende "ani tinnaam ja piri naupoot." Wat voorts de schrijver met het woord "cangang" bedoelt, verklaren wij niet te weten, misschien zal het 't een of ander kleedingstuk van lijnwaat zijn, omdat "*naupoot*" lijnwaat beteêkent. Het woord *cangang*, dat wij hier aantreffen, komt meermalen, in dienzelfden zin, voor, zoo als onder anderen ook nog op blz. 44. in voce *Ararroa*.

Blz. 43.

Ani-aicho. Langer oefening heeft mij doen inzien, dat ik ook hier verkeerd had gelezen. De goedgunstige lezer verbetere dus dit woord, als volgt:

volgt: "*Ani-aicho*, de *(i)* in *ani*, heel lang uitgebracht, is van één beteekenis als *ani milip*."

"*Annuma*, als *numma*, *annuma; sassonoe.*" lees "Annuma, als numma; annuma sassonoe."

Aran. De vierde regel van onderen lees voor "doch" het woord "oock."

Blz. 44.

Arassa. Dewijl wij in 't manuscript het woord niet wisten te oncijferen, hebben wij dit door een teeken (———) te kennen gegeven. Thans is dit ons eindelijk gelukt. "*Arassa*, een vrouwen onderrock, ook een spetie, enz."

Blz. 45.

"*Arros-os* van *inimarros-t' a-arnaros-os*," lees "*Arros-os*, en *inimarros-os.*"

Blz. 47.

Atap. Tusschen dit woord en het Maleische اتق of هاتق schijnt weder eene niet toevallige overeenkomst te bestaan. Het laatste beteekent een *dak* of een *deksel*, en heeft dus eene meer beperkte beteekenis dan het Favorlangsche *atap.*

Blz. 53.

Bao. In 't Maleisch beteekent بهارو nieuw. In beide talen komen deze woorden dus duidelijk overeen.

Blz. 54.

Bato. Letterlijk het Maleische woord باتو een steen. "*Batono*, chacharch van een slijpsteen," lees "*Batono chachach-an*, een slijpsteen."

Blz.

Blz. 55.

In de tweede regel op deze bladzijde staat "alse drij spruitjes, enz." lees daarvoor "deze drie spruitjes, enz.

Bebies lees *beries*. Op diezelfde wijze noemt men in 't Maleisch den oudsten broeder ابغ en een' ouderen broeder كاكق een' jongeren broeder ادي en den jongsten broeder بغسو Uit dit voorbeeld blijkt, en in 't vervolg zullen wij nog meer gelegenheid hebben dit optemerken, dat niet alleen in de enkele woorden, maar ook in den aard der beide talen, eenige overeenkomst bestaat.

Blz. 57.

Boa. Letterlijk hetzelfde als het Maleische بواه vrucht.

Blz. 59.

"*Bori*, 't vlees van de hals van 't been afgesneden *quasi*, *bo-ori*, vlees van de hals." Lees "*Bori*, 't vlees van de hals van 't been afgesneden. Quasi *bo-ori*, vlees van de hals." Dit laatste is er met een vreemde hand later bij geschreven.

"*Bonno tatáapan*, bouw, velden:" lees "Bonn' o tatáapan, bouwvelden."

Blz. 66.

In de derde regel op deze bladzijde is *Chummáab*, een afzonderlijk woord, waarmede dus een nieuw regel had moeten beginnen.

Chummap.

Chummap. Van af "Chappen o macha a baron," enz. tot aan het einde van dit woord, is alles er met een vreemde hand bij geschreven.

't Is te betreuren, dat de schrijver van dit woordenboek geene korte verklaring heeft gegeven van de conjugaties, die zoo uitvoerig bij de werkwoorden gevoegd zijn. 't Komt mij ondertusschen voor, dat hij eerst den radix opgeeft, zoo als in dit verbum *chummap*, dan het *præsens chichummap*, daarna het *futurum chachummap*, vervolgens het *gerundium choppa*, en eindelijk het passivi præsens *chappen*, perfectum *chinap*, en futurum *inochappen*. De andere *tempora* worden waarschijnlijk van deze gevormd, ofschoon de wijze, waarop dit geschiedt, uit het woordenboek niet blijkt. Reeds hieruit ziet men, dat het Favorlangsch eene veel meer ontwikkelde taal moet wezen, dan het Maleisch. Hierin toch bestaat genoegzaam geen conjugatie, en worden alle veranderingen, in tijden, wijzen of personen, die het werkwoord ondergaat, gevormd, door het bijvoegen van een ander woord. In 't Favorlangsch daarentegen, even als in 't Grieksch en Latijn, duidt het verbum zelf, zonder bijvoeging van hulpwoorden, die veranderingen aan. Eenige overeenkomst tusschen het Maleisch en Favorlangsch hebben wij, wat den aard der beide talen betreft, toch gevonden in het vormen der *zelfstandige naamwoorden* van

de

de werkwoorden. Door bijvoeging van het voorzetsel قم قن of قغ wordt in 't Maleisch van 't verbum een substantivum gevormd, dat het handelende onderwerp, het werktuig, of vermogen te kennen geeft; en door bijvoeging van het voorzetsel قل قر of ق een substantivum, dat de plaats der, door het grondwoord uitgedrukte, handeling, of de handeling zelve aanduidt. Zoo wordt in 't Favorlangsch van het gerundium [echter niet zoo regelmatig] een substantivum gevormd, dat de handeling van het werkwoord aanduidt, als *chummap*, gerundium *chappa*, subs. *chachap*, een planting; *chummabal*, overbluffen, gerund. *chaballa*, subst. *chachabal*, een dreiging; *chummad*, vergelden, gerund *chadda*, subst. *chachad*, vergelding, enz. Nu wordt, door bijvoeging van het voorzetsel *ma* of *ma-a* bij dit subst. een ander zelfstandig naamwoord gevormd, dat het handelende onderwerp, den werker te kennen geeft: als van *chachap*, een planting, *ma-achachap*, een planter, hovenier; van *chachabal*, een dreiging, *ma-achachabal*, een dreiger; van *chachad*, vergelding, *ma-achachad*, een vergelder, enz.

Chummabal. In plaats van "*ja chabal*," lees "*pachabal*, doen sulks doen." Door voor den vorm van het *gerundium* het voorzetsel *pa* te voegen, wordt van bijna ieder werkwoord een *transitivum* gevormd, zoo als van *chummabal*, gerund. *chaballa*.

chaballa, trans. *pachabal:* van *chummacho*, gerund. *chachoo*, trans. *pachacho:* van *chummadik*, gerund. *chaddikka*, trans. *pachaddik*, enz.

Blz. 67.

"Ma-achachakal, maibas marais a cho:" dit beteekent vertaald "ma-achachakal is gelijk als marais a cho, dat is, een onvertsaagd mensch, een dreiger."

Chummadik. Wanneer het verbum begint met *ch* vormt men van het gerundium, door het voorzetsel *cha*, het substantivum, dat de handeling uitdrukt, en door het voorzetsel *ma-a* het subst. dat den dader of bewerker te kennen geeft. Zoo als van *chummaddik* naderen *chachaddik* de nadering, en *ma-achaddik*, een die genaderd is: van *chummad* vergelden, *chachad* vergelding, en *ma-achachad* een beloner; van *chummalgal* blaffen, *chachalgal* geblaf, *ma-achalchal*, blaffer. Ondertusschen moeten wij hierbij opmerken, dat er in 't algemeen, bij 't vormen van die substantivum, wel eenige onregelmatigheden voorkomen.

"Cho chummacho, enz." dit alles is met een zeer onduidelijke letter en verward er naderhand, door een vreemde hand, bijgeschreven. Het behoort niet bij dit woord maar bij het voorgaande *chummacho;* ofschoon het in 't handschrift op de plaats staat, waar het thans gedrukt is.

Blz.

Blz. 68.

Chummai. "Ma-achachai, cho mabo chummai, maibas, o baas," lees "ma-achachai, cho mab' o chummai maibas o loan." Vertaald beteekent dit: "ma-achachai, is iemand die weet te dragen, dat is, een slaaf." Het woord *chummallak*, enz. dat hier onmiddelijk op volgt, is er weder met een andere hand bijgeschreven, en behoort klaarblijkelijk niet bij *chummai*, maar op zich zelf. Zoo ook in de volgende regel *chummais*, enz.

Chummalgal, "ma-achchalgal, blaffen," lees "blaffer."

Blz. 69.

Chummalt. De beteekenis van dit woord schijnt eenigzins in strijd te wezen met het geen VALENTIJN verhaalt van de straf, die bij de Formosanen op een moord gesteld is. Immers bij hem lezen wij: "Zoo een doodslager 't niet ontvlugt, is hij een man des doods." Hier daar en tegen wordt van het bloedgeld, het *Bangoen* op *Sumatra*, gesproken, waardoor men de straf op een moord of doodslag kan afkoopen. 't Valt moeijelijk hier te beslissen, wie de zaak voorstelt zoo als zij is, ofschoon de schrijvers van dit Woordenboek ons geloofwaardiger voorkomen, dan VALENTIJN, die nooit te *Formosa* geweest is.

Chummappachappa. "Chummappachappa cho maibas chummabal," dat is "chummappachappa,

chappa, beteekent het zelfde als chummabal.

Chummacha, "piri mario" beteekent "het goede uitzoeken."

Blz. 70.

Chummecheo. "Chummeocheo-no tochap," beteekent "een gat booren."

Blz. 70, en 71.

Chummaraddo. "Chacharappo, van Tacharapo, belegginge, besettinge," lees "Tacharapo. Chacharapo, nom. besettinge, belegginge."

Chummarop. "Tacharop, trans. van chacharop, enz." lees "Tacharop, trans. Chacharop, enz." en voor "sodanigen 't samen rape*n*," lees "rape*r*."

Chummarod. Ook bij dit woord zijn alle aanteekeningen met een vreemde hand gevoegd, die zoo wel door de verwarde plaatsing, als door de onduidelijke letter, mij dit woord verkeerd heeft doen lezen. Ik laat dus eene verbeterde lezing volgen. "Chummarrod, chinummarrod, chachummarrod, g. charrodda, i. charroddan, chinarroddan, ino-charroddan, sich de kousen aen doen: want so 't een ander ons doet, soo is 't pacharrod, pi. pa. ipacharrodda, enz. Charroddan ja asiel, de beenen worden gekoussent. Charrod, ipacharrod, de koussens worden aengetrocken. Charrod, koussens. Ipacharrodd'osia sjiem, doet het kind koussens aan. Chummarrod o charrod.

Blz.

Blz. 72.

Chummaschas. "Pachaschas, transit. enz. chummim," lees "Pachaschas, transit. als chummim."

Chummat. "Sabunno," lees "Sabanno."

Chummattad. "Chatta dan aijan," lees "Chattadan of chattadaijan:" *an* of *aijan*, achter het woord gevoegd duidt de plaats aan, waar de werking, die in het woord begrepen is, geschiedt.

Blz. 73.

Chummero. "Als P." lees "als *Pisse*," dat is chummero, beteekent het zelfde als het verbum Pisse. Wat "chummero-noties," beteekent, begrijp ik niet.

Chummibar. "Pachibar, chibarren, inochan a bali," lees "Pachibar. Chibarren inochan, abak." Voor "ma-acha, chibar," lees "ma-acha-chibar."

Chummichi. "Pachichi, transit. van chumma, o to ichichi, enz." lees "Pachichi, trans. Chumma o to ichichi."

Blz. 74.

Chummied, "ma-achachied, behijnen," lees "behijner."

Chummieg, "als summoso pachieg. Chiegchen tsi biman," lees "als summoso. Pachieg. Chiegchen tsi binnan."

Blz. 74, en 75.

Chummimit. "Deos pachimit ta angelus o balosa,"

balosa," lees "babosa." Deze zinsnede beteekent: "God laat de Engelen de menschen beschermen." Wij maken hier onze lezers opmerkzaam op de woorden Deos en Angelus. Het schijnt dat er in 't Favorlangsch geene woorden waren, om deze denkbeelden uit te drukken, en dat onze voorouders, daarom, bij 't invoeren van de Christelijke Godsdienst, van de Latijnsche benamingen hebben gebruik gemaakt. Hunne oorspronkelijke heidensche Godsdienst leerde, dat er dertien Goden waren, waarvan de eerste en voornaamste TAMAGISANGAN geheten was, en in 't westen des hemels woonde: de tweede, zijne gemalin, droeg den naam van TAKARAENPADA, en had haar verblijf tegen over hem in 't oosten. Zie Dr. O. DAPPER *Gedenkwaardig bedrijf der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij in China.* Amst. 1670. Blz. 33.

"*Caummio*," lees "Chummio."

Blz. 75, en 76.

Chummischis. "Calein misjies, doch, enz." lees "*Takeis* misjies, enz." *Takeis*, schijnt een ander dialect te wezen, dat mede op *Formosa* voorkomt, hoewel ik dien naam niet bij VALENTIJN gevonden heb. Wel, daarentegen, in het zoo even aangehaalde werk van Dr. O. DAPPER, die *Takeis* telt onder de landschappen, welke vroeger onder de heerschappij der Nederlanders waren, en uit de volgende streken bestonden, als:

als: *Sinkkam*, *Tauakam*, *Beklawan*, *Soelang*, *Mattou*, *Tiverang*, FAVERLANG, TAKKEIS, *Tornap*, *Terenip*, en *Assoek*. Er bestaat onder de *Formosanen* een groote verscheidenheid van talen, zoo zelfs dat men in twee dorpen naauwelijks drie of vier mijlen van elkander gelegen, een bijzondere spraak aantreft, zoo dat de inwoners van 't eene dorp die van 't andere niet kunnen verstaan, maar zich van tolken onderling bedienen. Deze mededeeling van Dr. O. DAPPER schijnt de reden aantegeven, waarom tusschen de Favorlangsche woorden, die in dit handschrift voorkomen, en het *Vocabularium Formosanum*, dat in de bibliotheek der Utrechtsche Academie bewaard wordt, zulk een groot verschil bestaat. Wij zullen echter later op dit onderwerp terug komen. Vergelijk ondertusschen het belangrijke opstel van Dr. C. J. VAN DER VLIS, *Over een Woordenboek der Formosaansche taal*, voorkomende in het *Tijdschrift voor Neerlands Indië*, 3de Jaargang 1ste deel. Blz. 633 enz.

Chummime, "o soo," lees "o soa."

Blz. 78.

Chumpachpod, "intendeert: chumpod," lees "intendeert chumpod," dat is, versterkt de beteekenis van het woord chumpod. "Mauchus chumpod, elli *pittre*," lees "*pittol*:" de schrijver wil daarmede te kennen geven: chumpachpod, versterkt de beteekenis van het woord *chumpod*,

uitwellen,

uitwellen, ontspringen, als of er gesegd werd, zeer sterk ontspringen, zonder ophouden.

Chummo-a-cho. In het manuscript leest men bij dit woord nog: "Takeis heeft gummoago, pachoa-cho."

Chummobbechob. Van af "schrijft chummobechoob, enz." tot het einde van dit woord is alles met een vreemde hand er bij geschreven. Blijkbaar heeft de latere schrijver de spelling van zijnen voorganger willen verbeteren.

Blz, 79.

Chummollichol. Lees achter dit woord nog: "chummollichol riba, ontkleden. Chummollichol bazigh, villen," 't welk ten onregte bij het volgende woord "chummolliet," gevoegd is.

Blz. 80.

Chummonchos. "Ponchonchon," lees "Pachonchos."

Blz. 81.

Chummote. "Ma-achachote, bestraffen," lees "bestraffer."

Blz. 82.

Dachum. Voor "eonno," lees "Rauno."

Blz. 84.

Dema, in 't Maleisch دمان

Blz. 86.

Dummaraudau, "imp. dummaraudaun" lees "dummaraudaua."

Blz.

Blz. 87.

Dummeodco. Voor "taa," lees "tau."

Blz. 89.

Dummakkal, voor "sie: tummakkal," lees "siet tummakkal."

Blz. 94.

Gorrogot. "Don o gorrogot, een duivestrot," lees "een duivekot."

Gummaggri, "even als *gummagissi*," lees "*gummagidsi.*"

Gumma-iech. "Ma-agagaiech, verlangen, vertragen:" lees "verlanger, vertrager."

Blz. 98.

"*Inanumim*," lees "Inaumima."

Blz. 99.

Kairi, slinker, bijna letterlijk het Maleische كيري en Javaansche *keri.*

Blz. 100.

Kamachaggi. Van af "Kamachaggi, is niet te zeggen, enz." is alles weder met een vreemde hand geschreven, en klaarblijkelijk eene verbetering van het voorgaande.

Blz. 101.

Karri-ada, "malcanders verhuuren deelen," lees "malcander over en weer deelen."

Blz. 102.

"*Kiacho*, adda," lees "*Kiach o adda.*"

Koezi. Schrijft "*kotsi*," dit is weder van een vreemde hand.

Blz.

Blz. 103.

Kole, "een gele *w*inck," lees "*v*inck."

Kummabach, "'t so onder den bodem," lees "t. w. onder den bodem."

Kummaber, lees "kummabber."

Blz. 104.

Kummaibach, voor "ino-kaiûachen," lees "ino-kaibachen."

Blz. 105.

Kummapos. "Ma-akakapos, toestoppe*n*," lees "Ma-akakapos, toestoppe*r*."

Blz. 108.

Kummeroa. Van af "schrijft gummeroa, enz.', is alles, met een andere hand, bij dit woord bijgeschreven.

Blz. 109.

Kummïol. "Ma-akakiel, spitte*n*," lees "Ma-akakiol, spitte*r*."

Blz. 111.

Kummoar. "Ma-akakoar, springe*n*," lees "Ma-akakoar, springe*r*."

Kummogh, "kummogh, o baan i barron," lees "kummogh o loan i baron."

Blz. 112.

Kummotkot, lees "kotkrotta, nijgen, Favorl. even als lummogot, Takeis."

Kummoragh, voor "kinorach, intend. nom. gagorach," lees "kinorach, inokoragchen, villen, het

het vel afhalen. Gummoragorach, intendeert. nom. gagorach."

Blz. 113.

Kumpi, lees "Kuppi." Voor "van rumpi," lees "van kumpi."

Lalla, "gekrookte," lees "gekookte."

Blz. 116.

Lummatagh, "schamele," lees "schamels."

Blz. 117.

Lummibach. Voor "lula," lees "li, la."

Blz. 118.

Lummoog, li, la, lees "lummoon, li, la."

Blz. 124.

Mabachas. "Ma-abachas, droogen, als dat droog maekt." Lees "ma-abachas, drooger, een-die droog maakt." Bij dit en de volgende woorden tot de letter *N* toe, hebben zoo veel verschillende handen later aanteekeningen gemaakt, dat wij in de onmogelijkheid zijn, overal optegeven, waar dit plaats heeft gehad. Dikwijls zal men het van zelf uit de zin kunnen merken. Hadden wij over meer verschillende soorten van letters kunnen beschikken, dan zouden wij al die onderscheiden handen, in den text ook op eene verschillende wijze hebben laten drukken: maar men moet roeijen met de riemen die men heeft.

Blz. 127.

Mabinnas. In de conjugatie van dit werkwoord is een paar malen de dubbele *n* vergeten,

zoo

zoo als "inoabinassa," in plaats van "inoabinnasa:" de goedgunstige lezer gelieve dit te verbeteren.

Mabior, voor "inaipabiar" lees "inaipabior."

Blz. 128.

Mabisse bisse, als *mabise*. lees "Mabissebisse, als *mabisse*. Voor "ja mabisse bisse tape ja tatakorroe, zijn als de rottange recht:" lees "ja mabissebisse tapos ja tatakorroe, zijn al de rottangs recht?"

Mabo. Voor "mamobo," lees "mamabo." Voor "abonno babossi," lees "abo no kakossi," 't beteekent vergeving van ongehoorzaamheid. Bo no tsies, beteekent ontferming der ziel.

Blz. 129.

Maborrach. Maborrach a sies, beteekent een bultige rug; maborrach a tarran, (niet torran) een hobbelige weg. Wat *morra* beteekent, heb ik niet kunnen vinden.

Blz. 130.

Mabosso, lees "maboso."

Machaddak, voor "propositio," lees "præpositio."

Blz. 132.

Machapor. Voor "achiparran," lees "achaporran."

Blz. 133.

Machaubon, lees "*Macheaubon*." Voor "acheaubon, nom." lees "acheaubon, nom. beuselinge, treijselinge.

treijselinge."

Mach-do, lees "Machedo."

Blz. 134.

Machi-ag chi erab, voor "componitur: machiagchi et erab," lees "componitur de machiagchi et erab."

Machiëgh. Ofschoon ook in het Manuscript, even als het hier gedrukt is, achter, "trans" een sluitteeken staat, en het volgende woord, "Pachiech," met een kapitale letter begint, blijkt echter uit het woord Pachiech, 't welk op blz. 216 weder voorkomt, dat dit het transitivum is, en niet het voorgaande achiecha: zoodat b. v. "de kok brandt het eten aan" vertaald wordt "Ma ado pachiech."

Blz. 135.

Machigilla, beteekent, even als *Medadorri*, "tegen den anderen kijven." Met een aanhalingsteeken, is al wat van "*chiegh*" af, op dit woord verder voorkomt, bij het voorgaande *Machiegh*, geschreven en behoort daar ook klaarblijkelijk bij: zoodat wij niet begrijpen wat een' der latere schrijvers in het manuscript genoopt heeft, om dat aanhalingsteeken er bij te plaatsen. Getrouw aan ons voornemen, om zoo naauwkeurig mogelijk aan den lezer terugtegeven, wat wij in het handschrift vinden, hebben wij vermeend, ook dit eveneens te moeten laten drukken.

Machobot.

Machobot. "*Chobor*, een kreucker" dit zal waarschijnlijk moeten wezen "een kreucke," volgens den regel althans, dien wij hierboven blz. 388 en 389 hebben opgegeven, en waarop wij nog maar weinig uitzonderingen hebben aangetroffen.

Blz. 136.

Machobbechab, lees "*Machobbechob.*"

Machonsar. Ma acho, schijnt eene verkorting van Ma-achonsar te wezen; beide hebben dan ook dezelfde beteekenis. Ma-acho is er later door een andere hand bijgevoegd.

Machonchon. Het woord *chummuchon*, waarheen de schrijver ons verwijst, zal de lezer, even als wij, te vergeefs zoeken. Waarschijnlijk zal er moeten staan "*chummacho* slijpen."

Blz. 140.

Madigh. "Ma-adig, een sieckheit," lees "een siecker."

Madobdob. "Oock is het u haestig, enz." lees "oock is het hastich sijn, enz."

Blz. 142.

Magak. Het woord *pallieb*, werwaarts de lezer hier verwezen wordt, is almede niet te vinden—'t zal waarschijnlijk *pailieb* moeten wezen.

Magga. Uit de niet zeer duidelijke verklaring van het woord, schijnt te blijken dat men b. v. zegt *Magga bato*, ik werp met een steen: *jaga binnen*, ik werp naar een hart.

Maggo-aan,

Maggo-aan. In de beschrijving van *Formosa* verhaalt Dr. O. DAPPER, dat er, bij het sluiten van een huwelijk, geene andere plegtigheden in gebruik zijn, dan het zenden van een vrouw uit de maagschap van den jongeling, die zich in den echt wenscht te begeven, naar de woning van het meisje, waarop hij 't oog heeft laten vallen. Deze zendeling biedt de bruidschat, die hij denkt te geven, aan de ouders zijner beminde aan, en vraagt haar voor hem ten huwelijk. Zoo hieraan wordt gehoor gegeven, is het huwelijk, zonder eenige andere plegtigheid, reeds dadelijk gesloten. Ook VALENTIJNS verhaal komt hiermede volkomen overeen. Ondertusschen blijkt uit het woord *maggo-aan*, dat, althans in 't distrikt *Favorlang*, het gebruik bestaat, dat de maagschap der verloofden, voor het sluiten van den echt, gemeenschappelijke maaltijden houden. Bovendien beteekent *mau o rariba*, de maaltijd houden, die 's avonds na het trouwen gegeven wordt: en *ummior o rariba*, de maaltijd houden des anderen daags na het trouwen (zie in voce *Rummiba*,) zoo dat ook na het sluiten van den echt nog festiviteiten plaats hebben.

Blz. 143.

Maggotarrar. "als een omgekrompe mûse," lees "als een opgekrompen neuse."

Blz.

Blz. 145.

Majed. "*keuzi*" zal "*koezi*" moeten gelezen worden, zie in voce.

Ma-allas. Zou er tusschen dit woord en het maleische مالس ook eenige overeenkomst wezen? De beteekenis in deze laatste taal (traag, lui) is wel niet dezelfde, maar toch aan die van het Favorlangsche woord *ma-allas* verwant.

Blz. 146.

Makabol. "Kobol, toorn," lees "kabol, toorn."

Blz. 148.

Makakossi. "neuw" lees "neutr."

Makaries. Voor "Ma-agarieb, loopen" lees "looper."

Blz. 149.

Makinkin. Bij dit en het een weinig later volgende *makirkir*, moet ik den lezer op het klanknabootsende dier beide woorden opmerkzaam maken.

Makkas. Het maleische woord ماكي beteekent schelden, met woorden beleedigen.

Blz. 150.

Maksas. "minakas, mamakas," lees "minaksas, mamaksas."

Blz. 152.

Malidd. lees "Maliod."

Blz. 154.

Malum. Het woord *moar*, waarheen de schrijver verwijst, heeft verschillende beteekenissen,

nissen, en daaronder ook die van *beschaamd*. *Malum*, dat dus ook *beschaamd* beteekent, komt alzoo volkomen overeen met het maleische مالو

Blz. 156.

Man, in het maleisch ماكن

Blz. 158.

Mamacha. In 't maleisch ماماكي Zie de aanteekening op het woord *Mäkkas*.

Ma-mamaspatil, lees "*manna-maspattil*."

Manna-teschiet, lees "manna-tschiet."

Blz. 159.

Mapaa, lees "mapan."

Blz. 161.

Maroag, lees "*maraag*."

Maraas. In 't maleisch كرس

Blz. 163.

Maranoad. Dit, en het volgend woord, zijn, door veelvuldige aanteekeningen van verschillende handen, bijna onleesbaar geworden, zoodat de zin moeijelijk te vatten is. Misschien wordt er mede bedoelt: *marranoäd* beteekent, het zingen van den vogel *adam*, wanneer hij ter regterhand zich bevindt van den persoon die hem hoort, en *marij* beteekent hetzelfde, maar wanneer hij zich aan de linkerhand van den hoorder ophoudt. Ondertusschen wordt die vogel *adam* niet gevonden onder de verschillende soorten op blz. 156, op het woord *mampa*, opgenoemd. Waarschijnlijk hebben beide woorden betrek-

king

king op het bijgeloof der inboorlingen, die, zoo als wij hier op *Java* ook zoo dikwijls zien, uit het zingen van sommige vogelen, goede of kwade voorteekenen afleiden. Zie blz. 38.

Blz. 167.

Maronno. De schrijver verwijst naar een woord, dat ik niet weet te ontcijferen: 't zal echter waarschijnlijk *rummono* wezen, want *rûnnûino* vind ik niet in voce.

Blz. 168.

Maroop o zisia. Dezelfde tijd, dien de Maleijers met het woord سوري uitdrukken.

Blz. 170.

Masamo. lees "*masanno.*"

Blz. 171.

Masas. Maleisch ماس vergelijk hierboven blz. 403 op het woord Ma-allas.

Blz. 174.

Masini. Dit woord behoort tot het voorgaande *masini*, en is eigenlijk niets anders dan een nadere verklaring, die een later schrijver er bij heeft gevoegd, maar waardoor hij de beteekenis van het woord, door zijnen voorganger gegeven, niet veel duidelijker heeft gemaakt.

Blz. 176.

Masorieb ja veno, lees "*masorieb ja oeno.*" Oeno, beteekent het hoofd.

Blz.

Blz. 183.

Mau-kar-aitaita. De bedoeling van den schrijver is, geloof ik, te kennen te geven "*mau-aitaita*, of *kar-aitaita.*"

Blz. 189.

Mazipi. In de woorden *mazipi*, *maziman*, *mazilo*, *mazikap*, *mazikoar*, *mazigingin*, heeft een later schrijver de *z* in *ts* veranderd.

Blz. 190.

Mchach lees "*meach.*"

Me, overig om te doen. Het onderscheid tusschen *me* met *barras* en *bior* bestaat daarin, dat men 't eerste gebruikt, van 't geen ontbreekt, b. v. "er ontbreken nog acht bamboesen aan, *ka me maaspat oog.*" Daarentegen gebruikt men *barras* of *bior*, om b. v. aan te duiden wat er van 't gebruikte nog overig is. Zoo als "er zijn nog duiten over, *ka barras o idoom.*"

Me-aab, "voorverstendigen" ls. "voorzeggen."

Blz. 193.

Meroos. "Meroos o badda, erosan ja sini," beteekent "de jongeling trouwt, de vrouw is getrouwd."

Blz. 194.

Micham. In 't maleisch ميڬم

Blz. 197.

Miochooch. Dit en het volgende woord schijnen ook weder bij elkander te behooren. *Mochooch* is de verlengde, of versterkte beteekenis

kenis (intendeert, zoo als de schrijvers van dit manuscript het uitdrukken) van *miooch*. Zoo geloof ik althans dat "een mael, slincken" te moeten verstaan.

Misjies. *Misjies ja chau*, beteekent "vuur maken" niet echter in 't algemeen, maar op eene bijzondere wijze, door namelijk een *badbad* (wat dit is, heb ik niet kunnen vinden,) sterk door een *bill'oog* (gespleten bamboe) heen te trekken.

Blz. 198.

Mita. "*Paita*, doen sijen" klaarblijkelijk is den schrijver hier een j te veel uit de pen gevloeid, en heeft hij willen zeggen "doen sien."

Mitam. Het maleische woord قْتجم schijnt met dit *mitam* wel eenigzins verwant te wezen.

Blz. 200.

Mocharanna. Voor "et, verquicken van sieckte, et siet mocharannachanna naar 't lichgaam, ocharanna-channan," lees hiervoor "etc. verquicken van sieckte der siel mocharannachanna, naar 't lichgaam ocharannachanna."

Blz. 201.

Moetas. Het woord *oetas* regen schijnt weder eenige verwantschap te hebben met het Maleische هوجن

Blz. 204.

Mopiech. Met het woord "Ternern" bedoelt de schrijver misschien " 't emeren" of vermeeren.

Blz.

Blz. 208.

Msasan ja pattite. Opvallend is het groot aantal woorden in de Favorlangsche taal, dat met de letter *M* begint. Van al de woorden, die dit woordenboek bevat staan er 610 onder deze letter, 't zijn vooral veel werkwoorden die daartoe behooren. Maar een voorname reden, waarom zulk een groot aantal woorden met *M* begint, vinden wij ook in de bijzonderheid, dat van vele werkwoorden een subs. gevormd wordt, door voorzetting van *ma* of *ma-a*, welke subst. alle, behalve bij de verba, ook nog op deze letter te vinden zijn. Wanneer het verb. reeds met *ma-* begint, wordt dit voorzetsel niet herhaald, maar verliest het gerund. de *m*, en dus ook het hiervan gevormde subst. dat de handeling van 't werkwoord uitdrukt: terwijl het subst. den werker of het handelende onderwerp te kennen gevende, 't welk van dit subst. gevormd wordt, het voorzetsel *ma* weder aanneemt, zoo als *mabaas* bekruipen, gerund. *abasa*, nom. *abaas*, een bekruiping, *ma-abaas*, een bekruiper: *mababat*, gaan, gerund. *ababadda*, nom. *ababad*, gang, *ma-ababad*, ganger: *mabarra*, sterk zijn, gerund. *abarra*, subst. *abarra*, versterking, *maabarra*, versterker: *mabarras*, uitgaan, gerund. *abarrassa*, nom. *abarras*, uitgang, *ma-abarras*, uitganger: *mabinnas*, gezond zijn, gerund.

rund. *abinnassa*, nom. *abinnas*, gezond making, *mabinnas*, gezond maker, enz.

Naan. Het woord *naam*, dat in zoo vele talen voorkomt, onder anderen ook in 't Maleisch نَام en in 't Javaansch *nami*, vinden wij ook in 't Favorlangsche terug.

Blz. 211.

Osi. Maleisch قُوتِي

Pa. "Gemengd met namen bedied het maken." De schrijver wil hiermede te kennen geven dat *Pa* een voorzetsel is, 't welk somtijds van een zelfstandig naamwoord een verbum activum maakt, zoo als van *chaoch* of *chaauch* een kuil, *pachaoch* een kuil maken. Maar meestal geeft het aan het verbum eene, zoo als het in dit woordenboek genaamd wordt, *transitive* beteekenis; b. v. *maborra*, bevredigen, *paborra*, doen bevredigen: *mabo*, vergeven, *pabo*, doen vergeven: *machab*, in 't verborgen iets doen, *pachab*, in 't verborgen iets laten doen: somtijds ook eene *active en transitive* beteekenis, b. v. *machabor*, zwijgen, *pachabor*, verzwijgen, en doen verzwijgen; *machaogh*, kuilig zijn, *pachauch*, kuilig maken en kuilig laten maken; *maghappo*, gloeijend zijn, *paghappo*, gloeijend maken en gloeijend laten maken, enz. Euphoniae causa valt in deze woorden de *m* voor aan 't woord weg.

Pa-ach. Uit de conjugatie van dit werkwoord

pa-ach,

pa-ach, *pina-ach*, *papa-ach*, blijkt dat de letter *p*, waarmede het woord begint, bij de vervoeging, in *n* verandert, zoodat, wanneer de schrijvers in 't vervolg die conjugatie slechts met een enkele lettergreep aangeven, dit daarbij in 't oog moet gehouden worden. Van het eerst volgende woord b. v. zeggen zij slechts *pa-aga*, *pi*, *pa*, dat is dus: *pa-aga*, *pina-aga*, *papa-aga*. *Paard*, *pinaard*, *papaard*, enz. Bij deze woorden, die met *P* beginnen, wordt door den schrijver eerst het praesens opgegeven *pa-ach*, dan het praeteritum *pina-ach*, dan het fut. *papa-ach*, vervolgens de imper. *ipa-ach-a*, en eindelijk verschillende tempora van het passivum *ipa-ach*, *inipa-ach*, *inoipa-ach*. Zie blz. 218 op het woord *Paga*, en vergelijk blz. 219 in voce *Paichiech* en *Paicham*.

Blz. 213.

Pa-as, "niesijnge" lees "niesen, fniesen."

Blz. 214.

Pabach-ich, "werwaert verstelt" dat is "naar welk woord de lezer verwezen wordt."

Blz. 216.

Pachichichichi. In *achichicichia* is een *h* bij vergissing weggevallen, zoodat men lezen moet, "achichichichia."

Blz. 218.

Paga. De schrijver zegt niet in welken zin *paga zijn*, en in welken zin, *hebben* beteekent. Misschien zal hier wel in 't oog moeten gehouden

den worden, wat men in 't gebruik van het Maleische اد niet voorbij mag zien: dit woord, namelijk dat *zijn* beteekent, kan almede als *hebben* gebezigd worden, maar dan op eene andere wijze, door bijvoeging van het woord قد als اد قد هيب ik heb: eveneens in 't Latijn *est mihi*, ik heb.

Voor "is 't niet *nu* gedaen wezen" lees "is 't niet *uw* gedaen wezen."

Blz. 220.

Paior. Waarschijnlijk is dit *pmaior* een schrijffout en zal moeten wezen *pinaior.*

Blz. 222.

Pakikekikke. Lees "*Pakikkekikke*" en voor "akikkekikea" lees akikkekikkea."

Pakilliekille lees "Pakillekille."

Pakkol heeft eene in 't oog vallende overeenkomst met het Maleische woord قاچل

Blz. 223.

Palablobg. Bij nader inzien, geloof ik dat de *bg* van dit woord zijn uitgeschrapt, en dus niet moeten gelezen worden, hoewel, door het doorvreten van de inkt in 't papier, dit moeijelijk te beslissen is.

Blz. 225.

Pammamma, lees "*Pamamma.*"

Pana. In 't Maleisch قد en كقد

Panno. In 't Soendasch heet *zich kleeden nganggo.*

Blz.

Blz. 226.

Panoggonoggo. Vroeger stond er "Pano*k*kono*kk*o," maar een later hand heeft die vier letters uitgeschrapt, en daar voor vier *g* in de plaats gesteld.

Paa-oabi. Voor "wert geseit" lees "wert gesaeit."

Blz. 227.

Parab. Waarschijnlijk behoort dit *inipara baino* niet aan elkander geschreven te worden, maar bedoelt de schrijver daarmede *iniparaba* en *inoiparaba.*

Voor "het ontfanger," lees "het ontfangen."

Blz. 229.

Parrioriot. Er is nog een volzin bij dit woord, dien wij echter niet hebben kunnen opnemen, omdat ze onleesbaar is: ik meen er uit te moeten maken "*parrioriot* is het frequentativum van *parriot.*"

Blz. 230.

Parrorro. "Mein dat het moet, enz." is door eene andere hand geschreven.

Parrar. Het Maleische woord قاكر schijnt met dit *parrar* weder eenigzins verwant te zijn.

Parrach. Voor "een bij" lees "een eij."

Blz. 231.

Parriot. In plaats van "*rumniot*" bedoelt de schrijver waarschijnlijk "*rummiot.*"

Blz.

Blz. 231 en 232.

Parripieripit. Voor *teteam* lees *teteen*, zie in voce *téter.*

Pasbas. Voor *piuabas* lees *pinasbas.*

Blz. 234.

Pasiksik. Voor *spra* lees *tmpra.*

Blz. 244.

Pau-mabisse. Boven de *t* in *formant*, staat in 't oorspronkelijke een teeken (--) Waarschijnlijk zal er gelezen moeten worden "*Pau-marapies* et *pau-mario*, eodum formantur modo."

Paulallum. Waarschijnlijk zal men moeten lezen: "siet boven, *Pau.* Scribendum proprie *Paolallum* sive *Molallum.*"

Blz. 247.

Pazinado. Door verschillende handen zijn er in en tusschen de regels, op dit woord, verscheiden bijvoegselen en veranderingen gemaakt. Van af "Patacho, of enz." tot "mautattacho" is de zin daardoor onduidelijk geworden. Waarschijnlijk bedoelt men er mede, dat van het nomen tattach-o tegelijk een verbum et nomen transitivum gevormd wordt, namelijk *kartattacho* of *mautattacho.*

Blz. 248.

Pe-edda. Voor "*tpea*" lees "*tpra.*"

Blz. 249.

Pe-el. Waarschijnlijk zal dit moeten wezen "cognoscunt mulieres." Er staat nog een woord achter,

achter, dat begint met imp..... maar waarvan de laatste letters, nadat ze geschreven waren, nog nat zijnde, weder met den vinger zijn uitgewischt.

Blz. 252.

Pied. Met dit "Babied an aijan" wordt bedoeld "Babied-an of Babied-aijan."

Blz. 254.

Piop. Het Maleische woord تيڤ heeft hier mede eene in 't oog vallende overeenkomst.

Blz. 255.

Piri. In 't Maleisch heet uitzoeken ڤيلة

Pirraba. Voor "een ze" lees "eer ze."

Pirraas. Voor "het gers dat aan de wijn brouwen gebruikt" lees "het hair dat aan de wijn brouwen groeijt."

Blz. 260.

Pizi. Na-a pizi o summarada, beteekent: Ik heb noodig te slapen. Pizi o na-a man, ik heb noodig te eeten. Na-a pizi o merien o bido, ik heb noodig een boek te maken.

Poa. Hierboven heb ik reeds op merkzaam gemaakt op het Maleische بواه

Blz. 271.

Racha. De Maleijers hebben het Arabische woord روح overgenomen.

Blz. 272.

Rarach. In 't Maleisch رواه of راوغ

Blz.

Blz. 274.

Rima. "Rim o kaixi," lees "rim o kairi."

Riuas lees "rinas."

Blz. 277.

Rumapal lees "rummapal."

Blz. 278.

Rummaried. "Rariedijan" zal waarschijnlijk "Rariedaijan" moeten wezen.

Blz. 281.

Rummiecheriech. De zinsnede van af "beduidt dit niet" enz. is door een vreemde hand er later bijgevoegd, en dus eene verbetering van 't geen door den oorspronkelijken schrijver van dit woordenboek was opgegeven.

Blz. 287.

Sarra, "op een sij" lees "op een rij."

Blz. 288.

Sasaijan. "Pe o sasaian" ls. "don o sasaian."

Sasainas lees "Sasaainas."

Saso-at, "een kark" lees "een hark."

Blz. 289.

Sasso. Het Maleische woord سوسه beteekent ook *ongeneugte* en schijnt dus met dit sasso eenige verwantschap te hebben.

Blz. 290.

Silok. In 't Maleisch كوتق

Blz. 291.

Simiri. Voor "sasiiri" lees "sasimiri."

Blz

Blz. 293.

Sumkir. "Sumkir o raro, in 't water dompelen; de hoed vast setten indrukken": dat "in 't water dompelen," is door een vreemde hand boven den regel, met een aanhalingsteeken, geschreven: het behoort klaarblijkelijk hier niet 't huis.

Blz. 296.

Summamgean. De Heer MEDHURST verklaart mij, dat dit woord in geen der dialecten van het Chineesch, welke hem bekend zijn, voorkomt. In 't Chineesch beteekent *soe*, een offerhande, en *hiën* offeren, maar met *mam* tusschen beide, en *soe* voor *hiën* geplaatst is niet overeenkomstig den geest der Chinesche taal. 't Is opmerkelijk, dat er in deze taal, op een eiland dat zoo digt bij de Chinesche kust en zoo ver van den grooten Indischen archipel is verwijderd, genoegzaam geen Chinesche bestanddeelen voorkomen, maar daarentegen vele bijzonderheden, die hare verwantschap met den Maleischen taaltak verraden. En dit is niet alleen het geval met het Favorlangsch, maar waarschijnlijk ook met de andere talen, welke op dat eiland gevouden worden; althans de Heer VAN DER VLIS heeft dit in vele woorden van het Utrechtsche manuscript almede opgemerkt, gelijk ook de Heer KLAPROTH in de woordenlijst, getrokken uit een paar werkjes in een der talen

van

van *Formosa* geschreven. De Maleische bestanddeelen, welke in die talen voorkomen, zijn niet eenige toevallige daarin gebragte of overgenomen woorden, maar ze zijn daarin en vooral in het Favorlangsch zoodanig vermengd en ingeweefd, dat het eene familie-verwantschap en geen resultaat eener toevalige communicatie moet wezen. Door dit Favorlangsche woordenboek wordt men dus nog meer in het denkbeeld bevestigd, dat de Chinezen vroeger geen of weinig gemeenschap met *Formosa* hebben gehad, ofschoon het zoo digt bij hunne kust lag, maar dat dit eiland waarschijnlijk door den Maleischen stam is bevolkt geworden. Opmerkelijk is het ook, dat die Favorlangsche woorden, welke eenige verwantschap met het Maleisch verraden, dit met echt Maleische woorden doen, en niet met dezulke, welke van Arabischen oorsprong zijn: iets dat almede voor de zoo even gemaakte gevolgtrekking schijnt te pleiten: immers daardoor wordt de veronderstelling, dat die Maleische woorden later, door de gemeenschap van den Indischen archipel met *Formosa*, onder de Portugezen, Spanjaarden, en Nederlanders, in de talen van dat eiland geslopen zouden zijn, voor een groot gedeelte ontzenuwd. Het Arabische woord *ruch* dat in het Utrechtsche handschrift voorkomen, en het Favorlangsche woord *racha*, dat eveneens met het Arabische

bische روح in verband schijnt te staan, zijn waarschijnlijk langs dezen laatsten weg daarin gebragt: want even als de Christelijke Leeraars de Latijnsche benamingen *Deos*, *angelus*, enz. in die talen gebragt hebben, om denkbeelden uittedrukken, die vroeger onder de inboorlingen onbekend waren, even zoo zullen de Formosanen waarschijnlijk nog geen woord hebben gehad, om het denkbeeld van *gemoed*, of *geest* uittedrukken, en dus het, ook in 't Maleisch gebruikelijke, Arabische woord روح daarvoor ontvangen hebben. Wat het woord *saulat*, *geschrift* betreft, dat in de woorden-lijst van den Heer KLAPROTH voorkomt, en met het Arabische woord سورت in betrekking staat, is het meer dan waarschijnlijk, dat ook dit door Europesche beschaving in hun taal is gebragt, want de schrijftkunst was onder hen, vóór de komst der Europeanen, geheel onbekend, zoodat ze natuurlijk ook geen woord hadden, om het denkbeeld van een *geschrift* uittedrukken. (*) 't Is dus duidelijk, dat deze woorden door de Europeanen tot hen gebragt zijn, maar even waarschijnlijk is het, dat andere woorden, die denkbeelden uitdrukken, welke ook de onbeschaafdste volkeren bezitten, veel vroeger in de talen van *Formosa* zijn gekomen.

In

(*) Zie Dr. O. DAPPER l. l. blz. 15.

In 't Favorlangsch wordt het woord *saulat* voor een geschrift, niet gevonden. Daarin gebruikt men in 't algemeen voor al wat geschreven is, en ook voor inkt *bido*, en voor schrijven *pido*, beide oorspronkelijke woorden. Oppervlakkig zou men dus zeggen, dat dit het zoo even gezegde weerlegt, en dat op *Formosa* reeds bij het vormen der taal wel het denkbeeld van schrijven bestond: maar wij dienen hier bij in 't oog te houden, dat *bido* eigenlijk in 't algemeen allerhande zwartsel beteekent; waarschijnlijk heeft men dus, bij de invoering der schrijftkunst, aan dit *bido* de beteekenis van *inkt*, en, van daar, van 't geen met zwartsel of inkt beschreven is, en aan *pido* de beteekenis van *schrijven* gegeven. Dit laatste gevoelen wordt nog versterkt, wanneer men bedenkt dat de Favorlangers voor *lezen* almede geen eigen woord hebben, maar dan zeggen *tummoch o bido*, het zwarte (een boek) tellen. Met nog een tweede woord, dat ze voor *schrijven* gebruiken, *zimipok*, en nog een derde *pattas*, is dit almede hetzelfde geval: want beide beteekenen eigenlijk schilderen, met verw bestrijken.

Blz. 297.

Summapar. Voor sinoparran ls. "sinaparran."

Blz. 298.

Summarammo. Voor "Ma-asaromo" lees "Ma-asasaromo."

Summasjien.

Summasjien. Een vreemde hand heeft de *j* tusschen de vier eerste tempora van dit woord er bij gevoegd: eerst stond er *summasien.* De laatste schrijver heeft echter waarschijnlijk gelijk, omdat *sjien*, *een tand* beteekent; denkelijk zal men dus in de overige tempora er ook een j moeten tusschen voegen, en lezen sasjinan, sinasjinan, inosasjinan: en eveneens in het transitiv. Pasasjien, pinasasjien, enz.

Blz. 300.

Summeit. Voor "sinei" lees "sineit."

Blz. 301.

Summoal. Waarschijnlijk heeft de Predikant JACOBUS VERTRECHT, die in 1647 naar *Formosa* vertrok, (*) het woord *summoal*, in 't een of ander werk, verkeerd gebruikt, en heeft daarom een der latere schrijvers van dit woordenboek aangeteekend: "Summoal is gantsch niet te zeggen *loven*, *prijzen*, als D. VERTRECHT het heeft gebruikt."

Summo-asoáp. Voor "Soa-asappen" lees "soasoappen," en voor "inosoasoap" lees "inosoasoappen."

Summoat. Waarschijnlijk zal de schrijver bedoelen: "op *dat* het gras daer tusschen uitgesproten, alse geknerst en gebroken werde."

Blz.

(*) Zie VALENTIJN *Zaaken van Taijoan of Formosa*, blz. 89.

Blz. 305.

Ta. In 't Maleisch تانه. Ook in 't Chineesch *Te.*

Blz. 306.

Takker. Dit woord schijnt van het Spaansch Portugeesch of Hollandsch overgenomen te zijn even als het Maleische جڠكر

Blz. 307.

Takkeein. Is er ook eenige verwantschap tusschen dit woord en het Maleische كاتي

Blz. 309.

Tassinan. Voor "sie d'r fas joa ina" zal men waarschijnlijk moeten lezen "van daar tas tasjoa ina."

Tasso. Maleisch بهارو Met het aanhalen dezer woorden in 't Maleisch wil ik niet altoos te kennen geven dat ze onmiddelijk aan het Favorlangsch verwant zijn, maar ik wil dikwijls slechts opmerkzaam maken, op de gelijkheid van klank, die in verschillende woorden dier beide talen zoo opvallend is. Zoo had ik ook nog kunnen aanhalen: hitte *tadach*, Maleische قانس ; tong *taddai*, Maleische ليدة; bloed *tagga*, Maleische دارة; uitermate *talcho*, Maleische ترلال; een spinnekop *tarrara*, لاب ٢; een weg *tarran*, جالن

Blz. 310.

Tattabbak. Malseiche تندق

Blz.

Blz. 314.

To retas. lees "To oetas."

Tonso. Volgens den Heer MEDHURST beteekent *het vaderland*, in het Chineesch *Poen t'hoe.* Er is dus tusschen dit en het Favorlangsche woord wel eenige overeenkomst, maar 't is niet het zelfde.

Tooma. Voor "tara" lees "ta-a." Wat de schrijvers met dit "oplesen der rolle bedoelen," is moeijelijk te bepalen. Lezen wordt hier waarschijnlijk in den zin van verzamelen of uitkiezen genomen.

Blz. 315.

Tas-asjiem. Lees "Tas-asjien."

Tsiniko. Lees "Tsimiko."

Blz. 316.

Tummabbak. Het Maleische woord تندق heeft dezelfde beteekenis als tummabbak.

Blz. 320.

Tummaiba. Voor "soo er" lees "over."

Blz. 322.

Tummalpon. Tummalpon o tummaap, o moas, o mapiech, d. i. beginnen te arbeiden, te wandelen, te vechten.

Blz. 324.

Tummara. Tummar' o mio-a, tummar o mammali balach, d. i. Verkiezen de velden te kappen, een meisje verkiezen.

Blz.

Blz. 326.

Tummassal. Vergelijk omtrent D. VERTRECHT het hierboven gezegde op blz. 421 in voce summoal.

Blz. 328.

Tummauka. "Vermeerdert. Tummaukau" lees "vermeerdert Tummaukau."

Blz. 332.

Tum-o "ae een slot" enz. lees "aen een slot."

Blz. 333.

Tummod. Al wat tusschen twee haakjes is gedrukt, is in het handschrift door een andere hand later er bijgeschreven. Er wordt mede te kennen gegeven dat *tummod* twee pass. vormt; het eene *todden*, enz. om het denkbeeld van *be*saaid worden uittedrukken, en het andere *itod* enz. omdat van *ge*saaid worden te kennen te geven.

Blz. 334.

Tummok. Voor "o balo" lees "o bato." Voor "Tattok a oos qua tattokaus" lees "Tattok a oos, quasi tattokaus."

Blz. 335.

Tummonog. Tummonog sai o to de abbas, de sabba, d. i. het eerste beginnen van het aanwassen van 't water der zee of der rivier.

Blz. 338.

Tummot, In 't Maleisch كنتت

Blz.

Blz. 340.

Tuppoos. De Favorlangers gebruiken voor kandij-suiker, een woord, dat op dezelfde wijze is zamengesteld, als 't geen de Maleijers daar voor bezigen; Tuppoos o bato, en كول باتو beteekenen beide eigenlijk *steen-suiker.* Deze overeenkomst dagteekent waarschijnlijk uit den Europeschen tijd.

Blz. 341.

Ummadach. Ummadach o tairien, ummadach o ballasau, d. i. koralen omhangen, een houwer omhangen.

Blz. 342.

Ummapar. Voor "immai" lees "innai." Ummapar o boono innai kallaman, uit een groote pot nemen.

Blz. 343.

Ummillag. Ummillag o naupoot, o bido, d. i. lijnwaat ontvouwen, een boek openslaan.

Blz. 346.

Zido. Ook in 't Maleisch heeft het woord سوسو de beteekenis van borsten, en melk.

Blz. 350.

Zino. In 't Maleisch ڤيسو

Blz. 351.

Zito. Aan 't einde van het woordenboek moet ik nog met een enkel woord gewagen, van de overeenkomst en het verschil tusschen het Favorlangsch en dat geene wat van andere Formosaansche

saansche talen bekend is. Dit laatste bestaat in de proeve eener woordenlijst der Formosaansche taal, getrokken uit het werk van den Predikant DANIEL GRAVIUS, getiteld "'t Formulier des Christendoms met de verklaringen van dien in de Sideis-Formosaansche talen, Amst. 1662, 4_o", door den Heer KLAPROTH geplaatst in het *Journal Asiatique* van de maand October 1822, blz. 193—202:—in een *Vocabulaire Formosan*, en eenige *Phrases Formosan*, eveneens door denzelfden beroemden geleerde getrokken uit het werk van GRAVIUS, en geplaatst in zijne *Memoires relatifs á l'Azie*, Paris 1826, 8o , t. s. pag. 321—374:—en in een *Vocabularium Formosanum*, berustende in M. S. in de bibliotheek der Utrechtsche Academie, en waarvan Dr. C. J. VAN DER VLIS een klein uittreksel heeft geplaatst in het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, IIIde Jaargang, 1ste deel, blz. 637. sqq.

Hierboven blz. 395, heb ik reeds met een enkel woord gezegd, dat er tusschen de woorden in dit uittreksel van het Utrechtsche handschrift, en het Favorlangsch woordenboek, weinig overeenkomst bestaat (*). Sedert ben ik in de gelegenheid

(*) De Heer VAN DER VLIS heeft beloofd, het geheele Vocabularium, in de Verhandelingen van 't Bataviaasch Genootschap uittegeven, zoodat men daardoor in staat zal worden gesteld al de woorden daarvan met dit Favorlangsch woordenboek te vergelijken.

legenheid gesteld, om ook de beide hierboven genoemde woordenlijsten van den Heer KLAPROTH te vergelijken, en is mij almede de geringe overeenkomst met die stukken gebleken. Hieronder laat ik een opgave volgen van die woorden, waarin een zweem van gelijkheid word aangetroffen. Eerst zal ik het *Nederduitsch*, vervolgens het *Favorlangsch*, daarna het woord voorkomende in 't *Journal Asiatique*, ten vierde dat 't welk in de *Memoires* wordt aangetroffen, en eindelijk het *Vocabularium Formosanum* opgeven.

Nederd.	Favorl.	Jour. Asia.	Memoires	Vocabul.
Maat	a-ot	satot		
Nieuw	bao		wahaou	
Steen	bato	vatto, vahto	vatto, vahto	
Regen	oetas		audal	oudal
Vrucht	boa	vaua	vaua	
Oor	charina	tanghira	tangira	
Volk	cho	ta'ou, taotao	ta'o	
Ik	ina		ijao	
Kort	mapappa		pâttâ'i	
Moeder	nai		rena	
Vader	mau	rima, diam	ama	
Wit	mausi, osi	paule	paule	
Drink	micham		mijt	
Naam	naan	nanang	nanang	

Nederd.

Nederd.	Favorl.	Jour. Asia.	Memoires	Vocabul.
Eten	man	kmànna	kman	
Vrouw	sini	ina	ina	
Aarde	ta	na'ï	nâi	naij
Weg	tarran	darang	darang	
Tong	tatsira	dadila	dadila	
Hart	totto		watti,	
Oog	magcha	matta	matta	
Hoofd	oena	bungo	vaungo	
Wind	barri			vare
Hemel	boesum	vullum	vullum	vullum
Wat	dema		ka-mang	
Bloed	taga, tagga		âmagh	
Donker	maudum		mauva	
Wassen	aurich		augh	
Een	natta	sat, saat	sat, saat	
Twee	peroa	rauha	rauha	
Drie	torroa	tauro	tauro	
Vier	naspaat	hpat	hpàt	
Zes	nataap	nnum	nnum	
Zeven	naito	pijtto	pijtto	
Acht	maaspat	kanijpha	kanijpha	
Negen	anatanacho	matauda	matauda	
Tien	tschiet	kijtti	kijtti	

Deze lijst inziende, dan blijkt daaruit al spoedig, dat de overeenkomst der talen van Formosa onderling zeer gering is, en niet meer, dan de overeenkomst

overeenkomst van elk dezer talen afzonderlijk met het Maleisch: en zoo wordt daardoor het beweerde van Dr. O. DAPPER (*) bevestigd, dat er op het eiland eene ontelbare verscheidenheid van talen bestaat. Dat is ons dus een bewijs te meer voor de onbeschaafdheid van *Formosa*, want het is een gewoon verschijnsel, dat de menschheid in de kindschheid der zamenleving, in tallooze afdeelingen gesplist is, welke al minder en minder worden, naar mate de beschaving toeneemt, en zich eindelijk tot groote natien vereenigen. Dien zelfden gang volgen ook de talen. Eerst zijn ze, in den wilden toestand, talrijk, maar ze smelten langzamerhand in een, naar mate de volkeren zich ontwikkelen.

Blz. 352.

Vergadering der Nomina in 't Favorlangs en Duitsch. De korte lijst welke hier nog volgt, is niet door den oorspronkelijken schrijver, maar door een der latere bewerkers van dit woordenboek vervaardigd. Er komen geen woorden in voor, die ook niet in 't groote woordenboek zelf worden aangetroffen, zoo dat het niet noodig zal zijn hierbij langer stil te staan.

Voor ik echter deze korte aanteekeningen eindig, moet ik nog een paar Favorlangsche woorden opgeven, die met het Maleisch verwant

(*) Zie blz. 395.

want zijn, en die ik vroeger had voorbij gezien. Ze zijn: *een varken*, baboe, Mal. بابي : *hier*, insini, Mal. سين , دسين : *oogen*, magcha, Mal. ماث : (opmerkenswaardig is het, dat *dood* in 't Favorlangsch ook macha, en in 't Mal. ماتي beteekent:) *verstoord zijn*, marais, Mal. امارة : *effen*, marar, Mal. داتر : *gaar*, masa, Maleisch ماسق : *deze*, *dit*, mini, Mal. اين : *braken*, mota, Mal. منته : *wij*, namo, Mal. كامي : *een*, natta, Mal. ساتو : *ijzer*, dippi, Mal. بسي : *de morgen*, patsji-simma, Mal. ڤاكي : *twee*, peroa, Mal. دوة : *vier*, naspaat, Mal. امڤت.

FORMOSAANSCHE

WOORDEN-LIJST,

VOLGENS EEN

UTRECHTSCH HANDSCHRIFT.

VOORAFGEGAAN DOOR

EENIGE KORTE AANMERKINGEN

BETREFFENDE DE

FORMOSAANSCHE TAAL:

DOOR

C. J. VAN DER VLIS,

DOCTOR IN DE GODGELEERDHEID.

VOORREDE.

NADAT ik in het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, 3de Jaargang No. 6, pag. 633—647, iets aangaande een woordenboek der *Formosaansche taal*, naar aanleiding van een Handschrift in de Bibliotheek der *Utrechtsche* Academie aanwezig, had medegedeeld, ontstond bij mij de wensch om door de uitgave van dit Manuscript bevordelijk te zijn voor de kennis dezer nog zoo onbekende taal. Ik maakte derhalve mijn afschrift van hetzelve voor den druk gereed en voegde er eenige aanmerkingen voor, met het doel, om die taal, zooveel mij met de geringe mij ten dienste staande hulpmiddelen mogelijk was, een weinig toe te lichten.

Door de Directie van het *Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*, bij een zeer verpligtend schrijven van derzelver Secretaris, den Heer MIJER, uitgenoodigd zijnde, om dit werk aan haar te willen afstaan, ten einde het optenemen in het 18de Deel der Verhandelingen des Genootschaps, heb ik gaarne aan dit voor mij zoo vereerend verzoek voldaan.

Het is mij van belang voorgekomen het Handschrift te geven, geheel zoo als ik hetzelve gevonden

gevonden heb. De oude schrijfwijze, bij de *Hollandsche* woorden gebezigd, heeft waarschijnlijk ook invloed uitgeoefend op de schrijfwijze der woorden van de *Formosaansche taal*, en ik meende daarom, dat de naauwkeurigheid vorderde, om, vooral bij de nog zoo groote onbekendheid met de taal van het eiland *Formosa*, in het Handschrift geene veranderingen hoegenaamd te maken.

C. J. VAN DER VLIS.

Soeracarta, den 18 *April* 1842.

OVER DE

FORMOSAANSCHE TAAL.

De taal van het eiland *Formosa*, hetwelk gedurende 37 jaren (1624—1661) in het bezit der *Nederlanders* is geweest, behoort tot die *Aziatische* tongvallen, welke nog weinig bekend zijn. Wel zijn er *Nederlanders* geweest, die, tijdens de *Hollandsche* vlag op *Formosa* woei, te regt begrepen, dat eene kennis van de taal des lands het voornaamste vereischte is voor dengene, die op de inboorlingen van hetzelve invloed wil uitoefenen en zich, vooral met een Christelijke oogmerk, ijverig hebben toegelegd op eene naauwkeurige kennis der *Formosaansche taal;* doch, daar zij spoedig genoodzaakt zijn geworden, dit eiland te verlaten, heeft hun de gelegenheid ontbroken, zich in de kennis derzelve te volmaken.

De eerste Predikanten, die gezegd worden zich op de *Formosaansche taal* te hebben toegelegd, waren Georgius Candidius en Robertus Junius. De laatste vertrok in 1629 naar *Formosa* en bleef aldaar tot 1641. Valentijn (*) getuigt van hem "ondertusschen beijverde zich de wakkere Heer Junius niet weinig

(*) *Oud en Nieuw Oost-Indien*, IV. 2. Zaaken van *Taijoan of Formosa*, pag. 86, 2 in fine.

nig, om de Formosaansche taal niet alleen aan te leeren; maar ook om kleene en groote vraagboekskens in dezelve, tot onderrigting van den Formozaan, op te stellen; zelf zijn er, die zeggen, dat hij eenige deelen van Gods woord in die taal overgezet heeft."

In 1644 werd er, volgens getuigenis van den Heer VALENTIJN (*), uit *Batavia* last gegeven, "om een Sakams Dictionarium, of woordenboek, te maken, om naderhand dan een algemeen Maleijts, Portugees, Sakams en Duits woordenboek daaraf op te stellen." (*Sakam* is de naam eener plaats, op het eiland *Formosa*, waar het Christendom zich bijzonder verspreid had.)

De Heer DANIEL GRAVIUS, die, gedurende 1647—1651, Predikant op *Formosa* is geweest, was ook een dergene, die de taal van dit eiland beoefenden, en de kennis derzelve aanwendden tot verbreiding van het Christelijk geloof. Met dat doel heeft hij een werkje vervaardigd, getiteld: *'t Formulier des Christendoms met de verklaringen van dien in de Sideis-Formosaansche taal*, Amsterdam, 1662, 4o., volgens VALENTIJN t. a. p. pag. 89, gedrukt te *Camp-Vere*. Behalve dit werkje moeten er, volgens den Heer KLAPROTH (†), nog eenige andere, voor de kennis

(*) t. a. p. pag. 88—89.

(†) In zijn werkje getiteld *Memoires relatifs à l'Asie*, tom. 1er, p. 353.

nis der *Formosaansche taal* van minder belang, bestaan. Misschien bedoelt hij de bovengenoemde werkjes van den Heer JUNIUS. Dezelve zijn mij echter niet bekend geworden, en ook de Heer KLAPROTH geeft er geene bepaalde opgave van.

Deze beroemde geleerde, die zoo veel heeft bijgedragen tot vermeerdering onzer kennis van *Oost-Azie*, heeft ook op de *Formosaansche taal* zijne aandacht gevestigd, nadat dezelve, sedert hare eerste beoefening door de *Nederlanders*, gedurende ruim 150 jaren schijnt vergeten te zijn geweest, en in het *Journal Asiatique* voor de maand October 1822 eene verhandeling geplaatst, getiteld: *Sur la Langue des indigènes de l'ile de Formose*, in welke hij kortelijk het eiland *Formosa* beschrijft, en vervolgens eene proeve geeft eener Woordenlijst der *Formosaansche taal*, getrokken uit het bovengenoemde werkje van den Heer GRAVIUS.

Later echter heeft hij in zijn werk, getiteld: *Memoires relatifs à l'Asie*, Paris 1826, 8o. tom 1er, p. 321—374, eene tweede verhandeling gegeven over het eiland *Formosa* en deszelfs taal, onder den titel van: *Description de l'ile de Formosa, extraite de livres Chinois*, waarachter gevoegd is een *Vocabulaire Formosan*, bevattende ruim 300 woorden, welker beteekenis in de Fransche taal is bijgevoegd, en waarbij tevens de overeenkomst

komst van vele *Formosaansche* woorden met talen, in den *Indischen Archipel* gebruikelijk, is aangewezen. Deze woordenlijst is, even als die in het *Journal Asiatique* voorkomende, uit het reeds vermelde werkje van den Predikant D. GRAVIUS getrokken. Achter de woordenlijst volgen eenige *Phrases en Formosan* met derzelver *Fransche* vertaling daarnevens.

Bij eene vergelijking van deze tweede verhandeling van den Heer KLAPROTH met de eerste, bemerkt men een groot verschil, want niet alleen bevindt zich in dezelve eene uitvoerige en hoogst belangrijke geschied- en aardrijks- kundige beschrijving van het eiland *Formosa* volgens Chineesche bronnen, welke in het *Journal Asiatique* ontbreekt, maar ook de woordenlijst in de *Mémoires* voorkomende, is in vele woorden verschillende van die, welke in het *Journal Asiatique* wordt gevonden, ofschoon beide deze woordenlijsten uit het werkje van den Heer GRAVIUS geput zijn.

Eenigen tijd geleden is er in de Archieven van den Kerkenraad der Hervormde Gemeente te *Batavia* eene nieuwe proeve ontdekt van den vlijt onzer voorvaderen in het beoefenen der *Formosaansche taal*, bestaande in een woordenboek, hetwelk omstreeks 3000 woorden met derzelver Nederduitsche beteekenis bevat, en waaromtrent eenig nadigt gevonden kan worden in het

het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, tweede jaargang, 1839, No. 7. pag. 143 en verv. Misschien is het vervaardigen van dit woordenboek een uitvloeisel van den last in 1644 gegeven en hierboven vermeld. (*)

Daarenboven is er ook nog eene uitgebreide woordenlijst der *Formosaansche taal* onder de Oostersche Handschriften, in de Bibliotheek der *Utrechtsche Academie* aanwezig, waarvan ik, gedurende mijn verblijf aan genoemde Hoogeschool, in 1836 mij onledig houdende met eene beschrijving der Oostersche Handschriften, aldaar voorhanden, de volgende aanteekening gemaakt heb. (†)

No. XVIII. *Vocabularium Formosanum*, een Handschrift in groot 4o., naauwkeurig en duidelijk op Chineesch papier geschreven, bevattende 52 bladzijden. Pag. 1—48, bevat eene woordenlijst, en pag. 49—52, eenige zamenspraken in het *Formosaansch*. De *Formosaansche* woorden zijn met Romeinsche letters geschreven, waarbij derzelver beteekenis in het Nederduitsch

(*) De Heer Dr. VAN HOËVELL heeft, naar ik vernomen heb, de uitgave van dit belangrijk Handschrift op zich genomen.

(†) Deze aanteekening heb ik vroeger reeds openbaar gemaakt, toen ik het *Utrechtsche* Handschrift voor het eerst bekend maakte in het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, 3de jaargang, No. 6, in het stukje gititeld: *Over een woordenboek der Formosaansche taal*, pag. 633—647.

Nederduitsch is gevoegd. Deze woordenlijst bevat 60 woorden over *God* en de *natuur;* 125 over *stad*, *huis* en *huisraad;* 30 over den *tijd;* 60 over de *menschen* en derzelver *bezigheden;* 82 over de *deelen des ligchaams;* 20 over *ligchaams aandoeningen;* 22 over *spijs* en *drank;* 31 over *kleederen* en *wapenen;* 11 over *scheeps werktuigen;* 44 over *kostbaarheden* en *welriekende geuren;* 18 over *beesten;* 31 over *gevogelte;* 16 over *visschen;* 22 over *getallen;* 108 over *bijwoorden*, *voegwoorden* en *voorzetsels;* 112 over *bijvoegelijke naamwoorden*, welke voor het grootste gedeelte beginnen met de lettergreep *ma;* 7 over *werkwoorden*, beginnende met de letter *a*, 7 beginnende met *b*, 30 beginnende met *k* (*c*), bijna alle beginnen met *km*, 9 beginnende met *d*, bijna alle beginnen met *dm*, 13 beginnende met *g*, bijna alle beginnen met *gm*, 2 beginnende met *h*, 4 beginnende met *j*, 9 beginnende met *l*, waarvan 6 beginnen met *lm*, 111 beginnende met *m*, 19 beginnende met *p*, 4 beginnende met *r*, 21 beginnende met *s*, 28 beginnende met *t*, bijna alle beginnen met *tm*, 4 beginnende met *v*, en één bijvoegelijk naamwoord is aan het einde nog bijgevoegd.

Deze verdeeling in verschillende classen is niet aanwezig in het oorspronkelijk Handschrift, maar door mij duidelijkheidshalve er bijgevoegd. Van daar dat onder deze hoofdverdeelingen

verdeelingen somtijds woorden voorkomen, welke beter onder een ander hoofd zouden geplaatst zijn. De schrijver schijnt echter, bij het vervaardigen dezer woordenlijst de bovengegevene verdeeling in het oog gehad te hebben.

Deze woordenlijst bevat dus te zamen 1072 *Formosaansche* woorden, terwijl dezelve besloten wordt door eenige zamenspraken in het *Formosaansch* en *Nederduitsch*.

Ofschoon er in dit Handschrift geen tijd is vermeld, valt het toch niet moeijelijk te gissen, dat hetzelve vervaardigd zal zijn geworden, gedurende het bestuur der *Nederlanders* op *Formosa*, welke gissing waarschijnlijk gemaakt wordt door de schrijfwijze der *Hollandsche* woorden. Ook wordt er volstrekt geene melding gemaakt van den Opsteller dezer woordenlijst. Dezelve schijnt vroeger in het bezit te zijn geweest van den Hoogleeraar HADRIAN RELAND, die in het begin der 18e eeuw het sieraad is geweest der *Utrechtsche* Hoogeschool, en wiens verzameling van *Oostersche* Handschriften gedeeltelijk nog aanwezig is in de Academische Boekerij te *Utrecht*. Dit is te meer waarschijnlijk, dewijl Prof. RELAND, blijkens zijne *dissertationes miscellaneae*, veel belang in de Oost-Indische talen heeft gesteld.

Wat de waarde van dit Handschrift betreft, daarover valt, bij de onbekendheid met de *Formosaansche*

mosaansche taal moeijelijk te oordeelen. Vreemd is het intusschen, dat de schrijver voor het woord *God* en *Engel* Latijnsche woorden heeft gebruikt, ofschoon er, volgens de woordenlijst van den Heer KLAPROTH, *Formosaansche* woorden voor bestaan.

Deze zijn de eenigste berigten, betreffende de *Formosaansche taal*, welke ter mijne kenisse gekomen zijn. Dezelve schijnt in eenen nog onontwikkelden staat te zijn. Ten minste de inboorlingen van *Formosa* worden als woeste en onbeschaafde volken beschreven, welke, volgens getuigenis van VALENTIJN (*), ook geene letterkunde schijnen te bezitten, terwijl de taal daarenboven in verschillende dialecten schijnt verdeeld te zijn. Daar mij nu zoowel het bovengenoemde werkje van den Heer GRAVIUS ontbreekt, als ook alle andere, welke door de *Nederlanders* in het *Formosaansch* zijn vervaardigd, heb ik aangaande de regelen dezer taal geene nasporingen kunnen doen. Alleen is het mij uit de hierachter volgende woordenlijst opmerkelijk voorgekomen, dat de meeste werkwoorden beginnen met de letter *m*, of dezelve achter de eerste letter invoegen, terwijl er daarenboven *werkwoorden* van *zelfstandige naamwoorden* gevormd worden door voorvoeging van *m*,

(*) t. a. p. pag. 84. boven aan.

m, *ma*, *me* of invoeging der *m* achter de eerste letter, b. v. van oudal, *regen*, komt moudal, *het regent;* van ougla, *sneeuw*, komt mougla, *het sneeuwt;* van ouma, *veld*, of *besaaid land*, komt mouma, *in het veld gaan*; van auwap, *bezem*, komt maauwap, zamengetrokken, mouwap, *vegen;* van risig, *vaak*, komt marisig, *vakerig zijn;* van ilil, *pluim*, komt meilil, *pluim dragen;* van rauweg, *klein kind*, komt merauweg, *kinderen ter wereld brengen;* van lamag, *brand*, komt malamag, *branden*, (misschien eene veranderde uitspraak voor het oorspronkelijke melamag;) van tagof, *deken*, komt tmagof, *dekken;* van tatoutou, *hamer*, komt tmatoutou, *smeden;* van touchor, *strik*, komt tmouchor, *strikken;* van soulat, *brief*, komt smoulat, *schrijven;* van darang, *weg*, komt dmarang, of demarang, *weggaan;* van kakato, *schaar*, komt kmakato, *scheeren.*

Niet alleen de werkwoorden, maar ook de bijvoegelijke naamwoorden, beginnen in de hierachtervolgende woordenlijst voor het grootste gedeelte met de letter *m*, en daaruit zoude men misschien moeten op maken, dat zij in de *Formosaansche taal*, even als in de *Maleische* en *Javaansche* talen, eigenlijk onzijdige werkwoorden zijn.

Opmerkelijk voorzeker is de overeenkomst in sommige opzichten tusschen de *Formosaansche*, en de *Maleische* en *Javaansche* talen, en overvaardig

waardig om een weinig nader te worden aangewezen. (*)

1o. Zoo wel in de *Formosaansche*, als in de *Maleische* en *Javaansche* talen wordt het bezittelijk voornaamwoord altijd achter het zelfstandig naamwoord geplaatst, b. v. aumi, *uw*, allak aumi, *uw kind;* kitta, *ons*, meinang kitta, *onze Heer.*

2o. In het *Formosaansch* blijft, even als in het *Maleisch* en *Javaansch*, het zelfstandig naamwoord in de verschillende naamvallen onveranderd, terwijl derzelver betrekking tot een ander woord uitgedrukt wordt door voorzetsels, welke vóór de zelfstandige naamwoorden geplaatst worden. In het *Maleisch* en *Javaansch* wordt echter de tweede naamval uitgedrukt door aanhechting van het woordje ﻱ en ﻥ of ﻥ achter het woord, waardoor de bezitter wordt te kennen gegeven, b. v. 'kidi ki varao, *soort van misdaad;* Alak ki Alid, *Zoon van God;* tau raaual, *in den tuin;* tau kâuaghan, *in het leven.*

3o. Het meervoud der zelfstandige naamwoorden wordt in het *Formosaansch*, even als in het *Maleisch* en *Javaansch* gevormd: *a* door herhaling

(*) De hieronder volgende voorbeelden zijn genomen uit de zamenspraken achter het *Utrechtsche* Handschrift en in de *Memoires* van den Heer KLAPROTH achter het *Vocabulaire Formosan* gevoegd.

haling van het woord, b. v. ina ina, *vrouwen*, van ina, *vrouw;* vulluvullum, *hemelen*, van vullum, *hemel; b* door herhaling der eerste lettergreep van het woord, als: tatapul, *schoenen*, van tapul *schoen;* paparach, *mannen*, van parach, *man; c* door herhaling der tweede of laatste lettergreep van het woord, welke, in geval deze in het enkelvoud gesloten wordt, in het meervoud eene opene lettergreep vormt, b. v. ajajam voor ajamjam, *vogelen*, van ajam, *vogel;* alalak, voor alaklak, *kinderen*, van alak, *kind;* Alilid, voor Alidlid, *Goden*, van Alid, *God;* appapara, *broeders*, van apara, *broeder.*

4o. De vorming der getallen van 20 tot 100 geschiedt in het *Formosaansch*, even als in het *Maleisch* en *Javaansch*, door voorvoeging der getallen van twee tot negen voor het woord *keteang*, gelijkstaande met het Maleische en Javaansche *poeloeh.*

5o. De werkwoorden schijnen in de *Formosaansche* zoowel als in de *Maleische* en *Javaansche* talen, geene verandering in den vorm te ondergaan, het zij de eerste, tweede of derde persoon bedoeld wordt. Ten minste uit de hierachtervolgende zamenspraken blijkt het, dat het werkwoord mamoi, *willen*, in den eersten en tweeden persoon enkelvoud, en in den eersten persoon meervoud in den tegenwoordigen tijd onveranderd blijft. Ook de tegenwoordige en

onvolmaakt

onvolmaakt verleden tijd schijnt in den vorm niet te verschillen. Het gebruik van het werkwoord kmitta, *zien*, in de phrasen, door den Heer KLAPROTH gegeven, voorkomende, bevestigt dit gevoelen.

6o. Duidelijker echter kan de verwantschap tusschen de *Formosaansche* en de *Maleische* en *Javaansche* talen blijken uit de overeenkomst van vele woorden in de genoemde talen voorkomende, waarvan de volgende tot voorbeeld kunnen strekken:

Aangezicht, moula, Mal. موك

Brandhout, caiou, Mal. كايو Jav. 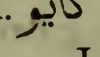

Brief, soulat, Mal. سورت Jav. 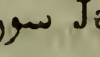 Dit woord is oorspronkelijk Arabisch.

Dood, kapateï. Mal. ماتي Jav. 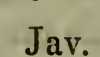

Gemoed, ruch. Mal. روه Jav. 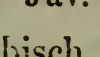 Dit woord is oorspronkelijk Arabisch.

Goedendag, tabo. M. *(groete.)* تابه Jav. 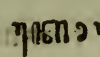

Gij, cau. Mal. كو Jav. 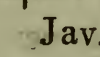

Hand, assou. Jav. 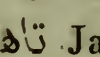

Jaar, tauwil. Mal. تاهن Jav. 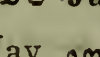

Kind, alak. Mal. انق Jav. 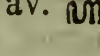

Lip, bibijk. Mal. بيبر

Oog, matta. Mal. ماتا Jav. 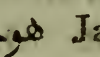

Regen, audal. Mal. هوجن Jav.

Spijker,

Spijker, paho. Mal. ڤاکو Jav. ꦥꦲꦺꦴ

Steen, vatio. Mal. باتو Jav. ꦮꦠꦺꦴ

Suikerriet, tbong. Mal. تبو Jav. ꦠꦧꦺꦴ

Vader, rama, sama. Jav. ꦫꦩꦃ Dit woord is oorspronkelijk Sanskritsch.

Vogel, aiam. Mal. (kip) ايم Jav. ꦲꦲꦩ꦳

Vrees, kah ta kaut. Mal. تاکت

Vreugde, reïa. Mal. ريه

Vrucht, vaua. Mal. بوه Jav. ꦨꦮꦃ

Vuur, apouï. Mal. اڤ

Weg, darang. Mal. جالن Jav. ꦗꦭꦤ꦳

Ziel, vate. Mal. (hart) هاتي Jav. ꦲꦠꦺꦶ

Een, sat, sasat. Mal. ساتو Jav. ꦱꦠꦺꦴ ꦏꦱꦺꦴ

Twee, sosoa, rauha. M. دو J. ꦫꦮꦃꦫꦲꦃ꦳ꦫꦮꦃ (*)

Drie, toutouro. Jav. ꦠꦺꦴꦠꦺꦴꦭꦺꦴ

Vier, pagpat. Mal. امڤت Jav. ꦥꦥꦥ꦳

Vijf, urima. Mal. ليم Jav. ꦮꦶꦩ

Zes, ninnam. Mal. انم Jav. ꦤꦶꦤꦶꦩ꦳

Zeven, pipito. Mal. ترجه Jav. ꦥꦶꦥꦶꦠꦺꦴ De verdere getallen komen niet overeen.

De HeerKLAPROTH geeft in zijne woordenlijst de overeenkomst op van vele *Formosaansche* woorden met andere dan de *Maleische* en *Javaansche*

(*) Het woord ꦫꦮꦃ wordt alleen in de zamenstelling met een ander woord gebruikt.

Javaansche talen. In hoe verre hij hierin regt heeft, kan ik niet beoordeelen, en zal dan eerst duidelijk kunnen worden aangewezen, wanneer de overige in den *Indischen Archipel* gesproken wordende talen nader zullen zijn bekend gemaakt.

Door deze overeenkomst der *Formosaansche* met de *Maleische* en *Javaansche* talen zoude men ligt tot het denkbeeld geraken, waartoe ook de Heer KLAPROTH overhelde, dat de inboorlingen van het eiland *Formosa* tot het zelfde volkenras behooren, welks afstammelingen op de verschillende eilanden van den *Indischen Archipel* verspreid wonen.

De nabijheid echter van dit eiland aan de *Chinesche* en *Japanesche* kusten zoude ons eerder doen veronderstellen, dat de inwoners van het eiland *Formosa* tot het *Chinesche* of *Japanesche* volkenras behooren, waarmede zij ook in kleur schijnen overeen te komen. (*) Dit vermoeden wordt verder ondersteund door dat de *Chinezen* en *Japanezen* reeds honderde jaren lang, vóór de komst der *Europeanen* op *Formosa*, met de inwoners van dit eiland bekend zijn geweest. (†) Ook dient men wel in aanmerking te nemen, dat de overeenkomst in de taalkundige

(*) Zie VALENTIJN, t. a. p. pag. 38, boven aan.

(†) Zie KLAPROTH *Memoires relatifs á l'Asie*, tom. 1er, pag. 322—323.

taalkundige regelen haren oorsprong kan hebben in den nog onontwikkelden toestand zoowel van het *Maleische* ras als van de inboorlingen van *Formosa*. De overeenkomst in vele woorden is misschien toeteschrijven aan de betrekking, welke er lang vóór dat de *Nederlanders* op *Formosa* zich vestigden, bestaan heeft tusschen de *Portugeesen* en *Spanjaarden* en de inboorlingen van *Formosa*. Deze kwamen uit den *Indischen Archipel* op dit eiland, brágten misschien hunne *Maleische* bedienden mede en daardoor kan menig woord, tot de *Maleische* taalstam behoorende, op *Formosa* zijn overgebragt. Immers hoe kwamen er *Arabische* woorden in de *Formosaansche taal*, zoo als wij twee voorbeelden hebben aangewezen, zoo het niet was door middel der volken van den *Indischen Archipel*. Het is echter opmerkelijk, dat er eene overeenkomst ook in die woorden bestaat, voor welke de *Formosanen* een eigen woord hebben moesten, vóórdat eenig ander volk zich op hunne kusten nederzette, b. v. *vader*, *kind*. Vooral eene overeenkomst in die woorden zoude voor het gevoelen dergene pleiten, die de *Formosanen* van het *Maleische* volkenras willen doen afstammen.

Hoe het ook zij, de ontoereikendheid der noodige hulpmiddelen noodzaaken ons een bepaald oordeel hieromtrent op te schorten, tot er genoegzame

genoegzame en zuivere bronnen zullen aanwezig zijn, volgens welke men een grondig en wetenschappelijk onderzoek aangaande de *Formosaansche taal* zal kunnen aanvangen. Tot vermeerdering der bestaande hulpmiddelen is het mij belangrijk toegeschenen, de hierachter volgende woordenlijst, geheel, zoo als dezelve in het oorspronkelijke Handschrift gevonden wordt, bekend te maken. Alleenlijk heb ik mij veroorloofd, dezelve met de door den Heer KLAPROTH uitgegevene woordenlijsten te vergelijken, tot meerdere volmaking onzer kennis der *Formosaansche taal.* Het verschil tusschen die woordenlijsten doet ons te meer voorzichtig zijn in het vellen van een bepaald oordeel over dezelve.

Bij de vergelijking dezer woordenlijsten met het *Utrechtsche* Handschrift, heb ik mij alleen bepaald tot het aanteekenen van het verschil tusschen dezelve. Op die plaatsen, waar dezelve onderling geheel overeenkwamen, heb ik alleen de beteekenis volgens het *Utrechtsche* Handschrift gegeven. De letters *A. J.* in eene parenthese geplaatst, duiden de woorden aan, welke in het *Journal Asiatique* voor October 1822 voorkomen; de letter *M.* geeft de woorden te kennen, welke in de *Memoires relatifs à l'Asie*, tom. 1er gevonden worden.

WOORDEN-LIJST

DER

FORMOSAANSCHE TAAL;

VOLGENS EEN HANDSCHRIFT

IN DE

BIBLIOTHEEK DER UTRECHTSCHE ACADEMIE

AANWEZIG.

GOD, NATUUR.

God, Deus. (J. A.) Alid (M.) Alid. plur. Allilid.

God de Vader, Deus Samma.

God de Sone, Deus Allack.

God d. h. Geest, Deus Spiritus.

d. Heere, Jehova oft. Meisisang.

Engel, Anglos, (M.) tama-gnao.

d. Hemel, vullum. (J. A.) taunnaun, vullum.

Sterre, Attatillingagey. (J. A.) attatalingaheï. (M.) atalinga, pl. attalingeï.

d. Seven Sterre, magmoudo.

Cingul Orionis, Massitavach.

Via lactia, Natagouamal.

d. Sonne.

d. Sonne, Wagi. (M.) wâ'ï.

d. Mane, Vourel. (J. A.) vaural, (M.) vaural.

d. Duyvel, Litto. (J. A.) Leittau, (M.) lyttau.

Vuyr, Apoy. (J. A.) apoeï. (M.) apouï.

Water, Salom. (J. A.) ralaum. (M.) raolaum.

Wolcke, Pourarey. (J. A.) vullum, bullum. (M.) vullum, bullum, plur. vulluvullum, pau-rarei.

Donder, Singding. (M.) rung-dung.

Donderslag, Giltag. (J. A.) 'l tâh, l tag. (M.) l tâh, 'l tâgh.

Blicxem, Rickat. (J. A.) rykkat. (M.) rykkat.

Regenboog, Varonginga.

Regen, Oudal. (M.) audal.

Het regent, moudal.

Sneuw oft *ijs*, Ougla.

Het sneeuwt, maougla.

Dauw, Lamog.

de Wint, Vare.

d. Oeste wint, Rmera, Id. maccasseia tavare.

d. Zuydewint, tmimog. Id. maccatimog tavare.

d. Weste wint, Rmaos. Id. maccaraos tavare.

d. Noorde wint, Hanglout. Id. maccaamig tavare.

Stormwint, Vagiog.

Dwerrelt wint, Lureh.

d. Werelt, Touimdeynay.

d. Aarde, Nay. (J. A.) na'ï, (M.) nâi.

Oost, Tagaseia. (M.) tatiâghan.

West, Tagaraos. (M.) kararavoan.

Zuid, Tagatimog, (J. A.) tââ-timâuh. (M.) tââ-timauh.

Noord, Tagamig. (J. A.) tââ-migh.

A.) tââ-migh. (M.) tââ-migh.
d. Zee, Vaong. (J. A.) vaaung, (M.) vaaung.
Zeebare, Rongwal.
d. Over, Karivil.
Eylandt, Sat kapousochang.
Rieviere, Agouang.
Spruyte, Zaroch, karotkot.
Zandt, Ligig.
Kley, Rouckat, gisack.
Aarde, Doulang.
Fonteyn, Apouack of Vouvoun.
Vijver, Valanga.
Bosschagie, Vouchong. (M.) vâuung.
Berg, Voucking. (J. A.) vaukein. (M.) vau kyn.
Leegte, Laoeg.
Woest Landt, Poulag. (M.) pauloeh.
Besayt landt, Ouma.
In 't velt gaan, mouma.

STAD, HUIS, HUISRAAD.

Stadt, oft *Dorp*, Gouma. (J. A.) âumah. (M.) 'uma, âuma.
Wegh oft *Strate*, Darang.
Gaan, Dmadarang.
Weggaan, Demarang.
Wachthuyst oft *een gedeelte volcks*, Couva.
Loop plaatse, Tatikogang.
Klinckers, Sackig.
Met klinckers loopen, Tmikog.
Klocke, Tagley.
Belle, Kilikili.
Klepel, Onini.
Klanck, Oni. (M.) au hang.
Klincken, Poni.
Huys, Tallach. (J. A.) tallagh, (M.) tallagh.
t. Huys blijven, Attatallach.

Ick

Ick come van huys, Nimaccatallach ole.
Pro ecclesia, een kercke, Attatallachang. Id. Sasongdagang.
Brugge, taltal.
d. Leninge van een brugge, Pesasarauang.
Dack, Apang.
d. Gevel van 't huys, Vadig.
d. Zijde van 't huys, Vagag.
Timmerhout oft *een back*, Saeig.
Branthout, Caiou.
Plancke oft *een tafel*, Tpal.
Kalck. Apouch.
Bamboes, Vourig.
Pagger, Tatavag.
Spicker, Paho.
Deure, Alilip.
Venster, Gnataf. (M. porte,) ngataf.
d. Deure open doen, magoulif.
Doet de deure open, Agoulifey, agoulbey.
Doet de deure toe, Illifey.
De deur toedoen, illilif.
Camer, Glaf.
Ledder, oft *een trap*, Kada.
Slot of *een kiste*, Poukong.
Sleutel, Agoualilif.
Combuys, Tatgoang.
Bot-lorey, Vagilock.
d. Haart-stede, Loudock.
Plaatse, Mala.
Thuyn, Raoul. (M.) raaul.
Kott, Ratta.
Duyve cott, Ratta kwadoch.
Hoender kott, Ratta ki taucka.
Privaat, Ittata ingang.
Een kuijl oft *een Water putte*, Daouck. (J. A.) tboar. (M.) tboar.
Dove cool, assche, buscruyt.

cruyt, Avo.
Branenende kole, vaga.
Hooy, Rattang.
Id. Tackag.
Matte, Halhal.
Gardyn, pavhoen, Vanta.
Deken, combeers, Tatagof.
Decken, Tmagof.
Id. Tmapach.
d. Huyt van een beest, Corago.
Wiege, Tiril.
Handtdoek, Tigp.
Kam, Tatoch.
Stoel oft *banck*, Taoul.
Spiegel, Pasagoualalingauang.
Bultsack, bedde, Pourot katikaguang.
Oorkussen, Ivavongoang.
Banck, proprie *zidplaatse*, Irarongang. (M.) kahkaquan.
Sitten, miraong. (M.) iraung.
Een tafel, Avouckang.
Eeten, mavock. (M.) kman.
Predickstoel, Harongkong kasato kapattasa soang.
Houten back, Talo.
Schottel ofte *piring*, Pingang.
Comme, Tangia kamarockol.
Copjen, Tangia.
Mess, Ourot.
Id. Tioul.
Lepel, Kising.
Kanne, Chynees pott, Roukol.
Kaarse, Ouging.
Lanteerne, Patougingang.
Lampe, Pasi ongingang.
Besem, Auwap.
Vegen, mouap.
Kipessol, Tagousong.
Rotting, daar men meede wandelt, Houkas.
Rotting, daar men meede bindt, Uweg.
Kiste, Talip.

Pott,

Pott, Sangia.
Rijstpott, Salipe.
Juspott, laboang.
Potlepel, Agouvong.
Pane, Tarinis.
Rijstblock, Vangara.
Stamper, Haiero.
Wanne, Varako.
Een vatt, emmer, Satto.
Mande, Lagi.
Mandeken. Alipout.
Houweel, Gagava.
Bijle, Tatkong. (M.) vouthao.
Sage, Gagitgit.
Schaaf, Chouto.
Schale, Tatingtingang.
Hamer, Tatoutou.
Smeden, Tmatoutou.
Boor, Vavarigbig.
Booren, Varigbig.
Klock, Tagley.
Goumme, mangaoul,
Jagers netten, Vading.
Stricke, Touckor.
Stricke stellen, Tmouckor.
Floyte, Paringit.
Floyten, magipaparingit.
Spelde, naalde, Lakim.
Elle, half vadem, Tagtougot. (M.) pariau.
Schare, Kakato.
Scheeren, Kmakato.
Sack, buers, Poty.
Boek, brief, Soulat. [M. *écriture*,] saulat.
Schriven, Smoulat.
Intt, Vino. J. A. Veïnno.
Pampier, Valangavong.
Penne, Paliape.

TIJD.

de Tijt, tatuer, manière, eynde, Kidi. [M.] t'alei. *Heure*, kidi, *manière*, kidi, *partie, division*, kidi.
d. Eeuwigheyt, Ikaguang.

guang.

Eeuwich, Sat kagatougang ki Tauwil.

Een jaar, Tauwil. [J. A.] taowil, taoïl. [M.] tovil, taoïl.

Mand, Vourel.

Dagh, Wagi. [J. A.] ouâ'ï. [M.] wâ'i.

Feestdagh, Wagi ki kagagangalang.

Oogenblick, Kipat.

d. Zaaytydt, Kadiriang.

d. Regen mousson, Dagoulang.

d. Vooroogst, Goutim.

d. Oogst, Kaiamang.

d. Naar oogst, masingil.

d. Droge meusson, Amigang.

d. Morgen, madama.

d. Daageraot, Bavarach.

Ontbijten, midama.

Middachmaal-eeten, Sangasanga.

Achter middach, maccapapouring.

d. Avont, madong. [M.] madaung.

Avontmal-eeten, midodong.

't is Avont, madongato.

Als d' Sonne onder is, Samdam.

d. Schemertijdt, magapitere.

d. Nacht, Vignanang, Id. Euvanang. [J. A.] Euvan, [M.] âuvan, euvan.

d. Voornacht, Kmakilip ta'ong.

Middernacht, Pouchtouckat tavignang.

d. Naarnacht, Piada damaing.

d. Hanegekraaij, Somone Tatauchka.

Mensch, Cagoulong. [J. A.] âulong. [M.] a'eulaung.

Man, Ama. [J. A.] paraigh. [M.] parâh, pl. paparâh.

Vrouw, Ina. [M.] ina, pl. inâina.

Oudt man, Gagapang.

Strijdbaar heelt, d. gescheldert is, kagouma.

Ongehoude, Taroul.

Getroudt man, Mokagua. Id. Tbong. [J. A.] tbaung, [M.] *époux*, *mari* et *femme*, tbaung.

Getroude vrouw, Kegaing.

Bruydegom, Ama ka Vacho.

Bruydt, Ina ka Vacho.

Kint, Allack. [J. A. *fils*,] alak. [M. *fils*,] alak. pl alalak, *enfans*, raoeï.

Sone, Tabung.

Dochter, Topey.

Voor een kint aannemen, Tagallack.

Kinderbaren, merauwey.

Kleyn kint, Rauwey.

Vader oft *oom*, Sama. [J. A.] rama, [M.] ama, dama, rama.

Moeder oft *moeie*, Sena. [J. A.] raren, irtao, rêna, [M.] rena, raren.

Weduwenaar oft *weduwe*, Kinikapateyang kitbong.

Broeder oft *susters*, item *Cozijn*, Tagiapara. [J. A.] appapara, [M.] apara, pl. appapara.

Suster oft *broeder* ende *nichten*, Nigaha.

Tweelingen, Tagasoa.

Broeder oft *suster, d. ouder is*. Sacka.

Broeder.

Broeder oft *suster, d. jonger is.* Viil.
Swager, Doulong.
Bloetverwant, magtatao
Vriendt, Sieou.
Vriendtschap maken, mackdiou.
Vriendinne, Varig.
Vriendtschap ingaan, machbavarig.
Vyant, Vougog. [M.] vâuâuh.
Beoorlogen, mavavongog.
Strijden, Vechten, mascyt.
Vreemdeling, mousasoupock. [M.] tá'áquo.
Gebuijr, naeste, Kahalouang.
Name, nanang.
Koninck, Honte.
Goverueur, Ong.
Predicant, Padre. [M.] dadyllo.
Gesandt, Padadingiang.
Capiteyn, Capitang.
Overste, Heere, meisisang. [J. A.] meirang, [M.] *roi*, meisasan.
Dienaar, Congsie.
Soldaet, Congsia kamelalto.
Voor-rechter, maparach.
't Gemeene volck, Rapach. [J. A.] ta'ou, taotao. [M.] ta'o.
Meyster, Saihoe. [M.] meirang.
Boere, marinchavis.
Dief, matabliaun. id. Tamahausong. [J. A.] Samik.
Moordenaar, Tamalpoch.
Brandstichter, Tamalamach.
Brandt, Lamag.
Branden. verbranden, millamag.
Rover, Schat.
Hoererder. Tamararbourbo.

Hoer.

Hoer, maveiong.
Vraat, maoura.
Dronckaart, Tamakagingog.

LIGCHAAMSDEELEN.

d. Ziele, Vate. [J. A.] vati. [M.] watti.
't Gemoet oft *d. necke*, Ruch [M.] *ame, pensée*, ryh.
d. Memorie, Hiklaing.
Gedenken, mikla.
d. Consciente, Hinaua.
't Lichaam, Voel. [J. A.] vauél, 'voual. [M.] vaual.
d. Buyck, Voul. [M.] vauijl.
Buyckloop, Voiling.
Geslachte, Kavavoelang.
Vleysch, vaat. [J. A.] vât. [M.] wat.
't Vel, d. huyt, Validt..
Senúwe, Ougat.
Bloet, Gamach. [J. A.] âmagh. [M.] âmagh.
Ader. Sapaga.
Been, Toural.
't Hooft, Vongo. [J. A.] bungo. [M.] vaungo.
d. Kruyn, Toucktouck.
d. Hersenen, Hoele.
't Hayr, Voukig. [J. A.] vaukugh. [M.] vaukugh.
't Aangesichte, Vlung. item. moula.
d. Necke, Taang.
Oor, Tangira. [J. A.] tanghira. [M.] tangira.
Oogen, matta.
Tranen, marig.
d. Wijnbrauwen, Tavarolong.
d. Neuse, Gongos.
d. Neusgaten, Kilbas ki gongos.
d. Neus Snuyten, machgongo.

d.

d. Eeleboog, Piing.
Vaack, Risig.
Vakirig zijn, marisig.
d. Asim, Koroch.
d. Wange, Timy.
d. Lippe, Vigbig. [J. A.] bibygh. [M.] bibyh. pl. bibygh.
Tande, walig. [J. A.] oualigh [M.] waligh.
d. Voortanden, gidauw.
Back tandt, Vaam.
Tonge, Dadila.
't Gehemelte des mondts, Allingagingag.
d. Strot, *d. Gorgel*, Lalo. [J. A.] lalau. [M.] lalau.
d. Kinne, Tactack.
d. Bovenste borst, Ave. [M. *poitrine*,] avâu.
d. Benedenste borst, Vagonga.
d. Mamma, Cho.
d. Tepels, Sasisir ki oho.
't Hart, Tintin.
d. Longe, Houpach.
d. Lever, mauwach.
d. Mage, Voa ko.
d. Aarsdarmen, ofte *groote darmen*, Talamey.
d. Milte, Dapling.
d. Nieren, Vatto.
d. Galle, Parno.
d. Blase, Voutick.
Ribbe, Ragang. [J. A.] *côte*, râang.
d. Navel, Poucol.
Rugge, Ricos.
d. Bucht van de rugge, Gitghit ki ricos.
't Kruys van de rugge, Kator.
d. Lenden, Kating. [M.] âhtan.
Schouder, Tago.
d. Arm, Pariou. (J. A.) kaligh. (M.) pariau.
Lidt, Poock, (M.) pauk.
Handt, Rima.
d. Rechter handt, Rimaka oual.
d. Slincker handt, Rima ka ougi.

Beechts,

Reechts, monal. [J. A.] aual [M.] aual.
Slinck, mougy. [J. A.] âoï.
Vuyst, meijkmit.
Duym, moudadong.
Vinger, Kagamos.
d. Pinck, Moutingil.
Nagel, Kalongkong.
d. Aarsbillen, Pohol.
d. Knije, Doudoch. [J. A.] tauraugh. [M.] taurauh.
d. Schene, Nounog. Id. Voutar.
d. Kuyten, Nahoukoy.
d. Hielle, Gnouro.
d. Eencklauwen, mokiare.
Voet, Tiltil oft Sapal. [J. A.] rahpal. [M.] rahpal.

LIGCHAAMSAANDOENINGEN.

Pis. Bo.
Pissen, mibo.
Stront, Taing.
Kacken, mita taing.
Wintlossingge, Tout.
Wintlossen, matout.
Bloet sweer, Allincho.
Apostuyn, Hmack.
Etter, Vouck.
Wonde Loucka.
d. Koortse, Agingit.
d. Koortse hebben, Agingiting.
Siecte, malam. [J. A.] maâlam. [M.] maoelam.
Doot sieck, maringau.
d. Fransoesen, Timphau.
d. Kinderpocken, Varotock.
Vuijrigheijt der oogen, Digas.
Sweeten, Ilbang.
Sweet gaten, Issick.
Vuydigheyt, Katil.

SPIJS EN DRANK.

Kost, Cangirg. (M. *nourriture*, *mets*,) kakanin: *aliment*, kakan.
Dranck, Jih. (M.) Payt.
Klaren dranck, massichauw.
Dicke dranck, kutgey.
Broot, Paul. (J. A.) paol, paaul. (M.) pa'ol, paaul.
Meel, moe.
Deeg, makutgey.
Gestamte rijst, Pchag.
Gewalmde rijst, mey.
Gekoeckte rijst, Rouvog.
Pagey, massou.
Taruwe, Sivag. (M.) marau.
Stof, *Semel*, mal.
Achterbout, Tikas.
Voorbout, Tikaf.
Suyker, Camsia.
Melck, Hakey.
Brij, Vovoat.
Pottagie, Latting.
Zoudt, Veia.
Azijn, massingit.
Vet, *olij*, *Salve*, Gimach.

KLEEDEREN, WAPENTUIG.

Kleet, Koulamog. (J. A.) pammia. (M.) pammia.
Rocken, Korasy.
Liennewaat, Napavavare.
Cangang, Vallatong.
Zijde, Touang.
Mauwe, Louro.
Gordel, Agit.
Broeck, Cassoy.
Kapock, Porot.
Couse, Tatavo.
Schone, Tatapil. (M.) tapil, pl. tatapil.
Hoet, Taloctock.

Pluym,

Pluym, Ilil.
Pluymdragen, meilil.
Armring, Courau.
Vingerring, Calimang.
Ketten, Tatakir.
Boog, Tapkoug.
Met een boog schieten, Mat koutkoug.
Pese, Rauwat.
Id. Rapas.
Pile, Tkoug. (J. A.) tkug. (M.) tkugh.
Schilt, Iging. (J. A.) i'yng. (M.) i'yng.
Houwer, Silock.
Parring, Tasaog.
Hasegaay met 1 a 2 *tácken*, Tawal.
Hasegaay met 3 a 4 *tacken*, Apig.
Musquet, Lalto.
Afschieten, Palto.
Koegel, *hagel*, Nanock.
Voetangel, Adim.

SCHEEPSGEREEDSCHAPPEN.

Schip, *Chyampan*, Avang.
Riem, Ouril.
d. Mast, Pesanach, kiavang.
Zeyl, Sagongasing.
Tauw, Tarych.
Ancker, Kakatar.
t' Roer, Tatipa.
Werpnett, Rarakip.
Zegen, Hoiou.
Angel, Heiring.
Angelroede, Ougig.

KOSTBAARHEDEN, SPECERIJEN, PLANTEN.

Gout, Kim.
Silver, *gelt*, van nitock.
Coper, Ouga.
Loot, Dougey.
Iseer, many.
Allerlei specerijen, malmal.
Caneel, Arissim.

Kruyt,

Kruyt, Ousou.
Taback, Tamako.
Stroo, Aloop.
Gras, Havour.
Dystel, Adim.
Cijrie, Gnaraun.
Cijribox, Lippoudo.
Radis, *kool*, Schey.
Aiuin, Adach.
Loock, Suwang.
Rit sies, Adach maccavoutong.
Pottates, Tamamy.
Focke, *Fockies*, kourut.
Suyckerriet, Tbong.
Zaat, Gaap. (M.) àap.
Planten, Taloum.
Cadiang, Liplip.
Grote bonen, Agisang.
Kleine boonties, Vouritol.
Brame, Goumgoum.
Moerbessie, Caliout.
Comcommer, *Spanspeck*, Vagat.
Boom, Pesanach. (J. A.) parannâh. (M.) parânnâh.
Tack, Pihil.
Bladt, Hapa.
d. Vrucht, Voa. (J. A.) vauà. (M.) vaua.
d. Wortel, Patar.
Pisangboom, Bulbil.
Pisang, Docim.
Bloeme, Isip.
Bloeysel, Voiou.
Pinangboom . oft *de Vrucht*, Aviki.
Clappersboom oft *de Vrucht*, Roudo.
Limonboom item *de Vrucht*, Riari.
Vijgeboom item *de Vrucht*, Kameia.
Pijnappel item *een Ananasse*, Pandal.
Kerne, Touto.

BEESTEN.

Elant, *paard*, *osse*, Louang.
Beer, Toumey.
Luypaart, Rangarang.
Haartebeest,

Haartebeest, Fnang.
Rhe, Gwey.
Haas, Routock.
Hont, Assou.
Catte, Roucklauw.
Muskiliaats katte, voutol.
Vercken, Vavoy.
Wilt vercken, kavoulon.
Geyte, Iou.
Dasse, Tamchau.
Vos, Hanna.
Aap, Routong.
Ratte, *muys*, Tagonliang.
Kickvorsch, Tapalong.
Hagadis, Tavoukakalag.

GEVOGELTE.

Allerlei gedierte van vogels, Aiam. (J. A.) aïaïam. (M.) ayam, pl. ajajam.
Vogelsnist, Loula.
Vlugel, Papalis.
Steert, Ikog.
d. Beck, Tatoucktouck.
Reyger, Toucolou.
Aandt, *gans*, Dagoumail.
Duyve, vadoch. (J. A.) padaeuh, (M.) padâoh.
Hoen, Tahoucki.
Kiecke, Pijsiou.
Eijr, Popgag.
Eijr leggen, magoupoupaag.
Doyr van 't eij, Taponick.
Broeden, makipkip.
Vilt hoen, Hiouhiou.
Mussche, Hirry.
Nacht uyl, Atouratourau.
Vleermuys, Acaripitey.
Slange, Vouly. (J. A.) voulei, (M.) vaulei.
Worm, Kourey. (J. A.) kaurey. (M.) kaurey, hynnaod.
Miere, Avavougim.
Id. Karamoukam.
Vliege,

Vliege, Lijdt.
Parst vliege, Agagangau.
Muskiten, Rikig.
Spinne, Rauwa.
Vloy, Attatimtim.
Luys, Conto.
Weegluis, Atop.
Nete, Apapigang.
Bey, Houwalou.

VISSCHEN.

Visch, Tging. (J. A.) thung, d'hyng. (M.) thung, d'hyng.
Gesoute visch, Tging kamachat.
Gedroogde visch, tging kamalacklack.
Kuyt van visch, Javach.
Harder, Dourong.
Schilvisch, Vougig.
Walvisch, Moucho.
Haije, Aliag.
Rogghe, Pagig.
Steenbrasem, Pigick.
Aal, Toula.
Oesters, Coudo.
Puytaal, Vaney.
Mosselen, Tarivatip.
Crabben, Gnile.
Kleyne crabben, Apas.

GETALLEN.

Een, Sasat. (M.) sat, saat.
Twee, Sosoa. (M.) rauha.
Drie, Toutouro. (M.) tauro.
Vier. Pagpat. (M.) hpat.
Vijf, Ririma. (M.) rima.
Zes, Ninnam. (M.) nnum.
Zeven, Pipito. (M.) pytto.
Acht, Kougipat. (M.) kâughpa.

Negen,

Negen, mattouda. (M.) matauda.
Tien, Sat keteang. (M.) kytti.
Elf, Sat keteang gabi sasat.
Twaalf, Sat keteang gabi sosoa.
Twintig, sosoa keteang.
Dertig, Toutouro keteang.
Veertig, Pagpat keteang.
Vijftig, ririma keteang.
Zestig, Ninnim keteang.
Zeventig, Pipito keteang.
Tachtig, Kogipat keteang.
Negentig, mattouda keteang.
Honderd, Sat kaga tougang. (M.) kaataughan.
Duizend, Sat katounoung. (M.) kataunaum.

BIJWOORDEN, VOEGWOORDEN, VOORZETSELS.

Ende, *want*, *van die*, Ka, ki.
Alhoewel, moukouna, metuso.
Maar, *nochthans*, Teve, Tevesa. (M.) râ.
Dichte bij, Tamang.
In, *op*, Tou. (M.) tau.
Binnen, *inwendig*, tourbo. (M.) taurbo.
Buyten, Tauwach. (M.) panâh.
Boven, Vavau.
Beneden, Sasim. (J. A.) turbo.
Over, *aan d' ander zijde*, Touarog.
Achter, Tourikor.
Achteraan, Siagog.
Voor, Toudoma.
Met, Toulam. (M.) lami.
Rontomme, Souritong.
Voer, *eerst*, Siouro. (M.)

(M.) auro.
Daarnaar, Touagog.
Hoort hier, Anno.
Salve, goeden dagh, tabo.
Vale, het gaat u wel, Quato.
Is, Ato.
Van, Macca. [M.] makk.
item, Na.
Waar, Hino.
item, Toumang.
Waarheen, moukouna.
Waar gaat gij heen, mouckouna cau.
Van waar coomt gij, Ni moucckouna cau.
Hier, Hia, Attaung, hiaung.
Hierheen, Touhia.
Daarheen, Touhina.
Wat, Camang. [M.] ka-mang.
Jeest, Camamang.
Waat gaat U aan, mang im hou.
Daar is niet aangelegen, Mangale.
item, mangalto.
In 't duyster, Touding.
Id. Tousimer.
In 't Openbaar, Toupanach.
Hoe verre, hoe dier, Toumang ta kidi.
Dichte bij, Touhili.
Id. Toutamang.
In 't midden, Toutoukatt.
Over alle, Tou im dey nay.
Wanneer, manno.
Terstont als 't eerst geschiet is, Echony.
Terstont als 't noch eerst geschien zal, Ousaney.
Als wanneer, Ho io, so.
Nu al rede, Nini.
Morgen, Oudamey.
Over morgen, Oudamey kisat.
Gisteren, Icha.
Eergisteren, Icha kisat.
Voorgisteren, Icha ki saiat.
's Morgens vroch, mattakong.

Haast

Haast, Madis.
Haast u, madissa.
Allenskens, milla milla.
Traag, Langa langa.
Schijr, *bijna*, Ha.
Hoe lange, maccapina.
Dicwils, Vounavouney.
Noch, Appa.
Wederom, Licog mela.
Noch niet, Assey appa.
Noch eens, melappa.
Al te met, Soumamang.
Op een ander tijdt, Soumang.
Daarnaar, *leste*, Siagog.
Hoe, *op wat wijse*, mamang.
Soo, Comhina.
Al even eens, magcola.
Als, *gelijck*, Haki, mama.
Ist soo, Couwa.
Seer, Houang.
item, maloof.
't Is goet, maganig, mamsing.
Hoeveel, Pipina. (M.) pyppynna.
Genoch, Tos, os, mos.
Ja, Hay, heysa. [J. A.] haheï. [M.] hahai.
Neen, Assey. [J. A.] assi. [M.] assi.
Niet willen, Inang.
Voor secker, missing.
Warom, Coumang. (M. *pourquoi cela*,) kaaunmang.
Darom, *derhalven*, Atteta.
Ick sal u wel waarschouwen, Inangho.
Misschien, Lava.
te Samen, Sosaal. [M.] saausâl.
In 't wilde, Touboack.
Doorgaans, *geheel*, madagoa.
Stille, Tallachkau.
Te laat, malaat.
Overluydt, Idang.
Voor 't laaste, mitaog.
Alleen, Duck. [M,] saâat.
Voor eerst, Nounamou.
Geduyrig, malimolimo.
Verkeert, Touparit.

't Eynde,

't Eynde, Limo limo. [M.] lîmaulimau.
Om wat oorsaacke, Aley ki camang.
Wat is dat, Camang katta.
Hoe heet gij dat, Camang ka Connomy ki atta.
Dat afgedaan is, Mikaha.
Als dan, So anna.
Vergeefs, Nino.
Uyt niet, Nanino.
Van selfs, mamado.
Dat is soo te seggen, Haguaney hina tasou katta.

BIJVOEGELIJKE NAAMWOORDEN.

Almachtig, Meimmit, melliphug.
Bevreest, mattacot.
Arm, malimock. [M.] pakalimauk.
Oud, mamou. [J. A.] rië. [M.] rië.
Beschaemt, mangala.
Besig zijn, mapongas.
Bevrucht, mavoe. [M.] mavaui.
Bitter, magmit, maplas.
Blauw, madossiang.
Blindt, mavouta.
Bloe, maratang.
Naackt, manana. [M.] nanna, panna.
Boos, verdorven, mavitig.
Stomp, bot, mangihit.
Brack, zout, machat.
Diep, hoog, lanck, groot, mahangdag. [M. *grand*] irang.
Brood droncken, clapacktig, makontyn.
Liefcosende, mapongag.
Dichte, hecht, maglig.
Dick, maccounam.
Diep, maloucho.
Dier, mangal.
Dorre, droog, malaclack.

Dorstig,

Dorstig, miito. [J. A.] meïtto.
Droog, maskag.
Droncken, magingoch. [M.] kaingogh.
Bedroeft, mavoulas.
Duyster, masimdim. [M.] mauva.
Dubbelt, Soupohal.
Dun, *fijn*, Pulipig.
Eerloos, mourinchau.
Nauw, *enge*, masocko.
Effen, Harilhil.
Recht, mattictick. [M.] ma-tiktik.
Wreet, *quaat*, *boos*, masarey.
Gesont, mahapoch.
Neerstig, magivock.
Rontom, Soritoritong.
Geck, maringaring.
Geel, makouliang.
Gehoorsaam, masorol.
Medogentheyt, mahasim.
Gierig, mapitil. [M.] kitkt.
Godloos, mouroki ruch.
Goet, maganig. [J. A.] ringeï. (M.) mariang.
Toornig, mangale, magabung.
Groot, Isang. [J. A.] irang. [M.] irang.
Oprecht, macklig.
Hoveerdig, mahan han.
Jonck, Rarauwey.
Karig, makiimo.
Klaar, matikanach.
Kleyn, mackousing. [M. *petit*, *peu*,] ausyng.
Cout, maharmil.
Sieck, malam. [M.] maoelam.
Crom, *onrecht*, mattoucol.
Kruypel, mapiley.
Swaar, mackdoung. (M.) kdung, makdung.
Ledig, mahaong.
Vuyl, marocksong, marosock.
Heerlijck, masamach.
Loy, mavarig.
Weynig, matiting. [M. *petit*, *peu*,] ausyng.

Swack,

Swack, maneija.
Mager, makoutong.
Vet, moloumou.
Moede, maba, siba.
Rijp, item. *stercke dranck*, makousagh.
Groen, item. *jonge dranck*, magoude.
Nat, mahala.
Nieuwe, *versch*, Vaho. [J. A.] vâau, vahâu. [M.] wahâou.
Vakerig, marisig.
Rauw, mattang.
Openbaar, mamag.
Ongehoorsaam, maounon.
Rijck, mavangey. (M.) kavangei.
Root, mipgang.
Verrott, mitoupack, michtoey.
Wijt, *ruim*, massourach.
Weeck, *sacht*, mahapil.
Versadigt, mavatcau.
Scheef, Satoucotoucol.
Scheel, marilidt.
Scherp, maschingat.
Eggrig, marino.
Hart, matgag.
Sterck, melliphuch. [J. A.] masahkit. [M.] asahkit.
Stille, Palimpoung.
Stom, mangoupou, mamoulick.
Streng, madihang.
Swart, maoudim. (J. A.) âudim. [M.] âadim.
Wit, mapoule. [J. A.] paule, (M.) paule.
Tam, madagilo.
Wilt, marinchas.
Veel, madag.
Vrolick, mahanglou.
Warm, *Heet*, madalat.
Jeloers, miararuck, maarick.
Fraay, *aangaande de mannen*, mattabung.
Fraay, *aangaande de vrouwen*, mamoutirag.
Benaut, *quaat*, mahimco.
Stamelende, mangoudar.
Vol, mathamoy.
Leeg, mackouchko.

Rijp,

Rijp, madoem.
Half rijp, half gaar, mangsag.
Lelijck, mattadoung. [J. A.] madading.
Verscheyden, manini.
Doorluchtig, Passagadagoang.
Klevende, masockit.
Vas te vout, mavoutar.
Niet vas te voet, mavilag.

WERKWOORDEN.

Hebben, Acoumea.
Niet hebben, niet zijn, Acoussey.
Verhuysen, Agala.
Zijn, Agiagua.
Naaraarden, doen onderhouden, Achgua.
Woonen, Attougua, itougua.
Bereiden, ter hant stellen, Attanang.
Blaffen, Bauwa.
Kussen, Baig.
Iets ontrecken, Bavihit.
't Water valt, Bavihit tasalom.
Waijen, Bavare.
Iemant door ontwijcken eer aandoen, Baach.
Slaan, Bouckbouck. (M. *battre*) baukbauk.
Met d' voet geschupt worden, Kakiassing.
Afscheren, Kmato.
Dragen, Kegul.
In de paane ieets branden, King kinging.
Met d' oogen wencken, Kippackpat.
Bewaren, Kmading.
Bijten, Kmagat.
Staande de beenen van malkanderen houden, Kmapdeia.
Op een been springen, Kmaididi.
Graven, Kmari, kari.
Eenich vrucht eeten, Kmang.

Roncken,

Roncken, Kmiskis.
Soecken, Kmigim.
Sien, Kmitta. (M.) kyttan.
Sittende d' beenen bij malkanderen, Kmittim.
d' baart scheren, Kmikig.
d' woorden weder halen, Kmoulaling.
Id. Kmoulim limoug.
Schuldig zijn, Kmougitting.
Met aal de vinger ieets aanracken, Kmoumout.
't Hayr met de vingers kemmen, Kmouskous.
Schellen, Kmourit.
Lesen, tellen, Kmoutkout.
Iemant met d' oogen wencken, Kmackpatt.
Op d' teenen gaan, Kmadül.
Met de voeten benen waarst gaan, Kmakadoung.
Achter uytslaan, Kmalaligo, kmakias.
Roepen, Kommacog.
Seggen, Comma, vanavana.
Weggaan, Demarang.
Verroeren, Dilikalika.
Gaan, Dmadarang.
Zaijen, dmadiri, dmiri.
Dranckmaken, Dmiho.
Leyden, Dmilong.
Proeven, Dmimang.
Met d' tong lecken, Dmira.
Stoten, Dmoudong.
Opstaan, Gapit.
Verschricken, Gidal, Ginnach.
Trouwelen, Gitdal, Pagdal.
Haten, Gmaas.
Besmetten, Gmahit.
Houwen, Gmapit.
Linnewaet wasschen, Gmamagag.
Hooren, Gmilingig. (M.)

(M.) illing.
Hoesten, Gmoukog.
Treden, Gmithit.
Arbeyden, Gmisong.
Schatten, Gmimig.
Begieten, doopen, Gmouloug.
Stelen, Housong. (M.) riauh.
Dragen, Haul.
Op d' tanden bijten, Iddig.
Met d' oogen wenckcn, Iddip.
Toesluyten, Illif.
Wegloopen, Ilpout.
Comen, weder comen, Mapil.
Neers slucken, Linging.
Aansien, Liddig. Pissing.
Ieets met d' handen afvagen, Limislis.
d. Tonge uytstecken, Lmatdlat.
't Ligchaem uytrecken, Lmadtlat, bitbit.
Swemmen, Lmangoy.
Wiegen, Lmilou.
d. houwer uit de scheyden trecken, Lmonghout bihit.
't vel afstropen, Lmouvong.
Prijsen, Loumonloug. (M.) laulaughan.
Brengen, setten, maad.
Ieets aanschouwen, machasasau.
Oorlof versoecken, maccounong.
Een manspersoen tot een vrient hebben, mackdiou.
Een vrouwspersoon tot een vrient hebben, mackbarig.
Geeuwen, machoap.
Vinden, erlangen, makwaley.
Opklimmen, makakag.
Grinsende lachen, macktlig.
Iemand sonder spreckcn, mackakirich.
Voorgaan, maccacogog.
Malkaar roepen laten, maccacogog.

Als

Als d' ooge Scheemeren, macklingit.
Op d' lippen bijten, mackraim.
Op d' tanden bijten, mackdig.
Begeren, mackiap, mamoy.
d. Hand in de zijde setten, maccacating.
Gnoren als een vercken, makougaty.
Opwaarts comen, mackdacking.
Ergens van comen, maccaqua.
Trauwen, makakitil.
Gewenen, madagam.
Aanwijsen, madouck.
Beven, madillidil. (M.) d'yllidyl.
Senden, madading.
d' Oogen toedoen, madip.
d' Handen wasschen, madinau.
't Aangesichte wasschen, madioup ki moula.
Wegnemen, magoumia.
Aanbranden, magiskag.
Handelen, Verkopen, Gmagirag.
Ommekeren, magouvering.
Ontmoeten, magoukla.
Van een plaatse scheyden, magpiag.
Opendoen, magoulip. (M.) ûûulb.
Crom op d. rugge leggen, magoutoucong.
Op 't hooft staan, magoutoucag.
Ieets buygen, magoukiorig.
Feest houden, magangal.
Droncken zijn, magingog.
Met 't hooft nederbucken, magousousou.
Liegen, mahacka.
Maijen, maiam.
Ieets op d. rugge dragen, mahava.
Benijden, malingag.

Jagen,

Jagen, malup.
Willen, *begeren*, mamoy.
Ommekijcken, mamihing.
Oordelen, mamamach.
Wachten, *verbeyden*, mamat.
Verlossen, *Wegnemen*, mamia.
Spelen, mananach.
Sterven, mapatey. (J. A.) pateï.
Backeleien, mapatapatey.
Pinang eten, mapouch.
Branden, marabong.
Bevredigen, mareia.
Nemen, *halen*, *vangen*, mara.
Hart lopen, maringdach.
Praten, mararamig.
Voorbijgaan, marivat.
Verdrincken, *Sincken*, mardijck.
Bekijven, masika.
Strijden, mascyt. (M. *disputer*, *combattre*,) m-acyt.
Bucken, masousou.
Wegwerpen, masing.
Walgen, masangig.
Spreecken, massousou.
Dromen, mattimalling.
Deelen, mattatach.
Lachen, mattauwa.
Knielen, mattali koudoch.
Loslaten, *quytschelden*, mattaral.
Leren, mattoutougog.
Ontwacken, mattimoach.
Predigen, mattasasou.
Verwijten, mattagua.
Haten, mavahir. (M.) mavahyr, mââs.
Liefhebben, mavagango. (M.) wâ'ângoe.
Roglen, *verwisselen*, maviri.
Eten, mavock. (M.) kman.
Maken, *doen*, mesingey.
Houden, megua.
Leggen, mallellico.

Regeren,

Regeren, mesasou.
Slapen, mesip.
Om helsen, meloulout.
Achten, onderhouden, millach.
Staan, mitouko.
Dwingen, mipit.
Swijgen, mipat.
Beswijmen, misbangat.
Blasen, mioup.
Drincken, miit. (M.) myt.
Ontleeneu, mibaga.
Overnachten, miouley.
't Licham wasschen, migoug.
Branden, millamag.
Sitten, miraong.
Verlossen, mivli.
Beswijcken, michinauwa.
Weeten, mouvana. (M.) ytta.
Comen, mouqua. (M.) irau.
Wandelen, mounounang.
Bekenen, Verschijnen, moupanach.
Lasteren, moptoack.
Uytstorten, Vergieten, moutire.
Leven, mougag (M. *vivant*,) mâuagh.
Ophouden, mouloulia.
Overgeven, Spouwen, mouta.
Singen, mourourau.
Vergeten, mourivarif.
Gedencken, Pagdimdim.
Jeest ommekeren, Parit.
Rusten, Pagihababa.
Stuycken, Snijden, Papakey.
Straffen, Pahavong. (M. *punition*,) pahâwaung.
Handelen, Verkopen, Pagiassa.
Verleyden, Pattousahey.
Opwecken, Pattimoach.
Verkiesen, Peri.
Copen, Paila.
Dorschen, Stampen, Piagagaop.
Iemant aansien, Pissing.

sing.
Geven, Picha. (M.) maumi, *donne* piâ.
Tasten, Pispis, Smapsap.
Opheffen, Pleyng.
Gissen, Pokidi.
Niesen, Pouaiam.
Betalen, Poudagog.
Toehoeren, pouramang.
Hoereren, Rarbourbo. (M.) zauzaung.
Onderstaan, Repoung.
Begraven, Rmavack,
Weijden, Rmaramoul.
Aan 't spit braaden, Smangdang.
In 't wilde lopen, Sabouack. (J. A.) *volare*) saubâukh.
Hoereren, Sapourouro ki rych. (M.) zauzaung.
Vercieren, Sichalili.
Bedriegen, Si vana vana.
Veranderen, *bekeren*, Sillala.
Boorten, Sikakourahol.
Uytschrabben, *delgen*, Smidada.
Ordineren, Sikakidi.
Luppen, Siapapat.
Verlochenen, Smasau.
Middelen, Sitoukat.
Tasten, Smapsap.
Huppelen, Smackdack.
Suygen, Smippsip.
Riecken, Smasangog.
Genesen, *wercken*, Smimimia.
Vernederen, Smougoub.
Schriven, Smoulat.
Naarvolgen, Smaladilong.
Schuyten, Souwong.
Besitten, of *eygen zijn*, Tagimia.
Persen, Talding.
Iemant in 't lopen achterhalen, Tachqua.
Riesen, Tgaboul.
Racken, Tigkla.
't Hooft wasschen, Tigbongo.
Cappen, Tmata.
Smeden, Tmoutou.

Planten,

Planten, Tmalloum.
Voeden, Tmama.
Vecken, Tmagouf.
Schreijen, Tmangi.
Naijen, Tmahy.
Vragen, Tmetallich. (M. *demande*, *question*,) tâteitalih.
Steken, Tmivous.
Aancloppen, Tmiptip.
Struyckelen, Tmoukos.
Bidden, *begeren*, tmoumimia.
Verhalen, Tmougog.
Strickenstellen, tmouckor.
Roepen, Tmatam.
Overwinnen, Tmounong.
Overweldigen, Tmourong.
Gelooven, *betrouwen*, Tnamsing.
Dwalen, Tousahey.
Vallen, Touasing.
Naarvolgen, Tmougot.
Wasschen, Tououl. (J. A.) iaughan. (M.) âugh, yough.
Werpen, Vioul.
Trecken, Vivikit.
Slaan, Vlavlat.
Binden, Vougot.
Koudt, maharmil.

ZAMENSPRAKEN

IN HET

FORMOSAANSCH EN NEDERDUITSCH.

Mattatavach massousou tona Pieter na Jan.
't Samenspracke tusschen Pieter ende Jan.

P. Ocmanga caû ka mapongas caû Jan.
Waer gaet ghij soo haestig Jan!

J. Moucqua, acolo tou patta toutougogang.
Ic ga naer de Schoole.

P. Caumang katou Sasimato ta Wagi sa assei appa maû nigillin gigenta tagley.
Hoe! is het dan alsoo laat, ic een heb het noch niet horen lúien.

J. Nimesip caû lava.
Soe moet ghij dan geslaepen hebben.

P. Madalliato cauwa ki nipouniang ki tagley.
Heeft de clock lang opgehoúden.

J. Hei Sasat lava ki ligig.
Ja bijna een glas.

P. Ey mousinga iouang mamat katus cula cole imhoúang.
Eij! wacht een weinich, ic ga met ú.

J. Assei, cole mamat alle kamapongas atle ki varandei maú.
Ic en wacht niet tis meer als tijdt dat ic gaan.

P.

P. Moûsinga mamat iouang ka adic a cole mara ki Soulat aú.
Niet meer als een oogenblick, dat ic maer mijn boec neme.

J. Madisa ka matta cot cole ki kasasicka sickang.
Haast U dan, wandt te vreese bekeven te worden.

P. Mamsingale dada de marangeta.
Daar mede ben ic geredt, comt laet ons gaan.

Mattatavach massousou ta Cornelis na Dirck.
't Samenspracke tusschen Cornelis ende Dirck.

C. Dirc Dirc heno ato caû.
Dirc Dirc waer sijt ghij.

D. Timang ta tmatam iouang imhoú caûa Cornelis.
Wie roept mij, sijt ghij dat Cornelis ?

C. Hei ti iaú.
Ja, ic ben het.

D. Camang ta soo oho ioúang.
Wat hebt ghij mij te seggen ?

C. Anug nau caú katús cúla kitta moúcqua toú pattatoutou gogang.
Ic come U aanspreeken, opdat wij te samen school gaan.

D. Mamoi cole demarangeta.
Ic ben te vreeden, laet ons gaan.

C. Ineta mapongas ka tou vavaú appa ta wagi.

Wij behoven ons niet te haasten, tis noch vroch genoch.

D. Caumang ka madis caú mapil.
Waerom comt ghij dan soo vroch ?

C. Mesip appa lava ñegua oú caú.
Ic meende, dat ghij messchien noch soudt geslaepen hebben.

D. Assei cole macomhina ki dellia soo mesip.
Neen ic en slaep soo lang niet.

C. Maganig soo madis kitta assei maganig soo malangalanga kitta.
't Is beter, dat wij wat te vroch coomen als te laet.

Mattatavach massousou tana Niclas na Hendrick.
't Samenspracke tusschen Niclas ende Hendrick.

N. Camang ta pattatoutougogang imhouang.
Wat leert ghij nu ?

H. Mavona cole kt kokochang ki tatelligang macca oumon.
Ic kenne de gebeden, de vrach: in duyts.

N. Smasoulat ato cau cauwa dmagadagam.
Leert ghij niet Schriven ?

H. Heisa assei appa madallia ta nounamoa kini soulat ennau.
Ja, maer ten is noch niet langh geleeden, dat ic eerst begonen hebbe.

N. Mackc pinatau lava.
Hoe lange wel ?

H.

H. Sousouappa lava ki vourel.
Ontrendt twee manden.

N. Milalaup kitta lava.
Wij hebben dan bijna gelijck begonnen.

H. Sasat kitta kina ka mamusang.
Wij sijn oock van eenen ouderdom.

N. Mamsing kanna sousoua kitta muchasa sau eta soo toutouro ki vourel timang tassiouroal mavana emitang.
Dat is waer, maer laet ons ens sijn, wie van ons over twee of drie maanden meer sal geleert hebben.

H. Mamoi cole havonganey ki camang kmounata assei mavana.
Ic ben te vreeden, wat sal den ver-lieser verbeuren?

N. Mangala al tateni.
Hij sal beschamt stan.

Mattatavach massousou ta Davidt na Gerredt.
't Samenspracke tusschen Davidt ende Gerredt.

D. Gerredt mananacha kitta cauwa.
Gerredt willen wij speelen.

G. Mananacha kitta kina camang.
Waermede souden wij speelen?

D. Houring ka massouny.
Met huil tøllen.

G. Assei cole mananach alle soo kidi ato ki oucquang tou pattatoutou gogang.

Neen

Neen ic en speel niet, als ic moet school gaan.

D. Mousinga kitta annatta tus-cula cole imhouang.

Niet meer als een weinich tijdt, dan sal ic met U gaan.

G. Soo mamoi caû mananach soo packo kahang kitta annatta kamoi ennau kanna nini assei.

Wilt ghij speelen als de School gedan is, ben ic te vreeden, maer nu niet.

D. Manga magiqua iouang Soumamang.

't Is wel, ic sal u dat te pas brengen.

G. Assei maû illigen ta gnale oho siouro ta patta toutou gogang.

Ic en acht U quaedt-heydt niet, leeren moet voorgaan.

D. Hauwang ato cau lava mavana pagdimdim ta imhou kini dagadagam enhou smoulat.

Ghij sijt wijs gewoorden, sedert ghij heb leeren schriven.

G. Comhina ta vana au houwangalappa soumang tavana au.

Soo wijs ben ic al en hoope met der tijdt noch wijser te woorden.

D. Kmigim acole lava ki siouamau ka sesouma souma.

Ic moet dan een ander macker soucken.